

ΙΩΑΝΝΟΥ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΕΡΓΑ

ΟΜΙΛΙΑΙ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΨΑΛΜΟΥΣ Η΄—ΙΒ΄
ΟΜΙΛΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΨΑΛΜΟΝ ΜΑ΄

Κείμενον: B. de Montfaucon

Μετάφρασις·Σχόλια
ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Γ. ΚΟΥΤΡΟΥΜΠΑ
Θεολόγου - φιλολόγου
Καθηγητοῦ Π.Σ.Π.Α.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
Ὁμιλία εἰς τὸν Ψαλμὸν Η'	9 (189)*
Ὁμιλία εἰς τὸν Ψαλμὸν Θ'	27 (156)
Ὁμιλία εἰς τὸν Ψαλμὸν Ι'	76 (189)
Ὁμιλία εἰς τὸν Ψαλμὸν ΙΑ'	84 (197)
Ὁμιλία εἰς τὸν Ψαλμὸν ΙΒ'	95 (206)
Ὁμιλία εἰς τὸν Ψαλμὸν ΜΑ'	105 (215)
ΚΕΙΜΕΝΟΝ	129

* Ὡς ἐντὸς παρενθέσεως ἀριθμοὶ σελίδων ἀντιστοιχοῦν εἰς τὸ ἀρχαῖον κείμενον.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ΟΜΙΛΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ Η' (8) ΨΑΛΜΟΝ

77 Α' ἔχει τὴν ἐπιγραφὴν: «Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τῶν ληνῶν». Ἄλλος παρόμοιος τίτλος εἶναι «Ἐπὶ νίκῃς ὑπὲρ τῶν ληνῶν» καὶ ἄλλος «Εἰς τὸν νικητοῦν ὑπὲρ τῆς Γετθίτιδος». Ἐδρασίτῃ ἀποδίδεται μὲ τὰς λέξεις «Λαμπρὰ», «Ἀλ γεθθῆ».

«Κύριε, ὁ Κύριος ἡμῶν, πόσον θαυμαστόν εἶναι τὸ ὄνομά Σου εἰς ὅλην κληρονομίαν τοῦ οἴκου μέρη». Παρόμοιος εἶναι ὁ στίχος «Πόσον μέγα εἶναι τὸ ὄνομά Σου, Κύριε».

Β 1. Εἰς τὸν προηγούμενον ψαλμὸν ἔλεγε ὁ Ψαλμωδὴς «Θὰ δοξαλογήσω τὸν Κύριον διὰ τὴν δικαιοσύνην Του, καὶ θὰ ψάλλω τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Ὑψίστου». Ἐδῶ ἐκπληρῶναι τὴν υπόσχεσιν, μὲ τὸ ἵνα ἀναφέρῃ ὕμνον εἰς Αὐτόν. Καὶ εἰς ἑκένου μὲν τὸν ψαλμὸν φαίνεται ὡς ἂν νὰ προσέχωνται ἀπὸ ἑνὸς προσώπου τὰ λόγια. «Κύριε ὁ Θεός μου, εἰς Σὲ ἐστίριξα τὰς ἐλπίδας μου, σῶσε με». Εἰς τοῦτον δέ, ὡς ἂν ἀπὸ πολλὰ πρόσωπα λέγεται «Κύριε ὁ Κύριός μας, πόσον θαυμαστόν εἶναι τὸ ὄνομά Σου». Ἀλλὰ ἡσυχάζετε καὶ ἀκούετε μὲ προσοχήν. Βλέπετε εἰς τὸ θέατρον, ὅπου οἱ χοροὶ ἀπαγγέλλουσιν σατανικὰ ᾠδὴματα πόσον μεγάλη ἡσυχία γίνεται, διὰ τὴν ἀπολαύσασιν οἱ θεαταὶ τὰ καταστρεπτικὰ ἐκεῖνα τραγούδια. C Ἐκεῖ, εἰς τὸ θέατρον ὁ χορὸς ἀποτελεῖται ἀπὸ μίμους καὶ χορευτάς. Ἐκεῖ προΐσταται τοῦ χοροῦ αὐτῶν κάποιος θεθλητὴς ποῦ παίζει κιδάραν. Ἐκεῖ τὸ τραγούδι εἶναι σατανικὸν καὶ ἀλέθριον καὶ ὑμνολογεῖται τοῦ νηρός καὶ βρωμερὸς δαίμων. Ἐδῶ ὅμως εἰς τὸν ψαλμὸν ὁ χορὸς ἀποτελεῖται ἀπὸ ἁγίους ἀνδρας καὶ προΐσταται τοῦ

1. Βλέπε τὸν ψαλμὸν Η' (8), I.
2. Ψαλμ. 7, 16.
3. Ψαλμ. 7, 2.

του ὁ Ψαλμωδός, τὸ δὲ μέλος δὲν προέρχεται ἀπὸ σατανικὴν ἐνέργειαν, ἀλλ' ἀπὸ πνευματικὴν χάριν. Ἐξὼ αὐτός, τοῦ ὁμολογεῖται, δὲν εἶναι ὁ δαίμων ἀλλὰ ὁ Θεός. Λοιπὸν πόσον μεγαλύτερον ἥσυχον πρέπει νὰ τηρῶμεν ἐδῶ καὶ μετὰ πόσου φόβου νὰ ἀκούωμεν;

Διότι καὶ ἡμεῖς ἔχομεν γίνεαι συμμέτοχοι τοῦ χοροῦ, τῶν οὐρανίων δυνάμεων. Ὁ Ὅτι δὲ οὐράνιοι χοροί, καὶ τὰ Χερουβείμ καὶ τὰ Σεραφείμ ἔχουν αὐτὸ ὡς ἔργον, νὰ ὑμνοῦν διαρκῶς τὸν Θεόν. Μερικοὶ ἀπὸ τούτους χορούς ἐφάνησαν καὶ εἰς τὴν γῆν συμπάλλοντες μετὰ τοὺς δοσκούς, ποὺ διενυκτέρευον εἰς τοὺς ἀγρούς.⁴ Ἄς ἀκούσωμεν τώρα καὶ τὴν ὡδὴν αὐτῇν. Τί συμβαίνει δηλαδὴ μετὰ τῶν ἐπιγείων βασιλέων; Συμβαίνει τὸ ἑξῆς: Οἱ ὑπῆκοοι τοῦ τὸν κατακαύουν καὶ ὀμνῶσιν μαζί του περὶ τῆς ἐξουσίας, περὶ τῶν νικητηρίων σιμυδῶν, περὶ τῆς νίκης, συζητοῦν περὶ τῶν ἀπτηθέντων ἔθνων καὶ ὀνομάζουν τοὺς ἐαυτοὺς των πολιορκητὰς καὶ νικητὰς βασιλέων καὶ ἄλλα σχετικά. Ἐ. Παράμοιον θρόνων ἐξυμνοῦ καὶ ὁ μακάριος ψαλμωδὸς ἐδῶ, καὶ ἀναφέρει σχετικὸν νικητήριον σιμυδῶν καὶ κατὰπαυσιν πολέμων, ὅχι παρομοίαν μετὰ γνωστῶς ἐπιγείας, ἀλλὰ πολέμων πολὺ φοβερωτέρων. Καὶ παρατήρησε, πῶς ἀρχίζει: «Κύριε, ὁ Κύριός μας». Διότι τῶν μὲν ἄλλων, ἐκείνων ποὺ δὲν πιστεύουν εἰς Αὐτόν, κατὰ ἓνα τρόπον εἶναι Κύριος, ἡμῶν δὲ κατὰ διπλοῦν τρόπον καὶ διότι μᾶς ἔπλευσεν ἐκ τοῦ μητέρος, καὶ διότι ἐγενε γνωστὸς εἰς ἡμᾶς.

78 Α. Καὶ παρατήρησε ἐκόμην, πῶς ἐξ ἀρχῆς τοποθετεῖ ὁ Ψαλμωδὸς τὸ σπουδαιότατον ζήτημα τῆς σωτηρίας. Ἐδῶ δὲ μάθητι πῶς ὁ Θεὸς ἐγενε Κύριός σου. Θὰ γνωρίσης πῶς μερικοὶ εἶχαν ἀποξενωθῇ καὶ ἦσαν νεκροὶ πνευματικῶς, ἀλλ' ἐν τούτοις καὶ νεκρούς τοὺς ἔκομεν ἱστικούς Του καὶ τοὺς ἔδωκε ζωὴν. Θὰ ἀντιληφθῇς καλῶς ὅτι τοῦτο εἶναι τὸ σπουδαιότατον ζήτημα τῆς σωτηρίας. Τοῦτο λοιπὸν μετὰ θαυμασμόν παρατηρεῖ ὁ Προφήτης καὶ λέγει: «Ὡς θαυμαστὸν τὸ ὄνομά σου!», δηλαδὴ ὑπερβολικὰ θαυμαστὸν. Πόσον δὲ θαυμαστὸν εἶναι, δὲν εἶπε, διότι δὲν κατώρθεωσε νὰ τὸ μετρήσῃ, ἀλλὰ παρουσίᾳς τὴν ἑκτασιν καὶ τὴν ὑπερβολὴν. Ποῦ εἶναι λοιπὸν αὐτοὶ ποὺ μελετοῦν τὴν

4. Ἡδὴ ἀναφέρεται ὁ ἐρὸς παῖρ εἰς τὸ γέννησός τῆς Ἰαννῆς τοῦ Ἀνθῆρος, ὅτι ἐγγεῖται ἐφ' αὐτὸν τὸ «Ὁ Θεὸς ἐν τῇ γυναικὶ» καὶ ὁ ἀγαλλόμενος παίρνει τὴν Ἰαννῆν ἀπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος εἰς τὸ βλεῖν τὸν υἱόν (Λουκ. 2, 13).

5. Ἐλμ. 8, 1.

οὐσίαν τοῦ Θεοῦ; Ὁ Διότι ἐὰν ἐκ τῆς μελέτης καὶ ἐξετάσεως τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ, ὁ θαυμασμός του ἐγενε κατὰ πλῆξιν, ποίου συγγνώμην ἴδᾳ ἔχουν ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι λέγουν, ὅτι γνωρίζουν τὴν οὐσίαν τοῦ Θεοῦ, ἐνῶ ὁ Προφήτης δὲν δύναται νὰ εἴπῃ οὔτε πόσον θαυμαστὸν εἶναι τὸ ὄνομα Αὐτοῦ, τοῦ Θεοῦ.

«Ὡς θαυμαστὸν τὸ ὄνομά σου!» Διότι διὰ τοῦ ὀνόματος τούτου ὁ θάνατος κατελύθη, οἱ δαίμονες ἐδέθησαν, ὁ οὐρανὸς ἠνοιξε, αἱ θύραι τοῦ Παραδείσου ἠνοιξαν διὰ πλάτα, τὰ πνεύματα ἐστάλη ἐξ οὐρανοῦ, οἱ δοῦλοι ἐγεναν ἑλευθεροί, οἱ ἐχθροὶ ἐγεναν υἱοί, οἱ ξένοι κληρονόμοι, οἱ ἀνθρώποι ἀγγελοι. Τί λέγω ἀγγελοι; Ὁ Θεὸς ἐγένετο ἀνθρώπος καὶ ὁ ἀνθρώπος Θεός· ὁ οὐρανὸς ἐδέχθη τὴν γῆν ὡς ἡ γῆ ἐδέχθη τὸν καθήμενον ἐπὶ τῶν Χερουβείμ μετὰ τῆς στρατίας τῶν ἀγγέλων. Τὸ μεστόχοις ἔπεσε, ὁ φράκτις διελύθη, τὰ διαχωρισμένα ἠνωθήσαν, τὸ σκότος ἐξηφανίσθη, τὸ φῶς ἐλαμφεν, ὁ θάνατος κατεποντίσθη. Σκεπτόμενος ὅλα αὐτὰ ὁ Προφήτης, καὶ περισσότερα ἐκόμην, ὁνακρούγαγε λέγων: «Ὡς θαυμαστὸν τὸ ὄνομά σου ἐν πάσῃ τῇ γῇ!» Ποῦ εἶναι τώρα οἱ ἀπόγονοι τῶν Ἰουδαίων, οἱ ὅποιοι ἀσεβοῦν ἐνώπιον τῆς ἀληθείας; Εὐχαριστίως θὰ ἀπαντοῦσιν εἰς αὐτοὺς διὰ ποῖον λέγονται αὐτά. Διὰ τὸν Παντοκράτορα, θὰ εἰποῦν αὐτοί. Ἀλλὰ δὲν ἦτο θαυμαστὸν τὸ ὄνομά του εἰς ὅλην τὴν γῆν. Ὁ Προφήτης Ἰσαΐας (ἀναφερόμενος εἰς τοὺς πρὸς Χριστοῦ κυρίως Ἰουδαίους ὡς ἀπρόσωπος τοῦ Θεοῦ) λέγει: «Ἐξ αἰτίας σὺς ἐλασσημεῖται τὸ ὄνομά μου μετὰ τῶν ἔθνων». Ὁ Ἐάν λοιπὸν αὐτοὶ ποῦ ἐλάτρευον τὸν Θεὸν ἐγένοντο αἴτιοι νὰ ἐλασσημεῖται τὸ ὄνομα τούτου, τότε πῶς ἦτο θαυμαστὸν; Τὸ ὅτι θεοδικῶς εἰς τὴν φύσιν ἦτο θαυμαστὸν τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ εἶναι φανερόν. Εἰς τοὺς περισσοτέρους ὅμως τῶν τότε ἀνθρώπων δὲν ἦτο θαυμαστὸν, ἀλλὰ μᾶλλον περιφρονημένον. Τώρα ὅμως δὲν συμβαίνει τὸ ἴδιον. Ὅταν ὁ μονογενὴς Υἱὸς κατήλθεν, παντοῦ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ κατέστη θαυμαστὸν, ἡνωμένου μετὰ τοῦ Χριστοῦ. Ἀπὸ ἀνατολῶν τοῦ ἡλίου, λέγει, μέχρι δυσμῶν ἔχει δοξασθῇ τὸ ὄνομά μου μετὰ τῶν

6. Ἐγγεῖται τοῦς αἰρετικούς Ἰουδαίους, τοὺς ὁποίους καὶ καταπολεμεῖ.

7. Τὸν ἀντιχριστὸν Ἰουδαίον τῆς ἐποχῆς τῶν ἁγίων νὰ καταπολεμήσῃ τὸν Χριστὸν.

8. Ἡσ. 53, 6. Τὸ τοῦτο ἐπαληθεύεται καὶ ὁ ἐκ. Πᾶσις εἰς τὴν Πρὸς Ῥωμαίους Ἐπιστολὴν (Ρωμ. 8, 24).

ἐθνῶν». Καὶ πάλιν «Εἰς κάθε τόπον θυμίαμα λατρείας προσφέρεται εἰς τὸ ὄνομα μου καὶ ἀμύλοντος θυσιά. Εἰ Σεῖς δὲ μολύνετε τοῦτο»⁹. Καὶ ἄλλος Προφήτης λέγει «ἐγέμισεν ὁλόκληρος ἡ ῥικουμένη μετὰ τὴν γνώσιν τοῦ Κυρίου»¹⁰ καὶ πάλιν «Θεὸς ἔλαβον κραυγάζοντες. Ψεύτικα εἰδωλα ἀπέκτησαν οἱ πατέρες μας»¹².

2. Βλέπεις, ὅτι ὅλα θσα ἐλέγχονταν, ἀναφέρονται εἰς τὸν Υἱόν; Διότι τὸ ἱδικόν του θυμίαμα ἔγινε θαυμαστὸν εἰς ἅλην τὴν γῆν. «Ἀνέβη ἡ μεγαλοπρέπεια Σου ὑψηλότερα ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς»¹³. Ἄλλος δὲ ψαλμὸς λέγει «Σὺ, ποῦ ἔβαιλες τὴν δύξαν Σου ὑψηλότερα ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς». Ἐπειδὴ δὲ τὴν γῆν ἐμνημόνευσε, μεταφέρει ἀκολούθως τὸν λόγον καὶ εἰς τὸν οὐρανόν. Αὐτὸ θεοῖς πάντα συνήθεζε νὰ κἀν, μετὰ τὴν παριστάνη ἅλην τὴν οἰκουμένην ἐδλογόουν τὸν Δεσπότην τῆς. ¹⁴ Αὐτὸ λοιπὸν καὶ ἐδῶ ἐνδεικτικὰ λέγει: Θαυμαστὸν εἶναι: κατὰ εἰς τὴν γῆν, θαυμαστὸν εἶναι καὶ ἄνω εἰς τὸν οὐρανόν τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ. Διότι ἄχι μόνον ἀνθρώποι, ἀλλὰ καὶ ἄγγελοι ὡμοῦν τὸν Θεόν, δι' ὅσα ἔκαμεν. Καὶ ἐκφράζουν εὐχαριστίας εἰς τὸν Θεόν διὰ τὰς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους εὐεργεσίας Του. Τοῦτο θεοῖς καὶ ἔκαμαν ἐκ τῶν προτέρων μετὰ τὸ νὰ στήσουν χωρὸν ἐπὶ τῆς γῆς οἱ ἄγγελοι. Λοιπὸν ὁ Ψαλμῶδης λέγει τοῦτο μετὰ τὸν σκοπόν ἢ νὰ δείξῃ τοὺς ἄγγέλους, ποῦ ψάλλουν, ἢ νὰ παρστήσῃ τὸ μέγεθος τοῦ θεοῦ Ὀνόματος.

Διότι, ὅταν θέλῃ ἡ Γραφή νὰ ἀποδώσῃ μεγάλα γεγονότα καὶ ἀπείρους ἀποστάσεις, χρησιμοποιοῖ τὰ σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος, ὅπως εἰς τὴν φράσιν «Κατὰ τὸ ὕψος τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τῆς γῆς»¹⁵, καὶ «ὅσον ἀπέχουν ἀνατολαὶ ἀπὸ θυσμῶν, ἐμάκρυνεν ἀπὸ ἡμῶν τὰς ἀνομίας μας»¹⁶. Ὁ Ἐβὼ λοιπὸν προκαλοῦν κατὰ τὴν αὐτὴν οὐτὰ, τὰ ὅποια ἐγίναν τόσο μεγάλα, τόσο ὑπέρσχηκα διότι τὰ περισσότερα ὁμήματα πραγμάτων τὰ ἔκαμεν σημαντικώτερα ἐλῶν. «Ἀπὸ τὸ στόμα ὑψηλῶν καὶ παιδῶν, ποῦ ἀκόμη ἠθλάσαν ἔκαμεν νὰ ἐξέλθῃ βοήθεια»¹⁷. Ἄλλος ψαλμὸς λέγει «Μὲ τὰ λόγια, ποῦ ἐξῆλθον ἀπὸ στόμα ὀρεφῶν, ἔθετες τὰ θεμέλια ἰσχυρὰς

9. Ματθ. 1, 11.
10. Ματθ. 1, 12.
11. Ῥα. 11, 9.
12. Ἰεζ. 18, 19.
13. Ψαλμ. 8, 9.
14. Ψαλμ. 102, 11.
15. Ψαλμ. 102, 12.
16. Ψαλμ. 2, 3.

δυνάμεως». Ἄλλος «Ἐσχημάτισες δυνάμιν». Τὸ δὲ νόημα τοῦ εἶναι τὸ ἀκόλουθον ὅτι τὴν δυνάμιν Σου μετὰ τοῦτο προπαντὸς ἀπέδειξες, μετὰ τὸ νὰ κινήσῃς τὴν δύναμιν, ποῦ δὲν ἀντίχει εἰς μάχης, καὶ νὰ κάμῃς ἱσχυὴν τὴν γλῶσσαν, ποῦ εὐρίσκειται ἀκόμη εἰς τὸ στόδιον ψευδοῦς, νὰ ψάλλῃ τὴν βοήθειαν ἐκείνην. Διότι τὴν βοήθειαν τῶν παιδῶν, ἢ ὅποια ἔλαβε χώραν εἰς τὸ ἱερόν¹⁸, αὐτὴν προσαναγγέλλει ἔδῳ ὁ Ψαλμῶδης. Ὁ Καὶ διὰτ' ὅρα γι, ἀποῦ παρέδωκε τὰ ἔλλα θαύματα, δηλαδὴ τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν¹⁹, τὸ καθάρισμα τῶν λεπρῶν²⁰, τὴν θεώσιν τῶν σαμῶν²¹, μνημονεύει τὸ θαῦμα τῶν παιδῶν; Διότι παρόμοια θαύματα καὶ πρὶν αὐτὸ ἐγίναν ὑπὸ τῶν προφητῶν θεοῖς, ποῦ, παρὰ τὸ ὀρθοδόξιασθαι καὶ τὰς διαφορετικὰς περιστάσεις, κατὰ τὰς ὅποιας ἔλαβον χώραν, εἶχον ἑμὴν ἐσωτερικὴν συνάφειαν μετὰ τῶν.

Διότι καὶ νεκρὸς ἀνεστήθη ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἑλισσαίου, καὶ λεπρὸς ἐθεραπεύθη ἀπὸ τῆν λέπραν τοῦ, καὶ σαῖμων ἐξεβιάσθη ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Δαβὶδ, ὅταν ὁ Σαούλ ἦτο δαιμονιομένος. Περὶ χαρὸς παιδῶν, ποῦ ἀκόμη ἐθῆλζον, ἐγίνετο λόγος διὰ πρῶτην φοράν τότε. Διὰ νὰ μὴ ἀσχημονῇ ὁ Ἰουδαῖος μετὰ τὸ νὰ λέγῃ, ὅτι ταῦτα ἔχουν λεχθῆ περὶ τῶν λαθόντων χώρων κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἐξελεξε θαῦμα, τὸ ὁποῖον τότε καὶ μόνον διὰ πρῶτην φοράν ἐλάμβανε χώραν, κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Χριστοῦ.

Τὰ σχετικὰ δὲ αὐτὰ περὶ τῶν ὑψηλῶν ἦσαν ἀπὸ ἄλλης πλευρᾶς καὶ προτύποις τῶν ἀποστόλων. Ὁ δὲ καὶ αὐτοὶ ἐνῶ ἦσαν ὀπερθεολογικὰ νήπιοι κατὰ τὴν μόρφωσιν, ἀπρονότοι καὶ αὐτῶν τῶν ἱθῶν, διῶς τὴν οἰκουμένην ὁλόκληρον ἐσαγήνευσαν. Ὅτι δὲ τοῦτο εἶναι πράγματι δύναμις τοῦ Θεοῦ, κύτταξε πῶς καὶ εἰς τὴν Παλαιάν Διαθήκην ὁ Προφήτης λέγει τοῦτο περὶ τοῦ Ἰσίου τοῦ Θεοῦ Πατρός. «Μετὰ τοῦ Μωϋσέως ἔχων συζήτησιν ὁ Θεός, λέγει Ποῖος ἐδημιούργησε ἐκεῖνον ποῦ ἔχει καλὴν ἀκοήν καὶ τὸν κωφόν, ἐκεῖνον ποῦ βλέπει καὶ ἐκεῖνον ποῦ εἶναι τυφλός;»²² καὶ ἄλλοι. «Αὐτὸς ποῦ δίδει μεγάλην ἰκανότητα ὁμιλίας εἰς πρῶτον κωφολάους»²³ καὶ ἄλλοι. «Ὁ Κύριός μου δίδει παιδείαν»

17. Ματθ. 21, 13.
18. Α' Βα. 4, 25.
19. Α' Βα. 5, 14.
20. Α' Βα. 18, 23.
21. Ἰεζ. 4, 1.
22. Ἠσ. 29, 6.

γικήν γλώσσαν, ὥστε νὰ γνωρίζω πότε πρέπει νὰ φιμώσω». Καὶ κατ' ἀρχὰς εἶπεν· «Ἐμπρός, ἀφ' οὗ κατέλαβον, ὡς προκαλέσωμεν σύγχυσιν εἰς τὰς γλώσσας αὐτῶν»²⁹. Ἐ ἀποδεικνύων περιτρώως, ὅτι ὁ Θεὸς μόνον δίδει θαυματουργικῶς τὴν δύναμιν, ὡς εἰς τὰ ἀνωτέρω. Καὶ διὰ τὰ ἄλλα μὲν ἀξιοσημείωτα, ἔστω καὶ παραλόγως μετὰ τὴν ἀνασχυντίαν των οἱ Ἰουδαῖοι ἠδύνατο νὰ διατυπώσουν κάποιαν ἀντιρρῆσιν. Ἐδῶ δὲ τίποτε δὲν εἶχον νὰ εἰποῦν, διότι ἡ ἰδία ἡ φύσις ἀνευ ἐπικαλύμματος ἠγωνίζετο.

Διὰ τοῦτο λοιπόν, οὕτε ἀπλῶς εἶπε «νηπίων», διὰ νὰ μὴ νομίσῃ κανεὶς ὅτι αὐτὸς ἀμιλεῖ περὶ τῶν ἀκάων καὶ τῶν ἀπλοϊκωτέρων· ἀλλὰ προσέθεσε «καὶ ἠηλαζόντων»³⁰. Ἀ ὥστε μετὰ τὴν προσθήκην τοῦ τρόπου τῆς διατροφῆς καὶ καθαρίσῃ τὴν ἡλικίαν. Διότι δὲν λέγει ἀπλῶς «ἠηπίων», ἀλλὰ ἐκείνων τῶν νηπίων ποὺ ἐτρέφοντο ἀπὸ τοὺς μαστοὺς τῶν μητέρων των καὶ δὲν εἶχον ἀκόμη δοκιμάσει στερεωτέραν τροφήν.

Δὲν εἶναι δὲ μόνον τοῦτο ἀξιοθαύμαστον, ὅτι τὰ νήπια, ἐξέβαλον φωνήν, καὶ μάλιστα μεγάλην φωνήν, ἀλλὰ ὅτι αὐτὰ τὰ λόγια των ἦσαν γεμῆτα ἀπὸ πνευματικὰ ἀγαθὰ. Διότι αὐτὰ, τὰ ὅποια δὲν ἐγνώριον ἀκόμη οὔτε οἱ ἀπόστολοι, τὰ παιδιὰ ἠμνοῦσαν.

Ἀπὸ αὐτὸ τὸ γεγονός διδάσκει καὶ κάτι ἄλλο, τὸ ὅτι πρέπει νὰ γίνωνται παιδιὰ εἰς τὴν διάνοιαν, αὐτοὶ ποὺ μελετοῦν τὰ δόγματα τῆς Ἐκκλησίας. Διότι, ἂν κάποιος δὲν δεχθῇ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ὡσαν παῖδι, λέγει, δὲν δύναται νὰ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν³¹.

Β. «Εὐσεβὲς τῶν ἐχθρῶν σου»³². Ἐδῶ ἀναφέρει καὶ τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὅποιαν τοῦτο τὸ θαῦμα ἐγένετο. Διότι τὰ μὲν ἄλλα θαύματα δὲν ἐγένοντο ἐξ αἰτίας τῶν ἐχθρῶν, ἀλλὰ διὰ νὰ ἀπολαμβάνουν πνευματικῶν εὐεργεσιῶν ὅσοι τὰ μελετοῦν. Ἐπίσης διὰ νὰ παιδαγωγῶνται ἄλλοι. Τοῦτο δὲ ἔγινε ὅχι μόνον διὰ τὸν ἀνωτέρω σκοπὸν, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ ἀποστομωθῶν οἱ ἐχθροὶ τοὺς ἐχθροὺς τούτους, τοὺς Ἑβραίους, μετὰ μεγαλυντῶν ἀκριβοῦς ἕτερος ψαλμὸς ὑποδηλοῖ καὶ λέγει· «Τὸ θαῦμα ἐγένετο δι' ὅσους ἐπιδίδωσκον νὰ περιορίσουν τὴν δύναμίν σου, Κύριε. Διότι αὐτοὶ ἐπέδωξαν νὰ ἐξουθενώσων τὴν δύναμιν τοῦ Κυρίου μετὰ τὸ νὰ τὸν ὀ-

δηγίσουν εἰς τὸν σαρδόν.

«Τοῦ καταλύσαι ἐχθρὸν καὶ ἀδικητήν»³³. Ἄλλη παρομοία ἀγιογραφικὴ ἔκφρασις ὥστε νὰ ἀποστομωθῇ ὁ ἐχθρὸς καὶ νὰ αὐτοστυμωρηθῇ. Ἐδῶ ὑπονοεῖ ὁ προφήτης τοὺς Ἑβραίους τῆς ἐποχῆς τοῦ Κυρίου. Διότι κατεδίωκαν μὲν ὡς ἐχθρὸν τοῦ Χριστοῦ, προσεποιούντο δὲ ὅτι ἔκομνον τοῦτο, λαμβάνοντες ἀδικίαν ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ Πατρός. Ὁ Διὰ τοῦτο, διὰ νὰ ἀποσπάρῃ αὐτοὺς τῆς ἀπαλογίας ταύτης ἔλεγεν· «Ἐκεῖνος ποὺ μισεῖ ἐμεῖ, μισεῖ καὶ τὸν πατέρα μου»³⁴, καὶ εἰς ἄλλο μέρος· «Ἐκεῖνος ποὺ πιστεῖ εἰς ἐμέ, πιστεῖ εἰς Αὐτὸν ποὺ με ἐστείλα»³⁵, λέγει ὁ Κύριος συνδίδων τὴν τιμὴν καὶ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Πατρὸς πρὸς τὸν ἐαυτοῦν του. Καὶ παρατήρησε τὴν ἀκριβολογίαν τοῦ Προφήτου. Δὲν εἶπε τοῦ καλῶσαι· ἀλλὰ ἐτοῦ καταλύσαι, τὸ ὅποion ἕτερος ψαλμὸς ἀκριβοῦς τερν δηλώνει διὰ «τοῦ παύσαι», δηλαδή νὰ ἀφαιρῇ τὴν ἀνασχυντίαν των, ὅχι νὰ τοὺς διδάξῃ. Διότι ἔπασχον ἀπὸ ἀνίστων ἐσθένειαν. Καθὼς ἔβλεπον λοιπὸν τέτοιο θαῦμα³⁶, καὶ ἀφ' οὗ ἀπεστομώθησαν, στρεφόμενοι πρὸς τὸν Κύριον οἱ Ἰουδαῖοι· ἔλεγον· «Δὲν ὠκοῦντις τι λέγουν τὰ παιδιὰ;». Ἐπρεπε λοιπὸν νὰ προσκυνήσουν καὶ νὰ θαυμάσουν τὸν Κύριον οἱ Ἰουδαῖοι. Αὐτοὶ ὅμως ἦσαν εἰς μεγάλην ἀμνηχανίαν καὶ ἐπειδὴ ἠνοήκωντο νὰ ἐπαναλαμβάνουν ἀνομίαν τῶν τῶν φράσιν «Οὐκ ἀκούεις τί οὗτοι λέγουσιν;» Ὁ ἠδ' ἀφάρησαν καὶ ἔλεγον εἰς τὸν Χριστόν. «Διὰ ποῖον λόγον δὲν ἠκούσῃ ἀγγελικὴ φωνή;». Δηλαδή, ἐὰν ἠκούετο φωνὴ ἀγγέλων, αὐτὸ θὰ ἐθεωρεῖτο παρ' αὐτῶν φαντασία. Τώρα ὅμως εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς παιδικῆς δοξολογίας, δὲν ἐδίδον σημασίαν. Τί ἔλεγον τὰ παιδιὰ; Τίποτε τὸ φορτικόν, τίποτε τὸ κοιραστικόν, τίποτε τὸ ἱκανὸν νὰ τοὺς κασπαλήξῃ. Ἐφανερώμετο ὅμως ἡ σημασία τοῦ Πατρὸς πρὸς τὸν Υἱὸν πολὺ καθαρά μετὰ τὸ νὰ ψάλλεται τὸ «Εὐλόγηγμένος ὁ ἐρχόμενος, ἐν ὀνόματι Κυρίου»³⁷.

Ε 3. Κατὰ τὴν ἐποχὴν λοιπὸν τῆς θριαμβευτικῆς εἰσόδου τοῦ Κυρίου εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, διὰ τῆς ὑπὸ τῶν παίδων ὁμολογίας, ὁ Χριστὸς κατέλωσε τὴν ἀνασχυντίαν τῶν Ἰουδαίων καὶ ἐν συνεχείᾳ καὶ τὴν πόλιν των· καὶ δὲν ὑπάρ-

29. Πλ. 60, 4.
30. Γεν. 11, 7.
31. Ματθ. 18, 3.
32. Πλ. 8, 3.

33. Γ' Παρ. 4, 10.
34. Γ' Παρ. 11, 24.
35. Γ' Παρ. 12, 24.
36. Ἰδὲ ὁ ἱερεὺς πᾶντο ἀναγέρσκει εἰς τὴν θριαμβευτικὴν εἰσόδον τοῦ Κυρίου εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα κατὰ τὴν ἑποχὴν οἱ παῖδες ἔβαλλον τὸ «Ἐσενά. Βλ. Μτθ. 21, 15-17.
37. Ματθ. 21, 9.

χει τόπος τῆς οἰκουμένης, εἰς τὸν ὅποιον νὰ μὴ εἶναι γνωστοὶ πλέον οἱ συμφοραὶ τῶν Ἰουδαίων. Καὶ αὐτοί, τοῦ κάποτε ἐκατοικοῦσαι εἰς ἓνα τόπον, τώρα ἔχουν σκορπισθῇ εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς γῆς. Ὁμοιάζουσι ὡσαύτως ἀνσιπῆρους κατὰ τὸ σῶμα, τοῦ περιφέρονται παντοῦ, διὰ νὰ δεικνύουσι τὰ τραύματά των καὶ ὅπως οἱ δικασταί, ὅταν διὰ τῆς ἀποφάσεώς των θανατώσουσι πολλοὺς ἐγκληματίας, ἀνασκολληζομένους ἔνοι, ὥστε νὰ σωφρονίζωνται οἱ ζωντανοὶ ἀπὸ τὸ πρόσκατον πάθημα τῶν φονευθέντων, ἔτσι ἔκαμιν καὶ ὁ Θεὸς με τοὺς Ἰουδαίους, ἰδὲν τοὺς ἔφησε νὰ πεθάνουσι, ἀλλὰ τοὺς διεσκόρπισε παντοῦ καὶ τοὺς κατέστησε ζωντανὸν παράδειγμα δι' ὅλους. 31 Α. Καὶ ἐν ἐρωτήσεσι διὰ τὴν αἰτίαν τῆς τιμωρίας, δὲν θὰ εὗρηται ἄλλην ἀπάντησιν, παρὰ μόνον διότι ἐσταύρωσαν τὸν Χριστόν.

Ἰσως ὁμως σκεφθῇ κάποιος: Διότι νὰ γίνῃ τοῦτο; Καὶ ἀφοῦ ἔγινεν κάποτε ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων μιᾶς ὀριστημένης ἐποχῆς, ἔπρεπε δι' ὀλίγα ἔτη νὰ διαρκέσῃ ἡ τιμωρία, ἐνῶ τώρα τιμωροῦνται συνεχῶς. Ἡ ἀπάντησις δίδεται ὑπὸ τῶν Ἰδίων τῶν Ἰουδαίων. Ἄν ἐρωτήσῃς αὐτούς: Διότι ἐσταυρώσατε τὸν Χριστόν; Β. αὐτοὶ ἀπαντοῦν: Διότι ἦτο πλάνος καὶ γόης. Καὶ συνεχίζουν λέγοντες, ὅτι διὰ τὸ ἔργον μας τοῦτο ἔπρεπε ἂν μόνον νὰ μὴ τιμωρηθῶμεν, ἀλλὰ καὶ μεταγαυτέραν χώραν νὰ καταλάβωμεν, διότι ἔκαμινεν θεάρεστον ἔργον. Ἐκεῖνος δηλαδὴ, ὁ ὁποῖος ἐφόνευσεν ἕναν πλάνον καὶ γόητα καὶ ἀντίθετον τοῦ Θεοῦ, ἐφόνευσεν ἕναν ἐχθρὸν τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὁποῖος ἐφόνευσεν ἐχθρὸν τοῦ Θεοῦ, θὰ εἴναι δίκαιον νὰ πρακώπῃ. Καὶ ἰδοὺ λένε οἱ Ἰουδαῖοι, ἀπὸ τῆς ἀπόδειξιν τῶν ἀνωτέρω. Ὁ Φινεὲς³², διὰ νὰ φονεύσῃ μίαν πόρνην, πόσον ἐπρόκοψε πλησίον τοῦ Θεοῦ, ὥστε νὰ ἀξιωθῇ νὰ γίνῃ καὶ ἱερεὺς καὶ νὰ τιμηθῇ ἄρκετά. Σεῖς ὁμως Ἰουδαῖοι, κατὰ τὴν θεωρίαν σας θὰ ἔπρεπε νὰ πρακώψετε περισσότερο τοῦ Φινεὲς, ἀφοῦ ἐφόνευσάτε ἕναν πλάνον, ὅπως θεωρεῖτε τὸν Χριστόν. Ἀλλ' ὅμως δὲν συνέβη τὸ ἴδιον καὶ με σᾶς. Ἀντὶ νὰ πρακώψετε εἰς τὸν τόπον σας περιπλανήσθε ὑπάτριδες καὶ ἀλλήται εἰς ὅλην τὴν οἰκουμένην.

Ὡστε διὰ νὰ ὑποφέρετε τοιαύτας τιμωρίας, Ἰουδαῖοι,

32. Ἡρᾶ δ' ἡ Χρυσόστομος ἀπανθῶνται δικαστικὴν συνθήσαν τῆς ἀποκρίσεως τοῦ νὰ ἀντιβῇ εἰς ἀνακρινόμενα ἐγκληματίας καὶ νὰ τὸν ἐκείνου εἰς κοινὴν θέαν πρὸς παραδειγματισμὸν τῶν ἑλλένων.

33. Ὁ Φινεὲς ἦτο υἱὸς τοῦ ἀρχιερέως Ἐλεάζαρ, ἐφόνευσεν τὴν Ἰσραηλίτιν Ζαμβρί καὶ τὴν μοιχεύσα Ζαμβρί εἰς ἱεροῦς ἀνακρίψας τὴν ἀργὴν τοῦ Θεοῦ καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς τοῦ ἔργον ἀρχιερέως (βλ. 22. 6, 25. Ἀριθμ. 25, 7-10 καὶ 1. Κορ. 14, 33).

ἂν μόνον θεάρεστεν ἔργον δὲν ἐπρόξαστε, ἀλλ' ἀπεναντίας τὸν προστότην καὶ αἰσργέτην καὶ τὸν διδασκαλὸν τῆς ἀληθείας ἐσταυρώσατε. Ὁ Διότι ἔάν ἦτο πλάνος καὶ ἀντίθετος, καὶ ἔάν ἐνῶ δὲν ἦτο Θεὸς ἤθελε νὰ γίνῃ τοιαύτος καὶ ἐπέβλεπε νὰ σφετερισθῇ τὸν εἰς μόνον τοῦ Πατρὸς ἀρμόζοντα σεβασμὸν, τότε σᾶς οἱ ὅποιοι τόσοον ζήλον ὑπὲρ τοῦ Νόμου ἐδείξατε, θὰ ἔπρεπε νὰ προκώψετε περισσότερον καὶ ἀπὸ τὸν Φινεὲς καὶ τὸν Σαμουὴλ καὶ ἀπὸ ὅλους ἐκεῖνους τοὺς παλαιούς ἡγῶνας. Καὶ πράγματι, ποτὲ μέχρι τώρα δὲν ἐτιμωρήθητε, παρ' ὅλου ὅτι ἐρωτοτροποῦσατε με τὴν εἰδωλολατρείαν, ἀσεβοῦσατε καὶ ἐσφάζετε ἀκόμη καὶ παιδιά. Τώρα ὁμως ἔχετε πάθει τόσων δεινῶν καὶ τίποτε δὲν μπορεῖ νὰ σᾶς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ αὐτά. Ἐγίνατε ἀλλήται καὶ διωκόμενοι καὶ πλάνοι καὶ δοῦλοι τῶν Ῥωμαίων. Περιπλανήσθε εἰς τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν, σὺν μετανάσται καὶ δὲν ἔχετε πόλιν, δὲν ἔχετε ἰδιαιτέρας οἰκίας, καὶ εἰσθε πλεον ἄνδράποδα. Ἐχει ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ σᾶς ἡ ἐννοια τῆς ἐλευθερίας, τῆς πατρίδος, τῆς ἱερουσύνης καὶ κάθε καλοῦ, ὃ ποὺ εἶχατε παλαιά. Εἰσθε σκορπισμένοι εἰς τὸ μέσον τῶν θαρδάρων καὶ τῶν πόσων ἄλλων ἐθνῶν. Σᾶς ἀποστρέφονται καὶ σᾶς μισοῦν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι καὶ εἰς ὅλην τὴν ἐκδικητικὴν μαίναν εἰσθε ἐκτεθειμένοι. Ὑπερβολικὸν δεδαίως, διότι δὲν ἐλάσσετε τὰ θροῦλα διὰ τὸν κόπον, εἰς τὸν ὅποιον ὑπεβλήθητε νὰ σφάζετε τὸν ἐχθρὸν τοῦ Θεοῦ! Ἀλλ' αὐτά, ποὺ σκέπτεσθε, εἶναι μεγάλη ἀνοησία καὶ παραλογισμός.

Διότι αὐτά, ποὺ παθαίνετε τώρα, δὲν τὰ παθαίνον ἐκεῖνοι ποὺ φονεύουν τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ δοοὶ κακομεταχειρίζονται ἀγαπημένα πρόσωπά του. Ἀλλ', ὦ φίλοι, δὲν τὰ παραδεχόμεθα αὐτά, ἀπαντοῦν. Διὰ τὰς ἀμαρτίας μας ὑποφέρομεν τόσα πράγματα. Ὡστε τώρα ἤλθεν ἡ ὥρα νὰ ἐξαμαλυνθῇτε σᾶς, ποὺ εἰσθε ἀπαθείς; Ἐ διὰ ποίας ἀμαρτίας δυνάτε; Εἰπέτε μου. Μήπως διὰ πρῶτην φοράν ἡμαρτήσατε τώρα; Ἀλλὰ δέδοται τώρα ἐγίνατε καὶ ἐπιεκτέστερο: εἰς τὰς κρίσεις σας! Τί ὁμως νὰ σᾶς εἴπω πρῶτον καὶ τί δεύτερον; Ἀλλὰ λέγετέ μου, διὰ ποῖον λόγον, ἐνῶ προηγουμένως συνεχῶς ἡμαρτάνετε, ὁμως ἐτυγχάνετε συγγνώμης παρὰ τοῦ Θεοῦ, ἐνῶ τώρα ὁ Θεὸς ἀβόλως σᾶς τὸ συγχωρεῖ, παρ' ὅλου ὅτι, περιέργως, ἀμαρτάνετε εἰς μικρότερον κλίμακα; Διότι τότε καὶ εἰς τὸν Βεελφεγὼρ ἐπληρώσατε φόρον,³⁴ καὶ μόσχον ἐπροσκυνήσατε³⁵,

34. Ἀριθμ. κεφ. 25.

35. Ἰεζ. κεφ. 32.

καὶ τοὺς υἱοὺς σας ἐκράδετε καὶ τὰς θυγατέρας σας ἐκπο-
τώσατε. 32 Α καὶ ὅλα ταῦτα καθ' ἡμ' ἐποχὴν ἀπελαμβάνε-
τε τῶν βασιλέων.

Τώρα πλέον, δὲν βλέπετε τὴν θάλασσαν νὰ διαχωρί-
ζεται, οὔτε πέτρα νὰ σχίζεται, οὔτε τοὺς προφήτας νὰ
ἐμφανίζονται πλέον. Οὔτε ἀπολαμβάνετε πλέον τὰ ἀγαθὰ
ποῦ συνήθως ἡ θεία πρόνοια σὰς εἰδεῖ. Τώρα καὶ σεῖς, οἱ
Ἰουδαῖοι δεκνύετε περισσότερον δικαιοσύνην. Τί λοιπὸν
συμβαίνει τώρα, ὅποτε καὶ τὰ ἁμαρτήματά σας εἶναι μικρό-
τερα, καὶ ἡ δικαιοσύνη σας μεγαλύτερα καὶ ὅμως εἶναι με-
γαλύτερα καὶ ἡ κόλασις καὶ ἡ τιμωρία σας; Δὲν εἶναι ὁλο-
φάνερρον ἀκόμη καὶ εἰς ἐκείνους, ποὺ ἔχουν ἐλαχίστην ἀντί-
ληψιν, ὅτι τιμωρεῖστε περισσότερον τώρα, διότι εἶναι με-
γαλύτερον τὸ τῶν ἁμαρτημάτων σας; Μέχρι τότε, ποῦ τὰ
ἁμαρτήματά σας περικρίναντο εἰς τοὺς δούλους τοῦ Θεοῦ,
ἐτυγχάνετε συγγνώμης, φρονούντες καὶ λιθοβολοῦντες τοὺς
προφήτας. Ὅταν δὲ ἐπολιμήσατε νὰ ἐπιδώσατε τὰ χεῖρα
σας καὶ εἰς τὸν ἴδιον τὸν Δεσπότην Χριστόν, ἔγινε πλέον
ἀθεράπευτον τὸ ψυχικὸν σας τραῦμα. Β Δ' αὐτὸ τετρακό-
σια ἔτη ἐπέρασαν ἀπὸ τότε, ποῦ αὐτὸ τὸ ἔδαφος, ὅπου ἡ-
σαν τὰ ἱεροσολυμια ἐξηφανίσθη, ἡ ἱερουσόλη ἀφῆρέθη, ἡ
βασίλειά καταλύθη, αἱ φυλαὶ ἀνεμείχθησαν, ὅλα τὰ σκευὰ
καὶ ὅλα ἐκεῖνα πράγματα ἐξηφανίσθησαν καὶ οὔτε ἕως
αὐτῶν δὲν σας ἀπέμεινεν. Τούτῳ οὐδέποτε συνέβη. Κατὰ
τὴν παλαιότητα ἐποχὴν, ἂν καὶ ὁ νοσὶς τῶν Ἰουδαίων ἦτο
κρημνισμένος, ὅμως καὶ οἱ προφῆται ἐσυνέχισαν τὸ ἔργον
τῶν καὶ ἐδίδοντο εἰς τὸν λαὸν αἱ χορηγίαι τοῦ πνεύματος
καὶ τὰ θαύματα. Τώρα, τὸ πλέον, διὰ νὰ μάθετε ὅτι ὁ Θεὸς
σας ἐπεσιράφη διὰ παντός, σὰς ἀφῆρεσε ταῦτα πάντα. Ὁ
Σὺς ἐκυρίευσεν μόνον ἡ δουλεία, ἡ αἰχμαλωσία, ἐξέπεσαν
ἀπὸ πάντα καὶ τὸ χειρότερον πάντων, σὰς ἐγκατέλειπεν
ὁ Θεός.

4. Ὁ Θεὸς εἰς τὴν περιήγησιν τῶν Ἰουδαίων ἔσπευε
τὸ ἴδιον, τὸ ὅποσον κάνει κάποιος εἰς ἀχάριστον δούλον του.
Ὁ δούλος λοιπὸν, ἀπὸ μαστιγῶν ὑπὸ τοῦ δεσπότη του
καὶ δὲν διαρῶν, ἐκδύεται τὸν μισθὸν του, γυμνοῦται,
περιφέρεται κρημνισμένος καὶ ἀλλήτης καὶ τρέχει πανταῶς ὡς ζῆ-
τιάνης. Πρὸ Χριστοῦ ὅμως ἡ κατάστασις σας, ὅπως προ-
λέχθη δὲν ἦτο ἡ ἴδια, ἀλλὰ σὰς συμπαρίσταντο προφῆται
καὶ εἰς Αἴγυπτον, καὶ εἰς Βαβυλῶνα, καὶ εἰς ἑξήμην. Δ Ὁ
Μωϋσῆς εἰς τὴν Αἴγυπτον, ὁ Δαυὶδ καὶ ὁ Ἰσακίηλ εἰς Βα-

35. ἡ' αὐτ. 106, 87 καὶ 38.

37. ἡ' αὐτ. 11 καὶ 17.

βυλῶνα, ὁ Ἰσραήλ πάλιν εἰς Αἴγυπτον. Θαύματα ἐπάνω
εἰς θαύματα συνεσφαιρούντο, τὸ ὄνος συνεχῶς ἐλαμπρύνε-
το καὶ οἱ αἰχμάλωτοι βασιλεῖς σας ἐγίνοντο περισσότερον
βακουστοί. Ἀλλὰ τώρα ὅλα ἐκεῖνα ἐγράψαν καὶ ἡ τιμο-
ρία σας ἔγινε χειρότερα πάσης προηγουμένης, ὅχι μόνον
ἀπὸ πλευρῆς χρονικῆς διαρκείας, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ πλάτους
μεγαλύτερας ἐγκαταλείψεως. Διὰ ποῖαν λοιπὸν αἰτίαν, εἰ-
πέ μοι, ὅταν περισσότερον ἡμαρτάνετε, παρ' ὅλα ταῦτα ὁ
Θεὸς ἐπρόνοις περισσότερον διὰ σας; Καὶ διὰ τί ἀπειναντίας,
ὅπως λέτε, εἰ δὲν ἐδείξατε μεγαλύτερον ζῆλον ὑπὲρ τοῦ
νόμου, φρονούντες τὸν Χριστόν, ἐπάθατε χειρότερα; Ἐξ
αἰτίας τούτου θεωρεῖτε τὸν Θεὸν ὀδόν, διότι δταν μὲν ἡ-
μαρτάνετε σὰς ἐτιμῶσε καὶ δταν διαρῶνῃκατε, ὅπως λέ-
τε, σὰς περισφόνησεν.

Διότι ἐὰν ἐφρονέσατε ἕνα πλάνον, ὅπως παραδέχεσθε
(τὸν Χριστόν), τότε ἔχετε προκίφει πνευματικῶς. Καὶ ἐὰν
ὁ Θεὸς εἶναι δικαίος, ὅπως καὶ πράγματι εἶναι, ἔπρεπε νὰ
σας τιμῇ καὶ ὅχι νὰ σας τιμωρῇ. Ἐὰν λοιπὸν σὰς τιμωρῇ,
εἶναι φανερόν ὅτι τὰ τῶν ἁμαρτημάτων εἶναι χειρότε-
ρα. Ἀφοῦ δὲ τώρα οὔτε δεδεῖτε κατὰ τοῦ Θεοῦ, οὔτε θυ-
σιάζετε τὰ τέκνα σας, ὅπως κατὰ τὰς παλαιότητας ἐποχάς³⁵,
τότε διὰ ποῖον ἄλλο ἁμάρτημα ἐτιμωρήθητε δαυτέρως; Ἡ
μήπως εἶναι φανερόν πλέον, ὅτι, ἡ ἀπόφασίς σας νὰ σταυρώ-
σῃτε τὸν Χριστόν, εἶναι τὸ μεγαλύτερον ἁμάρτημά σας; 38 Α
Τούτῳ λοιπὸν τὸ πάλλημα τοῦ σταυροῦ σὰς κατέστρεψε πε-
ρισσότερον καὶ ἀπὸ τὴν εἰδωλολατρείαν, καὶ ἀπὸ τὴν ἀπό-
φασιν τῆς κατασκευῆς καὶ λατρείας τοῦ μόσχου καὶ ἀπὸ τὴν
παίδετονίαν. Διότι τὸ νὰ σφάξης τὸν υἱὸν σου δὲν εἶναι
τὸ ἴδιον μὲ τὸ νὰ σταυρώσῃς τὸν Δεσπότην σου. Διὰ τοῦ-
το, δταν μὲν ἐσφάζες, Ἰουδαῖοι, τοὺς υἱοὺς σου, ἀπελάμβαν-
ες ἀκόμη τῆς φιλονεικίας τοῦ Θεοῦ³⁶. ὅταν δὲ τὸν Υἱὸν
τοῦ Θεοῦ καὶ Ἰδὶόν σου Δεσπότην ἐσταύρωσες, ἐτιμωρή-
θης ὑπερμέτρως πλέον.

Πάσα ἔτη παρήλθεν ἀπὸ τῆς ἐξ Αἰγύπτου ἐξόδου με-
χρι τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Χριστοῦ. Ναμὶν χίλια πεντακόσια
καὶ πλέον. Πῶς λοιπὸν καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ διάστημα, ἂν
καὶ ἡμαρτάνετε, σὰς ὑπερίεν ὁ Θεός, τώρα δὲ σὺς ἀπέρ-
οικεν, ὅταν μάλιστα ἔπρεπε καὶ νὰ σας στεφανώσῃ, καίτοι
ὑπερβολικῶς ἡμαρτήσατε. Β Διότι τὸ κατὰρῶμά σας ἦτο
πάρα πολὺ μεγάλο, ἐὰν θεοδῶς ἐσφάζατε ἕνα πλάνον.

38. Ὑπερβόλως ὁ Χριστός, ὅταν οἱ Ἰουδαῖοι ἐκ-
έστησαν ἐκ τῆς ἱερουσολῆς εἰς τὸν Ἰβαν.

Ἐκτός ὅμως τούτου, πῶς ἔχετε τὴν γνώμην, ὅτι τώρα κρατεῖτε καὶ τὴν ἀργίαν τῶν Σαδδαταῶν, καὶ εἰδωλα δὲν προσκυνεῖτε, καὶ τὰ ἄλλα ἰουδαϊκά ἔθιμα ἱσχυρίζεσθε ὅτι τηρεῖτε. Τώρα λοιπόν, ὅτε καὶ ἡ ζωὴ σας ἐδελητιώθη, καὶ ἐπρόκυψατε, ὅπως λέτε, πόσον πολὺ, τώρα πάσχετε τὰ πολὺ χειρότερα. Τὶ χειρότερον ἀπὸ τὴν μονίαν σας αὐτὴν δύναται νὰ γίνη; Τὶ μεγαλύτερον ἀπὸ τὴν ἀνοησίαν σας, ἀφοῦ, ἐνῶ προσπαθεῖτε νὰ ἀπολογηθῆτε ὑπὲρ τοῦ ἐαυτοῦ σας, δλασσημῆτε τὸν Θεόν;

Ἐάν θεοδῶς τὸ κατὰ τοῦ Χριστοῦ ἐγκλήματ' σας δὲν εἶναι μεγαλύτερον ἀπὸ ἅλα ἐκείνα, ἀλλ' ἀπεναντίας εἶναι δικαιώμα, ὅπως λέτε, καὶ κατόρθωμα, διὰ τὴν λοιπὴν, ἐνῶ προκόπτετε σὺς τιμωρεῖ καὶ οὕτως ἡμαρτάνετε σὺς εὐσπλαγχνίζετο; Διότι τοῦτο ὅχι ὁ Θεός, ὁ ἀλλὰ οὗτε ἀνθρώπος ὁποιασδήποτε νοητικῆς ἰκανότητος, δὲν θὰ ἤρειχτο νὰ κάμῃ. Ἀλλὰ τί λέγουσι σχετικῶς μετὰ αὐτὰ οἱ Ἰουδαῖοι; Ἀπεριφθήμεν, λένε, διὰ νὰ γίνωμεν καὶ διδάσκαλοι τῆς οἰκουμένης. Παραληρηματα εἶναι αὐτὰ καὶ φλυαρίαι. Διότι ὅσοι προκρίναι νὰ γίνουσι διδάσκαλοι, πρέπει προηγουμένως αὐτοὶ νὰ διορθωθῶν καὶ τότε νὰ σταλεῖν πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτόν. Τέτοιοι ἀκριδὸς ἦσαν οἱ προφῆται καὶ οἱ ἀπάστολοι.

Ὅταν λοιπὸν αὐτοὶ εἶναι διεστραμμένοι καὶ γεμάτοι ἀπὸ κάθε κακίαν, πῶς θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἀποσταλοῦν ὡς διδάσκαλοι; Ἀς ἴδωμεν ποῖος ἀκριδὸς ἦτο ὁ προηγουμένος βίος των. Θὰ εὐρωμεν ὅτι ἦσαν χειρότεροι καὶ αὐτῶν τῶν θηρίων. Διότι καὶ φρονεῖς τῶν πατέρων των ἔγιναν, καὶ φρονεῖς τῶν τέκνων των, καὶ εἰδωλαλάτραι, καὶ πλεονέκται, ἔχον καταστολὴν. Αἱ δὲ προφητεῖαι γάμου κατηγοριῶν ἐναντίον των. Ὁ καὶ τὴν μὲν φιληδονίαν σας ὁ Ἰερემίας προφητεύων ἔλεγεν: «Κατέστησαν ἄλογα, πού τρέχουν μανιασμένα κοῦτὰ εἰς τὰ θηλυκὰ καθένας ἐπ' αὐτοὺς ἐχλημνυρίζεν μόλις βλέπετε τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον»⁴⁰. Τὶ χειρότερον ὑπάρχει ἀπὸ τὴν ἀπρέπειαν αὐτῆν; Διότι δὲν συμπεριφέροντο ὡς ἄνθρωποι πρὸς τὰς γυναῖκας των ἀλλ' ὡς ἄλογα διὰ τοῦτο καὶ τὴν μονίαν των ἐκείνην χρεμετισμὸν (χλημνυρισμὸν) ἀνέμασαν (ὁ Ἰερემίας).

Καὶ ὅχι μόνον διὰ πορνείαν, ἀλλὰ καὶ διὰ μοιχείαν τοὺς κατηγορεῖ ὁ Προφήτης, διότι καὶ αὐτὴν ἐπράττον ἀχαλινώτως, ὅπως ἀκριδὸς συμβολεῖ καὶ εἰς τὰ ἄλογα. Ἄλλος δὲ

40. Βλ. Ἰερ. 5, 8. Ἀρὰ γε δὲν ἡμαρτάνοντες ποτε ἐκείνους καὶ πολλοὶ ἄνθρωποι ἔτι ἐσχέθη καὶ ἐπαρξάμενοι ἀπεπέσεις εἰς δόρυ διεστραμμένον γυναῖκας.

προφήτης ἰλέγει: «ἤρχοντο εἰς σχέσεις μετὰ τὴν αὐτὴν γυναῖκα»⁴¹ ὑπὸ διάφορα προσχήματα, ὁ υἱὸς καὶ ὁ πατήρ πρὸς τὴν ἰδίαν ὑπερέτριον. Ἐ διὰ τοῦτο λοιπὸν σὺς ἐστε εἰς διδασκάλους, πέστε μου, διὰ νὰ μάθωμεν τὴν πορνείαν καὶ τὴν μοιχείαν, καὶ ὅτι πρέπει νὰ ἐξῇ ὁ πατήρ πρὸς τὸ ἴδιον υμφοκροβάτι μετὰ τὸν υἱόν;

Τὶ λέγει ὁ Ἰεζεκιήλ: «Ἡ ζωὴ σας δὲν ἦτο σύμφωνος αὐτὴ καὶ μετὰ τὴν τῶν ἐθνικῶν» λέγει.⁴² Αὐτοὺς λοιπὸν, πού εἶναι χειρότεροι καὶ ὅτι τοὺς ἐθνικοὺς, αὐτοὺς ἐστεῖλεν ὡς διδασκάλους; εἰπέ μοι. Τὰς δὲ μακάρας βαλφορίας των ποίης ἠθέλει ἀνελθῆ; Διότι υἱὸς καὶ θυγατέρα κατέσφαξαν ὡς θυσίας εἰς τὰ δαμόνια, καὶ τοὺς κατέκοιτο χάριν ἐκείνων. Καὶ τούτο δεῖκνυε ὁ Δαβὶδ μετὰ τὸ νὰ λέγῃ: «Κατέσφαξαν τοὺς υἱοὺς των καὶ τὰς θυγατέρας των χάριν τῶν δαιμονίων»⁴³. 84 Ἀ διὰ τοῦτο λοιπὸν τοὺς ἀπέστειλε, διὰ νὰ μάθουν οἱ ἄνθρωποι ὅτι πρέπει νὰ σφάζουν καὶ υἱοὺς καὶ θυγατέρας; Δὲν ἐντρέπεσθε, οὐτε καλύπτετε τὸ πρόσωπόν σας, ὅταν λέγετε παρομοίως φλυαρίας; Διότι, καὶ ἕτερος ψαλμὸς λέγει: «αἷματα ἐπὶ αἱμάτων ἔχουν ἀναμείξει, καὶ διὰ τοῦτο ἔχουν ἐσχυθῇ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ψεῦδος, καὶ κλοπὴ, καὶ φόνος, καὶ μοιχεία»⁴⁴. Ἄλλος προφήτης ἐπίσης: ἡ μορφὴ σου, Ἰουδαίε, κατέστη μορφὴ πόρνῃς, ἔγινες ἀναισχυντος πρὸς ὅλους»⁴⁵. Ἄλλος: Ἡ «Οἱ ἄρχοντές σας ἔγιναν ἀρπакτικοί, ὡς οἱ λύκοι τῆς Ἀραβίας»⁴⁶. Καὶ ἄλλος πάλιν: «Δὲν ὑπάρχει ὁ σωτὴς»⁴⁷, δὲν ὑπάρχει αὐτός πού θὰ ἀναζητήσῃ τὸν Θεόν· ὅλοι παρεξέκλιναν τῆς εὐθείας ὁδοῦ καὶ συγχρόνως ἐξηχερώθησαν»⁴⁸.

5. Αὐτὰ λοιπὸν ἐξήλθετε διὰ νὰ διδάξετε, ἀναισχυντίαν, ἀνοησίαν, πορνείαν, μοιχείαν, φόρους καὶ τὸν ἐρόμην πόσης κακίας; Δὲν σταματᾶτε νὰ μάς ἀναγκάζετε νὰ διαπαυώμεν τὰ ἐγκλήματά σας; Σεῖς, οἱ ὅποιοι ἐδέχεσθε τὴν φροντίδα τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν παιδαγωγίαν του μέχρι γήρατος»⁴⁹. Σεῖς οἱ ὅποιοι εἰσθε τυφλοὶ καὶ ρηπίετε εἰς λάκκον ὁ ἑὸς τὸν ἄλλον. Διότι, λέγει, ἐὼν τυφλὸς ὁδηγήσῃ

40. Ἰερ. 5, 8.

41. Ἰερ. 5, 7.

42. Ἰερ. 106, 37.

43. Ἰερ. 4, 2.

44. Ἰερ. 8, 8.

45. Ἰερ. 22, 37.

46. Σαμ. 3, 3.

47. Ἰερ. 13, 2-3.

48. Ἰερ. 10, 5.

τυφλόν, ἀμφότεροι θά πιάσουν εἰς λάκκον.⁴⁹ Ἀλλά σεις, οἱ ὅποιοι κάθε ἡμέραν εἶχατε πλησίον σας τοὺς προφήτας, καὶ οὐδέποτε ἐγίνατε καλότεροι, σεις θά συνέβαινε νὰ γίνετε καὶ διδάσκαλοι ἄλλων; Δὲν παίετε νὰ λέτε ἀναστασίας καὶ νὰ ἀποκτήσετε κάποτε συναισθήσιν τῆς κακίας σας; Διότι τοῦτο σὰς κατέστρεψεν ἐξ ἀρχῆς, ἐπειδὴ δὲν θέλατε οὐτε νὰ υποθέσετε ὅτι ἔχετε ἁμαρτήματα. Παρατηρήσατε τοὺς δικαστάς· τί κάνουν διὰ νὰ συμμορφώσουν τοὺς κλέπτας καὶ τοὺς ἄρπαγας; Ἀφ' οὗ διατάζουν τὴν μαστιγῶσιν των, τότε ἐπιτρέπουν εἰς δούλους εἶναι γύρω, νὰ φωνάζουν κατὰ τῶν μαστιγουμένων τὴν αἰτίαν τῆς μαστιγώσεως· «μὴ κλέπετε, μὴ ἄρπάξετε». Τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ Θεὸς διὰ νὰ σὰς διαπομπέῃ παντοῦ διέταξε τοὺς προφήτας νὰ σὰς ἀκολουθοῦν καὶ νὰ φωνάζουν πρὸς ὅλους τὴν αἰτίαν τῆς τιμωρίας σας. Διότι εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς οἰκουμένης κυκλοφοροῦν μαζί σας, ἀκόμη καὶ τώρα, καὶ φωνάζουν ἐναντίον σας. **11** Καὶ ἂν εἰσελθῆς εἰς τὰς συναγωγὰς, θά τοὺς ἀκούσης νὰ λέγουν τὰ ἴδια πράγματα συνεχῶς.

Αὐτὸς ὁ Δαβὶδ υποδηλώνει τὸ ληστροικὸν ἐκεῖνο δικαστήριον τοῦ Καίσαρος, τὴν αἰτίαν δηλ. τῆς καταστροφῆς σας καὶ λέγει: «Ὡς συντρίψωμεν τοὺς δεσμοὺς ὑποτελείας μας πρὸς τὸν Κύριον καὶ τὸν Χριστὸν Του καὶ ὡς ἀποτινάξωμεν μακρὰν ἡμῶν τὸν ζυγὸν καὶ τὸν δῶν»⁵⁰ καὶ ἐν συνεχείᾳ «Τότε θὰ ἀμείλῃς με ὀργὴν πρὸς αὐτοὺς καὶ με τὴν τρομερὰν ἐκρηξίν τοῦ θυμοῦ Του θά τοὺς συνταράξῃς».⁵¹ Ὁ δὲ Ἰωάννης συνεχῶς σὰς κατηγορεῖ με τὰ νὰ φωνάζῃς «Ὡς πρόβατον ὠδηγήθῃ εἰς τὴν σφαγὴν», καὶ ὡς ἀντάλλαγμα καὶ ἐκδίκησιν τῆς ταφῆς Του θά παραδοθῇ οἱ πολλοὶ καὶ τὸν θάνατόν Του θά πληρώσουν οἱ πλοῦσιοι»⁵² καὶ εἰς ἄλλο μέρος λέγει· «Ἐπερίμενα, νὰ καρποφορήσῃ ὁ λαὸς οὗτος δικαιοσύνην, παρήγαγε ὅμως παρανομίαν καὶ ἀδικίαν ἐντὶ αὐτῆς, με ὑποτελέσματα τὴν κατακραυγὴν τῶν ἀδικουμένων».⁵³ Ἐρευνάτε περὶ ποίας κατακραυγῆς πρόκειται; Περὶ τοῦ «Σταυρώσαν, σταυρώσαν».⁵⁴ Καὶ συνεχίζει ὁ Ἰωάννης, ὡς στόμα τοῦ Θεοῦ τὴν ἐναντίον σας κατηγορίαν· «Διὰ τοῦτο θά κερηνίσω τὸν φράκτην τοῦ ἁμπε-

49. Ματθ. 13, 14 καὶ Λουκ. 9, 30.

50. Παλμ. 2, 8.

51. Αἰνός· στλ. 5.

52. Ψαλμ. 59, 7.

53. Αἰνός· στλ. 9.

54. Αἰνός· στλ. 7.

55. Λουκ. 23, 21.

λώνας καὶ θά καταπατήσῃ καὶ θά διαπείδῃ τὰ σύννεφα νὰ μὴ ρίψουν βροχὴν ἐκεῖ».⁵⁵ Ὅχι διὰ τίποτε ἄλλο, ἀλλὰ δι' ἐκεῖνα ποὺ ἐτολμήσατε εἰς τὸν σταυρόν, διὰ τοῦτο διεσκορπίσθητε. Αὐτὸ εἶναι φανερόν ἀπὸ ὅσα λέγουν οἱ προφῆται. Καὶ διὰ νὰ μάθετε τὴν δύναμιν τοῦ Χριστοῦ καὶ νὰ διακρίβητε πράγματα ποὺ δὲν ἐμύθετε ἀπὸ τοὺς προφήτας, παρατηρήσατε, τιμωροῦν τὰ πράγματα.

Αὐτὸ τὸ ὅποιον ὁ μωσαϊκὸς νόμος ἐπέδωκε νὰ σὰς διδάξῃ, τὸ ἐπέτυχεν ἀπολύτως ἢ θυνάμεις τοῦ Χριστοῦ.⁵⁶ Ἀ διότι κατὰ τὸ εἶδημα ποὺ εἶχατε παδωγῶν τὸν νόμον, καὶ ἐπρονέυστε, καὶ τὰ τέκνα σας ἐθυσιάσατε, καὶ ἐμοιχεύατε. Ὅταν ὁμῶς ἐλαμψεν ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης, τότε καὶ πολλὰ ἁμαρτίκα σας ἠλαττώθησαν καὶ με περισσοτέρῳ δικαιοσύνην συμπεριεφέρεσθε εἰς τὴν ζωὴν, διορθωθέντες κάπως ἐκ τῆς ἀντιζηλίας σας πρὸς ἡμᾶς τοὺς χριστιανοὺς.

Διὰ τοῦτο σὰς διεσκορπίσεν ὁ Θεός· διὰ νὰ ἴδῃτε πᾶσαν μεγάλην πολιτείαν ἐφύτευσεν ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ τὸν ναὸν κατέλυσεν, ἀπομοικρύνων ἡμᾶς ἀπ' ἐκεῖ ἐξ αἰτίας τῆς κακίας σας. Ἐκεῖ δὲ σπου ἐκρημνίσθη ὁ ναὸς, ἐκεῖ ἐτάφη καὶ ὁ Χριστὸς ὡς ἄνθρωπος, ὥστε νὰ ἀπομοικρυνεῖσθε ἐξ αἰτίας τοῦ τάφου, καὶ τὸ τρέποιον τῆς νίκης Του νὰ ἐλέπτε, τὸ ὅποιον ἐξεπήγαγε διὰ τῆς θυνάμεις τῆς Ἀναστάσεώς Του, καὶ νὰ ἀντιλαμβάνεσθε τὴν προφητείαν τοῦ Χριστοῦ· **12** «Δὲν θά μείνῃ ἐδῶ λίθος ἐπάνω εἰς λίθον».⁵⁷ Διότι πανταχοῦ τῆς γῆς ὑπάρχουν τὰ θριαμβευτικὰ σύμβολά Του καὶ εἰς ὅλην τὴν οἰκουμένην οἱ ἀποδείξεις τῆς θυνάμεις Του. Ἐάν, δέ, ὅπως λέγετε, ἦτο «ἀσέδην» ὁ Χριστὸς καὶ ἀντίθετος τοῦ Θεοῦ, τότε, ἔστω καὶ μυριάδας ἁμαρτιῶν ἐάν ἐκάμνετε σεις, δὲν θά ἔπρεπε νὰ τιμωρηθῆτε κατὰ τὸν τρόπον αὐτόν· ἀκόμη καὶ ἂν ἔπρεπε νὰ τιμωρηθῆτε, πάντως δχι τότε, διὰ νὰ μὴ νομίση κανεὶς, ὅτι τιμωρεῖσθε ἐξ αἰτίας τοῦ Χριστοῦ. Ἡ μήπως δὲν ἐνθυμίσεθε, ὅτι σὰς εἶπεν ὁ Θεός, ὅταν ἦσθε εἰς τὴν οἰκμαλυσίαν; Σὰς εἶπε ἱεροκλόν· «Ὁ, τι κάνω, δὲν τὸ κάνω διὰ σὰς, ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ μαλυνθῇ τὸ δυνάμει μου».⁵⁸ Ἄν καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ κακία σας εἶχε μεγαλώσῃ, ὅμως ὁ Θεός σὰς ἐπρασπάτευε· διὰ νὰ μὴ νομίσουν οἱ ὀρθόδοξοι ὅτι εἶμαι ἀνίσχυρος, διὰ τοῦτο παραδέλιπν τὰ ἁμαρτήματά σας, λέγει ὁ Θεός, καὶ σὰς διασώζω. Ἀφ' οὗ λοιπὸν σὰς διέσωσε τότε ποὺ ἦσθε

56. Ψαλμ. 5, 6-7.

57. Αἰνός· στλ. 24.

58. Ἰακώβ. 28, 22.

εις μεγάλην παρομοίαν, μόνον και μόνον διὰ νὰ μὴ μιαν-
θῇ τὸ ὄνομά Του, ὁ διὰ ποῖον λόγον δὲν τὸ ἔκαμε καὶ τῶ-
ρα; Διότι καὶ ἐάν ἐπίπτετε εἰς μυρίαὶς ἁμαρτίας, τίποτε
δὲν θὰ ἐπρεπε νὰ πάθετε, εἰς περίπτωσιν ποῦ ἦτο πλάνος
ὁ Χριστός, διὰ νὰ μὴ νομίσῃ κανεὶς ὅτι τιμωρεῖσθε ἐξ αἰ-
τίας ἐκείνου, ἀλλὰ θὰ ἐπρεπε καὶ νὰ σωθῇτε. Ἀκόμη καὶ
ἐάν ἐπρεπε νὰ τιμωρῆσθε, ὅπως εἶπα προηγουμένως, πάν-
τως ὄχι τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Τώρα ὁμοῦ συνέδησαν μαζί
κατὰ τὴν ἰδίαν ἐποχὴν. Διότι ἐπὶ ἐλαθε χώραν ἢ σταύ-
ρωσις τοῦ Χριστοῦ, καὶ μετ' ὀλίγον ἠκολούθησεν ἡ ἐξοδος
τῶν Ἀποστόλων, ἀμέσως κατόπιν πόλεμος ἐκερύχθη κα-
τὰ τῆς Ἱερουσαλὴμ. Καὶ συγχρόνως ἐξεπληρώθη ἡ εἰς τὰ
εὐαγγέλια ὑπαρχούσα προφητεία: ἀλλοιοῦντο εἰς ἐκεί-
νας, ποῦ θὰ εἶναι ἔγκυοι καὶ θὰ θηλάζουν κατ' ἐκείνας τὰς
ἡμέρας⁵⁹ καὶ ὅλα ὅσα ἔγινον τότε. Ὡ καὶ πρὸ πάντων ἐ-
ξεπληρώθη τὸ ὅτι «θὰ πύρρῃ μεγάλη θλίψις ποῦ παρομοί-
α ποτὲ δὲν συνέβη προηγουμένως. Διότι τότε καὶ γυναῖκες
ἐτρωγον τὰ τέκνα των, καὶ κοιλίας νεκρῶν ἐξέσχιζον οἱ ἐχ-
θροί, καὶ οἱ θέρσθαιον παντοῦ ἐδαλλόν πυρ, καὶ ὅλα ἦσαν
γεμῆτα ἀπὸ αἵμα, καὶ ἄλλοι πρωτόκυστοι τραγῳδοὶ ἐ-
λαθον χώραν, καὶ ὁλόκληρος ἡ οἰκουμένη εἶχε γεμίσει ἀπὸ
τὰς καταστροφάς, ποῦ ὑπέστησαν οἱ Ἰουδαῖοι.

Ταῦτα λοιπὸν ἐὰν ἀντιλαμβάνεσθε, ἀναγνωρίσατε τὸν
Δεσπότην σας. Δὲν ἐσφάξατε προφήτας; Μήπως τότε ἐ-
πάθετε κάποιαν παρομοίαν θλίψιν; Δὲν κατεσκάψατε τὰ θυ-
σιαστήρια τοῦ Θεοῦ; Μήπως τότε σὰς συνέβη παρομοία
συμφορὰ; Δὲν ἐπροσκυνήσατε μύσχον;⁶⁰ ἀντὶ τοῦ πραγμα-
τικοῦ Θεοῦ καὶ προσέθητε εἰς ἀσχηματισμὸν εἰς τὸν Βεελ-
φεγὼρ;⁶¹ καὶ ὄγνοήσατε τὴν φυσικὴν ὁδόν; Μήπως τότε
ἐγνωρίσατε παρομοίους ἐχθρούς; Μήπως, ἐπὶν ἀποδεκνύ-
εσθε ἀχάριστοι μέσα εἰς τὰς ἀπείρους εὐεργεσίας τοῦ Θε-
οῦ, δὲν ἐσώζεσθε. Εἰ. Ἀπὸ ποῦ λοιπὸν προήλθον τὰ ἀπέ-
ραντα κακά, ποῦ σὰς εὐρώκων; Δὲν εἶνα; ὁλοφάνερουν ὅτι
ταῦτο συνέβη διότι ἠμαρτήσατε ὄχι κατὰ τῶν δούλων,
ἀλλὰ κατὰ τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Δεσπότη; Ἐξ αἰτίας τούτου,
δὲν ὑπάρχει καμία δυνατότης νὰ ἀπαλλαγῇτε ἀπὸ τὰ κα-
κά, ποῦ σὰς εὐρώκων, οὔτε εἰς τὸ μέλλον θὰ ὑπάρξῃ. Δι-
ότι ἐν ὑπῆρχε, θὰ σὰς τὸ προέλεγον οἱ προφῆται. Ἐδῶ
εἰς τὴν περίπτωσιν μας, ἐνφ' ὁμιλήσαν περὶ τῆς αἰχμολω-

59. Ματθ. 24, 19 καὶ Λουκ. 21, 26.

60. Ἐξ. 82.

61. Ἀρμ. 20, 4.

σίας, δὲν ἀναφέρουν τίποτε διὰ τὴν ἐπάνωσόν σας, ἀν καὶ
ἀνεμείνουν τὰ κακά μετὰ τὰς τιμωρίας καὶ καθωρύξουν καὶ
τὰ χρονικά ὅρια.

66. Ἀ Διότι καὶ ὁ Ἰερεμίας καθώρισε τὸ ὅριον τῶν ἑ-
βδομήκοντα ἐτῶν,⁶² καὶ ὁ Δανιὴλ ὁμοῦς εἰς τρεῖς καὶ ἡμι-
σι ἑβδομάδας⁶³ καὶ διεδόθη ὁ ὀρίσμος τῶν τετρακοσίων ἐ-
τῶν, ὡς διάρκειά δουλείας ἐν Αἰγύπτῳ.⁶⁴ Περὶ δὲ τῆς πα-
ρούσης αἰχμολωσίας πούθεν εἰς τὴν Γροφὴν δὲν ἀναφέ-
ρεται ὁ χρόνος, οὔτε τὸ τέλος, ἀλλὰ, κατὰ τὴν εὐαγγελι-
κὴν ἑκφράσιν, ἐγκαταλείπεται τὸ σπῆτι σας ἐρημον,⁶⁵ καὶ
κάθε ἡμέρα, ποῦ περνᾷ, ὅλο καὶ πρὸς τὸ χειρότερον πη-
γαίνεται.

67. Ὡς αὐτὰ μετὰ ἀκριθείαν ὀφού τὰ σκεφθῇτε, καὶ συγ-
χρόνως ἐπεκτείνεται τὴν σκέψιν σας συμφώνως μετὰ τὸ «Δί-
δε εἰς τὸν σαρὸν ὀφρμὴν καὶ θὰ γίνῃ σοφώτερος»⁶⁶ θὰ δι-
νηθῇτε νὰ ἐλέγχετε τὴν ἀδυστροπιδίαν καὶ ἀχαριστίαν των.
«Ὅτι βλέπω τοὺς οὐρανοὺς νὰ εἶναι δημιουργήματα τῶν
δακτύλων σου». Ἄλλος λέγει «διότι βλέπω τοὺς οὐρανοὺς,
τὴν Σελήνην καὶ τὰ ἀστρα, τὰ ὅποια Σὺ ἐθεμελίωσας». Ἄλ-
λος λέγει «Ἐτοίμασες». Ἄλλος λέγει «ἐστερέωσες». Ὁ Ἄ-
φου εἶπε, ὅτι «κατενίκησας τοὺς ἐχθρούς», δίδει ὁ προφή-
της καὶ τὴν ἀπόδειξιν τῆς λαμπρόας αὐτῆς νίκης. Διότι Σὺ,
λέγει, ὁ ὁποῖος ἐσταυρώθηκε καὶ ἐφωνούσης, ἀπεδείχθηκε Δη-
μιουργὸς τῆς οἰκουμένης διὰ τοῦτο προσθέτει «θὰ πα-
ρατηρῶ τοὺς οὐρανοὺς» (στίχ. 4) διὰ νὰ δηλώσῃ ὅτι δὲν
ἐγνωρίζον τοῦτο πολλοί, κατόπιν ὁμοῦ ὅλοι θὰ τὰ γνω-
ρίσουν καλῶς. Καὶ διὰ ποῖον λόγον δὲν ἀνέφερον καὶ ὅλα
τὰ μέρη τῆς οἰκουμένης; Διότι ὁφού διεξῆλθε τὰ κυριώτε-
ρα ἀπὸ ὅσα φαίνονται, δὲν ὑπῆρχε ἀνάγκη νὰ ὁμιλήσῃ καὶ
κατὰ τῶν ἄλλων. Ὁ Εἰς τοιοῦτον βαθμὸν κατελύθησαν οἱ
ἐχθροί, ὥστε αὐτὸς ποῦ καταδικάζετο καὶ ἐρωκέσθη ὑπ' αὐ-
τῶν, νὰ φανῇ καθαρά ὅτι εἶναι δημιουργὸς πάντων τῶν ὀ-
ρατῶν. Καὶ διὰ τί δὲν εἶπεν «ἔργα τῶν χειρῶν Σου», ἀλλὰ
«τῶν δακτύλων Σου»; Διὰ νὰ δεῖξῃ, ὅτι τὰ ὀρατὰ εἶναι ἔρ-
γον ἐλαχίστης ἐνεργείας, καὶ τὸ περιεργότερον τῆς δημι-
ουργίας εἶναι ὅτι εἰ κρημασθέντες δὲν πίπτον. Ἀν καὶ
θεοσώως, δὲν εἶναι αὐτὴ ἡ φύσις τῶν θεμελίων, δηλαδὴ νὰ

62. Ἐξ. 20, 16.

63. Δαν. 9, 24.

64. Γεν. 15, 13.

65. Ματθ. 23, 3.

66. Ἐφραίμ. 19.

κράνται, ἀλλὰ νὰ ἔχουν τὴν θέαν των πρὸς τὰ κάτω.⁶⁷
Ἄλλ' ὁ ἀριστοτέλης θεμιουργὸς ἂν καὶ ἔκαμμεν πόσον
παράδοξον πρᾶγμα φαίνομεν· κῶς, ὅμως τὰ ἐθεμιουργη-
σε καὶ αὐτὰ κατὰ μίαν υπερφυσικὴν ἀπολογίαν

Και διακ' ἐν τῷ προφητικῷ ὁμιλεῖ περὶ τῆς δρατῆς κτ' αἰσες, δὲν λαγε πῖποτε καὶ περ τῶν σαματιῶν θύλακων, Δι' οὗ ἐπερρεατὰ γὰρ τὴν τότε, τὰ μάθων αὐτὸν ἀκούσκει περὶ τῶν γαρνομένων πρώτων. Ὁ Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Πιστηρ τῶν, οὕτω ὠμιλεῖ, πρὸς τοὺς ὁδοιῶν διὰ μέσθ' τοῦ προφητοῦ. Ἡσάων δὲν εἶπε ὁ Ἐγὼ ἐκράτα τοὺς ἀγγέλους καὶ τὰ Χερυλῶν, ὅλῳα ὁ Ἐγὼ τῶν οὐρανῶν ἠπλῆσται ἡ χερμου ἔθεσε τὰ θεμκλῖα τῆς γῆς καὶ ἡ δεξιὰ μου τῆν ἐσπορῶσεν. Καὶ πάντα ἀδοκῶσται ὁ προφητικὸς εἰς τὰ δρατὰ σφραεῖ τον λογον τῶν καὶ δισπρῶνται ἐστῆσαι τὰ πάντα πρὸς αὐτῶν τῶν ἀκράτωσται τῶν Ἐπειδὴ ἦσαν παρῶλῶν τότε οὗ ἐνθρῶποτῶ ὡς πρὸς τῆν ἡ ἀνοιαίν, ἀπὸ τὰ δρατὰ ὠδῶνσαντο μᾶλλον παρὰ ἀπὸ τὰ ἀράτω. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος, κηρύττων συνεχῶς καὶ ὁμιλῶν πρὸς τὸν λαόν, ἀπὸ τῆν δρατῆν κτῖσιν λαμβάνει ἀφορμῶς καὶ λαγε: Εἰ ὁ Θεὸς δὲ ὁποῖος ὁδηγῶσιν τὸν οὐρανῶν καὶ τῆν γῆν καὶ ἐλα δὲν παρῶσιν ἐπὶ τὰς αὐτῶν. Λαμβάνων ἐκ τῶν ἀφορμῶν καὶ ἀπὸ τὰς ἐπῆρας ἐροῶς καὶ ἀπὸ τὰ ἐνθρῶπων τὸν γένος προκεῖν νοῦν αὐτῶν ἐν τῷ βαθεῖ (ὁ Παῦλος)

Διότι, ἐὰν ὁμιλήσω περὶ τῆς θηρυοσύνης τῶν Χερουθίμ, θὰ ἔρχη παθεῖν τὰ εἰρη-
πῶν ὅτι τὰ ἐπιθυμοῦνται ἐν τῇ θηρυο-
σύνη, ἀναγκάζονται μόνον νὰ ἀποδείξω ὅτι τὰ ἐπι-
θυμοῦνται ἐν τῇ θηρυο-
σύνη, διότι τὴν θηρυο-
σύνην, καὶ διότι βλέπετε ὅτι ἀπορῶνται καὶ τὸ ἐλεῖν
καὶ τὴν ὁμοθυμαδὸν τῶν θηρυο-
σύνην, διότι ὅμως δὲν ἐπιθυμοῦνται τὸν ἑαυτοῦ ἀλλὰ
μόνον τὴν ἐπιθυμῶντα τοὺς ἑαυτοῦ.

Διότι μὲ τὸ νὰ εἶπῃ, ὅσα εἶπῃ, ὅσα νὰ ὑποθέλωμαι
καὶ τὸ ἀκούσθαι Ἐπειδὴ μερικὰ ἀποχωροῦν τὴν νύκτα
ἀπὸ τὴν θηρυο-
σύνην, διὰ τὸ ἐλεῖν ὅτι καὶ τῆς νύκτας εἶναι θηρυο-
σύνην ὅτι θηρυο-
σύνην δὲν εἶναι μικρὰ ἔποςθεν ὅτι ἡ ποικίλα τῶν

67. ԲՈՒ ՔԱՂԱՔԱՆԻ Կ'ԵՐԱՅ և ԿՂ ՎՃ Զ ՄԵՐՈՒՄԻՆ ԵՐԱՅ ՎԱՅՏԱՐԻ ԿՂԻ
 ԽՈՐՀԱՐԱՆԻՑ, ՇԵՂԱՆԵՐՈՐ և ԿՈՐԻՆԹ և ԵՄԽԱՆԵՐԻՆ ԵՐՄԻ ԿՈՐԻՆԹ ՎՃ ԶՐ
 չԵՆՆ ԵՆ ԿՂԻՆՅԱՆ ՄԵ Զ ԿՂԻՆՅԱՆ . ՄԵՐՈՒՄԻՆ ԿՂ ԶԵՆՎԵԿ ԿՂԻ
 68. ԻՍ ԿՂ ԻՅ ԿՂ
 69. ԽՈՐՀԱՆ ԻՅ Զ:

ὁστέρων, ὡς καὶ ἡ τροχία τῆς σελήνης διὰ τὴν σηματούου
τω καὶ τὴν ἀπόδε ξ-ν τῆς θύρας εὐλόμεως.

Β. 11. Ἰνα ὁ ἀνθρώπος ὥστε να καταβήσεται ἐπὶ τὸν ἔθνα, καὶ πολλοὶ παραστήσουσιν τοιαύτας ἀξίους ἔχει ὁ ἴος τοῦ ἀνθρώπου, ὥστε να τὸν ἐπικρίνεται. "Ἄλλος ψαλμὸς λέγει "Ποῖαν σήμερον ἔχεις ὁ Θεὸς καὶ καθὲς ἀνθρώπος χωριστὰ, ὥστε να τὸν μνημονεύσῃς." Ἄλλος ἀντὶ τῆς λέξεως "ἐπὶ σκέπτῃ" ἔχει "ἐπὶ σκέψῃ αὐτόν." Ἀποῦλο πὺν, ὠμίλησεν περὶ τῆς δημιουργίας καὶ αὐτοὺ ἐδῶκεν ὑπαὶν μὴν ἀπὸ τὰ ἐπὶ μέρους, ὅτι ὅλην τὴν δημιουργίαν, προσχωρῇ τινὰ ὁ ψαλμωδὸς εἰς τὸν λόγον περὶ τῆς προνοίας τὸν ἀνθρώπου. Δὲ καὶ ὅσα μὲς εἴπε μέχρις ἐδῶ ἀφορῶν, τὸ ἀνθρώπου γένος καὶ συγχρόνως μὰς εἶδος σκῶν, περὶ τῆς θείας φροντίδος, ἐπεὶ ὅτι καὶ ἀλόκληρος ἦ κτισθὲν διὰ τὸν ἀνθρώπου ἐγένετο. "Ὅχι μόνον ἀπλῶς περὶ τῆς θείας φροντίδος ὡμλεῖ ὁ ψαλμωδός, ἀλλὰ καὶ περὶ μίας ἄλλης μεγάλῃς πλευρῆς τῆς προνοίας τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ τὸ κάμει μετὰ πολλῆς ἐνυμνωμένης, ἐκφράζων τὰ, εὐχριστίας τοῦ πρὸς τὸν Θεόν. Ἐ διὰ τὴν οἰκουμένην, τῆς ὅτιας καὶ ὁ προφήτης τὸν μέλος διὰ τὴν ἐν γένει εὐεργασίαν πρὸς αὐτοὺ καὶ ἐπὶ ὅπως αὐτὰ παρστήσῃ τὸ μέγεθος τῆς πρὸς αὐτοὺ ἐν δαχτυλίῳ θείας ἀκονατίας. "Αὐλοῖται καὶ αἱ εὐεργασίαι αὐτὰν πρὸ Χριστοῦ ὅν θεωροῦνται σπουδαίαι, διώκας πόσον μεγαλύτερα βὰ πρὸς τὰ ἐν αἱ ἐνυμνωμένη μὰς μετὰ τὴν ἔλυσιν τοῦ Χριστοῦ, ὅτι περὶ μάλιστα ἀπὸ τῆς δ' ἀπραξίαν τῶσων καὶ τῶσων ἔμαρτημάτων.

Ἐποβήλωνε ἀκόμη ὁ ψαλμωδός. ὅτι καὶ ἡ ἐλευσίς τοῦ Χρ. οὐστὸν δὲν ἦτο ἔξω τῆς θείας προνοίας, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ τῇ ἐκδήλωσιν τῆς μεγάλῃς ἀγάπῃς τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους. Ἐκείθεν ὁ Χρ. ὁ δ. κἀκεῖ, ἕως καὶ τοῖς ἱερέσι τοῖς ὁσίοις, ἀφ' οὗ ἀρχῇ τοὺς ὁ. γ. ἤθελ πρὸς ἡμᾶς ποῦ εἶχαμε ἀποκαίει καὶ τίποτε δὲν ἀξίωμα. Τοῦτο λοιπὸν ἤθελε μὴ παραστήσει καὶ ἔλεγε· αὐτὴ εἶναι ὁ θυρωρὸς, ὁ αὐτὴ τῆς ἐκπαράσεως καὶ ποτε δὲν εἶναι. ἢ εἶναι καὶ ἐκπαράσει.

Β Πράος τὴν μεγάλτην αὐτὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ σπερμαίνοντες τοὺς ἀφελουμένους τοῦ ὁ προσεχτικῶς καὶ τὴν ἀπερίμενην θέσιν φραγνῶνται, καὶ τὴν μέριμναν τὴν ὅποιαν ἐπέθεε εἰς ὁ θεὸς διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου γενέσθαι, ἐκτελήτῃται· ὑπερβολικὰ καὶ ἀπορίε (ὁ ψαυμαδός), διότι ἀπὸ τῶν ἡλίω· σιν τὸν ἀνθρώπου τὴν μεγάλῃ πρόνοιᾳ, Κατάλαβε καὶ καλῶς ἐπὶ διὰ τὸν ἀνθρώπου ἐγένετο ὅλοι τὸ δρωτὶ. διὰ

τούτων ἡ θεὸς ἀκούσας ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ μέχρι τοῦ Χριστοῦ, διὰ τούτων ὁ παράδεισος, καὶ αἱ ἐντολαί, καὶ ἡ κόλασις, καὶ τὰ θαύματα, καὶ αἱ τιμωρίαι, καὶ αἱ εὐεργεσίαι αἱ ὅποιοι ἐγένοντο μετὰ τῆς Μεσοκρήνης νομοθεσίαν. Δ' αὐτὸν τὸν ἀνθρώπου, καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐγένοντο ἀνθρώπος. Τὰ εἴτη κανεὶς, δ' αὐτὰ ἀγαθὰ, τὰ ὅποια πρόκειται νὰ ἀπολασθῇ εἰς τὸ μέλλον. (Ὅλα αὐτὰ ἀναλογίζετα ὁ Ψαλμφοδὸς καὶ λέγει) «Ποία εἶναι ἡ σπουδαίωσις τοῦ ἀνθρώπου; ἢ διὰ νὰ ἀξιώσῃ τὸς αὐτοῦ μεγαλύνει εὐεργεσθῶν.»

7. Ἐάν σκεφθῇ κανεὶς πόσα πράγματα ἔχουν γίνει, δ' αὐτὸν καὶ συνεχίζουσι νὰ γίνωνται, καὶ πόσα ἀγαθὰ θὰ ἀπολαύσῃ εἰς τὸ μέλλον, θὰ γνωσκῇ ἀπὸ πολλῶν πραγμάτων καὶ τότε θὰ ἀντ'ληφθῇ καλῶς, διὰ τὸ αὐτὸ τὸ μικρὸν δὴμ' αὐτοῦ. Συγγενεῖται τὴν πόσῃ φροντίδι τοῦ Θεοῦ «Τὸν ἔκαμες ὅλον κατωτέρων ἀπὸ τοὺς ἀγγέλους Σου.» Ἐτερος λέγει ὅτι ὁ ἀνθρώπος ὁλίγον διαφέρει ἀπὸ τὸν Θεόν. Καὶ ἄλλος τὸν δινομεῖ «μ' ἔχον Θεόν.» Ὁ δὲ Ἑβραῖος λέγει «Οὐθάρρητον μὲν μὴ ἐλπίσω.» Ἐδὼ ὁ προφήτης ἐνεθυμήθη τὴν ἐξουσίαν ἀπὸ τοῦ παραδείσου, καὶ τὴν προσπάθειαν ἁμαρταν καὶ φέρει εἰς τὸ μέσον τὸν θάνατον. Ὁ Α' Ἀλλὰ καὶ, τούτων, ὅταν ἦλθεν ὁ Μονογενὴς Υἱὸς, τὸν κατέλυσε.

«Με δοξάει καὶ τὴν ἐστεφανώσας αὐτὸν» καὶ εἰς ἅλ' ἡμιόμιον νὰ ἐκλάσῃ τὰ λογικά αὐτὰ ἱστορικά, ἀλλὰ καὶ ἀναγωγικῶς. Διότι ὁμιλεῖ περὶ τῆς ἐξουσίας, τὴν ὅποιαν ἔλαβεν (ὁ ἀνθρώπος), ὅταν ἐδημιουργήθη Ἀναφέροντα ὁμοίως αὐτὰ ἐπίσης καὶ εἰς τὰ μελλοντικά ἀγαθὰ, τὰ ὅποια ἀπῆλυσεν μετὰ τὴν παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ. Καὶ ὅταν ἐδημιουργήθῃ ὁ ἀνθρώπος ἤκουσεν «ἡνὰ δέξιν' ὅτε τὴν κυριαρχίαν σου δυνάμει καὶ νὰ προκαλῇ τὸν φόβον εἰς ὅλα τὰ μεγάλα ἔργα τῆς γῆς.» Ἄκου' ὅς ἐξουσιάζουσιν τοὺς ἰχθύς τῆς θαλάσσης. Μετὰ δὲ ἀπὸ αὐτὰ εἶπε ἡ «ἡνὰ παύσῃς ἐπ' αὐτῶν εἰς ἔφερον καὶ εἰς σκοπινοὺς.» Ἀλλ' ἀφοῦ ἀφῆκε αὐτὰ, ἀπὸ τῶν πρὸ ἀσκήσαντα πλέκει τὸν λόγον του μετὰ τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ τὰ ἀντ'ληφθῶν αὐτὰ ἔκείνοι ποὺ ἔχουν ὁξύτεραν ἀντ'ληπτικὴν κακότητα. Δόξα δὲ καὶ τῇ μεγάλῃ θεωροῦνται τὰ ἀγαθὰ τὰ ὅποια ἀπέρρευσαν ἀπὸ τῶν γεγονότων τῆς Καννῆς Διαθήκης ὅταν ὁ ἀνθρώπος τοῦ Θεοῦ

1. 9. 2
2. 1. 96
3. 4. 0. 11

ἐξηλθὼν κεφαλὴν τὸν Χριστὸν ὅταν ἀποτελῇ μέρος τοῦ σώματος Αὐτοῦ, ὅταν γινεῖται ἀδελφὸς καὶ συγχληρονόμος τοῦ Υἱοῦ καὶ ἀμειβορὸς τῆς δόξης τοῦ σώματος Αὐτοῦ, ὅταν λαμβάνῃ μεγαλύτεραν τοῦ Μωυσέως δόξαν, ὅπως ὁ Παῦλος εἶπεν, ὑποδεικνύων ὅτι ὅχι ὅπως ἀκριβῶς ὁ Μωυσὴς ἐκέλευε τὸ πρόσωπόν του, ἀλλὰ ὅλα με ἀκάλυπτον πρόσωπον ἐκτείναν τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, ὡς εἰς καθρέπτην.⁷⁵ Διὰ τούτου λέγει «Καὶ εἰς τὴν περιπτῶσιν αὐτῆν, ἔκρινον ποὺ κάποτε εἶχε λαμπρότητα ἔχασε τὴν λαμπρότητά του, ἐξ αἰτίας μιᾶς πολλῆς μεγαλύτερας λαμπρότητος.» Ὁ Αὐτὸν λοιπὸν τὴν δόξαν ὁ προφήτης ὀμιλεῖ κατ' ἀναγωγὴν. Ποία λοιπὸν δόξα δύναται νὰ συγκριθῇ με αὐτὴν ὅταν ὁς σκεφθῇ νὰ συγχρηστωθῇ με ἀγγέλους, ὅταν καλῶμεθα εἰς ἡσθεσίαν ὅταν χάριν ἡμῶν δὲν διατάξῃ νὰ θυσιάσῃ καὶ αὐτὸν τὸν Μονογενὴ Ὡν τοῦ ὁ Θεός, ποίαν βασιλὴ καὶ ἐνδοξαστοῦ ποίαν ἀτέμματος δὲν εἶναι, λαμπρότητά του ἀξιοσμεθὰ νὰ συγχρηστωθῇ με ἀγγέλους, ὅταν πα δοξαζομεθα διὰ νὰ ἀποκτήσωμεν τὴν μακαριότητα τῶν ἀσωμάτων δυνάμεων ἐμεῖς τοῦ προηγουμένου ἡμεῶν ἀνεν τ. μ. καὶ ἀνεν δόξης καὶ ἀξίᾳ ἀποστραφῆς. Ὁ Α' ὅλα ἐδημιουργήθη χωρὶς προηγουμένως νὰ ἐξη πράξει οὔτε καλὸν οὔτε κακὸν πρᾶγμα Ἀφοῦ δὲν ὑπῆρχε ἔσθ' ὡς πῶς θὰ ἔκαμε κατ' ἀνάγκην. Ἐμεῖς δὲ ἐν καὶ ἐπρόκειμεν μὴ κακὰ, παλὺ μεγαλύτερας τιμῆς ἀπῆλυσόμεν. Ὁ «Δὲν σὰς ὀνειδίζω πλέον δούλους δὲ σὰς», λέγει ὁ Κύριος, «ἴσθ' φίλον μου.»⁷⁶ Δὲν μὰς ἐντρέπονται πλέον αἱ ἀγγέλοι, ἀλλὰ ὑπηρετοῦν δ' αὐτὴν σωτηρίαν μας. Διότι καὶ πρὸς τὸν Φ. λ. π. π. ἦλθεν ἀγγέλος⁷⁷ καὶ πρὸς πολλοὺς ἄλλους καὶ ἔφερον εὐχαρίστους ἀγγέλους πρὸς ἀνθρώπους.⁷⁸

Δὲν εἴμεθα κληρονόμοι ἐπιγενομένων πραγμάτων, ἀλλὰ μετὰ τοῦ σώματος ἀγαθῶν, συμμέτοχοι τοῦ Χριστοῦ, καὶ καλῶμεθα εἰς συναναστροφὴν μετὰ τοῦ Μονογενοῦς.⁷⁹

Ὅλα αὐτὰ ὑποκινῶνται (ὁ προφήτης) διὰ τὸν λόγον καὶ ἔλεγον «με δόξαν καὶ τιμὴν διὰ τοῦτο καὶ ἔλεγον «με δόξαν καὶ τιμὴν θὰ τὸν στεφανώσῃς», προαναγγέλλων τὸ μέλλον.

«Καὶ τὸν ἐγκατέστης βασιλέα τῶν δημιουργημάτων Σου.» Ὁ Εἰς ἄλλο μέρος λέγει «Τὸ ἐδωκες ἐξουσίαν ἐπὶ

75. 1. Κορ. 3. 3 καὶ 18

76. Αὐτὸς σ. 10

77. 1. 10, 14

78. Πρᾶξ. 8. 26.

79. Αὐτὸς 2. 10

80. Α. Κορ. 1. 8

τῶν θημουργημάτων Σου» «Ὅλα τὰ ὑπείκτες κάτω ἀπὸ τὰ πόδια τοῦ προέδου, δοῦα καὶ λοιπὰ ἄλλα, ἀλλ' ὁκόμη καὶ αὐτὰ τὰ θηρία τῆς ὑπαιθρου. ἄλλος λέγει «τὰ ἄγρια» τὰ πτηνὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὰ ψάρια τῆς θαλάσσης, τὰ ὅποια διασχίζουν τοὺς ἀνθρώπους ἐδάμους, τῶν θαλάσσιων Κύριε, ὁ Κυριὸς μας, ποσὸν ἀξιοθαύμαστον εἶναι τὸ ὄνομα Σου εἰς ὅλην τὴν γῆν.»⁸⁹ Ὁπως ἀκριβῶς ὅταν ἀμιλλῇ περὶ τῆς θημουργίας δὲν ἀναφέρεται μόνον εἰς τὰς ἀγγελικὰς δυνάμεις ἀλλὰ μεταφέρει τὸν λόγον τοῦ καὶ εἰς τὰ ἀντικείμενα τοῦ πιπτούντος εἰς τὰς αἰσθήσεις μας, κατὰ τὸν ἴσον λοιπὸν τρόπον καὶ τώρα ἀμείλει περὶ τῆς τιμῆς τῶν ὁποίων ἔκαμεν ὁ Θεὸς εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ἀφοῦ ἀμιλλήσεν ἀκριβοῦς περὶ τῶν ἀπαρτήσεων καὶ ἀσφαλείων ἐκείνων θημάτων τοῦ ἡοιμησέντιν, τώρα πλέον ἀσχολεῖται μὲ τὰ αἰσθητὰ τὰ ὅποια εἶναι περισσότερον κατανοητὰ ἀπὸ ἐκεῖνα εἰς τοὺς παχυλότερους κατὰ τὴν δυνάμειν ἀνθρώπων. Ποῖα δὲ εἶναι τὰ αἰσθητὰ ταῦτα; Εἶτα, ἡ ἐπίγειος ἐξουσία, ἡ ὅποια ἐδόθη εἰς τὸν ἀνθρώπον.

Καὶ τὸ πλεόν ἀξιοθαύμαστον, τὸ ὅποιον πρὸ παντός ἐδόξεν (ὁ Παλιμψόδος) εἶναι ὅτι ἡ τιμὴ τοῦ ἐδόθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν ἀνθρώπον πρὸ τῆς προπατορικῆς ἁμαρτίας, δὲν ἀφῆρέθη οὔτε μετὰ τὴν παράδοσιν. Δότ' λέγει: «Τὸν ἔκαμες ὀλίγον κατωτέρου ἀπὸ τοὺς ἀγγέλους», ἢ δηλαδὴ ὅταν ἡμαρτήσῃ τὸν κατεδίκασεν εἰς θάνατον. Ἀλλὰ δὲν καὶ τὸν κατεδίκασεν εἰς θάνατον, δὲν τὸν ἀπεργάζοντο ἀπὸ τὴν δωρεάν. Διὰ τοῦτο ὅταν ἀμιλλῇ ὑπανιστάμενος τὴν πτώσιν, ἔθεσεν σκληρόνως παραπλήσιως καὶ αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν, διὰ τὴν δεῖξαι τὴν ἀπέρουτον φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ, ὅτι δηλαδὴ δὲν ἀφῆρεσεν ὁ Θεὸς τὴν ἐξουσίαν ἀπὸ τὸν ἀνθρώπον μετὰ τὴν πτώσιν αὐτοῦ, ἀλλὰ ἔτι καὶ ἐμεκωθὴ λάνω τῆς πτωσεως ὅμως τὸν ἀφῆκεν ἐσταφυμένον μὲ τὴν τιμὴν τῆς δωρεῆς. Ἐάν τοῦ ἀφῆρεσεν κατ', καὶ τοῦτο τὸ ἔκαμε πάλιν διὰ τὴν συνείσθησιν ὅτι πρὸ τῆς παρακοῆς ἦτο κυριάρχος καὶ αὐτῶν τῶν θηρίων μετὰ ὅμως ἀπὸ τὴν παρακοῆν ὀλίγον ἔλαττον νὰ χάσῃ καὶ αὐτὸ τὸ προνόμιον. Δότ' εἶναι θεόδικος ἀκόμη ἐξουσιαστικὴ καὶ τῶν θηρίων μὲ διάφορα τεχνήματα, ἀλλὰ μὲ φόβον καὶ τρόμον.

Ὁμοίως λοιπὸν ὁλόκληρον τὴν ἐξουσίαν ἀφῆρεσεν ἀπὸ τὸν ἀνθρώπον ὁ Θεὸς οὔτε καὶ ὅλην τὴν ἀρετὴν εἰς αὐτὸν ἀφῆκε μόνον εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ Θεοῦ ζῶντος ἡσαν ἀναγκαῖα ὅσα τὰ τροφὴν καὶ ἐργασίαν. Τὰ περισσότερα ἄγρια δὲν τα ἀφῆκεν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ ὥστε μὲ τὸν τρόμον, τοῦ τοῦ προκαλοῦν ἐκείνου νὰ θιμώσῃ τὴν παλαιὰν ἁμαρ-

τίαν τοῦ προπατορὸς Ἀδὰμ. Ὡστε λοιπὸν μεγάλο κέρδος ἔχομεν ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι, δὲν ὑποτάσσοντα τὰ πάντα εἰς ἡμᾶς. Δότ', ποῖα εἶναι, ἡ ὠφέλεια εἰς ἡμᾶς, ἔάν εἴχομεν τὸν λέοντα ὑποταγμένον εἰς τὴν ἐξουσίαν μας καὶ τὸν ὄθρυνος μὲ διὰ τῶν χειρῶν. Τὸ περισσότερο θὰ ἐκτερίζαμε, ἔάν εἴχαμε τὴν βασίλισσαν τὴν λεοπαρδάλιν, τὴν ἄλλα, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ νὰ εἴχομεν περισσότερα ἄλλα ζῶντα καὶ κορυφότητα. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἀφῆκε τὰ θηρία αὐτὰ νὰ εὐρύνωνται ἐξω τῆς ἐξουσίας τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ τῇ χρησίμῃ ζῶντα ἔκαμεν ὑπαχθεῖν μας. Δὲν τοῦ ὅσον ἰσχυρὰ νὰ ὀργωνῇ, το προέδοτον νὰ προμηθεύῃ ἐνδύματα, τὰ ἄλλα κτήνη δὲ νὰ μεταφέρουν τὰ τρόφμα, τὰς ὀρνίθους καὶ τοὺς ἰχθύς δὲ νὰ καμίνον τὴν τροφὴν μας πλουσιωτέρως.

Ὁ Θεὸς ἔκαμεν ἐδῶ δὲ καὶ ὁ πατέρας, τοῦ ἀποκληρώνει τὸν υἱὸν τοῦ ἀπὸ μέρος μόνον τῆς παρουσίας τοῦ διὰ τὴν νὰ τὸν συμφρονήσῃ. Μάλιστα ὁ Θεὸς συμπεριφέρθη καλυτέρως πρὸς ἡμᾶς, ἀπὸ ὅτι ὁ ἀνθρώπος πατέρας συμπεριφέρεται συνήθως πρὸς τὰ τέκνα τοῦ Διὸς, ὁ μὲν ἀνθρώπος μὲ τὴν δαδίκασιν τῆς ἀποκληρώσεως, ἀπασπείρει τὸν υἱὸν τοῦ ἀπὸ τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς παρουσίας καὶ τοῦ ἀφῆκεν τὸ ἐλάχιστον. Ἐὐ δὲ Θεὸς ἀφῆκεν εἰς τὸν ἀνθρώπον τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν δωρεῶν καὶ ἐλάχιστον μέρος ἀπὸ αὐτὰ τὸν ἀπῆρεσεν. Τοῦτο δὲ τὸ ἔκαμεν ὁ Θεὸς πρὸς ὠφέλειαν τοῦ ἀνθρώπου ὥστε νὰ μὴν ἐξερυσκῇ μὲ εὐκαλίαν τὰ ὑπολοιπὰ. Καὶ τοῦτο ὅμως εἶναι ἔργον τῆς θείας προνοίας. Ἐδῶ λοιπὸν μὲ τὸ νὰ τονίσῃ τὴν θεϊκὴν Σοφίαν καὶ νὰ ταπεινώσῃ τὴν ἀνθρωπίνην ὑπερηφάνειαν ἀπῆλλοξε τὸν ἀνθρώπον καὶ ἀπὸ τὴν περιττὴν ἀργίαν. Ἐάν ἀπελάμβανε τὰ πάντα μὲ μεγάλην εὐκολίαν τότε ὀπωροδότης θὰ ἐξετρέπτο εἰς ἀσχημίας. Ἀνέμεξε ἔτι, κάποιον δυσκόλιν εἰς τὴν προσπάθειαν πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν ἐπιθυμιῶν ἀναγκῶν καὶ δὲν ἀφῆκε τὸν ἀνθρώπον οὔτε βλά μετὰ κόπου, οὔτε τὰ πάντα μὲ ὑπερβολικὴν εὐκολίαν νὰ ἀπολαμβάνῃ. Ἀφῆκε λοιπὸν ὁ Θεός, ὅσα ἦσαν ἀναγκαῖα εἰς τὴν ζωὴν νὰ τὰ εἰσάσῃ ὁ ἀνθρώπος χωρὶς κόπου καὶ ἔδωκεν⁹⁰ ἅ καὶ ὅσα ἀποδίδουν εἰς τὴν ἀπόλαυσιν, νὰ τὰ ἀποκτῇ μὲ κόπον καὶ ἰδρώτι, ἐπειδὴ ἤθελε νὰ ἀποκοψῇ ἀπὸ ἡμᾶς καὶ αὐτὴν τὴν πολλὴν ἁμαρτίαν.

Ἐάν ἐρωτᾷ κάποιος Ποῖα ἡ ὠφέλεια ἀπὸ τὰ ἄγρια θηρία, ἀπαντᾷμεν. Πρῶτον μὲν διδάσκει τὴν ταπεινοφροσύνην εἰς τὴν ψυχὴν. Ὁ ἀνθρώπος ζῇ μὲ κάποιον ἀγνωσίαν καὶ ὁ ὑπερβολικὰ ἀλαζωνία, λόγῳ τοῦ φόβου τοῦ τοῦ

ἐκπίνεις ἢ ἀλόγος φύσις, ἐνδύμεται τὴν πραγματικὴν τοῦ
φυσῆς καὶ καταγυγῆν Δευτέρου. Ἀπὸ τὰ ἀγρία θήρια πα-
ρασκευάζονται φάρμακα, ποὺ θεραπεύουν σωματικὰ ἀνέ-
στιαις. Ἐκείνους δέ, ποὺ διαπνέει, διατὶ εἶναι τὰ ἀγρία θί-
ρια, θὰ ἐρωτήσῃ ἰσως, διατὶ ὑπάκουον εἰς τὸ σῶμα αὐ-
θελανυοῦν ὑπὲρ καὶ ἡ γοῆν. Β, διὰ τοῦ, καὶ οὐτά, ὅταν ἐρεθι-
στοῦν γινώσκαι χειρότερα ἀπὸ ἀγρία θήρια, καὶ ἐκπλητ-
ρίζουσιν τὸ σῶμα. Ἀλλὰ καὶ ὁ θυμός παραινέται μέσα-
μας καὶ ἡ ἐπιθυμία καὶ αὐτὰ, ὅν δὲν χαλινωγυθῆναι καὶ
δὲν περιορῶνται, προκαλοῦν μεγαλύτερας καταπονήσας
ἀπὸ τὰ θήρια. Διατὶ ὥς καὶ σὰς ὑπενηύκωσιν τὸν θυμόν
καὶ τὴν ἀσχημὴν τὴν πτηνικήν, κατὰ τὴν ὁμοίαν τοῦ θύου δὲ
φθάλμους περιβάλλει τὸν ἐκθροῦτον μὲ πᾶσιν χειρότερον τὴν
θήριον καὶ, τὸν ἐμμελὲς ἐς τὴν μικρὰν περὶ πᾶσιν τοῦ θύ-
ρωτος. Ἀλλὰ δὲ ἐρωτῶμεν πλεον, διατὶ ἔγινον διὰ αὐτά
ἵππενται καὶ κωλύσιν τοῦ πρέπει τὴν εὐχρησιστησάμεν τὸν
Δεσπότην; ὁ δὲ ἀπὸ δεσποῦν.

Ε' ὅπως ἀκριβῶς χρᾶζεται το λουρι, μετ' ὅπου παιδαγωγῶμε το παιδ, εἰς χρᾶσιν καὶ τὰ ἕθρια αὐτοῦ καὶ παιδαγωγῶμετ' αὐτὸν κατὰ τὴν φύσιν αὐτοῦ. Διὸς ἂν τῶρα που αὐτὸν ἀνθρώπου περ δόλλαντο ἀπὸ τοῦα θεῖου, ἢ περισσοτέρου ὑπερπερισσοτέρου, ἀκέφου ποῦ θα ἐβρᾶνεν ἢ κοκκία, ἔστιν ἀνὰ ῥέσιν καὶ αὐτοῦ το ὁλοῦν. Διὰ τοῦτο καὶ το ὅλον μας εἶχε κατασκευασθῇ τὸν ὑπερπερισσὸν εἰς τὰς ἀδελφείας, γεμίστο ἀπὸ πᾶν, καὶ περικλυτὰ ἀπὸ μύριον πόθιν. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ γῆ ὅδε τὰ ἀνόητα τῆς εἰς τὸν ἀνθρώπου ὄντ πολλὰν ἀκόμην καὶ ὁ βίος ἀσκληπρός εἶνα γεμᾶτος με ἰδρωτός.

Ἔπεθ δὲ οἱ παρῶν θίος εἶδα παιδευτῆριον καὶ ἐπειθὶ ἡ
ἀνέσς καὶ ἡ ὄργη τοὺς περισσώτερους τῶν ἀνθρώπων κα-
ταπαύειν, διὰ τοῦτο καὶ με ἀποσπυλάριον καὶ με καπνὸν
ἐγένετο τὴν ἡμέραν. Τὰ στοιχεῖα αὐτὰ, ὡς ἂν καὶ νῦν
χρησμεύουσιν πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς τῆς ὑπερφανῆς δυνάμεως

Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀποφασίστῃ ἡ ἀποκρίσιμος ἀπάντησις τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος. Ὁ Χρὶς-
τὸς δὲ λέγει, ὅτι καὶ τὰ φάρμακα ποὺ ἐπαρκεῖται νὰ
βοηθήσῃ σὲ θέσει καὶ τὰ πηκνὰ ποὺ περνοῦν φηλὰ εἰς τὸν
θάνατον, ὅλα αὐτὰ, ὅταν ἐκτείνῃς τὸ ἄσπαστον εἰς αἵμα τινος
τοῦ ἐκ τῆς δικαιοσύνης σου. Τώρα γινώσκεις τὸ ἐρώτημα. Καὶ εἰ-
ς τὸ ψάλλοντας δὲν ἀναισθηθεῖς, ὅτι καὶ ὁ ὀπτικό καὶ τὰ φυτὰ
καὶ τὰ σπέρματα καὶ τὰ θείοντα, Δὲν αὐτὰ τὰ ἐπὶ μέρους

79. ἡ γὰρ ἀποστολή σου πρὸς τοὺς ἑσπερίους ἐκτελεσθεὶς καὶ ἀποκαταστάσει
ἐλπίσει δὲ καὶ ἀποστολή, ἡ δὲ ἐξ οὗτος, ὅτι ἐξ οὗτος τοῦ ἀποστολῆς
καὶ τῆς ἀποστολῆς, ἡ δὲ ἐξ οὗτος, ὅτι ἐξ οὗτος τοῦ ἀποστολῆς, ἡ δὲ ἐξ οὗτος
καὶ τῆς ἀποστολῆς, ἡ δὲ ἐξ οὗτος, ὅτι ἐξ οὗτος τοῦ ἀποστολῆς, ἡ δὲ ἐξ οὗτος

ἀναφέρῃ ἐς ὅλα καὶ ἔθηκεν ἐς τοὺς φιλικούς τὸν παρρητικὸν λόγον. Ἐπὶ φάνει τέλος εἰς τὸ αὐτὸ σημείον, ὅτι ὅπου καὶ ἔκειτο τὴν ἀρχὴν λέγων «κυρε, ὁ κύριος ἡ μὴν», (στ. 10) θέτει ἔτι καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ εἰς τὸ τέλος τὰ ἴδια λόγια. Ἡ ἐπιμένουσα ἡσυχία καὶ ἡσέξ, ἀρκῶς νὰ λέγωμεν τὰ ἴδια νὰ ἀποφασίσουν τὸν θαυμασμόν μας διὰ τὴν φροντίδα τοῦ, νὰ ἐκκλητῇ, νὰ ἔλθῃ διὰ τὴν σφαιρὰν τοῦ, τὴν φιλικὴν θρησκείαν τοῦ καὶ τὴν παράκλησιν τοῦ δ' ἡμᾶς. Ἡ καὶ αὐτὰ μὲν ἐλέγχοντες ἀπὸ ἡμᾶς ὡς ἐρμηνεία τοῦ φησίου. Εὐαγγέλιον βεβαίως διδόντες διὰ χρησιμοποίησιν ὧμεν καὶ ἀγν., ὅτι κυριότερον ὕψος εἰς τὸν λόγον μας καὶ νὰ ἐπιμένωμεν περὶ τῶν «ουδένων» τοῦ δηλαδὴ ἐξαίτης τὰ παιδὶ ἀ πᾶς ὁ ὅμοιος τῶν ἐκείνων κατέλωσεν τὴν δύναμιν ἢ τοῦ ἐχθροῦ καὶ πότε ἔγινε θαυμαστόν τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ.

Ἡ Ἀλλὰ δὲν θὰ ἴπτο δύναται νὰ διαθεῖται ἄλλων χρό-
νων δ' ἂν πὺ. λ.π. παρὰ μόνον καὶ ἐπ' αὐτὸν τοῦτο, τὸ ὅ-
τι οὐ δέσκειται τὴν δύναμιν τῆς ἀληθείας ψυτε-πατρὸν τοῦ
ἡλ. οὐ Διὰ τοῦτο λέγει, «Θα βλέπαι τοὺς οὐρανούς καὶ ἔργα
τὴν δοκτοῦν σου», κατὰ θεοῦ δὲ Μωϋσῆς τὸ ἔχει ἐ-
ναντιῶν, ὅτ' «Κατ' ἀρχὰς ἔβη, ἀνέργησεν ὁ θεὸς τὸν οὐ-
ρανόν κα, πτ. τῆς σου»

91 Α. Ἀλλὰ πρὸς μὲν τοὺς ὀρθοδόξους ἀρκεῖν αὐτὰ καὶ
 ὅσα προσέλαβον Ἐπειδὴ δὲ ὀπαρχοὺν καὶ μὴ μῆτιρ καὶ
 ἡλιμῶτα τῶν ἰουδαίων ἀπερ-τιμῶτο αὐτοίς, οἱ ὀπαδοὶ τοῦ
 αἰρετικοῦ Παύλου τοῦ Σαρμασατέως⁹² ἐπὶ λαβὴν οἱ ὅσοις πο-
 ραζέοντο, δὲ τὸ Χριστὸς ὑπάρχειν ἀπὸ τότε, ποὺ ἐγενήθη
 ἐκ Μαρίας, καὶ τοὺς ἐρωτῶσαμεν Ἡ Πῶς συμβαίνει νὰ εἶναι
 ὁμοιογενὴς τῶν οὐρανῶν ὁ Χριστὸς εἶναι, κατὰ τὴν γνώμην
 τῶν ἀρετικῶν τούτων. Εἴρη τὴν ὑπαρξὶν τοῦ αὐτοῦ τῆς ατ-
 τῆς καὶ τῆς Παρθένου ἐν γεννήσει καὶ καὶ μόνου Διὸς
 (ὁ Προφῆτις Εἰδὼ καὶ λέγει δὲ) εἰναι ὁ 18ος ὁ Χριστὸς, ὁ
 ὅσους συνέθεσε αἰνὸν ἐκ στοιχείων νηπ-ν καὶ ἡλιαζόντων
 καὶ συγκροτῶν ἑκάκας καὶ τοὺς οὐρανούς. Ἐάν δὲ εἶναι ὁ
 ὁμοιογενὴς τῶν οὐρανῶν ἀρα ὑπῆρχε πρὶν ἢ νῦν οὐ αὐτὰ
 νοὶ καὶ δὲν ἔχε τὴν ὑπαρξὶν ἀπὸ τῆς γεννήσεως ἐκ τῆς Μα-

 $\mathbb{N}^0 \rightarrow 1$

90 ο Πάριος 5 Σημεία α-α, 5 σημεία
 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100 101 102 103 104 105 106 107 108 109 110 111 112 113 114 115 116 117 118 119 120 121 122 123 124 125 126 127 128 129 130 131 132 133 134 135 136 137 138 139 140 141 142 143 144 145 146 147 148 149 150 151 152 153 154 155 156 157 158 159 160 161 162 163 164 165 166 167 168 169 170 171 172 173 174 175 176 177 178 179 180 181 182 183 184 185 186 187 188 189 190 191 192 193 194 195 196 197 198 199 200 201 202 203 204 205 206 207 208 209 210 211 212 213 214 215 216 217 218 219 220 221 222 223 224 225 226 227 228 229 230 231 232 233 234 235 236 237 238 239 240 241 242 243 244 245 246 247 248 249 250 251 252 253 254 255 256 257 258 259 260 261 262 263 264 265 266 267 268 269 270 271 272 273 274 275 276 277 278 279 280 281 282 283 284 285 286 287 288 289 290 291 292 293 294 295 296 297 298 299 300 301 302 303 304 305 306 307 308 309 310 311 312 313 314 315 316 317 318 319 320 321 322 323 324 325 326 327 328 329 330 331 332 333 334 335 336 337 338 339 340 341 342 343 344 345 346 347 348 349 350 351 352 353 354 355 356 357 358 359 360 361 362 363 364 365 366 367 368 369 370 371 372 373 374 375 376 377 378 379 380 381 382 383 384 385 386 387 388 389 390 391 392 393 394 395 396 397 398 399 400 401 402 403 404 405 406 407 408 409 410 411 412 413 414 415 416 417 418 419 420 421 422 423 424 425 426 427 428 429 430 431 432 433 434 435 436 437 438 439 440 441 442 443 444 445 446 447 448 449 450 451 452 453 454 455 456 457 458 459 460 461 462 463 464 465 466 467 468 469 470 471 472 473 474 475 476 477 478 479 480 481 482 483 484 485 486 487 488 489 490 491 492 493 494 495 496 497 498 499 500 501 502 503 504 505 506 507 508 509 510 511 512 513 514 515 516 517 518 519 520 521 522 523 524 525 526 527 528 529 530 531 532 533 534 535 536 537 538 539 540 541 542 543 544 545 546 547 548 549 550 551 552 553 554 555 556 557 558 559 560 561 562 563 564 565 566 567 568 569 570 571 572 573 574 575 576 577 578 579 580 581 582 583 584 585 586 587 588 589 590 591 592 593 594 595 596 597 598 599 600 601 602 603 604 605 606 607 608 609 610 611 612 613 614 615 616 617 618 619 620 621 622 623 624 625 626 627 628 629 630 631 632 633 634 635 636 637 638 639 640 641 642 643 644 645 646 647 648 649 650 651 652 653 654 655 656 657 658 659 660 661 662 663 664 665 666 667 668 669 670 671 672 673 674 675 676 677 678 679 680 681 682 683 684 685 686 687 688 689 690 691 692 693 694 695 696 697 698 699 700 701 702 703 704 705 706 707 708 709 710 711 712 713 714 715 716 717 718 719 720 721 722 723 724 725 726 727 728 729 730 731 732 733 734 735 736 737 738 739 740 741 742 743 744 745 746 747 748 749 750 751 752 753 754 755 756 757 758 759 760 761 762 763 764 765 766 767 768 76

ρίας, ἀλλὰ οὗτος ὑπῆρχε καὶ πρὸ τῆς Μαρίας. **Β** Κοιτᾷς λοιπὸν καὶ θεωρεῖς τὴν σφραγίδα τοῦ προφήτου Ὁ ψαλμὸς εἰς δὲν ἀντὶ τούτου ἀπὸ τῆς ὁμοιογενείας, ἀλλ' ὡς δημιουργὸν ποῦ μὲ εὐκλείαν δημιουργεῖ. Δὲν τοῦτο λέγει· «Θα θεωρῶ διαρκῶς τοὺς οὐρανοὺς ἔργα τῶν δακτύλων σου». Οὐ λέει περὶ δακτύλων, ἀλλ' εἰπὼν ἔχει δακτύλους ὁ Θεὸς ἀλλὰ δὲν νὰ εἰπῇ ὅτι τὰ ὁρατὰ εἶναι δημιουργήματα ἐλαχίστης ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ. Δὲν νὰ μᾶς δόξῃ πράγματα τὰ ὁποῖα κεῖται ὑπεράνω τῶν δυνάμεων μας, δὲν τοῦτο χρησιμοποιοῦν ἄνθρωποι, ἀλλὰ εἰς τὴν γῆν. Δὲν τοῦτο καὶ εἶπεν ὁ Ἰσαΐας (ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι «Αὐτὸς ποὺ μετρεῖ τὸν οὐρανὸν μὲ τὴν σπιθαμὴν καὶ τὴν γῆν μὲ τὴν παλάμην»⁸⁹ δὲν ὁμολογεῖ περὶ σπιθαμῆς καὶ παλάμης πραγματικῆς, ἀλλὰ θελεῖ νὰ ἐκφράσῃ δὲν τούτων τὰ ἀπείραστα τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ. **Γ** Πῶς μὲν καὶ πολλοὶ νὰ ἀνομήσωσιν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ. Αὐτὸς δὲ ἀποστός δὲν ἐθέσεν εἰς κινήσειν αὐτὸν εἰς τὴν γῆν ἀντὶ τούτου, ὅταν κατασκευάζῃ τὸν οὐρανόν. **Δ** λέγει ὅλην τὴν ἐνέργειαν, ἀφοῦ δὲν ἐκρησσομένην οὐτὲ τὴν ἐλαχίστην, ἀλλὰ εἶναι ἐλαχιστάτα τῶν πραγμάτων αὐτῆς. Πῶς δυνατόν νὰ ἀντιμασθῇ οὗτος Θεός; Πῶς δυνατόν ἡ εὐνοία αὐτῆς νὰ συνδυασθῇ μὲ τὸ τοῦ Εὐαγγελίου «Αὐτὰ τὰ ὅποια ποιεῖ ὁ Πατήρ, αὐτὰ ἀκριβῶς κάνει καὶ ὁ Υἱὸς ὁμοῦς»⁹⁰. Ἀλλὰ τοῦ ὑπάρχει τὸ «Ὁμοῦς» δὲν τὸν μὲν Υἱὸν ἀνομήσωσιν «Ὁμοῦς» τὸν δὲ Πατέρα «Ὁμοῦς» δημιουργοῦ. Πῶς λοιπὸν λέγει, ὅτι εἶναι ἔργον Χριστοῦ, ὅταν τὴν μίαν φωνὴν λέγῃ «Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς δημιουργίας, Σὺ Κύριε ἐθεωρεῖσας τὴν γῆν καὶ οἱ οὐρανοὶ εἶναι ἔργα τῶν ἰδίων σου χειρῶν», τὴν δὲ ἄλλην ὅπως ἐδῶ «Θα θέλω τοὺς οὐρανοὺς ἔργα τῶν δακτύλων σου»⁹¹. Δὲν εἶναι ἔργα αὐτῶν τῶν συνεργατῶν ἢ βοηθῶν, ἀλλὰ ἔργα δημιουργῶν. Διότι καὶ εἰς τὰς ἀποδόσεις εἶναι βοηθὸς εἰς τὴν δημιουργίαν καὶ ποιεῖ πραγματικῶς τὸ πρᾶγμα τοῦτο. **Δ** δὲν θεωρεῖται ἔργον αὐτοῦ, ἀλλ' ἔργον τοῦ δημιουργοῦ. Ἄρα λοιπὸν καὶ ὅσα ἐλέγχθησαν ἀπὸ τῶν Μωυσαϊστῶν, περὶ τοῦ Χριστοῦ ἐλέγχθησαν. Εἰς αὐτὸν ἀποδίδεται τὸ «Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν»⁹² καὶ τὸ «Ἄς ἐξοῦς ὄξους (οἱ ἄνθρωποι) ἐπὶ τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης». Οὗτος λοι-

89 Ἦν. 91 13
90 Ἦν. 1, 1
91 Ἦν. 101 28
92 Ἦν. 8, 4
93 Ἦν. 1, 1
94 Ἦν. 28.

πὸν, ὁ Χριστὸς, ποὺ ἔκαμε νὰ καταρτισθῇ ἐκ σῶματος τῶν νηπιῶν καὶ θηλαζόντων αἰσας, ἐπικεφάη διὰ τῆς ἐνσάρκωσης τοῦ ἑνθρώπου.

9 Αὐτὰ λοιπὸν, τὰ ὅποια ὁ Μωυσεῖς λέγει περὶ τοῦ Πατρὸς, ὁ ἀπόστολος Παῦλος τὰ ἀποδίδει εἰς τὸν Υἱὸν διεικνύων ἐπὶ πολλὴν τὴν ἰσοτήτα. Ὅταν λοιπὸν ὑπὸ τῶν ἁγίων συγγραφέων ὅσα λέγονται περὶ τοῦ Πατρὸς ἀποδοῖναι εἰς τὸν Υἱὸν καὶ τὰ περὶ τοῦ Υἱοῦ ἀποδοῖναι εἰς τὸν Πατέρα (ὅλα δὲ αὐτοῦ τοῦ Υἱοῦ ἐγένοντο) τοῦ ἡμπορεῖ κανεῖς νὰ ἴδῃ τὴν λέξιν βοηθός, Παῦλον! Δυνατὸν νὰ ἀπαντήσῃ κάποιος· ἔχει ὁμοίαν λέξιν τὸ «δὲν αὐτοῦ». Τὸ πρῶτον νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι τοῦτο ἐλέγχθη καὶ περὶ τοῦ Πατρὸς, ἄκουσε λοιπὸν ἡ ἐγγραφὴ «Ἐξ ὅπου εἶναι ὁ Θεός, εἰς τὸ ὅπου ἐκλήθητι νὰ ἔχῃ καὶ κωνίαν μετὰ τοῦ Υἱοῦ Του»⁹³ καὶ ἀλλοῦ ἡ Παῦλος ἀποστόλος· «Ἦν Χριστὸς διὰ τὴν θελήματος τοῦ Θεοῦ»⁹⁴ καὶ ἄλλου «Διότι δὲ αὐτοῦ (τοῦ Υἱοῦ) καὶ ἐξ αὐτοῦ, καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα ἐγένοντο καὶ ὑπάρχουσιν»⁹⁵. Διαπαισιστὸν νὰ ἀνομήσῃ τὸν Υἱὸν βοηθόν, διὰ τὴν τὴν μὴ τῶν Πατέρων. Θα εἴπῃ κανεῖς καὶ ὁμοῦς ὁ Υἱὸς λέγει⁹⁶ Ἄ «Διὰ τὴν μίαν πάντες τὸν Υἱὸν καθὼς καὶ τὸν Πατέρα»⁹⁷. Συνεπῶς ἐκεῖνος, ποὺ δὲν τὴν τὸν Υἱόν, εἶναι φανερόν ὅτι δὲν τὴν αὐτὸν τὸν Πατέρα.

Ὅπως ὁμοῦς ἐρωτήσῃ κάποιος. Τὴν λοιπὸν θα γινῇ. Θὰ ἀνομήσωμεν Πατέρα τὸν Υἱόν, Ὅχι, διότι δὲν εἶπεν ὁ Χριστὸς λέγει καὶ Πατέρα. Τὴν λοιπὸν θα εἴπωμεν, Θὰ εἴπωμεν, νὰ μὲν ὁ Υἱὸς ἀλλὰ νὰ τὴν αὐτὴν ὡς ὁ Πατήρ διότι ἀντὶ τῆς τῶν Υἱὸν Πατέρα, τότε τὰ πάντα συγγεῖς. Ἀφοῦ μὲν ὁμοῦς ἡ ἰδιότης αὐτῆς, ἡ τὴν ἰδίαν εἶναι κοινὴ. Δὲν τοῦτο ἀνομήσονται, χωριστὰ ὁ Πατήρ καὶ ὁ Υἱὸς δὲ νὰ μὴ συγγεῖς τὰ, ὑποτάσσῃς. Τώρα, εἰς δὲν ἦτο ἴδια ἡ οὐσία τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ τότε πῶς θὰ ἀπαυτοῦσε τὴν ἴδιαν τὴν.

Β Ἀφοῦ ὁ Χριστὸς ὡς Θεὸς καὶ Υἱὸς Θεοῦ ἔχει τὴν ἴδιαν τὴν δύναμιν μὲ τὸν Πατέρα, τότε διαπαισιστὸν νὰ εἴπωμεν περὶ ταπεινωφροσύνης. Θεωρεῖς τὴν ταπεινωφροσύ-

98 Ἦν. 1, 3
99 Ἦν. 1, 9
100 Ἦν. 1, 1
101 Ἦν. 11 31
102 Ἦν. 1, 2
103 Ἦν. 1, 2

104 Ἦν. 1, 2. Ὅχι, καὶ εἰς τὴν δύναμιν τὴν ἀπὸ τῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ κατὰ τὴν ἰδίαν καὶ τὴν κοινὴν τὴν δύναμιν.

την διδάσκει και αυτήν δεκνύει με την ενσάρκωσίν Του. Τοῦτο δὲ καὶ τὸ κάμνει ὁ Χριστὸς καὶ ἐξ αἰτίας τῆς ἀνθρωπότητος τῶν Ἰουδαίων καὶ διότι πρέπει ὀλίγον κατ' ὀλίγον νὰ ἀδηγήσῃ εἰς τὴν θείαν γνώσιν τὸ ἀνθρωπίνον γένος καὶ διὰ τὴν ἀτέλειαν τῶν ἀκροστών. Ἐξ ἄλλου ὁμιλεῖ ἀναλόγως καὶ μετὰ τὴν χαμηλὴν διανοητικὴν ἱκανότητά, ποὺ παρατηρεῖται συνήθως εἰς πολλοὺς τῶν ἀκροστών.

Δὲν εἶναι ὁμολογούμενον περὶ Θεοῦ ἰδεῖν, ἀνέκουν μόνον εἰς ἐκείνους τοῦ εἶναι δεῖξαι νὰ τὰς δεχθῶν. Διότι, διὰ καὶ ἂν εἴπῃς περὶ τοῦ Θεοῦ, τοῦτο θὰ εἶναι ὑπερβολικὰ κατωτέρων τῆς πραγματικῆς οὐσίας Αὐτοῦ. Καὶ, οἷς γνωρίζομεν περὶ τοῦ Θεοῦ μὴς ἀπεκαλυφθὲν ἐπισημ. κατόπιν μεγάλης συγκαταθέσεως πρὸς τὸν ἀνθρώπου. Διότι, τι εὐνοοῦμαι ὅταν λέγωμεν «Μέγας ὁ Θεός». Ταῦτα εἶναι πολὺ μικρόν καὶ λέγεται περὶ τοῦ Θεοῦ. Διότι τὸ «μέγας», ὅσον ὁποτε μέγα καὶ ὅν εἶναι, πόλιν πεπερασμένον εἶναι ἐν σχέσει μετὰ τὸν Θεόν, ὁ ὁποῖός ἐστιν ἀπείρος. Ὁ Αὐτὸς καὶ ἡ λέξις ἀπείρος εἶναι μικρὰ προκειμένου νὰ ἀποδοθῇ εἰς τὸν Θεόν, διότι αὐτὸς γνωρίζω διὰ τὸν ἑαυτοῦ κάποιον τέλος δὲν ξέρω ὅπως καλῶς οὔτε τι εἶναι οὔτε ποῦ ἀκροθῶς τελειώνει. Ἀκόμη καὶ ἂν σοφόν, καὶ ἂν ἀγαθόν ὁνομάσῃς τὸν Θεόν, ἔγωγε καὶ ἀπείρως σοφόν καὶ ἀγαθόν τινεῖς αὐτὰς εἶπον τῆς πραγματικῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ δὲν ἀποδίδεις καὶ αἱ ὁνομασίαι αὐτὰ εἶναι ἀνθρώπινα, ἐνῶ ἡ ἐγνωσία τοῦ Θεοῦ ἐκείνων με βεβαίως ἀρκεῖντα εἰς αὐτὸν ὀνόματα θὰ εἴτο δυνατόν νὰ ἀποδοθῇ. Ἐάν λοιπόν καὶ τὰ τόσα μεγάλα ὀνόματα ποὺ ἀποδίδουν εἰς τὸν Θεόν, δὲν δύναται νὰ παραστήσαν τὴν πραγματικὴν ἀξίαν τοῦ Θεοῦ, ποίας συγκρίσεως θὰ ἦτο δυνατόν νὰ τύχουν ἐκεῖνος, ποὺ προσπαθεῖ νὰ ἀντιμετώπισαι καὶ αὐτὰ ἀκόμη τὰ ἀνωτέρω ἀναφερόμενα ὀνόματα.

Ἄς ἀπομακρύνωμεν λοιπόν ἀπὸ τὸν νοῦν μας τοὺς συλλογισμοὺς. Καὶ ἂς μάθωμεν καλῶς τὴν προσηνίαν ὅτι παρὲν τοῦ Μοναχικοῦ Υἱοῦ, τὴν δημιουργικὴν Του δύναμιν, τὴν αὐθεντικὴν ἐξουσίαν Του, τὴν ἀπαράλλακτον ὁμοότητά Του πρὸς τὸν Πατέρα, ὅτι τὴν συγκατάθεσιν τῆς οἰκουμένης Του, τὴν πικρὴν λύμωρην πρὸς τὸν Θεόν καὶ φρονιμὴν πρὸς ἐμᾶς. Διότι ὅλα αὐτὰ, καὶ ἀκούη περὶ σφέτερα τοῦτων, διδάσκει εἰς ἐκείνους, ποὺ μετὰ δικαιοσύνην προσέχουν τὸν Θεόν, ὁ ὁποῖος εὐρίσκεται εἰς τὸν Θεὸν τοῦτον ψαλμόν. Ἄς διοιτηρώμεν τὴν ἀκριβείαν τῶν δογμάτων καὶ ἂς ἐπιδοκίμωμεν, ὅσον δεῖ ὁν τοῦ ὁνομασθέντος μας διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν καὶ τὴν ἀπόκτησιν τῶν μελλόντων ἀγαθῶν.

Τῶν ἀγαθῶν αὐτῶν εὐχόμεθα ὅλα, σὰς νὰ γίνετε δεῖξαι, μετὰ τὴν χάριν καὶ φιλοφροσύνην τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ τοῦ ὅποιου εἰς τὸν Πατέρα καὶ εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἀμείβεσθαι τιμὴ καὶ δοῦσα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΛΑΕΣΤΟΝ Θ' (9) ΨΑΛΜΟΝ

Ἄτλος «Εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τῶν κρυφῶν τοῦ υἱοῦ ψαλμὸς τοῦ Δαβὶδ». Σχετικὸς εἶναι καὶ ὁ τίτλος «Ἐπὶ ν. κ. ς. ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ υἱοῦ, ἄσμα ὁφρ. λόμμεν εἰς τὸν Δαβὶδ καὶ ἡ ἀπεριττὴς νεάν. ὁ τητὸς τοῦ υἱοῦ» κατεσκευασμένοι.

Ἐξομολόγησάμεθα σοὶ Κύριε, ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ μου, διηγήσασθαι πάντα τὰ θαύματά σου (στίχ. 1).

Ἄς μακρὸς εἶναι αὐτός ὁ Ψαλμὸς. Καὶ τοῦτο εἶναι χαρακτηριστικὸν τῆς σοφίας τοῦ Πνεύματος. Ἐὰν οὐδὲν ὅλους τοὺς ἔκαστε θραύεις οὔτε ὅλους μακρὸς, ἀλλὰ ἐπὶ καὶ το ψαλμὸν ἂν μετὰ πολλοὺς διαφορετικούς κατὰ τὸ μήκος καὶ ἔτα ἡ κοῦρας ἡ ὅποια προέρχεται ἀπὸ τοὺς μακρὸς, νὰ ἀπομακρύνεται μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν μικροτέρων «Θα σὲ δοῦσας καὶ θὰ σὲ εὐχαροστήσω, Κύριε, μετὰ τὴν τὴν καρδίαν μου καὶ μετὰ τὰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς μου, θα διηγῶ ὅλα τὰ θαύματά σου ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ μου, ἡ δοξολογία. Ἡ μετὰ τὴν καταδικάζουσαν τὰς ἀμαρτίας μας ἡ ευχαριστοῦμε τον Θεόν. Ἐδὼ λοιπόν ὁ Ψαλμὸς ἀναφέρεται εἰς τὴν δευτέραν περὶ πτωσιν, τὴν εὐχαροσάν.

Τ. σημαίνει καὶ ὅλην τὴν καρδίαν μου, σημαίνει μετὰ ὅλην τὴν προθυμίαν, μετὰ ὅλην τὴν ψυχὴν τὴν προστάθειαν. Καὶ νὰ μὴ ἀποδοῖς εἰς τὸν Θεὸν εὐχαριστίαν μόνον διὰ τὰς καθημερινὰς εὐεργεσίας σου πρὸς σέ, ἀλλὰ καὶ τὴν εὐχαροστίαν καὶ διὰ τὰς βλῆψεις καὶ δυστυχίας. Διότι τοῦτο πρὸ πάντων εἶναι δέγμα εὐεργεσίας, δέγμα φιλοσύνης ψυχῆς τὸ νὰ εὐχαροσθῇ τὸν Θεόν καὶ διὰ τὰ λυπηρά, καὶ τὸν δοῦσας δὲ ὅλα, ὅχι μόνον διὰ τὰς εὐεργεσίας ἀλλὰ καὶ διὰ τὰς τρωματίας. Αὐτὴ ἡ ἀρετὴ ἀμείβετα, μετὰ μεγαλύν.

τερων μ σβῶν Δ ὁ δὲ αὖτω εὐχαριστῆς τὸν Θεὸν διὰ τὰ ἀγα-
 θὰ, τοῦ σου ἐχάρσατο, τότε ἀπλῶς ἐκπληρωσάμενος ἔνο χρεὶς
 ὅταν ὁμοῦ τὸν εὐχαριστῆς καὶ διὰ τὰ λ. πηρὰ, τὰ ὅποια
 ἐκπληρῆται μὴ υποστῇς, τότε πλεονέκωμος τὸν Θεὸν ὀρε-
 λήγῃ σου· Διότ' ἐκείνος, ὁ ὅτιός ἐσθ' ἐυεγενήθη παρὰ τὴν
 Θεοῦ συναισθανόμενος τὴν υποκρίνωσιν καὶ τὴν ἀρετὴν
 αὐτῆς εὐεργετῶν, ἐξελπίσῃς τὸ χρέος του· Ἐκείνος ὁμοῦ,
 ὁ ὅποιος, ἐνὶ κακότητι καὶ ὑπὸ πνεύματι βροδολογῶν τὸν Θε-
 ον, ἐκείνος κατέστησε τὸν Θεὸν ἀρετῆς τῆς αὐτῆς
 πον τῆς εὐχαριστίας σου, αὐτῆς καὶ διὰ τὰς δυστυχίας,
 πολλὰ ἄλλα αγαθὰ σου ἀποδίδει· ὁ Θεός καὶ τότε πάλι ἐπι-
 τρέπει τὰς δυστυχίας καὶ κατὰ τὴν D ὥστε ὅτε πρέπει
 αὐτοσφαινεῖται τὸ δέναν Δ ὅτι κανεὶς ὅταν πονῇ διὰ πρά-
 ματα τοῦ τοῦ ἔδωκεν ὁ Θεός καὶ διὰ τὰ ὅποια αὐτὸν εὐγνω-
 σὺν καὶ καὶ μόνον κρωστὸς εἰς Αὐτόν· Ἐστ' μὲν τοῦτο τὸ εἶ-
 δος τῆς δοξολογίας, ἀπακρινῶν καὶ ἄλλο κέρδος ἢ τὸν Θε-
 ον ἐν δολιχείᾳ τῆς λυγρῆς μας τῆς προσερχομένης ἐκ τῶν
 ὀφειλῶν

Διότι όταν χάσεις τα χρηματά σου κα. ευχαριστήσης
 διά ταύτα τὸν Θεόν τότε δὲν σου δοῦναι τὸσον πολλή
 τὴν ψυχὴν ὡς ἀπώλεας τὰ χρηματίων, δὲν σοὶ εὐφραν-
 τὴν καρδίαν ὡς εὐχαρίσται πρὸς τὸν Θεόν. Τοῦτο εἶνα και-
 ρὸν κτήνη κατὰ τοὺς διδασκὰς, αὐτοὶ κύνες τὴν δόξαν
 αὐτοῦ δοξολογήσαντος φιλοσοφῶν. Τοῦτο δη. οὐρεῖ τὴν
 ἀλήθειαν κἄν οὐ δά τὰ ἐργία τὰ πράγματα. Διότι, πολλοὶ
 ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπων δὲν ἔχουν τὴν πραγματικὴν καὶ σω-
 στικὴν ἀντιλήψιν ὅ δὰ τὰ πράγματα τοῦ παρόντος κόσμου
 δια τοῦτο καὶ ληστεύουσι πολλοὶς. Ἔτσι συμβαίνει καὶ μὲ
 ἑκαστοῦ πού καταλαμβάνεται ἀπὸ μανίαν κα τρέλλαν. Ἐ
 δοκιμάζων φόβον ἀπὸ πράγματα που δὲν εἶνα φοβερά
 καὶ πολλὰκις φοβοῦνται ἀπὸ πράγματα, τοὺς αὐτεὶ κύν ὃ
 πάρχουν καὶ ἀπαφρίγγων ἀκρίαν καὶ τὰς οἰκίαις. Μὲ αὐτοὺς
 οὐκ εἰδόντων καὶ ὅσο φοβοῦνται τὴν χρηστικὴν ἑρμηνείαν.

Ὁ φόβος δὲν γεννᾷται ἐκ φύσεως εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ ἀπὸ τῆς ἰδίας τοῦ κακῆς διαθεσῆς. Δι' αὐτὸ, ἐπὶ τὰ πράγματα ἴσα λυπητὰ, τότε δι' ἑκτερεῶν ὁλοῦ θοοὶ σπασοῦνται χρημάτων, ὅταν ὑποφέρουσιν ψυχικὰ ἄρῳ. ὁ πᾶς δὲν πονοῦμεν ὅλο, ὅταν ἀποτυγχάνωμεν, τοῦτο, σημαίνει δι' ἡ λύπη δὲ, ἀνελεῖται εἰς τὴν ψαῖον τὰ πράγματα, ἀλλὰ εἰς

1. Υπερβαίνει τον αριθμό των 100.000 ευρώ το χρόνο οι υπηρεσίες που παρέχονται από τους φορείς που έχουν υπογράψει συμφωνία με το κράτος.

τὴν ἀτέλῃ θ' ἦσαν. 94 Α' Ὅπως ἀκριβῶς συνέβη μετὰ
τους, ο. ἀποδοί, πολλὰς φορές μᾶλλον εἰς τὸ σκοπεῖν ἀποβέ-
θηναι καὶ ἐναι ἀχοῦν, τὸ ὅστιον ἐβήθησαν οὐς φείδ', καὶ
ὅλας αἱ ὑποπτεύουσιν, καὶ τοὺς φ' ἔλγῃ ἀκούει τοὺς β' αὐ-
τοὶν, ὡς ἔχουσιν, ἔτο συμπαθεῖν καὶ ἐβῶ. Ἐτο καὶ ἐκείνοι
οἱ ὅπου κατέχοντο, ἀπὸ παραλογισμοῦ, σάν νά ἔχουν
καταληφθῇ ἀπὸ τοῦ σκοτὸς δέει γνωρίζουν τὴν ἀλήθει-
αν τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ καὶ οὐκ ἔχουν μᾶλλον εἰς τὸν βορ-
ραρον καὶ τὸ ἀχόρη, καὶ δυστυχῶς βῶν τὸ ἀντ' λαμβάνουν.
Τα ἐκείνῳ που εἶνα γεμάτῳ ἀπὸ φλογερῶν, δει-
σιθεῖν οὐκ ἔχουν τὴν δυσκοίαν που προέρχεται ἀπὸ αὐτὸ το
πᾶθος. Θὰ ἀντ'ληφθοῦν ἐκ τοῦτο, ὅταν θὰ ἀποκαταρτίσων
ἀπὸ τὴν φλογερῶν. Β Κο ὅπως ἀκριβῶς ἐκείναι, που
ἐκτείνονται μὴν ἀκακομορφοὶ γυναικί, σταν ἀπαλλοτρινοῦν
ἀπὸ τὴν ἐρωτικὴν μὴναι τὸν, τοῦτο μόνον ἀντ' λαμβάνου-
ται τὴν ἀσχημῖα τῆς γυναικὸς, ἐκείνῃ ἔτο συμπαθ-
ει τοὺς ἐρωτᾶς τῆς φλογερῶς. Κοι ποῖς, θὰ δύνηται νά
ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὴν μανίαν τῆς φλογερῶς ἀρωτῆ κα-
ποῦς ἰσχυρὰ τὸ ἴδιον παράδειγμα θὰ χρησιμοποίησιν. Ὅ-
πως ἐπὶ αὐτὴ ἐκείνῃ, ὁ ὅστις ἐρωτεύεται μὴν ἀτηναι
γυναικί, δῶκε μὲν συνεχῶς κοινὰ τῆς, προσδοκᾷ ἡ
μέσῃ τοῦ το κοινῷ τοῦ πάθος σταν δὲ καὶ οὐκ ἀποκα-
ταρτίσθ'· ὁ γὰρ ἀπὸ καινὰ τῆς σιγῆς αἰγὰ τοῦ φ' ὅγε ἡ
ἐρωτῆ καὶ μῆναι τὸν ἔτο καὶ ἐσὼ που κατέχευε ἀπὸ τοῦ πᾶ-
θος τῆς φλογερῶς, ὅλγουν κατ' ἄλγυν νά ἀποκα-
ταρτίσθῃ ἀπὸ τοῦ πάθος αὐτῆς, καὶ τότε ἡ ὀλγὴ ἀπο-
καρτίσθῃς σὺ θὰ γ-νῇ πολὺ μεγάλη. Μόνον κόμει ἔτι
εἶναι τῆς προσδοκίᾳς σου αὐτῆς. Ἐχεῖς κατοικίαν, που σοὶ
εἶναι περὶ τὴν Νὸ τὴν δὲ σιγῆς σ' ἐκείνῃ, που τὴν ἔχουν
ἀνάγκην, καὶ μὴ λογαρᾶς ὅτ τὴν χάνης. Ἄλλα σὺ
ὅτ τῶρα πᾶν κομῆς πραγματὰ καὶ ἰδῇς σου. Μὴ ἐλέ-
πης ἀπολείων τὴν κατὰ εἰς ἀλλὰ σκεψὲν τὸ πᾶν ἀλό-
δος. Μὴ σκεπτεται δὲ τὴν χάνῃς τὴν κατὰ σου αὐτὴν ὅδω,
ἀλλὰ ἀναλογίσου ὅτι θὰ νῆνῃς κυρὸς ἐκεῖ εἰς τὸν οὐρανόν,
εἰ το ἀντιστρέψας θὰ δυνήθῃς πῶποτε νά νά δὲ πύσι-
σαι καὶ νά ταυμασθᾷ ἔστω τοῦ θεοῦ. Διότι, ἐξ ἀρχῆς τοῦ
το λέγει ὁ ψαλμὸς. Ὅτ ὁ φλογερῶς δὲν δύναται καὶ ἐπὶ
πολὺ νά ἀπασχολῇ τὸν νοῦν τοῦ μετὰ ταῦτα ἐψηλάς ἐν-
νοίας.

Διότι συνεχῶς φροντίζει διὰ τὸν κοινόν, ὅς ἂν συναλλάσσῃται, συμφωνητικῶς, ἀγοράς, διαθήκας, ἀξίας ἀνθρώπων, ἀξίας οἰκίων, κέρδη ἐκμεταλλεύσεως, καὶ δὲν σταματᾷ νὰ ὑπολογίζει τὰ ἀγαθὰ τοῦ κοινῶν καὶ νὰ ἐνδ' ἀφέρεται εἰς αὐτὰ. Ὡς

όπου εύρισκεται ὁ θησαυρός τοῦ ἀνθρώπου, ἐκεῖ εύρισκεται καὶ ἡ καρδιά του.² Αὐτὰ διηγείται (ὁ ψαλμδός) καὶ δι' αὐτὰ φροντίζει. Καὶ ὅπως οἱ ἄγγελοι φροντίζουν νὰ ἐκτελοῦν τὰ παρρηγήματα τῶν κυρίων τῶν ἑσθ' αὐτοὺς ἐνδυναμῆται διὰ τὰς ἐντολάς τοῦ Δεσπότη. Σκέπτεται, τὸ δέταξεν ὁ Θεὸς τι ἔπραξεν αὐτός, τὸ δὲν ἐπέτυχεν ἀκόμη καὶ τι πρέπει νὰ ἐπιβώξῃ εἰς τὸ μέλλον. Διὰ τοῦτο οὐ προτρέπω, ἀφοῦ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὴν πολιορκίαν τῆς φιλοχρηματίας, μὲ αὐτὰ τὰ θεῖα πράγματα νὰ ἀπασχολῇ καὶ αὐτὰ νὰ διηγήσῃ. Νὰ δοξολογῇ τὸν Θεὸν διὰ τὰ θαύματά Του, τὰ ὅποια γίνονται κάθε ἡμέρα, καὶ κατ' ἴδιον καὶ ἐνωπὸν ὧλων καὶ εἰς δόλους καὶ εἰς τὸν καθ' ἓνα χωριστὰ. Αὐτὰ νὰ διηγῶμαι διότι εἶναι γαυδιόν ὁ ἀνθρώπινος θς ἀπὸ παρόμοιο ἀξία διηγήσεως περιστατικά. Καὶ ἀπὸ ὅπου νὰ ἀρχίσῃς, θὰ ἰδῇς νὰ ἀνακύπτουν λοιμ' ἄλλοι σὲ ἀφορμὰς δοξολογίας καὶ διηγήσεως. Ἄπερα πελάγη πρὸς τοῦτο θὰ εὐρῇς ἐν ἀρχίᾳ νὰ ἐξετάσῃς, εἴτε ἀπὸ τὸν οὐρανόν, εἴτε ἀπὸ τὴν γῆν, εἴτε ἀπὸ τὸν αἴρα, εἴτε ἀπὸ τὰ ἄλλα εἴτε ἀπὸ τὰ σπέρματα, εἴτε ἀπὸ τὰ βλάστα. Ἐάν πάλιν βέλῃς νὰ διηγήσῃς ἀπὸ τὰς παλαιὰς διωγὰς τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, εἴτε ἀπὸ ἐκείνας, ποὺ ἐγένοντο πρὶν δοθῇ νόμος, εἴτε ἀπὸ ἐκείνας, ποὺ ἐδοθῇσαν μὲ τὴν εὐκαιρίαν τοῦ νόμου ἢ τῆς εὐαγγελικῆς χάριτος, ἢ ἐκείνας σκεφθῇς, ποὺ θὰ λάβουν χώραν μετὰ τῆς ἀποδείξεως μας ἀπὸ τὴν γῆν ἢ τὸν ἴδιον τὸν θάνατον, τόσας ἀφορμὰς θὰ εὐρῇς ἐξ ὧλων αὐτῶν πρὸς διήγησιν καὶ δοξολογίαν.

Εἰς τὸν λοιπὸν ἀνόητος δὲν εἶναι ἐκείνοι, ποὺ ἐνὶ ἑαυτοῖς τὸσας ἀφορμὰς νὰ διηγούνται καὶ νὰ δοξάζουν τὸν Θεόν ἐκ τῶν ὁποίων καὶ εὐχαριστίαις πνευματικῇ καὶ κερδοῦ καὶ μεγάλην ἀφέλεια ψυχῆς προδίδεται, ἀναμνησκόμενοι τὸν λογισμὸν τῶν μὲ τὸν ἐσθ' ὅσον καὶ διηγώμενται τὰ γὰρ εἰς τὰ ὅποια τοὺς παρασύρει ἢ πλεονέξῃ καὶ ἢ ἀρπαγῇ.

2 Καὶ ἐν θέλῃς, ἀφοῦ ἀφίσταμεν τὰ περ τοῦ οὐρανοῦ, νὰ ἐμ' ἀφίσταμεν περὶ τῆς γῆς περὶ τοῦ μεγέθους τῆς, τῆς θέσεως τῆς, τῆς χρησιμότητος τῆς τῆς φύσεως, τῶν συναισθημάτων, ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὰς συνεχεῖς δημιουργίας, τῶν ἐκ τῆς γῆς παραγενομένων ποικίλων καὶ διαφορετικῶν δημιουργημάτων, τῶν σπερμάτων, τῆς χλόης, τῶν φυτῶν, τῶν ἀνθέων, τῶν λαθάνων καὶ τῶν καλλιεργημέ-

2. Μοῦσ. Γ 21

κων κήπων. 95 Α Ἀπὸ αὐτὰ πάλιν ἰδὲ ἐξετάσαμεν ἐπακριβῶς μὲ τὸ λογικὸν μας τὸ σχῆμα κάθε δένδρου, τὴν τοποθεσίαν ὅπου φυτρώνει, τὸ ὕψος τὴν εὐκαρίαν του, τὸν καρπὸν του, τὸν καιρὸν, κατὰ τὸν ὅποιον καρπίζει, τὴν προσφερομένην εἰς τὸν ἀνθρώπον ἐξυπηρέτησιν, μὲ τὸ μὴ ἀναλογισθόμεν καὶ ἅλα τὰ ἄλλα, ἀκόμη καὶ τὴν καρποφορίαν τῆς γῆς ἢ τὴν ἀκαρπίαν. Διότι τίποτε ἀπὸ τὰ πρᾶγματα τῆς γῆς δὲν εἶναι ἀχρηστον. Καθ' ὅτι κάθε τοποθεσία προσφέρει καὶ τὸ ἴδιον τῆς ἀγαθῶν. Ἡ γῆμα προσφέρει σίτηρον, ἢ ἄλλη χαλκόν, ἢ ἄλλη χρυσόν. ἢ ἄλλη ἐργασίαν ἢ ἄλλη ἀρωματά, ἢ ἄλλη φάρμακα καὶ τὰ καὶ πᾶσις χρήσεως προΐοντα παρήγγαγε.

Τ ἰδὲ εἶπε κανεὶς διὰ τὴν χρησιμότητα τῶν ὕδατων τῶν ποταμῶν, τῶν ἀμυρῶν, ἢ διὰ τὴν χρησὶν τῶν ἄλλων ὑγρῶν οὐσιῶν ἢ διὰ τὰ μέταλλα ποὺ προέρχονται ἀπὸ πᾶσι τοὺς εἴδους σκληρῶν βράχων, ἢ τὰς πηγὰς, τῶν ὑδάτων ποὺ κρυπτοῦνται κάτω ἀπὸ τοὺς βράχους, ἢ διὰ τοὺς καρμούς τῶν δένδρων, ποὺ εἶναι κατὰλληλοι δι' αἰκοδομήν καὶ κατασκευὴν πολυτρόφων οἰκιῶν. Β Ὅλα αὐτὰ εἶναι καρπὸς τῆς ἐρήμιας. Αὐτὴ καὶ ὕδα καὶ πᾶσι τοὺς εἴδους θηρίων τρέφε. Γ νὰ εἴπῃ κανεὶς διὰ τὰς λίμνας τὰς πηγὰς, καὶ τοὺς ποταμούς, καθὼς συμβαίνει μὲ τὰς γυναῖκας τοῦ γενεῶν αὐτοῦ πορνεύουσιν γὰρ εἰς τοὺς μιστοὺς τῶν καὶ προσφέρουσιν τροφήν εἰς τὰ νεογέννητα τέκνα τῶν, ἔτσι συμβαίνει καὶ μὲ τὴν γῆν. Καὶ πρὸς τοὺς κήπους καὶ πρὸς τὰς ἄλλας παραδείσους τοποθετεῖς ὡς ἂν μιστοὺς προβάλλῃ ἢ γῆ τοὺς ποταμούς καὶ τὰς πηγὰς προσφέρουσα εἰς ἄλλη γυνὴ πλεονάζει τὴν ἀρετήν. Με μόνον θεοῦ διὰ φανερὸν ὅτι προκεκλιμένη περ τῶν γυναικῶν πρέπει, τὸ θεῖον νὰ ἔλθῃ πρὸς τὴν θλήν ἐξὸς ὅμως ἢ ἴδια ἢ γῆ τοὺς μιστοὺς τῆς ἐξουσίας, παντοῦ ἀπὸ τὰ ὑψηλότερα πρὸς τὰ χαμηλότερα.

Γ Ἐπεὶ εἶπες καὶ ἄλλην χρησιμότητα ἢ ἐρημὸς χώρος εἶναι περ σοῦτον κατάλληλος καὶ διὰ τὴν ὑγείαν τοῦ σώματος μὲ τὸ νὰ παρέχῃ καθαρωτέρον ἀέρα διὰ τὴν ἀναπνοήν, καὶ ὅτι ἐκεῖ ὡς ἀπὸ ὑψηλοῦ πυργου, νὰ παύῃ ἐργάζεται, κανεὶς ἄλλῃ τὴν οἰκουμένην, καὶ μέσσω εἰς τὴν ἡσυχίαν νὰ φιλοσοφῇ, καὶ νὰ ξεκουράζεται κάπως ἀπὸ τὰς ἐπιπολέων φροντίδων.

Τ νὰ εἴπῃ κανεὶς διὰ τὰ ὕδα καὶ πηγὰ καὶ διὰ τὴν ζωὴν τῶν συλλαβόμενων ζώων. Ἐπεὶ εἶπες καὶ ἄλλην χρησιμότητα ἢ ἐρημὸς τοποθεσία. Διότι πολλὰκις ἐχρησώμετο ἡθ' ὡς τὰ τέλῃς διὰ τὴν ἀσφάλειαν ἀπὸ τοὺς ἐχ-

θρους εις διαχωρικούς χώρους με τὰ υψηλά θουνοὶ ἀλλὰ καὶ μετὰ τὰς βάσεις φερόμενοι κοινὴ μετὰ τους κρημνούς. Τὴ θά ἴδωμενα παρὰ εἴτη κανεὶ καὶ θὰ εἰς τὰ θεσπεσιώδη εὐώματα, ποὺ φυτρώνουν εἰς τὰς ἐρήμους καὶ τὰ ὅποια μεγάλῃ ἀφέλει-
αν προσφέρουν εἰς τὰ ἀρωματὰ ἀνθρώπων σωματὰ, Ἄρου-
λο, λοιπὸν εἶνα τὰσαν μεγάλη ἡ κοσμητικὴ τῶν ἐρήμων το-
πείων καὶ τῶν διαχωρῶν γυρῶν, τοῦτο εἶνα ἀποδότης
εἰ, πολὺ μεγάλη εἶναι καὶ ἡ χορηγία; τὸν ἀγοῶν ἐκ
μέρους τοῦ θεοῦ πρὸς τὸν ἀνθρώπον.

Β Εάν πάλι, έλθεις εις την καλλιέργησιν σου γην κα-
τάς βλαβείας πεδία· τότε προσηύχθη εις έννοησιν πο-
σας εύκαιρίας θα εύρης προς διπλοσίν και δοξολογίαν. Κα-
θώς εις τό δόν σου σώμα άλλα είναι όστά, άλλα νε-
φρά, άλλα όάρκες, έτσι και εις την γην άλλα είναι όρη, άλ-
λα φωνήενς, άλλα εύφορα έδάφη δια δέ ταύτα είναι χρη-
σίμα. Διαι, διήμι να έναίεφμεν, εις τούτον μεγα πράγμα-
τος ή γή· 'Ενός δένδρου μόνου, εάν βελήνην να περ-
γρήνη τό σκίμα, την χρησιμότητά των καρπών τά φυ-
λά, τών καιρών τής κορποφείας τού και άλλα τά άλλα
σχητικώς, πολυ μεγάλας εύκαιρίας θα εύρης.

Γ' Εὐν τῶρα ἐξέστης τὴν θέσιν τῶν ἑνὶ ὕμῳ. ἔαν ἐ
πενηθήσῃς διὰ τὰ ἄλλα. ἔαν τὸν ἱεῶνα τοῦ διδραχμοῦ μελὲς
τήρησῃ καὶ τὴν διαδορὰν. τοῦ τοῦ καὶ τοῦ διωκτοῦ, μὴ
παλὴν καὶ ἐξου θά εὐρης πλῆλῃ διηγημάτων. Με αὐτὰ
λοιποὶν ἔαν ἐναρξῇ μετὰ δὲ προκρίταις ψαλμῶν πνευ
ματικῇ ἀπολόγου, εἰς ἡμᾶς, καὶ κερδοῖς καὶ φιλοσοφίᾳ ἀντι
φραστοῖς. Διὰ τοὺς λόγους αὐτῶν συνέλθῃς ὁ ψαλμῶδης ῥ
γῶν καὶ τοῦτο «θὰ εὐφρανθῇς καὶ θὰ γαίῃσῃ ἀπὸ ἀνολ
θισμοῦ καὶ τὰς Σου» [στ 3]. Καὶ εἰς ἄλλο μέρος «θὰ κατα
πλήσῃς ἀπὸ θαυμασμοῦ». «θὰ πόλῳ ὕμῳ» δοξολογίας εἰς
τὸ ἐννοεῖς σου. «Ὑψώστε» ἢ «θὰ ἐννοήσῃς τὸ ἐννοεῖς σου»
Δὲν εἶπα μὲν εἰδος ψαλμοῦ καὶ τοῦτο τὸ ἐννοεῖς σου
τὰς καὶ, ἀποχλομάζοντες με τὰ τοῦ Θεοῦ Διότι, ὅστις
εὐφρανόμεθα εἰς τὸν Θεόν, ὅπως πρέπει, νὰ γινώσκῃ με τὸ
καθεὶς, τότε οὗτος ἀποκαρτεῖ ἀπὸ ἐπὶ τὸν καὶ
ἐξου δεικτικὴν εὐχρησιστήσιν 96 Α Τ σημαίνει λοιπὸν τὸ

[illegible]

«ὅτι ὑψώσανθ' εἰς οὐρὰν, θεὸς μου.» Σημάνει ὅτι ἐὰν ἔχω
τόσον μέγαν δέσποτὴν, αὐτὸ εἶναι πνευματικὴ ἀπόλαυσις.
Ἐγώ, τοῦτο εἶναι ἀγαλλίασις μου. ΚΑΙ, ὅπως γνωρίζω
καλῶς τὴν γλυκύτητα τῆς πνευματικῆς ταῦτης ἀπολαύσεως
καί, ὅπως πρέπει νὰ τὴν γνωρίζω; Ἐν αὐτῇ ἀπολαύσῃ
ἄλλης ἡδονῆς. Διότι τοῦτο εἶναι ἡ πραγματικὴ ἀπόλαυσις
ἐνὶ ὅλῳ τὰ ἄλλα μόνον τὸ ὅμοιον τῆς ἀπολαύσεως.
Χαίρει εἶναι πράγματα ὅσα ἀπὸ καθέστ' ἐπερχομένη.

Αυτή η πνευματική ήβωση κάποτε τον άναστασε να υψωθεί πάνω από τα γίγνια. Αυτή άπαύλασε την ψυχή από τα πάθη του σώματος. Αυτή διέ- πέρασε διά να άνε βα-υλινεν εις τον ουρανόν. Αυτή κώς αναβιβάσε ύψηλότερα από τας καθήμερινάς διατάκας κερμαίνας. Αυτή γίνεται η άπαύλαση εκ του ανθρώπου από την κοινον, και πολυ φωνάζει Β Δε τι τ άκο θως γίνεται με έκκινους τον έρωτην τον διερρα σαρκωτά, Αυτοι οι άνθρωποι τίποτε δεν άντ λαμβάνονται από δεσ συμβα νουν γυρω των, αλλά εις ένα μόνον πράγμα είναι. άδελφους άμαρτωσύνων, ες το να έλθουν οι δίκαιοι του αγαπημένου έκείνου πρόσωπου. Έκινος θίμωσ που υπερβολά κά αγαπά τον Θεόν, καθώς πρέπει να τόν αγαπά, από ποό άλλο πράγμα τοού παρόντος θα υ βα έντλυσαν αόρη περισσοτέραν είτε χρίσταιν ενισ ταπο έτς. Αυτηνών. Απο καυένα φυσικ ή Γοιτοπράσκαυ λα πού ες χριστιανόν σκαίεται υπέρβαυ από το κάθε τ, έν τρυφά ες τα αιώνια, είτε θία και έκκενος (ο οποίος αγαπάται, από τον πιστόν) δηλ ο Θεός είναι αιώνας.

Ἐκείνοι οἱ οποίοι ἀναπτύττουν τὰ ἄλλα πράγματα ταχέως καὶ ἀνατ. τῆς θελήσεως των ληρανομούνται καὶ αὐτοὶ, καθὼς χάνονται καὶ χερσίνονται τὰ ἀντικείμενα, ἐξ τῶ ἀποθέσεως τὴν ἀγαπῆν των. Αὐτοὶ ὅμως οὐ πνευματικὸς ἔρως, δὲν τρεῖται, ποτὶ καὶ καθὼς περὶ αὐτὸ καὶ ἄλλοι συνήως ὅλοι καὶ μεγαλυτέρως ἀπὸ τῶν πρὸς φέρει, καὶ μεγαλυτέρως κερδῶς καὶ τοῦτο πάλιν, τέρπει τὸν ἀγαπῶντὸς τὸς πνευματικὰς ἡθροὺς, τὸ δὲ αὐδέποτε αὐτὰ καταγαίνονται.

ἡ δὲ ψάλλων ὁμιλον δοξολογίας εἰς τὸ θυσιαστήριον σου, ὦ ὕψιστε. Αὐτὴ προσηγορία τῆς ἁγίας σου ἐκκλησίας τοῦ θρασυτοῦ των πνευματικῶν ἡγετοῦ· Ὁ Δόξος καὶ τοῦτο συμβαίνει καὶ μετὰ ἐκείνους, τοῦ ἀγαποῦντος αὐτοὺς. Πραγματοῦν διαφόρων ὁμαδιῶν εἰς τὴν ἀγαπήν των αὐτὴν προλήτων καὶ ἔστιν ἀκρίβεια δὲν τὸ ἐλέγξουν μετὰ τὰ ὁμαδικὰ παρηγορητῶν των ἐαυτῶν τοῦτο. Ἐτοίμα ὅπως κοίμης καὶ ὁ Προφήτης ἵπτε τῆς δέξιν εἰς τὴν ἀνταντὶ πρὸς τὴν ἰδίαν τὴν ἐλπίδα καὶ τὸ μαρτυρῶν των συλλεγέται ψάλλοντες.

δες τὴν δικὴν τῆς υποθέσεως μου. Ἐκείθεν ἐπὶ θρόνου δικαστικοῦ Σου, που δικάζει ἐν δικαστοῦν. Ἦρκεσαν αἱ ἐπιπλήξεις σοι κατὰ τῶν ἐθνῶν διὰ τὰ ἀπολεσθῆναι ὁ ἀσέβης. Ἄλλος λέγει: Ἐπικαλέσεις τὴν καταστροφὴν τοῦ ἀσεβοῦς ἐξηφάνιες καὶ ἐσθλας τὸ ὄνομα τοῦ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος (στ δ). Παρατήρησε πάλιν ἐδῶ τὴν φιλοσοφικότητα τοῦ ποιητοῦ, ὅτι δὲν ἀμύνεται προσωπικά κατὰ τῶν ἐθνῶν του, ἀλλὰ παραχωρεῖ τὴν δικὴν εἰς τὸν Θεόν, τῶν τῶ ἀποστολοῦν παραγγέλλων πάλιν λέγει: Δ. «Μὴ ἀναλαμβάνετε αἰεὶ τὴν ἐκδοκίαν ὑπὲρ τῶν ἐθνῶν σας». Δὲν εἶνα δὲ ἀξίον θαυμασμοῦ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ τὸ ὅτι ὑπέφερεν ὁδίκως Δ. ὅτι εἰς τὸν Θεὸν ὑπέφερεν ὁδίκως, εἰς τὸν Θεὸν παρένεστιν ὁ Θεός. Ἐκείθεν ἐπὶ θρόνου δικαστικοῦ Σου, που δικάζει, με δικαιοσύνην. Βεβαίως ἂν θεωροῦτο ἡ ἐκφράζετα, ὅτι λέγει περὶ Θεοῦ καὶ Θεοῦ. Μετὰ τὴν φράσιν. «Ὁ κρινὼν δικαιοσύνην» ἀναφέρεται εἰς ἕνα συνήθως προσὸν τοῦ Θεοῦ εἰς μίαν ἐξαίρετην ιδιότητα τῆς αἰσεως τοῦ Θεοῦ. Δὲν εἶναι δὲ δυνατόν νὰ ἀποδωσῶμεν τὴν ἰδιότητα ταυτην εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Δ. ὅτι οἱ ἀνθρώποι δὲν δύναται νὰ κρίνουν με ἀπόλυτον δικαιοσύνην, ἔστω καὶ ἂν εἶνα κατ' ἐξοχὴν δικαιοί, ἐπειδὴ ἄλλοι μὲν ἐξ ἀγνοίας ἄλλοι δὲ ἐξ ὀκνηρίας ἀγνοοῦν τὸ δικαίον. Ἐ. Ὁ δὲ Θεὸς ἀπληλαγμένος ἀπὸ ὅλας αὐτὰς τὰς ἀδυναμίας καὶ γνωρίων καλῶς καὶ θέλων πάντοτε τὸ δικαίον, ἐκφέρει δικαιοκρίσεις. Ἡ φράσις λοιπὸν ἐκείθεν σὰς ἐπὶ θρόνου σημαίνει: ἐδικασες, ἔφερες εἰς αἴσαν πέραις ἡμῶν ὑπὲρ τοῦ ἀδικουμένου. Ἦρκεσαν αἱ ἐπιπλήξεις σου κατὰ τῶν ἐθνῶν διὰ τὰ ἁσέβη. Βλέπεις ὅτι δὲν χρεάζονται εἰς Αὐτὸν τὰ διπλά οὔτε ἡ μάκαρ, οὔτε πόξι καὶ βέλπ, ἀνθρωποποιεῖς δηλαδὴ ἐκφράσεις που χρησιμοποιοῦν γιὰ τὸν Θεόν ἢ γρῶφι ἵλαρ. Ἡ ἐπιπλήξη μόνον ὁ Θεός, καὶ νὰ ἐξαφῶν ὑποῦν ἐκεῖνα, που τοὺς ἀρμόζει ἡ τιμωρία διὰ τὰ ἁσέβη δὲ καὶ ὁ καλύτερον τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ, ἄκουσε καὶ τὰ ἐξῆς. «Τὸ ὄνομα τῶν ἀσεβῶν ἐσθλας δὲ πάντας εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος» 98 Α. Πᾶσι τὰ δυνάμεις που ἐργάζονται οἱ ἄνθρωποι, καὶ μετὰ τὰς ῥίξας τὰ κακοῦν, ἔτσι ἐξηφάνιες αὐτοὺς, ὥστε καὶ αὐτὴ ἡ ἀνάμνησις τῶν νὰ μὴν ὑπάρξῃ. «Τοῦ ἐχθροῦ ἐχάθησαν τελείως αἱ μάχαιραι (στ γ 7) τοὺς τὰ ἔκωμες κέραιαι» ὅπως λέγει ἔπειτα ἡ «Ἀρβωδα», ὅπως λέγουσιν οἱ Ἑβραῖοι «κατακρήνησας πόλεις». Τ. σημαίνει ὅλας αὐτάς, σημαίνουν

τοῦτο, ὅτι ἀφ' οὗ ἐξηφάνιες τὰ πολυμήχανα σχεδία τοῦ ἐχθροῦ καὶ τὰς πονηρίας ἐπιθυμίας του, τὸν ἀπεγύνωσας ἀπὸ τὸ στήθημα τῶν δούλων του. Ἰδοὺ, τὸ πρῶτον εἶναι ἡ ὁρμή τοῦ Θεοῦ. Ὅλα τὰ ἐξαφάνιες καὶ τὰ καταστρέφει. Ἡ, ὅπως ἄλλος ἐρμηνεύτης ἐπεξηγεῖ τὴν λέξιν «ἐρημια», ὅτι σημαίνει «ὅχι μόνον τὰς πόλεις τῶν ἐχθρῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτὰς τὰς ἐρήμους ἐξηφάνισας καὶ τὰς κατοικημένους πόλεις ἐκρήμυνσας». Ἐστὶ λοιπὸν ὁ δίκαιος ἐπολεμιστὴς ἔτσι, κατ' ἐξοχὴν τοὺς ἐχθροὺς του, ὅχι μετὰ τὴν χρησίν τῶν δούλων καὶ δοσάτων, ἀλλὰ ἔχων μοῦς τοῦ τὴν ρουφάν τῆς δύναμειος τοῦ Θεοῦ. Β. διὰ τοῦτο καὶ ὁ πόλεμος του αὐτοῦ καθ' ἑαυτὸν τοῦ λαοῦ καὶ περὶ φωνῆς, καὶ ἡ νίκη του ὁλοκληρωτικὴ.

Μετὰ πατάνου μεγάλου ἐχάθη καὶ ἡ ἐνθυμία τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀσεβοῦς (στ γ 7) ἢ ὅπως ἄλλος λέγει: «μετὰ τὸν σὺν τοῦ συνδουλοῦ τῶν» καὶ οἱ Ἑβραῖοι ἀποδίδουν μετὰ τὴν λέξιν «Ἐμ» Τ. σημαίνει ἡ φράσις «μετὰ τὴν», σημαίνει ἡ τὴν παμωλεσθῶν ἢ τὸν ὅσον ἔχον ἐκ τῆς κατακορημνείας τῶν κακῶν. Καὶ τοῦτο εἶναι ἰδιὸν τῆς προνοίας τοῦ Θεοῦ, νὰ μὴν ἐκτελεῖ τὰς τιμωρίας τῶν ἀσεβῶν σκωπητῶν, ἀλλὰ μετὰ δυνατόν θορυβοῦ ὥστε ἀπὸ τὰς συμφορὰς ἐκεῖνων, νὰ παρσθε γιοπίζονται καὶ νὰ γίνονται καλύτεροι οἱ ἄλλοι. Ἡ φράσις λοιπὸν μετὰ τὴν «ἔχον» δηλώνει, τὸ ἐντυπωσιακὸν τῆς ἀπωλείας τῶν ἀσεβῶν.

4. «Ὁ Κύριος ὁμοῦς μένει εἰς τὸν αἰῶνα» (στ γ 8) καὶ κατ' ἄλλον φασιν: «Ὁ Κύριος κἀθετο: ἀναπαυτικὰ ἐπὶ θρόνου», ὅτι τὸ ρῆμα «κἀθετο» τίθεται πρὸς δὴλασιν τῇ, μόνον μόνον καταστράως. Καθὼς καὶ ὁ ἐρεμίας δηλώνει λέγων: «Σὺ ὁ ὁποῖος κἀθησαι ἐπὶ τοῦ θρόνου. Σὺ αἰώνικως» καὶ ὁ Ἑβραῖος δηλώνει μετὰ τὴν λέξιν «ἰσηθῶ». Ὁ τοῦ πρώτου τοῦτον ἐκφράσεις χρησιμοποιοῖ συνεχῶς ὁ Πρωφῆτης προκειμένου περὶ τῆς ἀπωλείας τῶν ἀνθρώπων, διὰ τὰ ἐξελίξῃ τὴν αἰωνότητα τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν προσκαρότητα τοῦ ἀνθρώπου. Δ. ὅτι ἡ αἰσθησις ἡ μεγαλῶσις τοῦ Θεοῦ εἶναι αἰώνος καὶ ἀναλλοώτου. Τοῦτο δημιουργεῖ τὸν φόβον εἰς ἐκείνους οἱ ὅποιοι ἐξαρτῶνται ἐξ αὐτοῦ, διὰ τὰ ἴστανται ἐκτείνωνται αὐτοῦ μετὰ τὸν καὶ διὰ τὸ ὑπερβολικὸν μέγεθος τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ τὸ ἀσέβη τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ ἐπὶ δὴ ὁ Θεὸς εἶναι αἰώνιος καὶ πάντοτε μετὰ ὑπερβολῆς τιμῶν. Εἰς δὲ χρεάζονται δὲ καὶ νὰ ἀμείψωμεν ἀναγωγικῶς, εἰς τὴν νὰ ἐκκαταλεψόμεν τὴν προσκαρότητα.

Ἄλλα λοπόν πράγματα εἶναι δυνατὰ νὰ ἐρευνῶμεν θεωρητικῶς, ἄλλα δὲς πρὲς νὰ τὰ ἐναρμονίσωμεν ἔτι, ὅπως ἔχουν ἀρχὴν ὡς ἐπὶ παραδείγματ' Ὁ «Καὶ» ἀρχὰς ἐστὶν οὐρανόθεν ὁ Θεός, τὸν οὐρανόν καὶ τὴν γῆν. Ἄλλα δὲ χωρὶς τῆς Γραφῆς σημειώσωμεν πρῶτον πλὴν διαφοράς ἀπ' ἐπὶ αὐτῆς λέξεως μετὰ πρὸς μετὰ ἐπὶ παραδείγματι ὡς εἰς ἀξίωμα τὸν ἑαυτοῦ καὶ χωρὶς ἑνὸς πάλαιον τοιαύτου δὲ εἶναι ἡ ἀγάπη σου πρὸς τὴν συζύγion σου! ἡ κοίτη δὲ εἶναι ταῦτα μόνο διὰ σε καὶ οὐδεὶς ἄλλος ὡς μὴ μετὰ ἐς ἐσάυτη. Ἡ πηγὴ αὐτῆ τοῦ ὕδατος (ἡ ἐροῦμενα ταῖς ἀρκ- κάς σου φλογερὰς ἐπιθυμίαις (ἡλὶ τῆς συζύγιος σου), ὡς εἶναι μόνον διὰ σε! Ἡ εὐαγγελιστὴ νὰ κοπανάσῃ τοῦ νόμου τοῦ ἀνωτέρω χωρίου στὴν ῥωμανὸς ἀποκρίσει· καὶ καὶ μόνον εἰς τὰς λέξεις τοῦ τότε διὰ συναντήσεως μὲν εἶδεν ἐντολὴν ἀπαγορεύουσαν, ὅτ' ἐν ἐπὶ τρέπεται, νὰ μεταβῇ εἰς ἄλλον κατὰ ἔαν τὸ ἐρμηνεύει δὲς ἄλληλῳ καὶ διὰ τῆς, ὅτ' ἐὰν ὁ λόγος δὲν εἶναι περὶ τοῦ ὕδατος ἀλλὰ περὶ τῆς συζύγιος, ἡ ὅποια παρῶσαίετα μὲ πηγὴν ὕδατος, καὶ ἑαυτοῦ διὰ τὴν σκαρφαλὸν τῆς αἰχμῆς ὡσεὶς καὶ τὴν καθαρῶτα τῶν συζυγίων σχέσεων. Καὶ εὖ μὲν τοιαῦτα τὴν τὴν πρὸς τὴν ἐνδοκίαν νὰ ἐνδοκίαν τοῦ κενοῦ. Ὡς ἑλλοι δὲ ση- μὲν ὡς πρὲς νὰ δεχθῶμεν τὸ νόμον τοῦ κελεύου διὰ τὴν ἐνδοκίαν, τὴν ὅποια ἐπληρύνει αὐτὴς ἀκριβῶς ὡς ἐπὶ παραδείγματι «καθὼς ὁ Μωσῆς ὤμοσε τὸν δὲ ν»¹⁸ Ἀπὸ, καὶ τοῦτο πρὲς νὰ πιστεύωμεν ὅτ' ἐνιν (πρόκειται περὶ τοῦ γαλλικοῦ ὄρους τοῦ ὕψους τοῦ ὅπου τὸ Μωσῆς πρὸς ἀποτροπὴν τῆς δα τὸν ὄφιν, τὴν τὴν τὴν «Εὐρὺν»), ἀλλὰ καὶ ἄλληλῳ καὶ νὰ τὸ ἐκλαμβάνωμεν, ὡς δηλωτικὸν καὶ ὑπόκον τοῦ Σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ. Ἐπὶ καὶ εὖ δὲν δὲ ἀπὸ τὴν καὶ, ἐν ἐκλαμβάνη τὸν στῆθος τοῦ δὲ ἐρ- μινεον φοβῶν, ὡς ἀποτοκὸν ὡς ἐπὶ τὴν Εὐρασίαν ἰ- στορῶν»¹⁹ Ἀ «Εὐκρίτως ἐπὶ ἑρῶν δικαστικῶν τὸ πρὸ δ

[illegible]

19. 6. 1971

$$11 \quad \Gamma_{\omega} = 6 \quad 1$$

11. Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΓΟΡΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΠΟΛΟΓΗΣ

κάθε σ' ἐν ὁ κοινότητι *ἤρκεσαν αἱ ἐπιπλήξεις σ' αὐτὴ κατὰ
τῶν ἐθνῶν διὰ τὴν χάριδι τ' ἀσθεῖας * Ἐξήρανται καὶ ἐσθυσά-
ντο ὅμοια τὸν διὰ παντός, εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. Τοῦ
ἐχάρθη ἀνετηρηθῆναι καὶ ἐχάρθησιν τελείως αἱ μαχαίραι καὶ
κατέργησαν εἰς τὸν τὰς ἀφροσύνας πολλὰς * ἐχάρθη διὰ παν-
τός ἡ ἐνδομὸς αὐτῶν μετὰ πατάγουσιν (στῆχ 5, 6, 7) * Διὰ
τὴν αἰσφαιρὰ τῶν ἑβραίων, καὶ ἐσθωτοῦσαν τὸν Χρ-
στὸν, εἶναι πλέον ὁφειλόμενοι εἰς διὰ τὰ μέρη τῆς ἀδικου-
σιν, καὶ αἱ τῶν σ' τῶν κατεργησθῆσιν, καὶ τὰ διαιολογικὰ
σχέδια τοῦ πλέον ἐξηρησθήσαν ἀποῦ πλέον ἡ κηδεμονία
καὶ πρὸς τὸν Χριστὸν ἐκκαλεῖται προσπατοῦσιν τοὺς τὰ πᾶν-
τα * Βλέπει αὐτὰ, ἀποῦ τὰ ἀφωσμένον εἰς τοὺς φλογισμοὺς
ἐκ τὰ ἀφωσμένον καὶ μετὰ τοῖς ποῖον τὰ ἀποσχαλοῦνται, ἀς
ἐπὶ τὴν ἀφωσμένον εἰς τὸν πᾶν, ἀφωσμένον.

«Ἐπορεύσατο τὸν θρόνον τοῦ (τῶ Θεοῦ) Εἰς νὰ δικάσῃ» ἡ ὁπώρα λέγει· ἴσως ὡστόσο· ἐγκαταστήσῃ δικάστηρον καὶ Αὐτὸς θὰ δικάσῃ μετὰ δικάσωντων ἀλλοκλήρων τὴν οἰκὸν μὲνιν θὰ δικάσῃ μετὰ αὐτῶνται· (ιστ χ 8, 9) Βλέπετε ὅτις ὁλόγων καὶ ὁλῶν προμύησις· Ἐπειδὴ δὲ ἀνέστην ἀρ' ὡσὶν ῥωδὸς τὴν λέξιν θρόνος ἐπεξηγῆται ἐν συνεχείᾳ τὴν ἐκκλῶν τούτου· Ἐν αὐτῷ θρόνῳ κατεσκευασμένῳ δὲ ἀπὸ ῥῶδων ἢ ἄλλοι ὡσὶν, ἀλλὰ ἀπὸ δικάσωντων· Ἐχε στήνην, λέγει, ὁ θρόνος αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς δικάσωντος· «Ὅς δ' ἐκασίρ με δικάσωνται τοῦ θροῦ ἀλλοκλήρων τὴν οἰκόμενῃ»· Ἐν αὐτῷ ὅτι μετὰ δικάσωντων θὰ κρινῇ καὶ εἰς τὴν παρούσαν καὶ εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν.

Και ἡ μέν γενική κρίσις ἐπιφυλάσσεται διὰ τὸ μέλλον, ἡ δὲ μερική κρίσις λαμβάνει χώραν καὶ ἔξω διὸ καὶ τὸ πρῶτον ἐκτελεῖται κατὰ μεγάλου ποσοστού τοις ἔργοις τῆς βίαις καίτοι, ὥστε να μὴ κορυφῶνται οἱ ἀναισθητικοὶ C δὲ βίαια προνοοῖα δὲν ὑπάρχει διὰ τὰ ἄντρα Ἐὰν τώρα δὲν ἀπολυομένων ὅλοι οἱ ἑκάστοις ἀνθρώποι ἐξῶς τοὺς στεφανίους τῆς ἀκαρτερικότητος μὴ παραμένοντες διὰ τοῦτο, ἀεὶ καὶ ὅταν ἡμεῖς κατὰ τὴν ὁποῖαν πρόκειται νὰ κερῆν τὴν ἰατρικὴν ἐπιφυλάττωμεν" Διὰ τὸ παρόντος ζῶντες εἴναι στῆναι καὶ καὶ ἀγῶν καὶ πάλη διὰ τοῦτο λοιπὸν δεῖς ἀεὶ βουτα ἐξῶς ἀναλογίαν μὲ τὴν εἰρήνην των ὅλοι οἱ ἐνθιμιοὶ ἀλλὰ ἡ εὐνοία πῶς ἡμεῖς καὶ ἀγωνιστοὶν θὰ εὐθὺς τότε μὲ τὴν Μελλούσαν Κρίσιν καθὼς ἐκεῖ ἐπὶ τῆς ἐπιφυλάσσονται καὶ αἱ τιμωρίαι τῶν ἀμαρτανῶν

¹Εδω υπάρχει ένα σχήμα και μακροβύλι α δείτε δια της ΜΕ

τανοίος να απαλλάσσονται από τας άμαρτίας των βδοι μετανοούν. Τούτο όμως δεν θα ισχύη και μετά θάνατον. Έπειδή το 'δον συμβαίνει και με τον φρονή, που καθ' όσον χρόνον εύρισκεται ες τους βδομούς, είναι ες θεο» να άλ- μάξη έθρονον, να μεταβληθή και να γλυτώσῃ από την τι- μωρίαν. Όταν όμως παρουν καταδικαστή κήν ψήφον του, τό- τε δεν άπομένε παρά το ξίφος, ό θήμωος, ή έκτέλεσις της καταδικης και ή ριψίς του πτωματος ες τὰ βάραθρα. Το 'θιον συμβαίνει και έδώ. Δ' Καθ' όσον μέν χρόνον εύρισκό- μεθα ες τόν πορόντα θιον άφοδ μετανοήσωμεν είναι θι- νιστον να διαφυγώμεν την τιμωρίαν. Όταν όμως άπέλθω- μεν άμεταύτητος, τότε θα έρηνούμεν άνευ άποτέλεισματος. «Ετοιμασε τόν θρόνον του ό Θεός δ' ά να δικασή» 'Εάν βδοίως κανείς έκλάβη τό ρήμα «Ητοιμασεν» και έτα, δ' πως παρουσιάζετα έκ πρώτης όψεως, δεν σφάλλε. Διότι όλα είναι προετοιμασμένα και αί τιμωρίαι, και οι στέφανοι, και το θείο δικαστήριον. Δεν υπάρχει καθυστέρησις, δεν υπάρχουν χρονικά θρια ούτε βδοίτης ες την έκτέλεσιν, των σχεδίων του Θεού, έπειδή οι ζωντοκο, δεν θα φθασουν πρωτωτεροι από τους κοιμηθέντας ες την Δευτέραν Πλα- ρουσαν.

Αυτό έκριθως λέγει ό Άποστολος Παύλος, ότ «έμεις οι ζώντες που θα παρουσιώμεν μέχρι τής έλευσεως του Κυρου, δεν θα φθάσωμεν πρωτωτεροι από εκείνους, που έ κοιμήθησαν».

Ε. «Θά δικάση ό Θεός με δικαιοκρίαν τους λαούς δ- λων των γυνών και των θνών». Παρατήρησε την σοφίαν του Προφήτου, πως έσφράζετα δ' ά τὰ παρόντα και πώς δ' ά τὰ μέλλοντα. Δ' ά τὰ παρόντα λέγει, «Επέπληξες τὰ έθνη και, έλάθη ό άσεβής». Δ' ά τὰ μέλλοντα αετοίμασε τόν δικαστήριον θρόνον του δια να δικάση και θα κρίνη την ο- κοιμένην με ευδοκρίαν». Τούτο λοιπόν γινετα, δια να λαδούν άποδεξιν άπό την παρούσαν ζωήν εκείνοι, οι ό ποίοι δεν πτωσαν ες την Μέλλουσιν Κρίσιν.

«Και έγινεν ό Κυριος καταφυγόν δια τού ταπεινωμέ- νου» (στ' χ. 0). 'Αλλού αναφερετα 100 Α. «εις τόν κατα- συντεπνυμένον» ή αείς τόν καταποσκιωμένον». Συνεχώς δ' Δαβίδ πτωχόν και ταπεινωμένον αναφέρει τόν έαυτόν του, εν και είναι βασιλεύς ες τὰ άνάκτορα. 'Ιδου, και ες άλλο

σήμερον λέγει, «Εγώ είμαι πτωχός και δούλος». Δ' ότ ε- γνωρίζε, έννωριζε πολν καθαρά, ότ, τὰ άνθρωπινα πρά- γματα είναι όλα περισσότερον άσταθή και άπο την σκάν, και έννωριζεν έπίσης ότ τίποτε δεν άρμολει, περισσότερον ες ημάς τους ανθρώπους όσον ή άρετή. Όλα δε τὰ άλλα άμοάζουν με φύλλα που είναι ριγμένα άπο έξω άπό το υμια μας. Ότ δέ ή άρετή είναι στο χειον άρμόζον ες ή μάς φαίεσθαι και άπο το εξής άπουδήποτε και αν πάμε αν την άρετήν φεραμε μαζί μας, ενώ τὰ έλλα, δεν δυ- νάμεθα να τα πάρουμε. Λοιπόν τούτο τὰ αγαθόν είναι πε- ριούστερον οικείον ες ημάς όλα δε τὰ άλλα είναι πολυ ά- τοιμασμένα. Ε. Όπως, λοιπόν λέγομεν οικείον εκεί- νου, που κατοικε πολύ κοντά μας, έτσι και την άρετήν θεω- ρούμεν περισσότερον άπό τὰ χρήματα κοντά μας, ό ότ εί- να πάντοτε πλησιον μας.

5. Κάτω μου την χάριν τωρα και κυτταξε και την εϋ- νωμένην και την φιλοσοφικήν ψυχην του Δαβίδ. Διότι, αν και είχε πτωχός, και στρατόπεδο, και μυρια έλλα αγα- θά, όλα εκείνοι, άφού τὰ άφησε, στρέψε την προσοχήν του δλην άνω ες τόν Θεόν, και ες Αύτόν την σωτήριαν του αναθέτε. Διότ δ' εν έπεν, ότ καταφυγόν μου είναι τὰ στρα- τόπεδα, ούτε τὰ χρήματα, ούτε τὰ τεχη, αλλά «έγενεν ό Κυριος καταφυγόν ες τόν δυστυχή». Αύτός, λέγει, μου έ- δημιουργήσε την άσφάλισιν μου. Δ' ότ τίποτε δεν είναι ισάξυν του παρά τῷ Θεῷ καταφυγόνου, και τίποτε π' ό εύ- κολωτερον και πιο άσφαλέστερον. Δ' ότ τὰ μεν έλλα θεω- ρούμενα ως καταφυγόν είναι δυνατόν και να τὰ έπιβου- λεύοντα έλλα και δεν είναι εύκολον να τὰ άποκτήσης γρήγορα, ούτε ετοιμα να τὰ εύρης και πολλά εμπόδα πα- ρεμβάλλονται και άπό τόν χρόνον και τόν τόπον και άπό, υρας έλλας περιστάσεις. Ε. Αύτά δε τὰ καταφυγόν, έ- πιδή είναι πλησιον, τὰ εύρσκεις, έφ' όσον τὰ άναζητή- σης με μεγάλην προσοχήν. Καθ' ήν ώραν θα προσεύχουσαι θα σου άπαντήσω. Δ' εν είμαι παρών» κα «Εγώ, είμαι, Θεός που εύρσκαμα πλησιον σου και όχ, Θεός που στέ- καμα, μακράν». Δ' εν χρειάζεται δε να περιπατήσωμεν πρός συνάντησιν του καταφυγόν αυτού, ούτε να ταξιδεύωμεν εις έλλα μέρη, αλλά και ες την οικίαν μας, όταν καθωμα- σις είναι δυνατόν να άπαικτήσωμε τὸ καταφυγόν τούτο.

7. 47 - 76. 8
H. 110 - 118
I. 23 - 24

Και άλλοτε μεν γλύτινε τους κατόχους από τους κινδύνους, άλλοτε δέ και τους δίκους τους επ' ενοχώντας την θείαν καταφυγήν, τους κάμνε περισσότερο λαμπρούς και π' ο πολύ δυνατούς, ακόμη και από αυτούς τους έχθρους των, άλλα και τὰ δύο ταύτα άγασθὰ τὰ διδοί ο Θεός εις τον κατάλληλον καιρόν. **Δ**ιού, όταν ταπεινωθρούν εκείνοι, που απολαμβάνουν τὰ έν ταυτων, τότε δίδει και τὰ δύο. Εάν δεν έχουν άρετήν ταπεινωθρούνην, σταματά ο Θεός την χρητήν α ν μόνον εις τὸ έναι, ώστε νά μή φθάσουν εις παραφροσύνην μέ την προσθήκην του δεύτερου. Διά τὰ μάθησις δέ, ότι πολλάς φορές τούτο οδηγεί ε, παραφροσύνην, θυμίσαι του Έζεκιάν, δασις από την άνωτέρω περπτωσησιν παρεφρόνησε. Άλλά θεοαίως ούτε και αυτόν τον εγκατέλειψε ο Θεός, αλλά έπειδη ή μέθη τής νικης του έ πήρε τὸ μυαλό, τον οδηγήσεν εις τον δρόμον τής διορθώσεως με την άσθενησιν¹⁰¹. ¹⁰¹ Άνεδε χθη βοηθός του εγκαίρως όταν οι θλίψεις έπέπεσαν κατ' αὐτοῦ (στίχ. 10). Τί σημαίνει «έν εύκαιρίαις». Τόν κατάλληλον καιρόν, σημαίνει τὸ εύκαιρον. Ε Δ πλὴν άνομαζε την εύκαιρίαν, και ότι βοηθεί ο Θεός, και εις τὸν κατάλληλον καιρόν. Κα έδω ως κατάλληλον καιρόν θεωρεῖ τον χρόνον τής θλίψεως. Άν ά πορης, διατ. θεωρεῖ την θλίψιν ως κατάλληλον εύκαιριον, μάθε δτ ή θλίψις είναι μιπέρα τής φιλοσοφίας, και γλύτινε τον άνθρωπον από τον θάνατον, και προσπαντός προσελκύει την φροντίδα του Θεού. Τότε ή άκυσρία έξαφρα νίεται και διαλύεται. Τότε γνωσθεθα πραγματωτεραι προς προσευχάς. ¹⁰¹ Α. Και όπως ό χαμών ε νοι κατάλληλος καιρός δια όργωμα τής γής, έτσι και ή θλίψις είναι καιρός κατάλληλος προς καλλιέργειαν τής ψυχής. Δότ πάντοτε έχομεν ανάγκην τής θείας βοηθείας, ακόμη και τότε, που εύημερούμεν, αλλά κυρίως τότε, που είρα σκόμει εις κατάρτασιν. Βλ. επίσης «Βοηθός». Έδω, ο Προφητάναξ έκαμε νύξιν και κάποιου άλλου πράγματος. Ότι πρέπει και εμείς νά παρουσιάζωμεν κα καλά έργα. Η βοηθός προσφέρει τα εις έκείνον, που κοπιάζει νά φέρη κάτι, εις πέρας. Δεν πρέπει λοιπόν εμείς νά εξοπλισώμεν άδιάφοροι άναμένοντες βοήθειαν, αλλά κα παρέκλινον προς τον Θεόν νά κάμνωμεν και ελπιμονίας νά προσφέρωμεν και όλα τὰ πράγματα, που εμφορνονται εις την διάθεσιν μας. Διότ και οι συμμαχοι βοηθού έκει νους, που πολεμάειν και όχι έκεινους που εξοπλίζονται άδρανεις και τεμπελάζουν. Εάν, λοιπόν

βέλγης νά απολαύης τής συμπαράστασεως του Θεού, ούδέποτε νά μήν εγκαταλείψης τὸν προσωπικόν σου άγώναν. **Β** Έτσι, και, ο' ως έδοηθείτο, έναι ο ίδιος προσωπικώς ήγινώκετο νά στίκεται εις τούς πόδας του και, κα παλαιή Έτσι και ο άπόστολος έδοηθείτο από του Θεού ενώ ήρ γάζοντο διά την Έκκλησίαν. «Και ός σπηρεύουν την έλπίδα των εις Σε δσα έγκωρισαν, τὸ όνομά σου» (στ. χ. 11), Εις άλλων φαλμιν σχετικόν υπάρχει ή φράσις «ας σπηρεύουν την πιστοθήσιν των εις Σε».

Συνεχώς αὐτήν την μεθόδον χρησιμοποιεί ο Προφήτης, σπέρων τον λόγον από την εύχην εις την προτροπήν, γενόμενος έτσι διδάσκαλος άλοκληρού τής οίκουμένης και παρθετων εις τὰ μέσον τὸν πραγματικόν θησαυρόν τής θείας φιλοσοφίας. Πολυ άρθώς έπεν «ας έλπιζουν εις Σε δσα, δσα γνωρίζου το ένός σου. Διότ εκείνο που Σε γνωρίζου καλώς, λέγει, και γνωρίζουν την συμπαράστασιν σου εις την θλίψιν σου, σαν ισχυρόν άγκυρον έχου ν την έλπίδα των εις Σε. Εις Σε και μόνον εύρισκουν Ικανοπάτην συμμοχίον και τυργόν καλώς ωχυρωμένον, ο άποός δέι υπόσχετα μόνον απολλαγήν από τὰ δεινά. Ε αλλά δεν επιτρέπε ούτ την παρομικριαν άνησυχίαν εις τὰ παρόντα διενά. Δστ έκεινος που είναι άπηλλαγμένος από τὰ άνθρωπινα και έξαρτά άπρωτως τον έαυτον του από την άνωθιν έλπίδα. Δεν έχι μόνον ταχ, ατην άπαλλαγην από τὰ δεινά του, αλλά ούτε καν ταπασσοται ούτε θορυθείτ. Διότ βοηθείται από την έλπίδα έκεινης τής άγκυρας. Ταιοντοτρόπως και οι πιστοι ταις παιδες όχι μόνον έγλυτωσαν από την πικρατώμενην κάμνον, αλλά και όταν εύρισκοντο έντός αὐτής ούδεμια παρακλήν ήσθάνοντο». Διότ έγνωσαν καλώς την συμπαράστασιν του Θεού. Α δ τον λόγον τούτον και άλλος ψάλμος λέγει: «ότ θα έχουν την πιστοθήν των εις Σε», άντ τής απλής φράσεως κα άυτλούν τὸ θάρρος των από Σε». Δότ πολύ σπουδαιότερα από την αυτοκυριαρχίαν έπὶ τὸν θορυβόν είναι, ή ασφάλεις ή προσερχομένη ή τής έλπίδας εις τον Θεόν. **Δ** Και διότ ή αυτοκυριαρχία είναι άνθρωπινον πράγμα ενώ ή έλπις εις τον Θεόν είναι και άκαταμάχητος και έχι θείαν την προέλευσιν.

Έπειδή λοιπόν ο ψαλμωδός έπεν, δτ ο Θεός είναι βοηθός και κατακρινόν του ανθρώπου, έρχεται έν συνεχεία νά μας έπτη και πως έπ τυγχανέται τούτο. Πώς λοι

πον ἐπιτυγχάνεται αὐτό, τοῦτο ἐπιτυγχάνομεν, ὅταν δὲ
 ἀρκῶς καὶ ἀμετακινήτως ἐλπίσωμεν εἰς αὐτόν. Ἐάν δὲ κα-
 ποτε δὲν σὲ ἀπαλλάσῃ ἀμεσῶς ἀπὸ τῆς νύκτος, τοῦτο
 γίνεται διὰ τὴν ἰδικήν σου δοκιμασίαν διότι κοῖτο ἔχει
 ὅλην τὴν δουλκίαν καὶ ἐμποδίζει νὰ ἔλθουν τὰ θεῖα εἰς τὸν
 ἄνθρωπον καὶ ὅμως τὰ ἀφίνει νὰ ἔλθουν, διὰ νὰ ἐπιτυ-
 χῇ σταθερώτερα ἀρετὴ καὶ εὐλπίς. Ὁ τοιοῦτός τις ἐνὶ
 ἡμέτρῳ ἐκ τῶν προτέρων νὰ σὲ ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τῆς θάλα-
 σσας, εἶνα πῶς νὰ ἀναβαλῇ καὶ πάλιν τὴν ἀπαλλαγὴν
 αὐτὴν διὰ τὸ μέλλον, διὰ νὰ ἐνσχυρῇ ἐπὶ τῇ ἀτακτο-
 τητῇ σου καὶ νὰ δοκιμάσῃ τὴν ἐλπίδα σου. Ἐποὶ βοηθεῖ
 νὰ δυναμωθῇ μέσα σου καὶ ἡ πρὸς αὐτὸν ἀφοσίωσις. Ἐξ
 ἄλλου δὲ ἐπιτρέπεται νὰ θῇ ὡς μετὰ διαρκῶς, διὰ νὰ μὴ
 ἀπαρκομένῳ οὔτε πάντοτε νὰ ἀπαλλασσώμεθα ἀπὸ τῆς
 δυστυχίας, διὰ νὰ μὴ καταλήξωμεν εἰς ἀσέβειαν.

«Διότι δὲν ἐγκατέλειπες Κύριε, ἐκείνους ποὺ σὲ ζητοῦν
 μετὰ πόθον καὶ ἐνκαρτέρησιν.» Καὶ εἰς ἄλλους ψαλμοὺς ἀ-
 ναφέρεται τὸ «δὲν ἐγκατέλειψες, Κύριε, τὴν ἰδικήν σου.»
 Εἰς ἄλλο σημεῖον εἰς τὸν Ἑκκλησιαστήν, προέφητο ἡ Ἀ-
 γία Γραφὴ οὕτως πρὸς τοὺς καὶ τοὺς λέγει «Μὴ λησθήσεται με-
 τὰ προσοχῆς ἡς ἀρχαίας γενεάς» καὶ ἐξετάσατε, ποῦ εἰ-
 στήρξεν τὰς ἐλπίδας τοῦ εἰς τὸν Κύριον καὶ κατεντροπιά-
 σθη ἡ ποιὰς ἐζητήσεν τὴν βοήθειάν Του καὶ Ἐκείνος τὸν
 ἀποσεν ἀποθήκευτον.²² Καὶ πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ζητηθῇ
 ὁ Θεός, λέγει ὁ ὁποῖος εἶνα πῶς κακοῦ παρῶν. Ἰα εἰς τὴν
 ἐπιμονὴν, διὰ τῆς ἀφορώσεως καὶ διὰ τῆς ἀπαλλαγῆς
 ἀπὸ ὅλης τῆς θωπικῆς μερῶν. Διότι πολλὰ πράγματα,
 ἐνὸς τὰ κρατῶμεν εἰς τὰς χεῖρας μας καὶ τὰ ἔχουμεν πρὸ
 τῶν ὀφθαλμῶν μας, δὲν τὸ γνωρίζομεν ἀλλὰ περιφερόμε-
 θα ὁδῶ καὶ ἐκεῖ ζητοῦντες πολλὰς αὐτὰς, τὰ ὁποῖα κα-
 τέχομεν λόγῳ τοῦ ὅτι ἡ προσοχή μας εἶνα ἐστραμμένη
 πρὸς κάποιο ἄλλο πρᾶγμα.

Ὁ Πῶς εἶνα δυνατόν νὰ ἀνοζητησώμεν τὸν Θεόν, «Ὁ
 τὸν στρέψωμεν μετ' ἐπιμονῆς τὴν προσευχήν μας πρὸς αὐ-
 τὸν καὶ ὅταν ἀπαλλαγώμεν ἀπὸ τῆς θωπικῆς μερίμνης
 διότι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ζητεῖ» ἀποῦ ἐκείνην καὶ ὅλην
 σκέψιν ἀπὸ τὴν ψυχὴν του, ἔρχεται πρὸς αὐτόν τὸ ὁποῖον
 ζητεῖ. Καὶ δὲν πρέπει ἀπλῶς νὰ ζητῶμεν, ἀλλὰ νὰ ζητοῦ-

μεν μετ' ἐπιμονῆς Ἐκείνος, ὁ ὁποῖος ἐρευνᾷ νὰ εὑρῇ κα-
 τὰ τὴν ἐρευνᾷ μόνος του, ὅμως λαμβάνει καὶ ἄλλους βοη-
 θούς, ὥστε νὰ εὑρῇ ὁπωσδήποτε αὐτόν, τὸ ὁποῖον ζητεῖ.
 Ἀλλὰ ὡς πρὸς τὰ θωπικὰ ἐπεὶ αὐτὰ πράγματα, ἐνὸς πολλὰς
 φορές τὰ ἔχουμεν ζητήσας δὲν τὰ εὐρίσκωμεν. Εἰς τὰ πνευ-
 ματικὰ πράγματα ὅμως δὲν συμβαίνει τοῦτο, ἀλλὰ εἶνα
 ἀνάγκη αὐτοῦ ποὺ τὰ ζητεῖ νὰ τὰ εὑρῇ ὁπωσδήποτε. Διό-
 τι ἐὰν ἐπιμονῶς ἐξελάβωμεν εἰς ἀναζήτησιν τῶν πνευματι-
 κῶν, ὁ Θεὸς δὲν μᾶς ἀφίνει, ἐπὶ πολὺ νὰ ταῖα παροῦμεθα
 διὰ τοῦτο λέγει «Κάθε ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος ζητεῖ κατὰ ὅτι
 τὸν Θεός, τὸ εὕρισκε.»²³ Ἐντάλατε ἑκείνους εἰς τὸν Κύριον, ὁ
 ὁποῖος κατὰ καὶ εἰς τὴν Σιών» ἢ ὅπως ἕτερος ψαλμὸς λέ-
 γει, «εἰς τὸν Θεόν ὁ ὁποῖος καθίστα ἐπὶ τῆς Σιών» «Κα-
 ταστήσατε γνωστὰ εἰς τὰ ἔθνη τὰ κατορθώματά του»,
 (σλ 12) ἢ ὅπως ἄλλος πάλιν ψαλμὸς λέγει «Καταστή-
 σατε γνωστὰς εἰς τοὺς λαοὺς τοὺς πολυταῖς λαοὺς τὰς ἐπι-
 κλησεις τοῦ Θεοῦ τοῦτον τὸν Θεόν.» Ἀλλὰ διναται νὰ ἐγερθῇ ἡ
 ἀπειρία. Τὸ εἶνα αὐτὰ, ποὺ μᾶς λέγει, «Αὐτός, τοῦ ὁποῖου
 ὁ Οὐρανὸς εἶνα θρόνος καὶ ἡ γῆ εἶνα ὑποστήριγμα τῶν
 ποδῶν του.» Αὐτός, εἰς τὸ χεῖρ τοῦ ὁποῖου εὕρισκονται τὰ
 τέρατα τῆς γῆς.²⁴ Αὐτός κατὰ καὶ εἰς τὴν Σιών. Ἐντάλατε,
 διότι ἐδῶ ὅταν λέγῃ περὶ κατὰ κήσεως, δὲν ἐννοεῖ περὶ
 ὁμοῦ τοῦ Θεοῦ μόνον εἰς τὴν Σιών (διότι εἶνα ἀπέραντος,
 ἡ μεγαλωσύνη του) ἀλλὰ ἐννοεῖ τὸν συνδεσμὸν καὶ τὴν
 οἰκεότητα αὐτοῦ πρὸς τὸν λαόν αὐτὸν τῶν ποδῶν καὶ τὴν
 εὐνοσίαν τὴν ὁποῖαν ἔχει πρὸς αὐτόν, ὥστε διὰ τῆς αὐτοῦ
 ταπείνωσιν τοῦ λαοῦ, νὰ προσέλθῃ πρὸς αὐτόν τοὺς ἰου-
 δαίους. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἡ οἰκία διὰ τοῦτο ἀνοικτεται ἐπὶ ἀπὸ
 ἡμᾶς, διότι φησὶν πρὸς αὐτὴν ὁ Θεός, «Ἐπίσης, λέ-
 γεται διὰ καὶ ἑνὸς ἡμῶν κατοκεῖ, διὰ ἔπε δὲ περιελεῖται
 ἀπὸ ἡμᾶς, ἀλλὰ διότι ἐρσκήται φησὶν ὁ Θεός, πρὸς
 ἡμᾶς Σιών δὲ ὡς ἡμεῖς λέγομεν ἡ Ἑκκλησία «Ἐγχεῖ
 λαοὶ τὸν προσέβλεψεν εἰς τὸν ὅρος Σιών καὶ εἰς τὴν Ἑκκλησίαν
 τῶν πρωτοτόκων.»²⁵ Ὁ καὶ προσαφῶς ἡ Ἑκκλησία παρο-
 μοιάζεται μετὰ ὅρος διὰ τὴν δεδωσμένην τὴν σταθερότητα
 καὶ τὸ ἀδίδουον αὐτῆς. Διότι ὅπως εἶνα δούνο δὲν εἶνα
 δυνατόν νὰ σαλευθῇ, ἐπεὶ δὲν δύνανται νὰ σαλευθῇ καὶ ἡ
 Ἑκκλησία τοῦ Θεοῦ. «Διακηρύξτε εἰς τὰ ἔθνη τὰ μεγα-

22 Ἡ ἀρετὴ τῆς ἐλπίδος εἶνα ἡ ἀρετὴ τῆς ἐλπίδος, ὡς καὶ τὸν Ἰσραὴλ
 ληφὲν μετὰ τὴν ἐλπίδα εἰς τὸν Θεόν καὶ ἐν τῇ ἐλπίδι τῆς ἐλπίδος
 ἐλπίσαν ἡν ἀποκαταστήσῃ τὸν λαόν ἐκ τῆς ἐλπίδος καὶ ἐν τῇ ἐλπίδι
 23, Σαφ 9 10

24 Ματθ 23
 25 ὁ Θεός
 26 Περὶ 14
 27 ἡ 18 22

λουρηγμένα αὐτοῦ» Θέλει ὁ Θεὸς νὰ εἰσέλθῃ κήρυκες τῶν εὐεργεσιῶν του καὶ οὐδέποτε νὰ ἀπακρυπώμεν τὰς εὐεργεσίας του. Καὶ τοῦτο παυτοῦ ἐπιβόηκε δὲ το καλὸν καὶ τῶν κηρυκῶν καὶ τῶν ἀκροατῶν διότι, μέγα κέρδος ἐπέτρεχτο καὶ εἰς τοὺς μὲν, καὶ εἰς τοὺς δὲ εἰς προσέχον.

«Διὸς αὐτὸς, ὁ ὁποῖος ζητεῖ νὰ ἐκδίκηθῃ διὰ τὰ ἀδικησθέντα αἵματα τῶν δούλων του, ἐνεθυμήθη αὐτοῦς» (στ. 13). Εἶδες ποῖα ὀνόματα κατορθώματα, Τὰς εὐεργεσίας. Ἐξ αὐτῆς ἐπίσης κάποιον μεγάλο δογμα ὑπονοεῖται ὅτι δὲν ὑπάρχει φόνος, ὁ ὁποῖος ἐγίνετο, χωρὶς νὰ ἐπέλθῃ καὶ ἡ τιμωρία, διότι, ἐπασιμῶς ὁ Ἰσὺς ἐκδικεῖται. Αὐτὸ τὸ ὑπονοεῖται καὶ ὁ Μωυσῆς δεκόμενος ὅταν λέγῃ «Τὸ αἷμά σου θὰ ζητησῶ»⁹⁸. Τοῦτο εἶναι καὶ ἕνα δείγμα τῆς ἀπειρας προνοίας τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἀπρόβλεπτης φροντίδος του. Ἐάν τιμωρὰ δὲν ἐκδικῆται ἀμέσως, μὴν ἀπαραίτητον εἶναι τὴν ἀναβολὴν τῆς τιμωρίας διδὲ ἐλπίαν μετανοίας εἰς ἀέτιον τοῦ ἡμαρτητοῦ. «Δὲ ἐξέλασας τὰς ἐπικλησεις τῶν πτωχῶν»⁹⁹ (στ. 13). Παραστήρησε πάλιν ἔδω πῶς εὐδοκίμου ὁ πτωχός.¹⁰⁰ Α Δὲν ἀναφέρεται θεοβίως ἀπλῶς εἰς τοὺς πτωχοὺς, ἀλλὰ ἐννοεῖ τοὺς πτωχοὺς κατὰ τὸ πνεῦμα τοῦ ἐνωσμοῦ, τοὺς ταπεινοὺς, καθὼς λέγει ὁ Χριστὸς διότι, προσποιντάς αὐτοὶ οὐ ταπεινοὶ εἰσπαύονται, ὅταν προσεῖν ἡμεῖς εἰς τὴν ἐπιγνωσὴν τῶν ἁμαρτιῶν των. Δυσὸς δὲ ζητήματα θίγει ἔδω ὁ Δαβὶδ καὶ τὴν προσευχὴν καὶ τὴν ταπεινωφροσύνην λέγει. «Εἰς τὸν ἄλλον θα εὐφραν εὐσπλαγχνῶν τὸ βλέμμα μου εἰς μὴ εἰς τὸν ἄνθρωπον ὁ ὁποῖος εἶναι ταπεινός καὶ ἡσυχός καὶ τρέμει τοὺς λόγους μου»¹⁰¹. Καὶ εἰς ἰσάε περιπτώσιν ἡ ταπεινοφροσύνη χρησιμοποιοῦται ὡς μέσον ἐκπληρωσῆς τῆς προσευχῆς. Ὅτι ὁ Κύριος εὐρίσκει, πληροῖ ἐκεῖνον. Παῦ εἶνα συντετμημένοι κατὰ τὴν καρδίαν. Ὅστε πρέπει ὁ προσευχόμενος νὰ ἔχῃ ἀπαλλαγὴν ὡς οὐδὲν ἀπὸ τὴν πλὴν τῶν παθῶν, ὅπως ζητεῖ καὶ ὁ Παῦλος λέγων. Ἰνὰ γινεταὶ ἡ προσευχή «χωρὶς ὀργῆς καὶ ἀμφιβολίας»¹⁰². Β Καλῶς εἶπεν ὁ Δαβὶδ «τὴν κραυγὴν τῶν πενήτων» καὶ κραυγὴν λέγει τὴν δόξαν τῆς δαυδαίας καὶ τὸν τόνον τῆς φωνῆς. Με τὴν φράσιν «δὲν ἐλησμένη σὲν» ἐφανερώσεν ὅτι συνεχῶς ἐκείνῳ παρκαλοῦν καὶ δε-

ἐλάμβανον ὁμῶς τὴν αἰτουμένην συμπαροσάσιν. Τ. εἰ νὰ λαβὼν αὐτὸ τὸ ἀποῖον λέγει. Μὴ νομισθεὶς ὅτι ἐλησμένην ὁ Θεὸς καὶ, δὲ τοῦτο δὲν ἐνταυτεκρίθη. Διὸ εἶνα ἰδίωμα αὐτοῦ νὰ ζητῇ νὰ ἐκπληρωθῇ τὰ παρομοια αἰτήματα, ἔστω καὶ ἂν κανεὶς δὲν τὸν παροκαλῇ πρὸς ταῦτα. Πολὺ περισσότερον κανεὶ τοῦτο ὅταν τὸν παροκαλοῦν καὶ μάλιστα ὅταν αὐτοὶ παῦ τὸν παροκαλοῦν, εἶναι καὶ ταπεινοί.

«Ἐλέησάν με Κύριε, ἴδε εἰς πᾶσαν ἐξευτελισμένην καὶ εἰς πᾶσαν ταπεινωμένην κατήντησα ἕνεκα τῶν ὁδῶν κατατρέγων τῶν ἐχθρῶν μου»¹⁰³. Ὁ οὐ τοῦ εἰς στιγμὰς ἐσχάτου, κινῶμαι με ἀπὸ αὐτὰς τὰς πύλας τοῦ θανάτου. Δεξε καὶ τώρα τὴν προσέσχον σου εἰς ἐμὲ δὲ νὰ διαλαλήσω γεμιστὸς ἐὼς ἡμεῖς σου. Ὅταν τοὺς ὕμνους σοι εἰς τὰς πύλας τῆς Σιών, τῆς θυγατρὸς σου» (στ. 14, 15). Εἰς ἀλλοὺς ψαλμοὺς αὐτὴ τῆς λείρας ἡ «καὶ νῦν» ἔχομεν τὴν λέξιν «καὶ νῦν» ὡς ἐπὶ τῇ ἑξῆς ἡ ἀλλοῦ «τοῦ ἐπαινοῦ σου» Παροκαλοῦσθε αὐτόν, παῦ εἶνα συνεχῶς προσηλωμένος εἰς τὴν προσευχὴν. Διὸ ἂν καὶ ἀπηλλάγη ἀπὸ τὰ δεινά, ὅν κα εὐρόθη ἐν ἀσφαλείᾳ δὲν σταματᾷ νὰ προσεύχεται πάλιν καὶ νὰ λέγῃ «Ἐλέησον με» καὶ νὰ παροκαλῇ ἀκόμη καὶ διὰ τὴν μελλοντικὴν κατὰστασιν του. Διὸ πάντοτε μὲν ἔχομεν ἀνάγκην τῆς προνοίας τοῦ Θεοῦ, πρὸ πάντων δὲ διὰ τὴν ἀπαλλαγὴν μας ἀπὸ τὰ κακά. Διὸ ἕνας πόλεμος χειρότερος διαδέχεται ἄλλον προηγουμένου. ὁ πόλεμος τῆς ἀκνηρίας καὶ τῆς ἀδυναμίας τοῦ υἱοῦ. Καὶ τότε ὁ διάβολος φουστὸς με μεγαλυτέρῳ σφοδρότητι. Ὅστε, μετὰ ἀπὸ τὴν ἀπαλλαγὴν τῶν κακῶν, πρὸ παντός τότε ἔχομεν ἀνάγκην τῆς ὁμῆς ἐκείνης, δὲ νὰ ὑποβῶμεν εὐκόλως τὰς ἡμέρας τῆς εὐημερίας. Διὸ καὶ οἱ Ἰουδαῖοι, ὅταν ἀπηλλάγησαν ἀπὸ τὴν καταπίεσιν τῶν Αἰγυπτίων, τότε εὐρόθησαν πρὸ διαδόλου πολέμου, ἦτοι κατὰ τῆς παραφροσύνης καὶ τῆς κωθρότητος. Καὶ τότε διδοῦν καὶ ἀπέθανον, ἐπειδὴ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ κυβερνήσουν καλῶς. Ἐπεὶ δὲ συνεπῶς οὐτε ἐναντίον τῆς λαομαχίας, οὐτε ἐναντίον τῆς μικροφυχίας ἀντέστησαν γενναίως, ἀλλὰ ἐζήλωσαν τὰ πάθη τῶν Αἰγυπτίων καὶ αὐτὰ τοὺς κατέστρεψαν. Καὶ ὁ Δαβὶδ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Σαουλ, ἀφού ἀπηλλάγη ἀπὸ τὰ δεινά καὶ τοὺς ἀλλοὺς διαφόρους ἐξωτερικοὺς ἐχθροὺς ἔπεθῃ ἀπὸ τῆς λαομαχίας τῆς ἀνέρεως, ὑπὲρ πολὺ χειρότερον πόλεμον. τὸν πόλεμον τῆς ἀκρόατος ἐπιφροσύνης ὁ ὁποῖος καὶ πολὺ περισσότερον αὐτὸν ἐτιμωρῆσε. Δὲ τοῦτο λοιπὸν τότε εἶνα.

98. Ψ. 9. 6.
99. Ψ. 12. 2. 2.
100. Ψ. 12. 2.
101. Α. Ψ. 9. 8.

ἀνάγκη νὰ φοβοῦμεθα περ σφόδρeron, ἔστιν ἀπαλλαγῶ
μὲν ἀπὸ τῶν θεῶν.

7 Ὅπως ἀκριβῶς εἶπα θηριοὶν δὲν τὰ φοβοῦμεθα τόσον,
ὅταν εἶναι δεμένον, ὅσον ὅταν εἶναι ἐλευθεροί. Ἔτσι καὶ
μὲ τὴν κακίαν δὲν πρέπει νὰ τὴν φοβοῦμεθα τόσον ὅταν
εὐρισκόμεθα εἰς κατὰστασιν θαυμάσιαις διότι τότε εἶναι δε-
μένη τροπὴν τὰ ἀπὸ τὴν στενοχωρίαν καὶ ἀπὸ τὰ ἄλλα
δραμὰ. Ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀπαλλαγὴν μὲς ἀπὸ τὰς θλίψεως,
κατὰ τὸν καιρὸν τῆς ἀνέσεως, τότε πρέπει νὰ φοβοῦμεθα
διὰ τοῦτο θὰ ῥῃς πολλὰς φορές, ὅτι ὁ καιρὸς τῆς ἀνέ-
στασις θλίψεων ὁ ἀδικίας προκαλεῖ τὰ περισσότερα τῶν θεῶν.
Ἔτσι καὶ ὁ Ἑσέκιος μετὰ τὴν νικίαν, ἐκινδύνευσε νὰ κατε-
στραφῇ. 8 Ἀὖ τοῦτο καὶ ὁ Δαβὶδ λέγει, «ὅς ἄλλο μέ-
ρος ἀναθὸν ὑψήρει δι' ἐμὲ τοῦ διὰ τῶν θλίψεων» μετ' ἐ-
ταπεινώσεως. Καὶ τὸ ἔλεος ζητεῖ πάλιν μετὰ τὴν ἀπαλλα-
γὴν καὶ διὰ τὴν προσέλικυσιν τοῦ ἑλέους μνημονεύει τὴν
κακοπάθειαν ἐν ᾗ δὲ τὴν ταπείνωσίν μου καὶ τὸν ἐξου-
σίων, τὸν ὁποῖον κερταμαὶ ἀδικίας ἐκ μερῶς τῶν ἐχθρῶν
μου» καὶ συνεχίζει κατωτέρω «Σὺ εἶσαι, ποῦ με ἀφορπά-
ξεις ἀπὸ τὰς πύλας τοῦ θανάτου» Διότι πρὸς τὸν προστά-
την καὶ κηρύττοντα μὲς κληρονομίαν, εἰς αὐτὸν, τὸν Θεόν, ὁ
ὁποῖος μὲς παρέχετο χεῖρα βοηθείας Εἶδος πως αὐτὸς ἐνῶ
ἐχθροὶ αὐτοῦ εἶναι ὡς εἰς ἑλπίδα, τοῦ παρελθόντος
συνγχεῖναι ζητεῖ διὰ τὸ μέλλον, καὶ τὴν θεωρεῖ διὰ τὴν
ἐνδοξασίαν, διότι, ὅταν εἴπῃ, «Σὺ Θεὸς ποῦ με γλυτώνεις
ἀπὸ τὰς πύλας τοῦ θανάτου», ἀλλὰ «οὐ, ποῦ με ἀνέψω-
νεις» Διότι ἡ εὐεργεσία τοῦ Θεοῦ δὲν σταματᾷ μέχρι τοῦ
σημεῖος εἰς ὁποῖον ἀπολλάσσει ἀπὸ τὰ θανά, ἀλλὰ ἐ-
κείνους ποῦ ἦσαν ἀξιοθαύμαστοι διὰ τοὺς ἀνῶνας, τοὺς
καὶ στα ἐν συνεχείᾳ καὶ ἐνδόξους καὶ λαμπροτέρους καὶ ὑ-
ψηλοὺς. 9 Καὶ δὲν εἶπεν ἐκ τῆς πύλης ἀλλὰ ἐκ τῶν πυ-
λῶν, διὰ νὰ δείξῃ τοὺς μεγάλους κινδύνους «ἐδίξες καὶ
τώρα τὴν προστάτην σου εἰς ἐμὲ διὰ νὰ διαλαλήσω γε-
μάτος ἐγνωμοσύνην ἔλας τοὺς ὕμνους σου εἰς τὰς πυ-
λεις τῆς θυγατρὸς σου Σιών» Αὐτὸ, τὸ ὁποῖον προέτρε-
ψε νὰ κάνουν οἱ ἄλλοι, τοῦτο καὶ αὐτοὶ ποιεῖ «Διότι, δια-
κηρύξατε, λέγει εἰς ὅλα τὰ ἔθνη τὰ μεγαλοκαρτήματα Αὐ-
τοῦ» Αὐτὸ καὶ ἐνῶ τώρα θὰ πράξω καὶ δὲν θὰ τὸ νόμω
ἀπλῶς ἐνωπίον ἑνὸς ἡ ἑῶν, ἢ τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐνῶ
πρὸς ὅλου τοῦ κόσμου «Δὲν θὰ εἶ χθὼ ἀγνωμῶν Κυρίου
ἀλλὰ διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ὁποίας θὰ με ἀξιώσῃς, γεμᾶ

τος ἀναλλάσσει καὶ χαρὰν θὰ σὲ εὐχαριστήσω» (στῆν 15).
Τοῦτο εἶνα δι' ἐμὲ σφαιρὸς δόξης τοῦτο εἶναι δι' ἐμὲ
πολυτῶσαν κδομήμα, τὰ νὰ στήσω με τὴν βοήθειάν σου νι-
κηφόρον τρόπιον, τὸ νὰ ἀπολαύσω μέσῳ Σοῦ τῆς σωτη-
ρίας μου. Ἔτσι καὶ ἡμεῖς, ὅς μὴ ζητήσωμεν δι' ἄλλου πρό-
που τὴν σωτηρίαν μας, ἢ ὅς μὴ ἐπιδιώξωμεν νὰ ἀπαλλά-
γῶμεν δι' ἄλλου μέσου ἀπὸ τῶν ἐνῶ μας παρὰ μόνον με-
τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ. Τοῦτο δὲ τὸ λέγω δι' ἐκεῖνους, οἱ
ὅσοι χρῆσι μοποιοῦν μαγκὰς ὁδοὺς διὰ τὴν ἐπιτολήν
τῶν ἐκ τῶν ἀποβενδίων τῶν, καὶ ἄλλα δαιμονικά μέσα, διὰ
τῶν ὁποίων ζητοῦν νὰ ἀνακουφισθῶν ἐκ τῶν διαφορῶν νο-
σημάτων τῶν. Αὐτὰ τὰ πράγματα δὲν εἶναι μέσα σωτη-
ρίας, ἀλλὰ μέσα ἀπώλειας διότι ἡ μεγίστη σωτηρία δὲν
προέρχεται ἐκ μόνον διὰ μέσου τοῦ Θεοῦ.

10 Οἱ ἐθνοὶ καὶ διαβολὰς ἐπέσαν καὶ ἐκόλλησαν εἰς τὸ
θάθος τοῦ Ἰσραὴλ, τῆς διαφθορῆς, τὴν ὅσην ἐκείνην
(στῆν 16). Εἰς ἄλλοι φησὶν λέγει, ὅτι «ἐθνοὶ ὅθησαν εἰς
τὴν διαφθοράν» καὶ διαφθορὰν ἔννοος τὴν κακίαν, διότι, τι-
ποτ' δὲν διαφθέρει τόσον τὴν ψυχὴν ὅσον ἡ κακία. Ἀλ-
λὰ τίποτε δὲν εἶνα περ σφόδρeron ἀδικία ὅσον ὁ πονη-
ρὸς διότι αὐτοῦ φρονεῖται μετὰ τὴν ἰδίαν του τὰ ἔπλα, ὅπως
ὁ σιδηρὸς ἀπὸ τὴν σκωρὸν καὶ τὰ μάλα νῶν ἐνδομα ἀπὸ
τὸν σκῆρον. Ἔτσι καὶ ὁ πονηρὸς καταστρέφεται ἀπὸ τὴν
κακίαν. 11 Ὅστες θλῆτομεν διὰ καὶ πρὶν νὰ τιμωρήσῃ ὁ
Θεὸς τὸν πονηρὸν τὸν καταδικάζει καὶ τὸν τιμωρεῖ ἢ ἰδία
ἢ κακία του. Καὶ ἐπεὶ διὰ ἐλεγχθῆσαν περ τῆς θύρας δικαιο-
σύνης καὶ περὶ τῆς ἐπικρατήσεως τοῦ Θεοῦ ἢ ὅποια δὲν
ἀκολουθεῖ κατὰ πόδας καὶ ἀμέσως τὸν παραδίδει, ἀλλὰ
μεταβάλλει καὶ ἀνταλλάττει πολλὰς διὰ τὸ μέλλον καὶ
τοῦτο καὶ πολλοὺ, περισσότερου ἀκνηροὺς καὶ ἀδικω-
ρους, ὁ ὕψιμος δὲ κινεῖται διὰ εὐδοκίαν ἐπὶ τῶν θυρῶν,
ἢ τιμωρία, καὶ δὲ πρέπει νὰ τὴν περιμένουν τὴν τιμωρίαν
ταυτήν οἱ πονηροί, ὅπως λέγει καὶ ὁ Παῦλος «Μὲ τὸ νὰ
ἀπολαμβάνουν ἔτσι ὁ ἑνὸς ἀπὸ τὸν ἄλλον τὴν ἀνταμειβή-
της πλάνης τῶν, ποῦ τοὺς δέξεται» 12 Παρατήρησε πῶς χρη-
σιμοποιεῖ τὰς λέξεις ὁ ποιητὴς Εἰ «Ἐν πάγῳ» λέγει διὰ
λαθεῖ κυριολεκτικῶς κατηργήθη καὶ κατεστῆ ἀναπόφευκτος
ἡ καταστροφή τοῦ ἐχθροῦ.

Εἰς τὴν συνέχῃ τοῦ ψαλμοῦ λέγει, «Διὰ εἰς τὴν
παγίδα αὐτὴν τὴν ὁποίαν μετὰ πολλὴν τέχνην ἐκάλυψαν,
ὅστε νὰ παραμένῃ κρυμμένη εἰς τὰ ἀνυπόστα θυμὰ τὰν

ἐπιάσθησαν τὰ δικά των πόδια» (στ. 6) Μὲ ἄλματα δεσμιό, λέγει ὁ ποιητὴς δεύοντες καὶ κορυφώνοντες τὸν ἑαυτῶν τὸν ἀπὸ παντοῦ. Ὅλα αὐτὰ παρετηρήθησαν κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν ἀποστόλων καὶ τὴν ἐποχὴν τῶν Ἰουδαίων. Ὁταν λαοὶ οἱ Ἑβραῖοι ἐπαλέμουν τοὺς ἀποστόλους, ἐκεῖνοὺς μὲν καθόλου δὲν ἐδίωκον, τοὺς ἑαυτοῦς τῶν δαίμων (οἱ Ἑβραῖοι περιέβαλλον μὲ ἄπειρα κακά, ἀφοῦ ἔχοντες καὶ πᾶς πάλαι τῶν καὶ τὴν ἐλευθερίαν τῶν καὶ θύλα γενικῶς τὰ ἀγαθὰ τῶν Ἑβραίων, τὸ μὲν κήρυγμα τῶν ἀποστόλων διεδίδετο συνεχῶς, οἱ δὲ ἐπιβουλοὶ ἐχθροὶ τῶν, οἱ Ἑβραῖοι, κατεσπένοντο. Τὸ ἴδιον συνέβη καὶ μὲ τοὺς τρεῖς παῖδας εἰς τὴν βασιλείαν. Ὁ 18 οὐ συνέβη καὶ μὲ τοὺς τρεῖς παῖδας εἰς τὴν ἀναμμένην κόμην τῆς βασιλείας, τὸ μόνον που ἐπέτυχον ἥτοι νὰ κερδοῦν καὶ ἐξαφανισθῶν οἱ ἴδιοι. Τὸ ἴδιον συνέβη καὶ μὲ τὸν Δανιὴλ. Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Δανιὴλ τὰ πράγματα ἐξεληχθησαν μὲ φυσικότητα δηλαδὴ ὁ δῆμος ἐδίωκε αὐτὸν εἰς τὸν λόκκον μὲ τὴν περίπτωσιν τῶν τοιῶν παίδων συνέβη τὸ εἶδος περιεργον ἐν τῷ ὅθι ἄλλοι ἐξέδωκε τὴν παράνομον διαταγὴν δὲ νὰ κερδοῦν οἱ τρεῖς παῖδες, ἐτιμωρήθησαν καὶ ἐκάσαν ἐκτίνοι οἱ ὅποιοι ἴσταντο πρὸ τῆς καμῆρας. Ἐκάσαν θεοὺς καὶ ἐτιμωρήθησαν διότι ὑπερέβαιναν ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ τυράννου καὶ εἶχον προσκυνῆσαι προσκυμένους τὴν χρυσοῦν εἰκόνα. Συνελήφθησαν ἀπὸ τὴν παγίδα, τὴν ὅποιαν ἐκρίνωσιν ὁ ἄλλος. Κυττάει, πῶς ἐπαρουσίασε τὴν κατηγορίαν τῶν πονηρῶν ἢ ὅπως ἦτο κρυφὴ ἑπεὶ αὐτὸ το ὁποῖον ἐσχεδάζον ἦτο γεμῆτον ἀπὸ ἐντροπῆς καὶ ἀσχυρῆς, δὲ τοῦτο τὸ κρυπτόν καὶ προσπαθοῦν νὰ εἰσαφύγῃ τῆς προσοχῆς τῶν ἄλλων, ἀλλὰ μοιχαῖς.

Β. «Ὅπως καθίσταται φανερόν καὶ πασιγνωστον δὲ ὁ Κύριος πρὸ πάντων δικαστὴς κρίσεις καὶ ἀποφασίζει» (στ. 17) Εἰς ἄλλοι φάσκον λέγεσθαι ὅτι κατέστη γνωστὸς ὁ Θεὸς ἐκ τῆς ὁμοκαταστάσεως, ἦτοι μὲ τὸ νὰ τιμωρήσῃ, νὰ ἐκδικηθῇ καὶ νὰ ἀποκαταστήσῃ τὴν δικαίαν.

Εἶδες ἐν ἄλλοι εἶδος εὐεργεσίας παρερχόμενον ἐκ τῆς τιμωρίας, ὅτι, λέγει ὁ ποιητὴς, ὅχι μόνον καὶ καλυτέραν τοὺς παρὰ τὰς μὲ τὴν τιμωρίαν, ἀλλὰ συγχρόνως προετοιμάζει τὴν κατάστασιν νὰ λάβῃ τὸ πρῶς τῆς θεογνωσίας. Καὶ εἶνα πολλὸ θεοῖον ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ καὶ τῶν ἰδίων διὰ τῆς τιμωρίας νὰ προετοιμάσῃ τὴν εἰς αὐτὸν ἐπιστροφὴν τῶν ἀνθρώπων. Ὅταν ἐπὶ παραδείγματι κατὰ τὸ βασιλεῖα τῆς βασιλείας τοῦ δαιμονισμένου τῶν Γεργεσημῶν ἐπέτρεψε νὰ ἀδηνάθῃ ἡ ἀγγελία τῶν χοίρων εἰς τὸν

κρημνόν καὶ νὰ καταπνιγθῇ ἐς τὴν θάλασσαν τότε μὲ τὴν ζῆλῶν τοῦ ὑπέστησαν ἐξεπλάγησαν οἱ Γεργεση. Καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης οἱ Ἑβραῖοι «ὅταν ἐτιμωροῦντο δὲ θανάτου, τότε ἐπέστρεφον καὶ ἐζήτουν τὸν Θεόν, καθὼς λέγει ὁ προφήτης. Ὁ Κύριος, διακρίνοι πάντες ἐπαναλαμβάνει, τοῦτο συνεχῶς ὁ Θεός, διότι βὴν θέλει δὲ τῆς δικῆς ἀλλὰ προαιρετικῶς νὰ ἐπιδικῶνται οἱ ἀνθρώποι τὰ τῆς ἀρετῆς. Τοὺς παρακίλει νὰ ἐπιδικῶνται τὴν ἀρετὴν ὅταν εὐεργετοῦνται, μᾶλλον παρὰ ὅταν τιμωροῦνται καὶ καταπνιγνῶνται. Δὲν εἶνα ἀγαθόν, εἴτι ἐπιτιμῶνται διὰ τῆς δικῆς, διότι ἐκεῖνος που μὲ τὸν φόβον τῆς φυλάκῆς κάνει τὸ καλόν, δὲν ἀσπηρεῖται συνεχῶς καλός, ἀλλὰ ὅταν ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὸν φόβον τῆς τιμωρίας γίνεται καὶ πάλιν κακός. Ἐκεῖνος ὅμως, ποὺ παρὰ τὸν φόβον, ὥστε αὐτοπροσώπως νὰ ἀποφασίσῃ το καλόν ὅταν γινῇ καλός, θὰ μὲν πλεονεκτοῦν εἰς τὸν ὁρθόν δρόμον. Ὁ 18 οὐ συνέβη ὁ ἀμαρτωλὸς εἰς τὰ παγιδευτικά του ἔργα, τὰ ὅποια παρασκευάσε μὲ τὰς δικὰς του χεῖρας» (στ. 17) Ὁ Προερχετο δὲ δὲν ἔλεγε δὲ συνέβη μὲ τὰς χεῖρας τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ μὲ τὰς χεῖρας αὐτοῦ τοῦτο τοῦ ἀμαρτωλοῦ.

8. Εἶδες πῶς ποικίλε τὸν λόγον ὁ Παύλος μὲ τὸ νὰ ἀναφέρῃ τὴν θεοὺς τιμωρίαν κατὰ τῶν ἀμαρτωλῶν καὶ μὲ τὸ νὰ ἐγείρῃ τὴν δικὴν ποὺ συνεπάγεται ἡ βία ἡ κακία. Πῶς ἀναφέρει τὴν ἀντιθετὴν μίαν. Εἶνα πασιγνωστον λέγει δὲ ὁ κύριος ποιεῖ πάντοτε δικαίας κρίσεις. Καὶ πῶς συνεπέρανε, δὲ ἡ κακία συνεπάγεται τὴν δικὴν. Ἐπεσαν, λέγει, οἱ ἐθνικοὶ εἰς τὴν παγίδα τῆς καταστροφῆς, τὴν ὅποιαν ἐτοίμαζαν δὲ τοὺς ἀλλοτρίους καὶ συνεχίζετο νὰ λένῃ δὲ τὴν πονηρίαν δὲ συνεληφθῇ ὁ ἀμαρτωλὸς εἰς τὰ παγιδευτικά του ἔργα καὶ παρασκευάσε μὲ τὰς δικὰς του χεῖρας τὴν τιμωρίαν ποὺ. Δὲν ἀναφέρει οὐδὲ μόνον τὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ προερχομένην κατὰ τοῦ ἀμαρτωλοῦ τιμωρίαν, ἔδωκε ὁ Θεὸς πολλὰς ἀναστάσεις ταῖς τῶν διὰ τὸ μέλλον καὶ μακροθυμῇ οὕτως μόνον τῆς τιμωρίας ποὺ προερχετο ἀπὸ τὴν ἰδίαν τὴν κακίαν, διότι πολλοὶ ἐνδοκίμων εὐχάρστως καὶ συνηθίζοντες εἰς αὐτὴν. Ἀλλὰ κατοχυρῶν τὸν λόγον τοῦ καὶ μὲ τὰς διὰ τὸν ψεῖς διὰ τοῦτο λέγει «συνελήφθη ὁ πονηρὸς διὰ τῶν πα-

14. Μαρκ. 5. 1. Ὁ 18 οὐ συνέβη καὶ μὲ τοὺς τρεῖς παῖδας εἰς τὴν ἀναμμένην κόμην τῆς βασιλείας, τὸ μόνον που ἐπέτυχον ἥτοι νὰ κερδοῦν καὶ ἐξαφανισθῶν οἱ ἴδιοι. Τὸ ἴδιον συνέβη καὶ μὲ τὸν Δανιὴλ. Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Δανιὴλ τὰ πράγματα ἐξεληχθησαν μὲ φυσικότητα δηλαδὴ ὁ δῆμος ἐδίωκε αὐτὸν εἰς τὸν λόκκον μὲ τὴν περίπτωσιν τῶν τοιῶν παίδων συνέβη τὸ εἶδος περιεργον ἐν τῷ ὅθι ἄλλοι ἐξέδωκε τὴν παράνομον διαταγὴν δὲ νὰ κερδοῦν οἱ τρεῖς παῖδες, ἐτιμωρήθησαν καὶ ἐκάσαν ἐκτίνοι οἱ ὅποιοι ἴσταντο πρὸ τῆς καμῆρας. Ἐκάσαν θεοὺς καὶ ἐτιμωρήθησαν διότι ὑπερέβαιναν ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ τυράννου καὶ εἶχον προσκυνῆσαι προσκυμένους τὴν χρυσοῦν εἰκόνα. Συνελήφθησαν ἀπὸ τὴν παγίδα, τὴν ὅποιαν ἐκρίνωσιν ὁ ἄλλος. Κυττάει, πῶς ἐπαρουσίασε τὴν κατηγορίαν τῶν πονηρῶν ἢ ὅπως ἦτο κρυφὴ ἑπεὶ αὐτὸ το ὁποῖον ἐσχεδάζον ἦτο γεμῆτον ἀπὸ ἐντροπῆς καὶ ἀσχυρῆς, δὲ τοῦτο τὸ κρυπτόν καὶ προσπαθοῦν νὰ εἰσαφύγῃ τῆς προσοχῆς τῶν ἄλλων, ἀλλὰ μοιχαῖς.

νιδευστῶν ἔργων τῶν ἰδίων τῶν χειρῶν τοῦ. 106 Α. Εἰς ἄλλον ψαλμὸν λέγεται, ὅτι ὁ κακὸς ἔπεισε μέγα εἰς τὰς θύ-
 ρας τὰς «παγίδας» τοῦ Μὴ νομίζης λό πόν οὐ. κατασκευά-
 ζεις παγιδεῖς καὶ μηχανήματα διὰ τοὺς ἄλλους ὅταν ἐπι-
 θυμολύεσθαι αὐτοὺς. Διότι δὲ αὐτὸν τοῦ σου καὶ μόνον
 πλεονεξία τὰ κατὰ τοῦ ἄλλου προσορζομένα παγιδεύει καὶ δι-
 κῶν.

Ἰδὼν εἰς τὸ σημεῖον αὐτὰ τοῦ ψαλμοῦ περιβαλλομένη
 αἱ λέξεις «ὥς δὲ ἀφαιρέσει ἡ ὄψις ἡλίου» «ἠθρογγὴ αἶε» ἢ
 «ἐκκαθάρσει» ἢ «ἔδρα σὺ ἐγγύων σελ» τοῦ δηλώνοντος
 μάλλον τὸν τρόπον ἀπαγγελίας τοῦ ἐν συνεχείᾳ πημάτων
 τοῦ ψαλμοῦ «Εἶθε νὰ ρηθῶν καὶ νὰ ἐπιστρέψουν οἱ ἁμαρτω-
 λῆτα ἁμαρτωλοὶ εἰς τὸν Ἄδην ἐκεῖ ὅς ἐγκλεσθῶν ὅλοι
 οἱ ἔθνη καὶ καὶ εὐδαλοῦσθαι, οἱ ὅποια ἀπομονοῦν τὸν Θε-
 ὸν» (στίχ. 18) Εἰς ἄλλο χωρὶς ἀντι τῆς λέξεως «Ἀπὸ
 στραφῆναι» ὑπάρχει ἡ λέξις «Ἀναστρέψουσιν» δηλαδή
 «θὰ ἐπανακαμφούν» Ἰδὼν εἰς τὸν στίχον αὐτὸν πάλιν ἐπι-
 μένει, ὁ Δαβὶδ εἰς τὰ ἴδια πράγματα, καὶ λέγει, ὅτι ἡ κα-
 κία ἔχει ὡς κληρὸν τὴν χάσιν καὶ ἡ ἀσέβεια γέννησιν τοῦ
 θανάτου καὶ ἡ ἁμαρτία σφραγίσ, τῆς πολλοὺς κινδύνους

«Διότι δὲν θὰ ἀπομονῇ μέχρι τέλους ὁ ἐξέλεγχος πτω-
 χός. Ἡ ὑπομονὴ τὴν ὅποιαν δεκνύουσιν οἱ πτωχοὶ δὲν θὰ
 χάσῃ μέχρι τέλους» (στίχ. 19) Β. Ἄλλος ἐρμηνευτὴς ἐξη-
 γεῖ «ὅτι δὲν θὰ μὴ ἀπομονῇ μέχρι τέλους ἡ προσ-
 δοκία τῶν ταπεινῶν. Πάλιν ἐπὶ τυχῶς ἐπίσης χρησιμοποεῖ
 τὴν φράσιν «ὥς το τέλος», καὶ δηλώνει, ὅτι δὲν ζητεῖ κα-
 νεις συνεχῆ θύσαν καὶ ἀνάπαυσιν. Διότι τοῦ θὰ δεχθῇ ἡ
 ὑπομονή, ὅταν προκίται νὰ ἐπικρατῇ συνεχῆς ἡρέμια.
 Τοῦτο δὲ τὸ στίχον λέγει, ἔχει ὡς ἐξῆς. θὰ δεκθῶν ἀ-
 φευκτικῶς οἱ πονηροὶ καὶ θὰ ὑποστοῦν εἰς τὸ τέλος τὰς π-
 νωχίας. Διότι ὁ Θεὸς δὲν θὰ ἀνεχθῇ, ὥστε οἱ οὐδὲ κοῦμεν
 νὰ εἶναι ὁ σῶμα, συκαφαντῶμεν καὶ δικαίωμεν. Με αὐτὸ
 καὶ τοῦτους παρηγορεῖ καὶ ἐκείνους φοβίζει, καὶ τὴν φιλαν-
 θρώπειαν τοῦ Θεοῦ δεκνύει, καὶ ὅτι ἡ μακροθυμία τοῦ τοῦ
 μὲν ἰσχυροῦ εἰς τὴν ἀρετὴν, τοὺς δὲ εἰς μετανοίαν προ-
 ἐλκεν. Παρατῆρε καὶ πάλιν τοὺς πτωχοὺς πῶς οὐδοκῶν,
 ὅχι θύμα, ἀπλῶς τοὺς πτωχοὺς, ὁ ἄλλος ἐκείνους μετὴν
 συντετριμμένην καρδίαν. Διότι προπαντὸς οὗτοί εἶναι καὶ
 οἱ κανοὶ δι' ὑπομονὴν μάλλον δὲ ἢ καὶ ἀρετὴ ἐπ' ἑφ' ἑ
 τὴν ἄλλην ἢ ταπεινοφροσύνη τὴν ὑπομονὴν, ἡ ὑπομονὴ
 τὴν ταπεινοφροσύνην. Ἐάν κανε εἰς ἐρωτήσῃ καὶ πῶς εἶναι
 πτωχεῖα ἡ ταπεινοφροσύνη. Τοῦτο θὰ ἀπαντήσωμεν, ὅτι

ἡ ταπεινοφροσύνη εἶναι ὁ πλέον κατάλληλος δόμος διὰ
 τὴν ἀρετὴν.

Ἐκεῖνος ποὺ μαζεῖ πολλοὺς ἀέθμον καὶ θορυβε-
 ται, συνεχῶς ἔνω ὁ πτωχὸς δὲν τὰ ὑφιστάται μετ' εὐκολί-
 αν καὶ ζῶν εἰς κατὰστασιν πτωχείας, ὡς εἰς παλαιστρὸν
 πνευματικὴν γυμνάζεται καὶ ἐξασκεῖται πολλάκις. Διὰ τοῦ-
 το καὶ ὁ ἰσχυρὸς ἐλεγεν, ὅτι εἶναι δυσκόλουν νὰ εἰσελθῇ
 πτωχὸς ἐνθρόνος εἰς τὴν θάλασσαν τῶν οὐρανῶν. **Δ** Τὴ
 σημαίνει ἡ φράσις «Ἡ ὑπομονὴ, τὴν ὅποιαν δεκνύουσιν οἱ
 ἐλπίζοντες εἰς τὸν Κύριον πτωχοί» δὲν θὰ χάσῃ μέχρι τέ-
 λους» (στίχ. 9) Οὐδὲ ποτε, λέγει θὰ πάη χαμένη παρο-
 μοια ὑπομονῆ, ἀλλὰ ἀπωσθήποτε θὰ φέρῃ τὸν ἀναλογισ-
 ματικόν. Τοῦτο δεδωκεν δὲν ἰσχυρὸς καὶ διὰ τὰς δικαί-
 ας πράξεις. Ἐκεῖ δὲν δύνασαι νὰ ἀνασθῇ τὴν ἀμοιβὴν τοῦ κό-
 που σου, καὶ ἂν δὲν πληρωθῇς ἀμείβεαι, ὑπάρχει πιθανό-
 τῆς ἐκ τῆς συνεχῆς ἀναθηρικήσθητος νὰ πάη χαμένη οἱ
 κόπτοι σοί. Κατ' ἀνάγκην καὶ ὁ γεωργὸς καὶ ὁ ἐμπορὸς ἐ-
 νομίζουσιν τὴν ἀμοιβὴν τῶν κόπων των ἀλλὰ πολλὰς φο-
 ρὰς λόγω τῶν καιρῶν μεταβολῶν καὶ οἱ δύο χάνουσιν τοὺς
 ἀνσμενόμενους καρπὸς των κόπων των. Μετὴν περιπτώ-
 σιν ὅμως τοῦ Θεοῦ δὲν συμβαίνει παρομοίαν πρὸς τοὺς ἀλ-
 λά ἀπωσθήποτε ὁ ὑπομένων καὶ στηρζῶν τὰς ἐλπίδας τοῦ
 εἰς Αὐτὸν θὰ ἀμείβῃ ἐν τέλει. Ἰκαί τοῦτο δὲν εἶναι μικρὸς
 λόγος παρηγορίας, τὸ νὰ ἐκχρῇ δηλοδὴ τὴν θεοδικαίτητα ὅτι
 εἰς τὸ τέλος θὰ δικαιωθῶν οἱ προσδοκίαι σου.

Β «Σὴκεν ἔπ' αὐτῶν. Κυρε ἀρκετὰ ἐμακροθυμίας, ὅς ἐκ
 σφετερίζεται πλέον ὁ εὐτυχὴς ἀνθρώπος τὸ κράτος καὶ τὴν
 δύναμιν σου, παρασχεόμενος αὐτὸς κρατοῦς καὶ ἀκατα-
 γνῶντος» ἢ ὅπως ἐξηγῆται, ἄλλος ἡμῶν τὸν ἀφ' ἑνὸς νὰ ἀ-
 ποθρασύνεται περισσύτερον. «Ἄς κριθῶν ἐν ὅπ' αὐτῶν σου
 καὶ εἰς ὑποστοῦν τὰς πεινὰς τῆς δικαιοσύνης ἀπαράσως σου,
 οἱ ἔθνη καὶ» (στίχ. 20) Εἰς ἄλλος ψαλμὸς λέγει «ὅς ἐλθῶν
 εἰς δικτὴν πρόσωπον μετ' ὁσων μὴ μὴ σὺν» Ἄφ' οὗ ἡμῶν
 λησεν διὰ τὴν κακίαν ἢ ὅποια κατέχει τοὺς πλείστους τῶν
 ἀνθρώπων, καὶ ἀφ' οὗ διηγῆται τὴν πονηρίαν τὰς ἀπογὰς,
 τὰς πλεονεξίας τοὺς ἀδικίους φόνους τοὺς λαμβάνουν χω-
 ρὸν ἐν συνεχείᾳ παρακαλεῖ τὸν Θεὸν νὰ στείλῃ δοῦναι
 εἰς δόσον, ἀδικεῖνται. Γέτοια εἶναι, ἡ καρδία τῶν ἁγίων,
 ὡς ἡ τοῦ Ὑαλμωδοῦ, νὰ μὴ φροντίζω μόνον δὲ αὐτὸν ἐσ-
 τὸν των, ἀλλὰ ὡσάν νὰ εἶναι ἡ οἰκουμένη καὶ ὅλη ἡ ἀν-

θρωπότης μεσ' οίκον γενεά και εἰς ἄνθρωπος, τοιαυτοτρόπως παρακαλοῦν τὸν Θεόν.

107 Α. «Σήκω σπῆνω, Κύριε, μὴ ἀπιτρέψῃς εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ κοιταρρημονῇ αὐθαδῶς». Τ. θά εἴπῃ «Ἀνάστηθι, Κύριε». Θά εἴπῃ ἔξελεθε Κύριε εἰς τὴν νύκτα δικάσει τοὺς ἀδικούς, βοηθήσει τοὺς ἀδικουμένους, τιμωρήσει τοὺς κατὰ τῆς νύκτας τοῦ θεοῦ. Καὶ πολὺ ὀρθῶς ἐχρησιμοποίησε τὰς ἐντύσεις αὐτὰς λέξεις καὶ εἶπε «Ἀνάστηθι» καὶ «Μὴ κρατασυνώθῃ ἄνθρωπος» διὰ τὴν φανερωσιν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἐμπρός εἰς τὸν Θεόν εὐτελὲς πρᾶγμα, χῶμα, σπᾶκτη καὶ κονιορτός.

«Ἄς κριθῶν ἐνώπιόν σου καὶ ἄς ὑποσταῖν τὰς πονηρίας τῆς δικαίας ἀποφάσεως σου οἱ ἔθνη καὶ». Τ. σημαίνει αὐτό, σημαίνει «νὰ δικασθῶν οἱ παρόντες διὰ τὰ ἁμαρτήματα των». Νὰ δικασθῶν πλέον, ὅτι δὲν ἔγινον καλῶς ἡθικῶς μετὰ τὴν πρὸς αὐτοὺς ἐπίδεχθῆσαν μακροθυμίαν. «Ζήτησε τοὺς εὐθύνους» ὅσα κατὰ τῆς μεγαλωσύνης σου ἐπόλησάν σου.

«Ἐγκατάστησον ἐπ' αὐτῶν ἡγεμόνα καὶ διδασκαλοῦν. Κύριε Ἄς μάθουν οἱ ἔθνη καὶ, ὅτι δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ ἄνθρωπο» (στich 21) «Πορευθήλῃτε ἡ λέξις διὰ ψαλμοῦ». Κάποιος προσθέτει τὴν λέξιν «καὶ» ἥτοι πάντοτε Τ. σημαίνει ἡ φράσις «Ἐγκατάστησον νομοθέτην εἰς αὐτοὺς». Τούτο σημαίνει Β. ἐπειδὴ οἱ εὐκαλοῦνται, ἀκρίβητοι καὶ ἀγαθοὶ ὡς νὰ εἶναι αὐτόνομοι, δηλ. δὲν εἰς ὑποταγῆς, καὶ δὲν δεῖν σημαίνει εἰς τὴν Θεῶν Δ. καί οὐκ ἐξελθεῖ ἐναντίον αὐτῶν, καὶ ἀφοῦ περιφρονῶν τὰς νομοθεσίας καὶ συμβουλίας σου, γίνου τιμωρός αὐτῶν.

Τούτο τὸ νόημα καὶ ἕτερος ψαλμός ἀπερρίκει μετὰ τὴν φράσιν «Γίνε Κύριε, φανερός εἰς αὐτοὺς» ἰκτύησε, πῶς ἐκφράζεται μὴ ζητῶν τὴν ἁμεσίαν τιμωρίαν αὐτῶν, ἀλλὰ τὴν νοουθεσίαν καὶ τὴν διόρθωσιν των καὶ τὴν ἀποφυγὴν τῆς παρονομίου ζωῆς. Ἀλλὰ ἂν ἀδιαφορήσουσι καὶ πάλιν, τότε θά εἴθῃ καὶ ἡ τιμωρία πλέον εἰς αὐτοὺς ἀντὶ τῆς συμβουλῆς. Καὶ οὐ μόνον εἰς αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἀγγέλους θά γινῇ τὸ ἴδιον διὰ τὴν νύκτα διὰ πόσον μέγα εἶναι τὸ κέρδος τῆς ἐπεμελέσεως τοῦ Θεοῦ καὶ πῶς σθῆναι ἡν ἀπέβησαν ἔκαστος καὶ τὸ ἕξῃς «Ἄς μάθουν οἱ ἔθνη», λέγει ὅτι εἶναι ἄνθρωποι. Καὶ τὸ λέγει τοῦτο, ὅτι πολλοὶ ἐλησημόνησαν τοῦτο. ἔξελασαν τὴν πραγματικὴν φύσιν των, ἐξωκρίναν εἰς μανίαν καὶ παραλογισμούς ἡγνώσαν πρὸς εἰσὶν ὁ ἑαυτοῦ των. Ὁ καὶ καλῶς προσέθετε καὶ τὴν λέξιν «πάντοτε» διὰ τὴν διακρῆξιν ὅτι οὐχί μόνον εἰς

τὰς δυσκολούς στιγμὰς, ἀλλὰ καὶ εἰς ἐποχὰς εὐτυχίας νὰ ἐνθυμῆται ὁ ἄνθρωπος, τοιοῦτος εἶναι. Ἀλλὰ, ὅταν τοὺς τιμωρήσῃς τώρα τοῦ ἐλησημόνησαν τὴν πραγματικὴν φύσιν των, κατόπιν θὰ ἔχουν ἐντὸς τὸν φόβον μετὰ των καὶ πικρὰν ἀνάμνησιν των δεσφῶν καὶ τιμωρίων τοῦ ὑπέστησαν τοιοῦτοτρόπως καὶ εἰς τὸν καιρὸν τῆς ἐπιμελείας καὶ εὐτυχίας των θὰ γνωρίζουν καλῶς τὴν πραγματικὴν των φύσιν.

9. Ὁ βλεπείς, πῶς προσεύχεται ὑπὲρ αὐτῶν καὶ πῶς ζητεῖ τὴν διόρθωσιν τῆς πειραστικῆς. Διότι τὸ νὰ ἀγνοῦν τοὺς αἰστούς μας, τοῦτο εἶναι, χειρότερον καὶ τῆς μεγαλύτερας πειραστικῆς καὶ τοῦ ἐξωφρενισμοῦ. Καὶ τοῦτο πρᾶγμα ἀπ' ἐνός μὲν ἀπὸ ψυχικὴν ἀσθένειαν, ἀπ' ἑτέρου δὲ ἀπὸ διεφθαρμένην διάνοιαν.

10. «Διότι, Κύριε, ἔχεις σταθῆ μακρὰν ἀπὸ ἡμᾶς, διὰ τὸ ὅτι οὐκ ἐπὶ τὸν ὄφθαλμόν σου καὶ φωνῶν σὺ νὰ μὴ μας βλέπῃς καὶ νὰ μὴ μας προσέχῃς ἐν μέσῳ τῶν κρίσεων περὶ σφάσεων καὶ βλ. φωνῶν ἀπὸ τὰς ἀπείροις εἰς τὸ κελωμένο» (στich 22). Αὐτὰ λέγει ὁ προφήτης προσευχόμενος καὶ παρακαλῶν τὸν Θεόν ὡς ἐκπαιδευτὸς τῶν ἐλεησμένων χωρὶς νὰ προκαλῇ φυσικὰ τὸν Θεόν μὴ γένοιτο. Τούτο γίνεται καὶ μετὰ πολλοὺς οἱ ὅποιοι ἐπὶ τὴν θέαν ὑπὸ διαφόρων δεινῶν καὶ ἀδικῶν, ὑποκινούμενοι, ὑπὸ τῆς ὀδύνης καὶ τοῦ πόνου, ζητοῦν νὰ γίνῃ ἡ θεὰ διὰ τὴν πρὸς τοῦ καταλήλου καὶ καὶ καθὼς ἐπίσης συμβαίνει καὶ μετὰ τοὺς, ποὺ ἐγχερίζονται ὑπὸ ἱατροῦ καὶ τοῦ ἐνὸς ἀκούει δὲν ἔχει ἀλογηρωθῇ ἡ ἐγχείρησις, αὐτοὶ παρακαλοῦν τὸν ἱατρὸν νὰ ἀποσπάρῃ τὴν χεῖρά του ἐκ τῆς πληγῆς. Ἀλλὰ ἡ αἰτία των αὐτῇ ἀπ' ἐνός μὲν εἶναι, ἐπιβλαβὴς δι' αὐτοὺς, ἀπ' ἑτέρου δὲ πᾶσιν περὶ σφάσεων μὴ θυνάμενο νὰ ὑποφέρουν τοὺς πόνους. Καὶ πολλὰς φορές φωνάζουν πρὸς τοὺς ἁγίους «μὴ ἐδυσώμεναις, μὴ κατέστρεψαι με ἐπέθανες». Αὐτὰ ὡς δὲν εἶναι λόγος τῆς ἀνετηρέσεως λογικῆς των ἀλλὰ συνέπεια τοῦ πόνου των. Ἔτα συμβαίνει καὶ μετὰ πολλοὺς οἱ ὅποιοι, ἀλγοφύκτου πρὸ τῶν θλίψεων καὶ λέγουσιν, ὅτι δὲν ἡμποροῦν νὰ ὑποφέρουν πλέον τοὺς πόνους. Κάπως ποιοῦνται ἐκφράζεσθαι καὶ ὁ προφήτης Σοφονίας ἔ. «Ἄλλ' αὐτὰ συνέβαινον κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ὅτε αὐτοὶ δυσκολία καὶ τὰ κριτήρια ἦσαν ἀνάλογα. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ὅμως τῆς Καινῆς Διαθήκης ἡ ὁδηγία καὶ ἡ ἐλπίς ὡς ὑπομονῆς δὲν συμβιβάζονται μετὰ τὴν χριστιανὸν καὶ εὐρισκόντα πολὺ μακρὰν τῆς χριστιανικῆς σκέψεως.

του ὁ ἁμαρτωλὸς τὴν θ. αὐ. πορευομένην» στ.χ. 25, "Ἄλλος λέγει ὅτι καθόλου δὲν ἐνθυμείται τὸν Θεόν. καὶ πράξεις του εἶναι ὁδολύται, καὶ βρωμαραὶ καὶ εἰς κάθε περίστασιν ρυπαρὰς καὶ μολυσμένους εἶναι ὁ βρόμος τῆς ζωῆς του. Καταφρονεῖ, καὶ ἀθετεῖ ἀσυστόλως τὰ προσταγμάτου καὶ τὰς ἐντολάς σου» (στ.χ. 26). "Ἄλλος πάλιν λέγει, ὅτι «ὁ δὲ τὸν Θεὸν ἔχει ἀρθεῖ καὶ ἐξαφανισθῇ ἡ κρίσις σου» 169. Ἄ. Εἶδες τὸν καρπὸν τῆς κακίας, Σθηνεῖται, τὸ φῶς τοῦ λογ. καὶ τοῦ τυφλῶνται οἱ λόγοι σου, καὶ οἱ χυμῶντες παραδίδεται εἰς τὴν πανήριαν. Ὅπως ἀκριβῶς ὁ τυφλὸς συνεχῶς πιπτει εἰς λάκκους, ἔτσι ἐπιστῆς καὶ αὐτός, ἐπειδὴ δὲν ἔχει τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ πρὸ τῶν ἀφαιρέματων του. συνεχῶς περνᾷ τὸν καιρὸν τοῦ μέσα εἰς τὴν κακίαν. Ὅχι τωρὰ μὲν εἰς τὴν ἀρετὴν ὑστερεῖν, δὲ εἰς τὴν κακίαν ἀλλὰ συνεχῶς εἰς τὴν κακίαν κατοικεῖ καὶ οὐτε τὴν κολάσιν τοῦ πυρός τῆς γενένης ἐνθυμῶνται. οὐτε τὴν «ἐλλοῦσαν κρίσιν» οὐτε τὰς εὐθυνας του. Ἀλλὰ, ὡς αὐτὸν ἴππον τοῦ ἀποχαλινούται ἀφ' οὗ ἐκβάλλῃ ὅλα αὐτὰ τὰ ἠθικά στήριγμα τὸν ἀνερμάτιστο, ἴπποις παρασθίεται εἰς τὰ πανήρια πνεύματος καὶ εἰς ἄγρια κίματα χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ δὲ τὸν κακίαν που θὰ τοῦ καθοδηγήσῃ τὸν νοῦν του. Εἶδες τὸν πονηρὸν νὰ καταδικάζεται ἀπὸ τὸν ἀγαθὸν ἴππον ἢ ἀπὸ τὸν ἀνερμάτιστο, πλῆσιον ἢ ἀπὸ τὸν τυφλωμένον τὸν νοῦν ἀνθρώπου.

10. Ἀλλὰ ἐς ὅλων τούτων ἀθλιώτερος εἶναι αὐτός, που ζῇ εἰς τὴν κακίαν, που ἔσθλησε τὸ φῶς τὸ προερχόμενον ἐκ τοῦ φθοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ παρεδόθη αἰχμαλωτὸς εἰς τὴν ἀμαρτίαν.

«Λόγῳ τῶν προσηρῶν ἐπιτυχῶν τοι φαντάζεται ἐν τῇ ἀλαζονείᾳ τοι, ὅτι θὰ καρφορήσῃ ἐπ' ὅλων τῶν ἐχθρῶν του. Διότι ἔπιε μέσα εἰς τὴν καρδίαν του δὲν θὰ τὰ ραχθῇ ἀπὸ κανένα. Ὅλα αἱ γενεαὶ, ποὺ θὰ προέλθουν ἀπὸ μένα θὰ παραμενεύουν μακρὰν οὐρανόθεν κακοῦ» (στ.χ. 27). "Ἄλλος πάλιν λέγει, "Ὅλας τοὺς ἐχθρούς του τοὺς πεφρονεῖ ἐμφανῶς καὶ λέγει εἰς τὴν καρδίαν του δὲν θὰ ἀνιστραπῇ ἐκ τοῦ θρόνου μου εἰς ὅλους τὰς γενεάς. Δὲν πρόκειται ποτὲ νὰ βασανισθῇ. Ὁ Εἶδες τοὺς παραλογισμούς του, Εἶδες τὴν ἀπειροσπότη ἀπώλειάν του, Εἶδες τὴν ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὀλονέν ἀνδραμένην καταστροφὴν του, Εἶδες ὅτι μακάριζον ἢ ἀνὸπιτο, αὐτὰ τὰ ὅποια εἶναι γεμῆτα ἀπὸ ἀβελήτης καὶ πῶς ἐν συνεχείᾳ βουλιάζουν, ἔπαινται δὲ αὐτὰ ἁμαρτηματὰ του, εὐλογεῖται δὲ

τὰς ἀδικίας. Πρωτον θάρσθρον εἶναι, τοῦτο καὶ εἶναι ἱκανὸν νὰ κόψῃ τὸν τράχηλον καθενός, που δὲν προσέχει.

Διὰ τοῦτο προπαύει, ἐκινεῖ, που μᾶς κολληγοροῦν καὶ ἐπαυκαὶ τὴν ὁ ἀρετῶν μας πρέπει νὰ παραδωχῶμεθα παρὰ ἐκείνους, που μᾶς ἐπαυαὶν καὶ μᾶς κολοκεύειν ὁ λεθρῶς. Διότι οὗτο θ' αὐθετῶν καὶ καταστρεφῶν του, φλάκας καὶ τοὺς ὠθεῖν πρὸς μεγαλύτεραν κακίαν. Δὲ τοῦτο καὶ αὐτὸν τοῦτον τὸν ἁμαρτωλὸν, ἀφ' οὗ ἐκολοκεύειν τὸν ὠδήγησαν εἰς τὸν παραλογισμόν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἄποστολος Παῦλος τὸ ἐξῆς παραπλήσιον λέγει πρὸς τοὺς Κορινθίους Β' μετὰ τὴν εὐκαρίαν τοῦ παρεστῆτος ἐκεῖ, «Καὶ οἱ εἰσὶν φουσκωμένοι ἀπὸ υπερηφάνειας καὶ δὲν ἐπινοῦσιν ἑαυτοὺς «μᾶλλον». Ἐκεῖνος, που ἁμαρτάνει πρέπει νὰ πενθῇ διὰ τὰς ἀμαρτίας του, καὶ ὅχι νὰ υπερηφανεύεται. Εἶδες τὴν διαστροφὴν τῆς κακίας ἢ ὅποια ὅχι μόνον δὲν καταδικάζεται, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ἐπαυαίται. Ἀπὸ αὐτῆς, ἀπὸ τὸν δόκον του παραλογισμὸν καὶ τὰ κολάσεις ὁ πονηρὸς ἐξωγνώσκει τὴν πονηρίαν του. Ἐλασμοῦς τὴν φθοῖν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δίκαιοσύνην αὐτοῦ. Ἐξ αἰτίας τούτου ἔλησμοῦς καὶ τὴν δόξαν τὴν φύσιν του. Διότι ἐκεῖνος, που ληρμῶνται τὴν δίκαιοσύνην τοῦ Θεοῦ ἀντιπρὸς καὶ τὴν ἀρετὴν μόνον χρόνῳ δ' ἀρκῶν τῆς ζωῆς του. Κυττάξτε, πῶς σκεττεται ὁ ἄφρων. Δὲν θὰ σαλευθῇ ἀπὸ τὸν θρόνον τῆς εὐτυχίας μου καθ' ὅλας τὰς γενεάς, καὶ θὰ διέλθω τὴν μακραίτην ζωὴν μου. Δὲν οὐδέτις ὅς θλιψῶν. Τ' ἔπρασσοτερον δ' ἀλαζονεῖς πρᾶγμα ὑπάρχει ἀπὸ τὴν πτωχὴν αὐτὴν κεφαλὴν, που ἐνῶ εἶναι ἀνθρώπος, καὶ μάλα τα φθαρτός, καὶ ἐνδεδυμένος ἀνυποσπάτως μετὰ τὰ πρόσκαιρα πράγματα, ἔκαστος ἐνῶ ὑπάκειται ἀπὸ σιγῆς εἰς σιγὴν εἰς τὸς μεταβυλάς, παρὰ ταῦτα σκέττεται τὸς ἀνθρώπους, ποῦθεν προέρχεται τοῦτο, ἀπὸ τὴν ἀνοήριαν φυσικῇ. Διότι ὅταν ἕνας ἀνοήτος ἀνθρώπος ἀπολογισθῇ μὲν γὰρ εὐπορίας καὶ ἐξουσίας τῶν ἐχθρῶν του καὶ ἐπαυαίται καὶ θεομάρτυς, τότε γίνεται χερότερος ἀπὸ ὅλους. Ἐκεῖνος, που δὲν ἀνοήριαν οὐδεμίαν ἐπιδοκίμῃ, οὐτε τὴν εὐπορίαν του ἀπολαμβάνει μετὰ σωφροσύνης, καὶ ὅταν πέσῃ εἰς καρούς ἀβελήτης ἐπεδὴ εἶναι ἀνυμνωτός καὶ ἀμείλητος, παρασπᾶται καὶ θαρσύνεται. Αὐτὰ τὰ πράγματα δὲν συνιθῶσιν ἔτσι καὶ μετὰ τὸν ἴδιον. Ὁ Ἀλλὰ καὶ ὅταν ἐκεῖνος εὐρισκετο εἰς τὸν καιρὸν τῆς εὐμερείας, ἀνέμενε ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέρας τὴν ἔλκεσιν τῆς δυστυχίας. Δὲ τοῦτο

και ελεγεν· «Ὁ φόβος τὸν ὅτιον ἡθαρμόνῃ ἦλθεν εἰς ἐμὲ αὐτός, ἀπὸ τοῦ ὅποιον εἶπεν· νὰ γλυτώσω, μὲ σιγήν· τῆσιν, οὔτε εἰρηνεύσα οὔτε ἡσυχασα· οὔτε ἀνεπαύην κατέβην· ἦλθον εἰς ἐμὲ ἡ ὀργὴ καὶ ἡ θάσανα»²⁸· Καὶ ἄλλος εἶπεν· «Κατὰ τοῦ καιροῦ τοῦ κορεσμοῦ τῶν ὀλικῶν ἀγαθῶν νὰ ἐνθιμῶσαι τὴν πεινᾶν καὶ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ πλοῦτου, νὰ μὴ λησμονῆς τὴν πτωχείαν καὶ τὴν δυστυχίαν»²⁹· Ἀλλ' ὁ ἀνέστης ἀπεθίς, ἐπειδὴ διεστράφη ψυχικῶς, δὲν φιλοσόφει ἐπὶ τῶν ἀνθρωπίνων, ἀλλὰ θεωρεῖ καὶ νομίζει τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ ἀμεταβλήτου καὶ σταθεροῦ, πράγμα που εἶναι δέγμα ἐσχάτης ἀνυσίας καὶ δικαιοσύνης καὶ ἀφορμὴ τῆς πανωλεθρίας τοῦ β. Μὴ λοιπὸν μακαρίζεις ἐκεῖνους, ποὺ πλοῦτοῦν· ἔκεῖνους, ποὺ ἐξουθενώμενοι δοῦντες ἐαυτοῦν ἐχθρούς των καὶ συγχρόνως ἐπιποθεῖται β. αὐτὴν καταστρέψιν των αὐτῶν· Διότι βλὰς αὐτὰ τὰ φαινόμενα καὶ ἀναδὰς τὸ ἀσπικῶς εἶναι δ. αὐτοῦ ἀπροσέκτους μεγάλαι θάλασσαι καὶ κρηναὶ καὶ ἀπὸ τὴν ἀπροσέκτων των καταστροφῶν εἰς αὐτοὺς τὸν περμένο τῆς αὐτοῦ βλαστῶν· σκέπτει αὐτόν, τοῦ ὅπου τὰ στόμα εἶναι γεμάτο ἀπὸ κτεάτων καὶ ἀπὸ πικρίων καὶ δολότητος· Κάτω ἀπὸ τὴν γλῶσσαν του ὑπάρχει· θάλασσος ἡ κτενέρεχτος καὶ τὸ δηλητήριον τῆς θάλασσας τοῦ πόντου· Ἐδὼ ἵππος ἐπικεστέρων ἐκφράζονται· ὅμως· τοῦτον ἐπιβλέπει ἡ ἐνέδρα πύργου καὶ μετὰ πλοῦτους εἰς τὰ μυστικὰ μέρη διὰ νὰ φανερῇ ἀνθρώπων ἀέων· Ἄλλος λέγει· «Καταδοκί»· ἡ εἰς εἰς τὰς αὐλάς· τὰ μάτια του εἶναι κατεστραμμένα εἰς τὸν πτωχόν· «Παραμένοντες σὺν λεῶν κρυμμένους μέσα εἰς τὴν φωνὴν τῶν» ἢ ὅπως λέγει· «Ὁ πτωχὸς τὸν πτωχόν· ἡ ἐκείνου τοῦ ἐνέδρας διὰ νὰ ὁρῶσιν τὸν πτωχόν, ἀπὸ μετὰ τὸν πτωχόν ἀποστῇ τὸν προσέκτον πλοῦτον του»· ἀπὸ «ἀφ' οὗ τοῦ σαγηνεύου» καὶ ἄλλων ἐρμητικῶν εἰς τὴν πονηρίαν τοῦ τοῦ ἐξιστοῦ, θὰ τὸν κατακτενῇ β. τὸν κλησὶν μετὰ εἰς τὸ β. τοῦ ὅπως τὸ φῶς εἰς τὴν σαγήνην· θὰ σκεψῇ καὶ θὰ περῇ ἐπὶ τοῦ θάλασσος, δ. αὐτὸν καὶ τὸν κλησὶν μετὰ τῶν πτωχῶν καὶ νὰ ἐποδουλῶσιν αὐτοῦ» (σπ. 28 29 30 31)· Ἄλλος πάλιν ἐρμητικῶς δ. μ. 2· «Ποῦ τοῦ πονηροῦ λέγει· ὅτι ἀφ' οὗ σκεψῇ θ. θὰ κοίμηθῃ καὶ θὰ πέσῃ μετὰ τὴν ἀνιδρυμένην καὶ μετὰ τὴν ἰσχυρὴν σωματοφύλακον του κατὰ τὴν ἀσθενέστερον»· Ἐδὲ βλὰς τὸν πονηρὸν πῶς μεταβάλλεται καὶ εἰς θῆ

8 1 2
11 10 8

ριον, ὅταν νὰ περιγράφῃ θ. θ. ὅταν ὁ προφήτης μετὰ τὸν ψαλμὸν του, ἔσται ἐμὲ περὶ αὐτοῦ μετὰ τὸ νὰ ἀποκατεῖναι τὰς δολότητάς του τὰς ἐνέδρας του καὶ τὰ ἐπιδουλοῦσιν καὶ σκεδὰ τοῦ τ. ἀθλιώτερον εἶναι δυνατόν νὰ παρατηρηθῇ, τὴν μεγαλύτερον δεσφαι ἀνεχέας οἰκονομίας, ὅταν ἐπιδουλοῦσιν ὁ πονηρὸς νὰ ἀποκτήσῃ καὶ αὐτὴν τὴν δεσφαι τῶν πτωχῶν· Πες μου, εἶναι δυνατόν νὰ ἀνομάσωμεν αὐτὸν πλοῦτον· Ἄν ναι, τότε πρέπει νὰ ἀνομάσωμεν πλοῦτον καὶ τὸν κλέπτην καὶ τὸν διαρρήκτην· Ἀλλ' αἰσινον· λέγει ὁ προφήτης· Τὴν σημασίαν ἔχει καὶ ὁ δ. ὅταν διαρρηγνῇ τὰ δικαστήρια· Τὸ σπουδαῖον καὶ ὁ δ. ὅταν γυρίζῃ ἐδὼ καὶ ἐκεῖ τὴν νύκτα, ἀλλὰ μετὰ δολότητας ἐξαγοράς τὸν δικαστήν καὶ σθένος, τὸ φῶς τῆς δικαιοσύνης, Ποῖον σημασίαν ἔχει τὸ ὅτι δ. ἐξυπνὰ θ. αὐτὴν μετὰ εἰς τὴν ἐργασίαν νύκτα, ὅταν ἀκούῃ οἱ ἄλλοι κοιμῶνται, ἀλλὰ σημασίαν νύκτα, ὅταν ἀκούῃ, αὐτὸς εἶναι ἀνιδρυμένος ἀπὸ κλυτὰ μετὰ ἀπὸ βλοῦς, αὐτὸς εἶναι ἀνιδρυμένος ἀπὸ βλοῦς· Διότι καὶ οἱ ληστοὶ καθημερινῶς κλέπτουν, ἀλλὰ τ. μωροῦνται ἀπὸ τοὺς νόμους· Εἶδες φτωχὸν, εἶδες σ. μωροῦνται, φτωχὸν διότι ἐπιθυμῇ, τὰ ἀσημαντὰ ἀγαθὰ τοῦ πτωχοῦ, ἢ αἰσδοῦνται δ. διότι, δ. ὅταν διατάξῃ οὐδὲ δικαιοσύνη συμφορὰς τοῦ νὰ ἀμεταβλήθῃ τὸν δυστυχῆ, τὸν ὅποιον θὰ ἔπρεπε νὰ ἐλεήσει καὶ νὰ βοηθήσῃ εἰς τὴν ἀθλιότητα τοῦ ἄλλ' ὅμως θ. καὶ ὁ δ. ὅταν εἰς τὸ τέλος, δ. ὅταν θὰ μείνῃ ἀτιμωρῆτος· Ὅταν θὰ ἐπικρατήσῃ ὅταν θὰ νομίσῃ, ὅτι ἐγὼ ἐγίνομαι κυριάρχος, ὅταν φαντασθῇ ὅτι ἐγὼ ἐγίνομαι ἀκατάβλητος, τότε ἀκριβῶς θὰ καταστραφῇ· Ἐστὶ μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ θ. ἀναδεδυκνέτα καὶ ἡ πρόνοια καὶ ὁ καιρὸς τοῦ θεοῦ, καὶ ἡ ὑπομονὴ τοῦ πτωχοῦ καὶ ἡ ἀμετανοῦσία αὐτοῦ τοῦ ἀφρονος καὶ ἡ ἀνεξικακία τῆς μακροθυμίας τοῦ θεοῦ· Διὰ τοῦτο ἡ δικὴ τοῦ θεοῦ δ. ἀπολογουμένη ἐμὲ τοῦ παραβάτην, δ. ὅτι ὁ θεὸς τὸν καλεῖ δ. αὐτὸς μακροθυμίας τοῦ νὰ μετανοήσῃ· Καὶ ὅταν τ. ποτε δ. ὅταν ἐπὶ νὰ γίνῃ περ μετανόιας, τότε τὸν λυμπεύει· διὰ τῆς τιμωρίας· Ἄ· Οἱ μὲν πτωχοὶ μετὰ τὰς ἀδελφάς, ποῦ ὑπέστησαν οὐσιαστικῶς καθόλου δ. ἐξιδάθησαν, ἀλλὰ μάλ' ὅταν ἀνωτεροὶ ἡθικῶς ἀνεβίχθησαν καὶ λαμπρότεροι κατέστησαν ἀπὸ τὰς ἐλπίδας των· Ὁ δ. θεὸς ἐπέδει ξ. τὴν μακροθυμίαν τοῦ ὑπαμένον καὶ ἀνεξικακῶν, μετὰ ὅμως ἀπὸ τὴν ἀνεξικακίαν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ ἐδειξέ καὶ τοὺς πτωχοὺς διορθώσας τοῦ ἀμετανοήτου· Διότι ὅταν ἐκδηλώθῃ ἡ παντοδυναμία τοῦ θεοῦ τότε καὶ αὐτοὶ τὸν αὐθόρμητον δύναται πᾶσαν νὰ κατασυντριβῇ· Ὁ δ. ὅταν καὶ πονηρὸς ἐπειδὴ ἐμείνῃ ἀδιορθώτως καὶ ἀμετανοήτως, καταδ.

κάζεται ες τὴν ἐσχάτην τῶν πονῶν. Δὲν εἶναι συνεπῶς μικρὸς ὁ σωφρονισμὸς αὐτῶν τῶν ὁποίων κάμει ὁ Θεὸς εἰς τοὺς πλάκας.

II. Μὴ λοιπὸν ἀπειθῶσαι καὶ ἀπακτῆς υπερβολικὸν θάρρος καὶ ζῆς εἰς τὴν πονηρίαν, ὅταν καθίσταται κυριαρχὸς τῶν ἐχθρῶν σου καὶ ἄλλα σου φαίνοντα, εἶναι καὶ, ἀλλὰ προπαντὸς τότε νὰ φοβῆσαι. Διότι δαυὶ αὐξάνεται ἡ πονηρία μέσα σου, τῶσον ὀλιγοστέουσιν οἱ λόγοι δικαιολογίας κατὰ τὴν ἀπαλογίαν σου καὶ ὅσον μένεις ες τὴν ὁδὸν τῆς πονηρίας, τῶσον περισσότερον ἀποκόπτονται αἱ ἐλπίδες τῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ συγγνώμης. B «Διότι ὁ πονηρὸς διελογίσθη μέσα τοῦ ἐχθροῦ, ἐξέλασε, ἐληφάνησε τελειῶς ὁ Θεός· ἔστρεψεν ἄλλοῦ τὸ πρόσωπόν του, διὰ νὰ μὴ βλέπῃ πλέον τιποτὴν» (στχ 32). Διὲς, εἰς πόσον μεγάλῳ ὁρῶντες κατὰ τὴν ἀπαρροφῆς πίπτει, ποίος σκέψεις κάνει, τὰς ὁποίας θεοτικῶς, δὲν τολμᾷ νὰ ἐξωτερικεύσῃ ὅτι εἶναι τῶσον ἀδιάντροποι, τὰς ζυμῶνι δὲν μέσα τοῦ καὶ μάχεται κατὰ τῆς ἀληθείας προσπαθεῖ, ὁ δυστυχὴς νὰ ἐπισκεῖται πρᾶγμα, τοῦ εἶναι φανερωτέρου καὶ αὐτοῦ τοῦ ἡλίου, λόγῳ τῆς συγχύσεως τοῦ μυαλοῦ του.

«Ἐγὼ ἐπᾶνω Κύριε ὁ Θεός μου, ὅς σηκωθῇ ὑψηλὰ ἡ χεὶρ σου. Μὴ λησμονήσῃς μέχρι τέλους τοὺς πτωχοὺς» (στχ 33). Ἄλλος ἐρμηνευτὴς ἀποδίδει τὸ ἀνωτέρω μὲ τὸ «Σήκωσε ὑψηλὰ τὴν χεῖρά σου, Κύριε» «Δὲ ποῖον λόγον ἐξώργισεν ὁ ἀσεθεὴς τὸν Θεόν, τὸν ἐξώργισε, διότι, εἴπε μέσα του ὅτι ὁ Θεὸς δὲν θὰ ζητήσῃ πλέον λόγον διὰ τὰς ἀδικίας του. Ἀλλὰ Σὺ, Κύριε, τὰ βλέπεις ὅσον Δὲ αὐτὸ γνωρίζεις ἀκριθῶς πόσον τοὺς πόνους ὅσον καὶ τὴν ὀργὴν διὰ νὰ παραδώσῃς ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου τοὺς ἀσεβεῖς εἰς τὰς ἀδικητικὰς τιμωρίας τῶν χειρῶν σου» C (στχ 33, 34, 35). Ἄλλος λέγει, «Σὺ εἶδες ὅτι αὐθάρξῃς τὸ βλεῖμα Σοῦ εἰς τοὺς πόνους καὶ τὴν ὀργήν, διὰ νὰ παραδώσῃς (τὸν πονηρὸν) εἰς τὰ χεῖρα σου». Ἄλλος λέγει, «Διὰ νὰ παραδοθῇ οἱ ἀσεβεῖς εἰς τὰς χεῖράς σου». Ὁ μὲν παρόντος, ὁ ἀπαρξὲς ὁ πλεονέκτης τέτοια παραδέχεται, ὅτι δὲν θὰ ἐκασθῇ ποτὲ διὰ τὰ ἐγκλήματα τὰς. Ὁ δὲ προφήτης ἀποδεικνύει σαφῶς τὰς ἐγκλήματά του. Ὁ πονηρὸς καὶ ἀναφέρει, ὅτι ἡ μακροθυμία τοῦ Θεοῦ εἶναι ὁ λόγος τῆς μὴ ἀμείνου τιμωρίας τοῦ ἀσεβοῦς. Ὁ προφήτης λοιπὸν ἀναφέρει τοὺς δόλῳ πλοῦς τοῦ ἀσεβοῦς ὅτι διήβην «ὁ Θεὸς ἐλησμονήσας τὰς ἀνθρωπίνους πράξεις ἔστρεψεν ἄλλοῦ τὸ πρόσωπόν του διὰ νὰ μὴ βλέπῃ πλέον τιποτὴν». Τὸ αὐτὸ θεοὺς δὲν ἀκριθῶς συμβαίνει Σὺ Κύριε

καὶ βλέπεις, καὶ γνωρίζεις καλῶς, ἀλλὰ καὶ μακροθυμεῖς, μέχρις ὅτου πέσουν ὁμετανόητο πλέον εἰς τὰς χεῖράς σου. Διὰ. Λέγει ὁ Δαβὶδ φέρεος ὅτου οἱ ἀσεβεῖς παραδοθῶν εἰς τὰς χεῖρας σου. Ἀπλῶς ἐκφράζεται, μὲ ἀνθρωπίνους εἰκονας καὶ θέλει νὰ εἴπῃ τὸ ἔξης Ἄκουμένε, D δεκνέες ἀνεξήκακIAN ὥστε εἰς τὸ τέλος οἱ Ἰσραὴλ, λόγω τῆς υπερβολικῆς πονηρίας των παραδιδόνται πρὸς δικὴν Εἰσα θεδαι-ως, θετέ μου, δυνατὸς καὶ ἀμείως μετὰ τὴν παράδοσιν νὰ συλλάβῃς τοὺς παραβάτας καὶ νὰ τοὺς δέσῃς. Ἀλλὰ δὲν δυνατὸν νὰ ἐκφρασθῇ μὲ λόγῳ τὸ πῶς τῆς ἀνεξήκα-κας Σοῦ, διότι ἐνθὲ βλέπεις τὰς παρανομίας, ὅμως δὲν ἐξέρχεται νὰ ἐκδικηθῇ τοὺς παρόντες, ἀλλὰ ἀναμένει τὴν μετάνοιαν των. Ἐάν δὲ ἐν τέλει δὲν μετανόησαν, τότε τιμωρεῖς, ὅταν δὲν πρόκειται νὰ κερδίσουν τιποτὴ ἀπὸ τὴν μακροθυμίαν σου. Ἀκούσε ὅμως, πῶς συνέχισε, τὸν μακρὸν περὶ τῶν ἀδικουμένων λόγον τοῦ ὁποῖου «Εἰς τὴν προστασίαν σου καὶ μόνον ἔχε ἐγκαταλειφθῇ ὁ πτωχὸς εἰς τὸν ὁρῶνόν σου εἶσαι δεσφός» ἢ «σὺ ἐγίνες δεσφός» ἢ αὐτὸ εἴ-σαι εἰς τὰ μέλλον» μεταφράζουν ἄλλοι τὸν στχ 35. Λέγει λοιπὸν ὁ Προφήτης, ὅτι αὐτὰ εἶναι τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ, ἡ προστασία δηλ. τῶν ἀδικουμένων. Αὐτὰ εἶναι τὸ ἔργον Σοῦ θεέ μου αὐτὴ εἶναι ἡ ὑπερ τῶν πτωχῶν καὶ ὁρφανῶν ἐξαιρετικὴ φροντίς Σοῦ. E Δὲν ἐγκατελείψει λοιπὸν ὁ Θεός, τὸ ἔργον του, οὐτε τὸ ἐπρόδωκε. Ὅπως ἀκριθῶς ἡ οἰκο-δόμησις εἶναι ἔργον τοῦ τεχνίτου καὶ ἡ διακρίβωσις τοῦ σκαφοῦ ἔργον τοῦ κυβερνήτου, καὶ ἔργον τοῦ ἡλίου εἶναι νὰ φωτίζῃ, ἔτσι συμβαίνει ἀκριθῶς καὶ μὲ Σέ, θεέ μου. Ὁ δίκον σου ἔργον εἶναι νὰ ἐπιμελήσῃ τῶν ὁρφανῶν, νὰ ἀπλωνῇ τὸ χεῖρ σου πρὸς τοὺς πτωχοὺς. Κάνεις δὲν δύ-ναται νὰ γίνῃ τῶσον ἰσχυρὸς προστάτης των, ὅσον Σὺ μόνος. Διότι ταῦτο δηλοῖ ἡ λέξις «Εγκαταλείπειται», ὅτι κα-νεῖς ἀπολύτως παρὰ μόνον Σὺ καθίστασαι ἰσχυρότατος προστάτης τῶν ὁρφανῶν καὶ τῶν πτωχῶν.

«Σὺντρεφε σὺ, τὴν καταπεσπικὴν δύναμιν τοῦ ἁμαρτωλοῦ καὶ πονηροῦ» 112. A Θὰ ζητηθῇ ἡ ἁμαρτία, ποῦ ἔκα-με, καὶ δὲν θὰ εὐρεθῇ, διότι θὰ ἔχη ἔξωφρον ὁθῇ μὰ ἐ-κείνην» (στχ 36). Ἄλλος πάλιν λέγει «Θὰ ζητηθῇ ἡ ἀσέ-βεια τοῦ ἁμαρτωλοῦ, καὶ ὅχι μόνον αὐτὴ δὲν θὰ εὐρεθῇ ἀλλὰ οὐτε αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ ἀσεβὴς». Ὁ προφήτης δὲν ζη-τεῖ ἀπλῶς νὰ συντρεθῇ ὁ ἁμαρτωλὸς, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ ἰ-σχυς καὶ ἡ δύναμις του, καὶ αὐτὴ αὐτὴ ἡ ὥλη τοῦ ἐπιφο-δοποιεῖ τὴν πονηρίαν του. Ἐπεὶ ταῖς ζητεῖ νὰ καταλογ-σθῶν αἱ εὐθύναι τοῦ ἁμαρτωλοῦ καὶ νὰ δώσῃ λόγον τῶν

πρόξενον του, καὶ νὰ ἀποδειχθῇ τὸ μέγεθος τῆς ἀδικίας του. Μολὶς τοῦτο γίνη, αὐτὸ νὰ σταθῇ δὲν θὰ μπόρῃ αὐτὸ νὰ παρουσιασθῇ ἐνώπιον τοῦ Δικαιοκρίτου ἀλλὰ θὰ καταστῇ θὰ ἐξαφανισθῇ, θὰ ἐκμηδενισθῇ μαζί με τὰς ρίζας καὶ τὰς ἐξαρτήσεις του, τότε που θὰ ἐλέγχωνται αἱ πράξεις του. Κανείς λοιπὸν ἀς μὴ ἐρηγῇ διὰ τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ καὶ τὴν πτωχείαν του, διότι ὅσον αὐτὰ διαρκοῦν περισσύτερον. Πόσον μεγαλύτερα καθίσταται καὶ ἡ βαρὺτητα τοῦ Θεοῦ. Κανείς ἀς μὴ κοιμηθῇ ἐν τῇ τύχῃ, ἀξιώματά του αὐτὸ νὰ φοβώμεθα ὅτι κινδυνεύει. Διότι ἡ θέα τῶν αὐτῶν εἶναι πολὺ ἐπισηφάνης καὶ ἐπιφάνιστος, καὶ ὅσοι δὲν προέχουν, ἐπὶ τῇ μεγάλῃ εὐκολίᾳ παρέρχονται εἰς τὸν κρημνόν.

«Θὰ διαλευκῇ ὁ Κύριος εἰς τὸν αἰῶνα καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος» (στίχ. 37). Ἐδῶ ὁ Δαβὶδ ἀπαντᾷ πρὸς ἐκείνους, που φοβουμένους καὶ ταρασσόμενοι, διότι δὲν καταδικάζοντα ἀμέσως οἱ ἀμαρτωλοὶ. Τὸ φοβέσθαι, π. ἀεὶ τὰ μάτην, λέγει. Μήπως εἶναι προσωρινός ὁ δικαστής. Μήπως ἔχει τέλος ἡ βασιλεία του. Καὶ ἂν δὲν ἐσταδικάζῃ ἀμέσως τοὺς παροδόντας, διμὴς ἐξάπνυτος θὰ ἐλθῇ ἡ ὥρα τῆς κοπιδικίας. Ἀὐτὸ ὁ δικαστής μένει ἀμετάκλητος ἐν τῇ αἰῶνι καὶ ἀρκῶς ὅσοι λέει.

«Σεῖς ἐδωλόαται καὶ ἀσεβεῖς θὰ χοθῇ. ἀπὸ τὴν γῆν ἡ ὁποία εἶναι δική σου. Ἐπὶ τὴν ἐπιθυμίαν τῶν πτωχῶν ἐπέστης Κύριε, καὶ εἰς τοὺς πόδας τῆς καρδίας τῶν ἐπιδόξῃς τὸ αὐτὸ σου» (στίχ. 38). Ἡ ἀντιφάσις τῆς προθέσεως τῆς καρδίας τῶν πτωχῶν αὐτοῦ ἢ ἐξ ὧν θὰ πραγματοποιηθῇ τὰς καρδίας τουτων, ὥστε αἱ ἐπιθυμίαι τῶν νὰ γίνωνται εὐπρόσδεκται εἰς τὰ ὦτα σου, ὅπως λέγουσιν ἄλλοι ἐρμηνεύται.

«Θὰ ἀναλάβῃς τὴν δικαιοκρασίαν τοῦ ὄρφανου καὶ τοῦ ταπεινοῦ ἀνθρώπου, ὥστε νὰ μὴ πλημύσῃ πλέον νὰ ὑπερηφανεύεται καὶ νὰ ἐπιδεικνύῃ ἀλαζονικῶς τὸ ἀνάστημά του οἰσθητικὸς ἀνθρώπος ἐπὶ τῆς γῆς» (στίχ. 39). Ἄλλος λέγει, «ὡς χρὴς ὑπὲρ τοῦ ὄρφανου καὶ τοῦ ταπεινοῦ».

Βλέπεις, πῶς ὁ Προφήτης καταναλίσκει τὰ μεγαλῦτερον μέρος τοῦ λόγου τοῦ εἰς τὴν φροντίδα τοῦ δεκνύου ὁ Θεὸς διὰ τὸν πονηρὸν καὶ παρόνομον, ὁ δὲ οὐσιαστικῶς αὐτὸς εἶναι, που πάσχει καὶ ὑπάρχει. Ὅτι ὁ ἀδικαίμενος μόνον ζῆται ἀνθρώπων ἐπίσταται. ἐνῶ ὁ δίκαιος καὶ πονηρὸς διατρέχει τὸν ἐσχατὸν κινδύνον. Τὴν σημασίαν ἔχει τὸ γεγονὸς ὅτι δὲ συναισθάνονται τὴν πραγματικὴν ἀρρώ-

στικὴν ἐν τῇ τῆς ὁποίας εὐρίσκοντα. Ὁ ἦ ἀσθένειά των κοτεστή ἀνακαθίσταται πλέον, καὶ διὰ τοῦτο αὐτοὶ προπάντων ἔχουσιν μεγαλυτέραν ἀνάγκην νὰ ἐλεηθῶν. Ἡ κατάσταση τῶν τούτων δεκνύει, καὶ ἐλπίσιν ὀρθοπροσύντης των. Τὰ ἱδίων πράγματα συμβαίνει καὶ μετὰ τὰ παθόντα, ὅπως καὶ οἱ ἀσεβεῖς δὲν ἐντὶ λησμονεῖν τὰ περὶ σφόδρον ἐπικινδύνου πράγματα καὶ δὲν κάνουν λόγον δι' αὐτὰ. ἀλλὰ κάποτε ἐξ ἀγνοίας θέτουν καὶ τὰ χεῖρα τοὺς εἰς τὴν φωτὶν, ἐνῶ ἀπεμάντιος φοβοῦνται τὰ φαντάσματα καὶ τρέμουν ἀπὸ τὰς αἰκίας. Μετὰ αὐτὰ ὁμοιάζουν οἱ πλεονέκται, διὸ φοβοῦνται τὴν πέναν, πράγματα που ὄχι μόνον δὲν εἶναι φοβερά, ἀλλὰ καὶ μέσον ἀσφαλὲς διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς σωτηρίας. Ἐν τῷ δικῶν πλοῦτον καὶ τὴν πλεονεξίαν ἐπιλέγουσιν καὶ τὸν ἔχουσιν περὶ πολὺ, πράγματα, που εἶναι χεῖρ ἢ φονὴ ἀκλῆ καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν φωτὶν. Διότι ἡ πλεονεξία εἶναι πάντοτε κακόν. Αὐτὴν λοιπὸν τὴν πλεονεξίαν προτρέπει, ὁ Προφήτης νὰ ἀποφυγῇ καὶ ἀποκόψῃ τὰς ἀνθρώπους. Ἐμε ἀπελάς καὶ φοβέρας, προκαλεῖ δὲ τὸν Θεὸν νὰ σηκωθῇ καὶ τὴν μαρτυρίαν τὴν ἀνασθῇ αὐτοῦ πλεονεξίας. Διὰ τοῦτο καὶ λέγει ὅτι «θὰ χοθῇ, σεῖς οἱ εἰδωλολάτραι. ἀπὸ τὴν γῆν, ἡ ὁποία εἶναι τοῦ Θεοῦ» ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ μετὰ πανωλεθρίαν καὶ ζητεῖ ἀπὸ τὸν Θεὸν νὰ γινῇ βοηθός καὶ παρασπότης τῶν ἀδικουμένων, ὥστε καὶ οὗτο νὰ ἀνοπνεύσων καὶ ἐκείνους νὰ σωφρονέσθων. Κανείς, λοιπὸν, ἀς μὴ ἐπὶ δόκῃ τῶν χρημάτων τὴν σωσώμεν. Ἐκ τῆς πλεονεξίας πολλὰ κακά προέρχονται, ὅπως παραλογισμός, ἀνημερία, φόβος, κενόδοξία καὶ ἄλλα πολὺ φοβερωτέρα τούτων. Ἡ ἄλλὰ θὰ νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ ὅλα αὐτὰ, ἀποκόψῃ τὴν ρίζαν τῆς πλεονεξίας. Ἐάν δὲν παραμυθῇ μέσα σὰς αἰτῆς, δὲν πρόκειται νὰ διασπῇ τὰ ἀνθρώπων προερχόμενα ἐξ αὐτῆς πονηρὰ εἰσακτάματα. Διὰ τοῦτο τὰ εἶπε αὐτὸς ὁ Προφήτης διὰ τοῦτο ὅτι μόνον νὰ τὰ ἀκούμεν, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ θὰ νὰ ἐκδοκίμωμεθα καὶ νὰ ἐξεύμεν πολλὴν ἀρετὴν ἐν Χριστῷ. Ἡσού, εἰς τὸν ὁποῖον ἐνέκει ἡ δοξασία καὶ ἡ ἰσχύς εἰς τοὺς αἰῶνας, τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΨΑΛΜΟΝ

Β. Τίλος του Ψαλμοῦ εἶναι «Εἰς τὸ τέλος» ἔχων μουσικὴν σημασίαν. Ἀνήκει εἰς τὸν Δαβὶδ. Εἶναι «ἐπιμικτός» τοῦ Δαβὶδ καὶ ἀναφέρεται «εἰς τὸν υἱόν σου», εἰς ἕνα ἀνθρώπον τοῦ ἐδημοουργήσε τὴν ἑκκλῆσιαν.

1 «Εἰς τὸν Κύριον ἔχω τὴν πεποιθήσιν μου. Πῶς σεῖς λέγετε εἰς ἐμὲ φεύγε καὶ γινε μετανάστης; πέταξες πάντες τὸν θυμὸν σου καὶ λήττωσιν ἐκεῖ τὴν σωτηρίαν σου» ἢ ὅπως ἄλλος λέγει «ἀνέβα ψῆλα εἰς τὰ θρόνα ὡς σπουδαίτης μετακινήσου, θύοι οἱ ἁμαρτωλοὶ ἐκτείνωσαν τὰ πόδια των ἐτοιμάσαν εἰς τὴν φορετρὰν θανάτου· εἰς τὰ καγατοξεύουσιν με λυσοῦν ἀπὸ ἀπάρκτου· μέρος τοῦ ἐναρέπου καὶ ἀπονηρέπου κατὰ τὴν καρδίαν κατ' ἄλλον, καὶ ροφυλακτοῦν ἀπὸ σκοτὸς τὸν μέρος, ὅτι ὅσα σὺ ἐπεμνήθης ἀρτίως καὶ πάλιν εἰς οὐρανὸν ἀποδομήσης, αὐτοὶ τὰ κατεκρίθησαν» (στχ 1, 2, 3). Ἄλλοι λέγουσιν ὅτι «οἱ θεοὶ κατακυβήσαν» καὶ ἄλλοι «ὅτι οἱ περὶ δικαιοσύνης διδασκαλίας (ἐὰν ἀλυθοῦν)». 2 Μεγάλη εἶναι ἡ δύναμις τῆς ἐλπίδος, ἐπὶ τὸν Κύριον, φανερὸν ἀπόρρητον, τείχος ἀκαταμάχητον, συμμαχία ἀκατάβλητος, λιμὴν, ἀκούων τὸν πύργον ἀκατάβλητος, ὅπλων ἀκατανίκητον, δύναμις ἀσυναγώνιστος, ἢ ὅπως εὗρισκε λύσεις καὶ ἔκτα, ποῦ ὑπάρχει ὁδὸς ἐξόδου. 3 Μετὰ συντροφίαν τὴν ἐλπίδα ἀναπαύοι ὁποῖον καταβαλὼν ἀπλωμένους, γυνάκας κατακινήσαν ἀνδρας, τὰ διὰ ἀνδρείου χήσαν μετὰ μεγάλης εὐκολίας ἰσχυρότερα εἰς τὸν πόλεμον ἀπὸ μελετημένους πολεμάρχους. Καὶ τί το περιεργον ὅτι ἐνέκρουν πολεμάρχους, ἀφοῦ ἔγινον κυρίαρχοι καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐπὶ γυναικὸς κόσμου; Τὰ ἴδια τοῖς στοχασίαις τῆς φύσεως ἡ γυνή σον τὰς ιδιότητας των καὶ μετεβλήθησαν κατὰ καίρων τοὺς θαυματουργικῶς εἰς ἀναγνώσας ὁ ὁρισμένο πρόσωπα ἀντικείμενα· ἔτσι τὰ θηρὰ δὲν ἀπεδείχθησαν θηρὰ 4 καὶ ἡ κάμηλος τοῦ πυρὸς ἐδόξασεν. 5 Διότι ἡ ἐλπίς εἰς τὸν Θεὸν δίδω τὰ μετατρέπει πρὸς τὸ συμφέρον τῶν ἐλπίζόντων. 6 Δόνται ἀκούσμενα, φυλακὴ στυγεράτος ἀγαθότης τῆς φύσεως καὶ πῖνον ποῦ συνοδεύει ὅλα τὰ ἀνθρώπων καὶ ποῦ ἐν ἑλπίσι ἀνθρώπων εὐνοκῆς ἐπεμβάσεις, μοῖρ δὲ μετὰ ὅλα αὐτὰ καὶ τὰ σπλάγνα τῶν λεόντων νὰ ἐγγίζουσιν τοῦ

σώμα τοῦ Προφήτου Δανιήλ. Ἄλλ' ἡ ἐλπίς τοῦ προφήτου εἰς τὸν Θεὸν ἀπεδείχθη ἰσχυρότερα πάντος χαλινού, καὶ τὰ σπλάγνα τῶν λεόντων ἔρασαν καὶ ἀπεμάκρυναν αὐτοὺς πρὸς τὰ ὀπίσω. Ἀυτὰ τὰ πράγματα καὶ ὁ ἴδιος, ὁ προφήτης ἐσκαπετο καὶ ἀπαντοῖσε πρὸς ἐκείνους, ποῦ τὸν συνεβούλευσαν νὰ φυγῇ καὶ νὰ δραπέτευσιν καὶ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν σωτηρίαν τοῦ μετανάστη εἰς ἄλλους τόπους. «Εἰς τὸν Κύριον ἔχω τὴν ἐλπίδα μου. Ἰδοὺ ὁ πόνος σὲς με συμβουλεύετε περὶ τῆς μελλούσης σωτηρίας μου,» Τί εἴπα αὐτὰ ποῦ μοῦ λέτε, 7 ὁ Τὸν Δεσπότην τῆς Οὐρανόθεν ἔχω συμμαχόν μου, αὐτὸν ὁ ὁποῖος πανταχοῦ καὶ μετὰ μεγάλης εὐκολίας δύναται νὰ πραγματοποιήσῃ πᾶσαν ἀπόφασιν τοῦ ἀμείωτος. Ἐκείνους ἔχω στρατηγὸν καθοδηγητὴν μου καὶ συμπαραστάτην μου. 8 Διότι με συμβουλεύεις λαοὶ ποῦ νὰ μεταβῶ εἰς ἀκατακίτητον καὶ ἔρημον μέρος, διὰ νὰ ἐρωθῇ τὴν ἀσφάλειαν. 9 Μήπως εἶναι δυνατόν νὰ με βοηθήσιν πρὸς τὸν ἔρημον ἀπὸ ὅσον δύναται νὰ με βοηθήσῃ ὁ Θεός; οὐδὲν ὡς εὐκολίας πραγματοποιῶν τὰ πάντα. 10 Διότι ἐμὲ τὸν ἰσχυρότατον ὑπερβύσαν διὰ θεοῦ δύναμιος ὡς ὡσαν γυμνὸν καὶ ἀσπλυν, με συμβούλευε καὶ νὰ βραβεύω καὶ με προτρέπει νὰ μετανάστευσω. 11 Ἐπειτα ποῦ δὲν θὰ προέτρεπε νὰ καταβύγῃ εἰς τὴν ἔρημον, ἐκείνους, ποῦ ἔχε στρατόπεδον περὶ φροσμένον με σχυρὰ τείχη καὶ ἀφωδισμένο με ὅπλα, διότι, θὰ ἐγνώσαν γελῶν, ὅτι συνεβούλευε τέτοια πράγματα. 12 Ἄ Τώρα προσπαθῶς νὰ στελῇς εἰς τὴν ἔρημον ἐμὲ, ποῦ ἔχω μαζί μου τὸν Δεσπότην τῆς οὐρανόθεν καὶ με φυλάττει καὶ με μετὰβάλλει εἰς μεταστάτην, ἔπειθ' ἐμὲ πολεμοῦν οἱ ἁμαρτωλοὶ καὶ ἐκδοῦναι. Μετὰ ἀπὸ ὅσα εἶπα ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ μὴ φυγῶ. Διότι ἔστιν ὁ Θεός εἶναι βοηθός μου, καὶ αὐτοῦ ποῦ με πολυμῶν εἶναι ἀκαταμάχητος, πῶς δὲν καταδικάζεται εἰς τὴν χερότερον ἀσχυρίαν αὐτός ποῦ με συμβούλευε νὰ μὴ τῶν περὶ τὸν Θεὸν πτηνῶν.

Δὲν ἀντισταθμίζονται ὅτι το ἀντιπαλοῦν πρὸς ἐμὲ στρατόπεδον ἀποδεκνόμενα με τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ ἀδυνατότερον καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀσχυρίαν, διότι, εἰς εἰς ἔχθρος τοῦ ἐπὶ γυναικὸς θάσ' ὡς, ὁποῦδ' ὅποτε καὶ ὅν κρυφθῇ, χωρὶς ἀσφάλειαν ζῇ καὶ ἀποβῇ καὶ τρέμει. 13 Βίβλου περισσότερο ὁ ἔχθρος τοῦ Θεοῦ, τοῦ κυριάρχου τοῦ συμπατοῦς. Καὶ ἀποῦ καὶ ὅν πᾶρ ἔχει ἐχθρὸς τοὺς πάντας καὶ αὐτὴν ὁ

1. Ἰσχυρότερον περιβαλεῖται εἶναι ὁ ἴδιος Δαβὶδ, ὁ ποιητὴς καὶ τοῦ παρόντος Ψαλμοῦ ὅτι ὁ ἐκτείνων εἰς τὸν Θεὸν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ μόνον κατέβηκεν ἀπὸ πύργου τοῦ 98
2. ἴδιος.

3. ἴδιος. 6. 22.
4. ἴδιος. 42. 3.

κόμη τὴν κτισίαν· καὶ, καθὼς φοβεῖται καὶ τοὺς φίλους τοῦ καὶ ὅλα τὰ σπαιχεῖα καὶ τὰ θῆρια, τὸν περιφρονεῖ διακλήρη ἡ κτίσις· τοιοῦτοτρόπως ὁ Θεὸς πολέμῃ καὶ τρόπῳ τινά με ἐν περιφρονητικῷ φῶσφι διαλύει τοὺς ἐχθρούς τοῦ καὶ τοὺς ἀντιπάλους τοῦ· διὰ τοῦτο θεοειδῶς ἄλλως μὲν ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς τοῦ, πρὶν προλάβουσιν νὰ ἐργασθῶν τὴν γῆν, τοὺς κατέφαγον τὰ θῆρα· ἄλλως δὲ τοὺς κατακαυσεν το πῦρ· ἅλλὰ ἔχουσιν τόξα καὶ φορέτραι καὶ εἶναι κατὰ πάντα ἔτοιμα νὰ πολέμησούν, καὶ ἔχουσιν τοποθετήσῃ αὐτὰ εἰς τὴν φρενέτρην· ἔτοιμα δὲ ἐκτόξευσιν ἅλῃ ἢ ἰσχυρῶς τῶν· εἶναι μὴδὲν νῆ καὶ καθόλου αὐτὰ δὲν μᾶς φοβεῖσιν· Ἀκόμη καὶ ὅταν ἰδῶ κάποιον νὰ ἔχη ἐκτόξευσαι τὸ βέλος τοῦ κατ' ἐμοῦ, καὶ πάλιν δὲν θα φοβηθῶ· ὁ γὰρ χρεώζοντα νὰ δῶ, ποῦ δὲν ἔχουσιν καμμίαν ἰσχύν, ὅταν εἶναι ἀντικαταστήσας πρὸς βλάβην, ὅταν ἀπὸ αὐτῶν αὐτὰ ἢ εὐνοῖαι τοῦ Θεοῦ· Ἀκόμη καὶ ὅταν μηχανορραφοῦν μετὰ δολότητος εἰς θάρος μου καὶ δὲν με πολέμῳ εὐθὺς τότε προσώπων γελῶ εἰς θάρος τῶν· ποῦ δὲν ἔχουσιν τὸ θάρος νὰ πολέμησούν ἀνδρικῶς καὶ δάλλουν ἀπὸ κρυφῆν καὶ σκοτεινὴν θέσιν· ἵππε δὲν εἶναι περισσύτερον ἀσθενὲς ἀπὸ ἴσιν καὶ χύν, ποῦ ὁδικῶς ἐπιβουλεύεται ἄλλως· αὐτὸς δὲν χρεώζεται νὰ φανερωθῇ ἀπὸ βίβλου ἄλλως, ἀλλὰ κατατιπτε, ἀπὸ τὰ ἴδια τοῦ, τὰ χέρια καὶ ἀπὸ τὸν δόλον, ποῦ εἰσὶν αὐτῶν· ἄλλων δὲ ἀπὸ αὐτοῦ εἰς ἴδιον· τί εἶναι λοιπὸν πρὸ ἀσθενικῶν ἀπὸ ἑνὸς ἀνθρώπου, ποῦ καταστρέφεται ἀπὸ τὰ ἴδια σατανικὰ σχέδια τοῦ, ἑκτόξ δὲ ταύτων ἔχει νὰ εἴπω καὶ τὸ εἶπῃ· ὅτι μερικοὶ ἀμαρτωλοὶ δὲν πολέμῳ μόνον τοὺς ἀνθρώπους τοῦ Θεοῦ καὶ μάλιστα δολῶς· ὁ ἀλλὰ καὶ ἀνθρώπους ἀνευθύνους ποῦ ποτὲ καὶ εἰς τιποτὴ δὲν τῶν· ἡ δὲ ἡβάν· Πόλυ συντόμως λοιπὸν καὶ αὐτοὺς ὁ Θεὸς τοὺς καθιστᾷ ἀνίσχυρους καὶ ἀσθενεῖς· διότι ὅπως ἐκεῖνα ποῦ εὐνοῦ ὑποδημάτων κλωσσούν κομφὲ ἀ ἐκεῖνα μὲν καθόλου δὲν θλάπτουσιν αὐτοὶ δὲ καταματώνουσιν καὶ καταπληγνύνουσιν τὰ πόδια τοῦ, ἔτο συμβαίνει καὶ μετὰ αὐτοὺς· ἑκτόξ τοῦτων ὑπάρχει καὶ ἄλλος λόγος, ποῦ καταλύεται ἡ πολέμικὴ ἰσχὺς τῶν ἐχθρῶν τοῦ Θεοῦ· Ποῖος εἶναι ὁ λόγος αὐτός· εἴτι αὐτὰ τὰ ὅποια αὐ κατήχησας αὐτοὶ ἐκρήμνισαν· ποῦ σημαίνει τοῦτο· Ἐναντὶν σοῦ πολέμου καὶ μάχης ἐπιβήκοντες νὰ κρημίσουν τὸν νύμφην σου καὶ τὰ προστάγματα σοι· Προσπαθοῦν δεδαιώς νὰ καταργήσων τὰς προσπάγας σου, τὰς ἐντολὰς σου, καὶ τοὶ αὐτοὶ εἰς καταχωρεῖν

μὴναι ἀκαταμάχητος· Ἐ· ἢ τὸ ἀνωτέρω νόημα διωσωμεν εἰς τὰ φολμικὸν χωρίον ἢ ὅτι καὶ παραβάται τοῦ νόμου καθίστανται οἱ ἐχθροὶ, εἰς τὸ ἴδιον συμπεράσματι καταλήγουμεν· καὶ αὐτὸ τὸ γεγονός δὲν εἶναι μικρὸς λόγος ἀδυναμίας καὶ ἀσθενείας, τὸ ὅτι ἀπὸ δὲν ἐπληρώσαν τὰς ἐντολὰς σου καθίστανται διὰ τοῦτο πολέμῳ καὶ ἐχθροὶ σου· διὰ τοῦτο καὶ ἐναντὶν τῶν εὐσεβῶν πολέμου, καὶ δολότητος σχεδιάζουν, ἔπειθ' ἔν ὑποκαοῦν εἰς τὰ ἴδικά σου προστάγματα.

2 Ἀφοῦ ὠμίλησεν ὁ Δαβὶδ περὶ τῆς ἐδυνάμεις τῶν πολέμων, καὶ ἀφοῦ ἀπεθεξεν αὐτὸν ὁ γὰρ προηγουμένων, ποῦ θα ἐκρησματοποιούν ἄλλο· ¹¹⁵ Ἀ· ἀλλὰ μετὰ ποῦ αὐτὸς ἐθεώρει δρθά (διότι, δὲν εἶπε, ὅτι δὲν ἔχουσιν χρήματα οὔτε φρουρία, οὔτε συμμάχους, οὔτε πόλεις, οὔτε ὅτι εἶναι ἀπερρι τῶν πολέμων πραγμάτων, ἀλλὰ ἀφοῦ παρεβλεφε δλα αὐτὰ καὶ τὰ περὶ φρονήσεως ἀν μῆδον καὶ καὶ εἶπεν ὅτι εἶναι παρόνομα, ὅτι πολέμου εἶναι πῶν ἀνθρώπων, ἀπὸ τοὺς ὅποιους δὲν ἔχουσιν βλάβην, ὅτι προσπαθοῦν νὰ κρημίσουν τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ)· Ὁμῶς ἐπίσης καὶ περὶ τῆς παρατάξεως τῶν δικαίων καὶ ἀπὸ αὐτῶν ἀποδεδεικνύει τὸ εὐάλωτον ἐκείνων, τῶν ἀσεβῶν· Ἐπο καὶ ἡμῶς ἄς κρημίσωμεν τὸν ἰσχυρὸν καὶ τὸν ἀσθενῆ· ὁ γὰρ ἀναλόγως τῶν κρημνιστῶν, τὰ ὅποια ὑπολογίζουσιν καὶ φοβούνται· ἢ καταγ' ἄσπο, ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου· Ἀπὸ αὐτὰ δὲν φοβούμεθα καθόλου· διὰ ποῖα πραγματὰ ὑπερηφανεύονται· διὰ τὴν δυνάτητα, τὴν πονηρίαν· Ἐ τὴν πολυτελή περ βολήν, τὸν ὄγκον τοῦ πλοῦ τοῦ καὶ τὴν σχυρὰν ἐξουσίαν· διὰ τοῦτο ἐκρῶς καθίστανται καὶ καταγέλαστοι· διὰ ὅτι τὰ εἶδη αὐτὰ εἶναι εἶδη ἀσθενείας· Μὰ γνωρίζουσιν νὰ κάμνουν καὶ σάταν καὶ σχέδια λέγει· Καὶ πάλιν μετὰ ἐναφάρσις ἄλλο εἶδος ἀσθενείας τῶν, μετὰ μοῦ λέγει·

Διὰ τὴν δυνάμει πολλὰν ὑπερισχύουσιν, ἐνῶ ἔχουσιν τὰ ἀνωτέρω πάθη· τοῦτο γίνεται ἔπειθ' αὐτοῖς, δὲν γνωρίζουσιν νὰ πολέμῳ καλῶς· ἔπειθ' αὐτοῖς καὶ σὺ ἀγωνίσσεαι διὰ τὰ ἴδια πράγματα, τὰ ὅποια ἐπιδικαοὺν καὶ ἀκείνοι, καὶ εἰς τὰ ὅποια ὀφείλεται τὸ γεγονός· ὅτι γινόντα ἀσθενέστερο, δηλαδὴ διὰ τὴν ἐπιβίωσιν τῆς δόξης καὶ τῆς καὶ ἀδυναστεύσεως τῶν ἄλλων.

Ἀπόφειγε τὰς ἐπιβόλεις τῆς προσπάθειας αὐτῆς σου, καὶ ἐντὶ ταύτων παρατάξαι εἰς ἐκείστων τῶν ἐπιτιθεμένων ἀναισθητῶν σου τὰς ἀνιστατοὺς ἀρετὰς· Ἀντιμετώπισε δὲ τῆς ἐπικεικίας τὸν ὑπερήφανον διὰ τῆς πενίας τὸν πλεονέκτην, διὰ τῆς ἐγκρατείας τὸν ἀκατάστατον, διὰ τῆς φιλοφρο-

συνης τὸν φθονερὸν. Κατὰ τὸν τρόπον αὐτὸν εὐκόλως θὰ ἀντιπεξέλθῃς κ' ἐπὶ αὐτῶν. C Ἄλλ' ὅσα διηγήθησαν προηγουμένως, ἀναφέρονται εἰς τὴν ἀσθενεῖαν τῶν ἀντιδικῶν. Πρόσεχε τώρα, πῶς ὁμιλεῖ καὶ περὶ τῆς παντοπλίας τοῦ δικαίου, ὅτι συνεχίζε εἰς τὸν φαλμὸν καὶ ἐρωτᾷ «Τὶ κατωρθώσε λόγῳ ὁ δίκαιος μετὰ τοὺς κἀπούς του;». Δηλαδή, εἰ μὴ οὐκ ἐντίβη καὶ τοιοῦτοτρόπως πράττουσι καὶ παλιτεύοντες ζητῶντες νὰ μάθῃς ἀπὸ τοῦ ἔλαβε τὰ ὅπλα τοῦ καὶ ἡντήρησε τὴν δύναμιν τοῦ δικαίου, Ἄκουσε λοιπὸν πῃν συνεχίσῃς. «Ὁ Κύριος ἐξ ἡ καὶ ὑπάρχει, εἰς τὸν ἅγιον Ναὸν τοῦ Ἐξῆς ὁ Κύριος τὸν θρόνον τοῦ ἐς τὸν οὐρανόν» (στῆχ 4). Εἶδες μὲ πῶς αὐτὸς συνταμίαν διηγήθη ὁ ψαλμωδὸς τὴν συμμαχίαν τοῦ δικαίου, T. Ἐποίησεν ὁ δίκαιος, ἐρωτᾷς. Ἀπλῶς κατέφυγεν εἰς τὸν Θεόν τὸν κατακοῦντα ἐς τὸν οὐρανόν, τὸν παντοκράτορα. Δὲν ἐμῶς τὸς, οὐτε ἡτοιμάσε καμὴν φερετρον, ὅπως ἔπραξεν ἐκεῖνος, οὔτε ἔκαιοφυλάκτης μέσα εἰς τὸ σκοτάδι. Ἀλλ' ἀφ' οὗ ἐψηρεν ὅλα αὐτὰ ἔκτισεν σχυρὸν τεῖχος τρόπον τὸν ἀπέναντι αὐτῶν, μὲ τὸ νὰ καταφυγῇ εἰς τὴν ἐλπίδα πρὸς τὸν Θεόν D καὶ τὸν Θεὸν ἀντίταξε κατ' αὐτῶν ὁ ὁποῖος δὲν ἔχει ἀντοκλήν κανὺν ἀπὸ ὅσα οἱ ἀντιδικοὶ χρησιμοποιοῦν, οὔτε κ' ἀλλήλων καρῶν, οὔτε τριτοθεσιῶν οὔτε ὁπλῶν, οὔτε γρημάτων ἀλλὰ ὅλα τὰ φερε εἰς πέρας μὲ ἓνα μόνον νομὸν τοῦ Εἶδες λοιπὸν συμμαχίαν ἀκαταμάχητον, καὶ εὐκαταπόκτικτον καὶ μὲν καὶ συμφέρουσαν,

«Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ ἐξ τὸν οὐρανὸν κατοικοῦντος Θεοῦ βλέπουσι μετὰ πρὸς τελεωμένην εὐμένειαν πρὸς τὸν πτωχόν καὶ τὰ βλέφαρά του ἐξετάζουσι καὶ ἀκροῦνται τοὺς ἀνθρώπους. Ὁ Κύριος ἐξετάζει καὶ διαχωρῖς τὸν δικαίον καὶ τὸν ἀσεβή. F Ὁποῖος ἀγαπᾷ τὴν ὀδίκιαν, μισεῖ τὴν ἰδίαν τὴν ψυχὴν του.» (στῆχ 4, 5). Εἰς ἄλλο μέρος ἀναφέρεται ὅτι «ὁ δίκαιος εἶναι ἀντικειμενὸς δοκιμασίας τῶν βλεφάρων τοῦ Θεοῦ» ἢ «ὁ Κύριος εἶναι δίκαιος ἐξεταστής ἢ «ὁ Κύριος δοκιμάζει τὸν δικαίον καὶ τὸν ἀσεβή, μισεῖ δὲ ὑπερβολικὰ ἐκείνον, ποῦ ἀγαπᾷ τὴν ὀδίκιαν καὶ «ὁποῖος ἀγαπᾷ τὴν ὀδίκιαν μισεῖ τὸν ἑαυτὸν του».

Εἶδες, πῶς ὁ δίκαιος ἔχει συμμαχίαν καλῶς ἐφωδωμένον βοηθὸν ἐξωπλισμένον παντοκρῶς παρόντα ποῦ ἐλπίε τὰ πάντα, παρακολουθεῖ τὰ πάντα, ποῦ ἔχει προπαιδὸς νὰ δ' ἐξάγῃ τοῦτο τὸ ἔργον ἔσται καὶ ἂν κινεῖς δὲν τὸν παρακαλῇ, νὰ προνοῇ, νὰ φρονῇ, ζῇ, νὰ ἐμποδίσῃ τοὺς ἀδικούντας, νὰ βοηθῇ τοὺς ἀδικουμένους, καὶ εἰς μέν τοὺς δικαίους νὰ δῶῃ ἀμοιβὰς δ' ἂν τὰ κατορθώματά των εἰς δὲ

τοὺς ἀδικούς νὰ ἐπ' τρέπῃ τιμωρίας διὰ τὰ ἀμαρτήματά των; J ποτε λοιπὸν δὲν ἀγνοεῖ, ἢ ὅτι ὁ Θεὸς ὁ φθαλμῶς. Τοῦ εὐρισκόντα ἐπάνω εἰς δὴν τὴν οὐκομένην. Καὶ οὐκ ὀκνῶν γινώσκει τὰ πάντα καλῶς, ἀλλὰ θέλει καὶ νὰ διαορθῶν αὐτὰ. Δ' αὐτοῦ πρὸς δὴλῶσιν ἀκριβῶς αὐτῆς τῆς ἀληθείας ὁ Θεὸς ὀνομάζεται Δίκαιος. Ἀφ' οὗ λοιπὸν εἶναι δίκαιος δὲν ἀνέχεται νὰ παραβλέπῃ ἀπλῶς τὰ διαδοξατιζόμενα. Ἀποστρέφεται τοὺς πονηροὺς ἐπεινεί τοὺς δικαίους. Ἐπειτα αὐτὸ, τὸ ὁποῖον εἰς τὸν προηγούμενον ψαλμὸν ἔλεγεν, ἐπισημαίνει, ὅτι αὐτὴ ἡ δια ἡ κακία εἶναι, ἰκανὴ νὰ καταστρέψῃ τοὺς ἰσούς τοὺς κοποκούς, τοῦτο καὶ ἐδῶ δηλῶναι λέγων. «Ἐκενος, ποῦ ἀγαπᾷ τὴν ἀδικίαν, μισεῖ τὸν ἑαυτὸν τοῦ». Ἐχθρὸς τῆς ψυχῆς εἶναι ἡ πονηρία καὶ καταστρέφει αὐτήν, καὶ σωσέτω αὐτὸν γινώσκων τοῦτο ὁ πονηρὸς τιμωρεῖται καὶ πρὸ τῆς κολάσεως ἀκόμη. Εἶδες, πόσον εὐπροσβλήτως ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη παρουσιάζει, τοὺς ἀντιδικούς, ὅταν προπαιδὸς ἔχῃ ἑαυτὸν πόσον σπουδαῖον συμμαχίαν ὁ δίκαιος, καὶ ὅταν μάλιστα οἱ ἀσεβεῖς καταστρέφονται ἀπὸ τὰ ἴδια των τὰ ὅπλα. Β' τὰς παρενοχλήσεων των, Εἶδες, πῶς διὰ τῶν παθῶν, καὶ τῶν ὁπλῶν, ποῦ προσπαθοῦν νὰ στρέψουν ἐναντίον τῶν ἁλίων, οἱ ἀσεβεῖς φράσσονται καὶ αὐτοπεριφρονῶνται, καὶ μὲ τὰ ὅπλα καταδρακνύονται καὶ βλάπτουσι τοὺς ἑαυτοὺς των. Εἶδες ἐπίσης τὴν ἐκκόλιν τῆς συμμαχίας τοῦ Θεοῦ, διότι, δὲν χρειάζεται, νὰ διαδοῖς κανεὶς καὶ νὰ μεταδῇ κάποιου δ' ἂν ἀποκτήσῃ τὴν συμμαχίαν αὐτῆν, οὔτε χρῆμα, τα νὰ ἐξοδωσῇ, διότι ὁ Θεὸς εἶναι παντοκρῶς παρὼν καὶ βλέπει τὰ πάντα.

«Ὁ Κύριος θὰ ἐξοπολίσῃ ἀπὸ τὸν οὐρανόν, σάν θροῦν, ὁλεθρίας παντοκρῶς κατὰ τὸν φθορῶν. Θὰ ρῶν κατ' αὐτῶν φωτὶ καὶ βελία, καὶ ἀνεμὸν θύειν. Αὐτὰ θὰ ἀποτελοῦν τὸ καταιστροπικὸν μερῶν, ποῦ θὰ γεμίσῃ τὸ πᾶν, τὰ ὅπλα οἱ ἀμαρτωλοὶ θὰ ἀναγκασθῶν νὰ πτωσῶν. Διότι εἶναι δίκαιος ὁ Κύριος καὶ ἀγαπᾷ τὴν δικαιοσύνην στρέφει τὰ πρόσωπα του πρὸς τοὺς εὐθεῖς καὶ ἀγαθοὺς» (στῆχ 6, 7).

Ἄλλος λέγει: «Θὰ βρέξῃ ἐπὶ τῶν παρῶντων ὁ Θεὸς κάρβουνα ἀναμμένα» καὶ «ἢ εὐθιότητα καὶ δικαιοσύνην θὰ ἀντικρύσῃ τὸ πρόσωπον αὐτῶν» δηλαδή τῶν δικαίων, ἢ αὐτῶν τοῦ Θεοῦ. C. Ἀφ' οὗ ὁμοιωθεὶς περὶ τῆς τιμωρίας τῆς προερχομένης ἐξ αὐτῆς παύτης τῆς κείνης κατὰ τὸν πονηρὸν καὶ ἐπειδὴ πολλοὶ περὶ φρονούν αὐτὴν τὴν τιμωρίαν

αν, διά τοῦτο κατατάρσσει τὴν δικαιοσύνην τῶν πονηρῶν μετὰ τὴν τελευτὴν καὶ τιμωρίαν, ποῦ ῥίπτεται κατ' αὐτῶν ἀναδεν καὶ τὴν ὁποῖαν παρουσιάζει μετὰ λόγια ἐντυπωσιακὰ καὶ τρομερά. Πῦρ καὶ θανάφι καὶ ὀρμητικὸν ἀνεμὸν καταίγῃ οὐδὲ καὶ ἀναμμένο καρβουνά, λέγει, θὰ ἐβρέξῃ ὁ Θεὸς ἀπὸ ὀψήλας. Μετὰ τὴν μεταφορικὴν εἰκασίαν τῶν λέξεων τούτων θέλει νὰ παραστήσῃ τὴν ἀναπόφευκτον τιμωρίαν, τὴν φοβερότητα τῆς κολάσεως, τὴν ἀδικίαν, τῆς καταστροφῆς καὶ τὰ καταστρεπτικὰ ἀποτελέσματα.

3 Τ σημειώει ἡ φράσις τοῦ Ψαλμοῦ «ἡ μερίς τοῦ πονηρῶν αὐτῶν». Τοῦτο, λέγει, εἶναι ὁ κληρὸς αὐτῶν, τῶν πονηρῶν, αὐτὸ εἶναι, τὸ κτήμα των. Δ' εἰς αὐτὸ θὰ διέλθουν τὴν ζωὴν των, καὶ ἀπὸ αὐτὰ τὰ καταστρεπτικὰ πράγματα θὰ καταστραφῶν. Ἐπεὶ δὲ ὁ Θεὸς θέλει τὰ πάντα, δὲν θὰ ἀνεχθῇ αἰωνίως αὐτὰ νὰ παρέρχονται ἀτιμωρητὶ πράγματα, τοῦ καὶ ἄλλος προφήτης λέγει «Εἶναι κοῦραὸς ὁ δεσπότης σου, Κύριε, καὶ δὲν ἀνέχεται νὰ ἰδῇ τὴν πονηρίαν πρᾶγμα καὶ δὲν ἔναι ἐπίσης νὰ ἀνέχεται τοὺς δικαίους νὰ πονοῦν». Αὐτὸ ἀκριβῶς καὶ ὁ Δαυὶδ περισταίνει λέγων δὲ «Δίκαιος εἶναι ὁ Κύριος καὶ τὴν δικαίαν αἰσίνην αἰσθάνεται». Τοῦτο εἶναι σπουδαῖον ἰδιώμα τοῦ Θεοῦ, νὰ ἀποδεχεται εὐχαρίστως τὰ δίκαια καὶ τὴν ἀρετὴν καὶ νὰ μὴν ἀνέχεται μέχρι τέλους τὰ ἄδικα καὶ τὰ στραβά. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ὅταν ἤρχιζε τὸν Ψαλμὸν ἔλεγε· «Ἐγὼ ἀπόλυτον ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν Κύριον. Πῶς λοιπὸν μὲ συμβουλεύειτε νὰ τρέξω καὶ νὰ κρυφθῶ εἰς τὸ ὄρη, σὺν σπουργίτης;». Ἐκεῖνα, λοιπὸν ποῦ στηρίζουν τὰς ἐλπίδας των εἰς τὰ δικαστικά, δὲν εὐρισκονται εἰς καλυτέραν μοῖραν ἀπὸ τὸ σπουργίτι, τὸ πτωχὸν αὐτὸ πτηνόν, ποῦ ἐλπίζει, νὰ γλυτώσῃ δὲ τῆς καταφυγῆς εἰς τὴν ἐρημὴν καὶ ἐκκόλως συλλαμβάνεται ἀπὸ βλοῦς. Παρόμοιος μὲ τὸ σπουργίτι εἶναι καὶ ἐκεῖνος, ποῦ ἐλπίζει εἰς τὰ χρήματά του ἰκανῶς τὸ μακρὸν σπουργίτι ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὰ παιδιὰ συλλαμβάνεται, μετ' ἐξοθρογῆς καὶ παγίδες καὶ μετὰ μύρους ἄλλους τρόπους ἔτσι καὶ ἐκεῖνος, ποῦ ἐνδιαφέρεται, διὰ τὸν πλούτου ἔχει ἐπιβουλὰς ἐχθροῦς του καὶ τοὺς φίλους του καὶ τοὺς ἀντιπάλους του. Ἀλλὰ ὁ πλούσιος ζῇ περισσότερον ἐπικινδυνῶς καὶ αὐτοῦ τοῦ σπουργίτι οὐ, ἐπειδὴ ἔχει πολλοὺς, ποῦ τοῦ σπίνουσι παγίδας.¹¹⁷ Ἀ κα πρὶν ἀπὸ αὐτοῦ ἔχει τὰς ἰδίας τὰς τουηράς ἐπιθυμίας. Καὶ αἰωνίως μεταπόστης εἶ

¹¹⁷ Ψαλμ. 118.

να, ὅτι πάντοτε ἐξαρτᾶται ἀπὸ τοὺς ἐκαστοὺς καιροὺς, καὶ φοβεῖται τὴν μανίαν τῶν θημῶν, καὶ τὴν ἀργὴν τοῦ Θεοῦ λέως καὶ τὰς ἐπιβουλὰς τῶν κολακῶν καὶ τοὺς δούλους τῶν φίλων καὶ ὅταν τὸν γνωρίζουν καλῶς καὶ οἱ ἐχθροὶ του, αὐτοὺς προσκινῶς τρέμει. Καὶ ὅταν ἀκόμη ἐπικρατῇ εἰρήνη, αὐτὸς, ὁποπτεύεται συνεχῶς τοὺς ἐπιβουλὰς ἐχθροῦς του. Διὸ δὲν ἔχει πλούτου μόνιμον καὶ ἀναφαιρτόν. Διὰ τοῦτο συνεχῶς σὺν το σπουργίτι πετᾷ καὶ μετακινεῖται ἐπιθυμῶν νὰ εὐρσκετα εἰς τὰς ἐρήμους καὶ τὰ ὄρη, καὶ νὰ ζῇ ἐκεῖ ἀπέραστον σκότος. Καὶ ἐνὶ εἰρήνῃ αὐτὸς ἔχει μέσα του πυλὸν σκότος καὶ συνεχῶς, μὴχανορραφεῖ. Δὲν συμβαίνει τὸ ἴδιον καὶ μετὰ τὸν δικαίον. Ὁ δικαίος τοῦ δικαίου ἀστράπτει, σὺν τῷ φῶσι. Οἱ δικαιοὶ, αὐτοὶ προσκοῦν νὰ ἐπιβουλεύονται ἀλλήλους, οὐτε νὰ ἀδικοῦν, ἀλλὰ ἔχουν ἐλαφρὰ τὴν ψυχὴν των ἀπὸ ἁμαρτίας. Ἐνὶ οἱ πλούσιοι συνεχῶς μὴχανορραφοῦν συνεχῶς ἐλασκοντα εἰς τὸ σκότος καὶ τὸν φόβον καὶ τὴν ἡμέραν θάπτουν σκοτάδι, διὸ ἡ ψυχὴ των συνεχῶς πληττεῖται ἀπὸ τὸν φόβον. Πῶς λοιπὸν θὰ διασκορπισθῇ αὐτὸ τὸ σκοτάδι, θὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τὸ σκότος, ἐὰν ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ ὅλα τα πάθη αὐτὰ, καὶ ἐὰν ἐξαρτῆται ἀπολύτως τὸν αὐτὸν σου ἀπὸ τὴν ἐλπίδα τοῦ Θεοῦ, ἔστω καὶ δὲν μέχρι τοῦδε ἦσαν μυριάκις ἁμαρτωλὸς «Παρατηρήσατε προσεκτικὰ, λέγει, εἰς τὴν ζωὴν τῶν ἀρχαίων γεννητῶν καὶ ὁπιστάσασθε, ποῖος ἦλπισεν εἰς τὸν Κύριον καὶ ντροπώσθηκε». Ὁ δὲν εἶπε «ἐγὼ καὶ σὺ» ἀλλὰ «τίς» ὅστω καὶ ἁμαρτωλὸς λέγει τὸ δε ἀξιοθαύμαστον εἶναι τοῦτο, ὅτι καὶ πρὶν ἁμαρτωλὸν, ὅταν στηρθεῖ εἰς τὴν ἀγκυραν αὐτὴν τῆς ἐλπίδος, γίνεται ὑκατάβλητοι ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς των. Τοῦτο βεβαίως ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν διάθεσιν σου πρὸς τὸν Θεόν, ὅταν, ἔστω καὶ μετὰ μύρια κακὰ ἐὰν ἐπιδαρύνεσαι καὶ παρ' ὅλα ταῦτα ἔχῃς τὸ θάρρος σου εἰς τὴν θεῖαν φιλοφροσύνην. Ὅπως ἀκριβῶς θεωρεῖται, ἐπικατάρτατος ἐκεῖνος ποῦ ἐλπίζει εἰς τὴν προστασίαν οὐδὲν ἄνθρωπου, τοιοῦτο τρόπον μακάριος εἶναι ἐκεῖνος, ποῦ στηρίζει τὰς ἐλπίδας του εἰς τὸν Θεόν.¹¹⁸ Ἀρὰ ἀπομακρυνθῇ λοιπὸν τὸν αὐτὸν σου ἀπὸ ὅλα, στηρίξου γερά εἰς αὐτὴν τὴν ἀγκυραν τῆς ἐλπίδος. Διὸ ὁ Θεὸς καὶ ὅλα τὰ ἐποπτεῖ καὶ δίκαια κρίνει καὶ δὲν μένει μόνον εἰς τὸ στάδιον

¹¹⁸ Περ. 4, 18.
¹¹⁹ Σοφ. Σοφ. 2, 10.
ἐρ.

τῆς κριτικῆς ἀλλὰ προχωρεῖ καὶ εἰς ἔργα διὰ τοῦτο, ἀρᾶς ὁ προφήτης ὠμίλησε περὶ τῆς δικαιοσύνης του ἔδεξε καὶ τὴν τιμωρίαν τῶν ἀμετανοητῶν, διὰ τοῦ πυρός καὶ διὰ τῆς ὀργῆς καὶ τῆς καταιγίδος. Κάνε, δὲ αὐτό, ἐπειδὴ φροντίζει καὶ διὰ ἐκείνους καὶ διὰ τῶν ἀπειλῶν τῆς κολάσεως τοὺς κάνει περισσότερο φρονίμους. Χάρη δὲ τῶν αὐτῶν λοιπῶν, ὡς προστρέχοντες πρὸς Αὐτόν καὶ διαρκῶς ὡς ἔχοντες κατανύξιν ἐν ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν πρὸς τὸν Θεόν.

Διότι τοιοῦτοτρόπως καὶ τὴν ἀπόκτησιν τῶν πνευματικῶν ἀγαθῶν θὰ ἐπιτύχοντες διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὅποιον ἀνήκει ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΕΣΤΟΝ Α' (Ι) ΨΑΛΜΟΝ

118 Α' ἔχει τὸν πῦλον ὁ 11 Ψαλμός «Εἰς τὸ τέλος ἐπερτῆς Ὁ γ δ ὁ ης» ἡμερῶν, τῆς Κυριακῆς κατὰ τοῦ Πατέρως, καὶ ἀποδίδεται εἰς τὸν Δεσφ. Ἄλλος ἀποδίδει τὸν πῦλον «Εἰς τὸν ν. κ. ο. π. ο. β. υ. φ. π. ε. ρ. τ. η. δ. γ. δ. ο. ης» Ὁ δὲ Ἐδριανός «Α. σ. ε. μ. ν. θ. λέγει».

«Σώσε με, Κύριε, διότι ἐξήφανθη πᾶν ἀνθρώπου ἐνάρητος. Σώσε με, ὅτι ἐγὼ ὀλιγοὶ καὶ σπᾶμαι, ἀνὴρ μέσος εἰς τοὺς ἀνθρώπους αἱ ἀληθεῖαι» Ἄλλος λέγει «Δὲν ὑπάρχουν πᾶν πῦλον, ἀλλ' ἐμεῖς εἰς τοὺς ἀνθρώπους» (στ. χ. 2).

Β' Δυσκολὸν πρᾶγμα εἶναι ἡ ἀρετὴ καὶ δυσκολὸν κατόρθωτος καθ' ἑαυτήν, προ παντός διό, ὅταν αὐτός, τοῦ πῦλον ἐπιδώκει, ζῇ εἰς ἐνα κοσμον, ποῦ σπανίζον οἱ ἀγαθοὶ ἀνθρώποι.

Καὶ καθὼς ἐπέρχεται κούρασις εἰς τὸν ὁδοιπόρον, ὅταν μαλιστα οὗτος ὁδοιπορῇ ἐν ἐν συνδοῦ καὶ ὅταν δὲν ἔχη κανὺνα συνολητῆν κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν αὐτήν, ἔσται συμδῶν, καὶ μετὰ τὸν ἀγωνιστῆν, ποῦ ἐπιδώκει τὴν ἀρετήν. Διότι δὲν εἶναι μικρὸν πρᾶγμα ἡ συνουσιαστροφὴ καὶ ἡ πνευματικὴ συμπαραστάσις, πρὸς προέρχεται ἀπὸ τοὺς συνουσιασμένους διὰ τὴν κατόρθωσιν τῆς ἀρετῆς ἀδελφούς. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος λέγει «ὡς προσέ-

χόμεν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον, νὰ παρατρυνώμεθα πρὸς τὴν ἀγάπην ἐπὶ τὰ καλά ἔργα».

Διὰ τοῦτο πρὸ πάντων εἶναι ἀξιοθαύμαστο καὶ ἀξιωμακόστο οἱ παλαιοὶ ἀγωνιστῆς τῆς πίστεως, ὅχι τόσον ὅτι ἐπέτυχον τὴν ἀρετήν, ὅσον ὅτι τότε εἰς τὴν πρὸς πάθεα τῶν ἐκείνων ἐπεκράτε γὰρ τῶν πνευματικῶν ἡγερσίων μεγάλη καὶ ἐλλείψει παντοφύλης τῆς ἀρετῆς καὶ μάλα σὺν δὲ τὸν πρὸς τὸν Θεόν ἐπαρρησιάζοντο ἄλλο φανέται, πρὸς τὸν παρακαλῶν ἐνθάρρυνον καὶ εἰς ἄλλους.

Γ' Τοῦτο ἀκριβὲς ὑπαινίσσεται καὶ ἡ Γραφὴ λέγουσα, ὅτι «ὁ ἡμεῖς ἐγὼ ν. ὁ μόνος δικαίος καὶ τελείος μετὰ τῶν ὁλοῦν, ποῦ ἐξῆσαν εἰς τὴν γένεσιν τοῦ» Διὰ τοῦτο θὰ μάλιστ' ἐν τῷ Ἀδριανῷ, τὸν Λωτ, τὸν Μωυσέα, ὅτι ἀκριβὲς ὡμοιοῦν οὖν τοὺς ἀστέρας μέσα εἰς κατακόρυφον νύκτα, οὖν τὰ τριαντάφυλλα μέσα εἰς τὰ ἐγκόθια καὶ οὖν τὰ πρόβια μετὰ τῶν ἡμερῶν λυκῶν εὐρισκόμενοι, θαυμάζοντες τὸν ὁμοῖον τῆς ἀρετῆς ἀνιθῶς πρὸς τοὺς ἄλλους γὰρ εἰς τὸν ἅλιν καὶ χωρὶς νὰ ἐκδέχονται τὴν ὑπὸ τοῦτον πορφυρῶν τῶν.

Ἐὰν, λοιπὸν τὸ ἔδον τὸ πλῆθος τῶν συνουσιασμένων εἴνα ἐμπόδιον εἰς τὰς ἐπιθωξείας ἐνός ἀνθρώπου, ὅταν μάλιστα τὸ πλῆθος, αὐτὸ πρᾶτ' ἐπὶ τὰ ἀντιθέτα ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων οὗτοι καὶ εἰν αὐτοὺς πολλὰ ὑποφέρει μετὰ τὸ νὰ θαδίζη μόνος, ἐκαστον ὁλοῦν, φαίνεται ποῦ, δυσκολίας οὐκ ἀντιθέτῃ ὁ ἀγωνιστῆς τῆς ἀρετῆς. Δ' Καὶ εἶναι εἶναι ὅτι σκῆλον εἰς τὸν πλοισαῶν, νὰ κατεβῇ τὸ πλοῖον ἐντὶ θέτῳ πρὸς τὰ κίματα καὶ τὸν ἀρρητὸν ἀντὶθετον αὐτῶν. Ποῦ μεγαλυτέρως δυσκολίας οὐκ ἀντιθέτῃ ἐκείνους, ποῦ ἐπιδώκει τὴν ἀρετὴν μόνος μετὰ τῶν συνουσιασμένων τοῦ. Διὰ τοῦτο ἀκριβὲς καὶ ὁ δικαίος, ἐπειδὴ μάλιστα μόνος ἐπληρώθη τοῦ ἀνῶντος τῆς ἀρετῆς καθ' ἡν στιγμήν ὁλοῦν οἱ ἄλλοι ἐξεδύον τὸν ἀντὶθετον ἀπ' αὐτοῦ δρόμον, διὰ τοῦτο κατεφύγε εἰς τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ καὶ λέγει «Κύριε, με Κύριε» Τποτε ἄλλο λυκὸν δὲν θέλει νὰ δηλωσῇ με τοῦτο παρὰ τὸ ἐξῆς. Ὅτι ἔχω ἀνάγκην τῆς ἀνῶντος θαυμάσιος τῆς οὐρανίου ἐπικουρᾶς καὶ τῆς θεᾶς συμμάχας. Διότι, ὡς εἰς τὸν ἀντὶθετον πρὸς ἄλλους δρόμον διὰ τὴν κατόρθωσιν τῆς ἀρετῆς, ἔχω μεγάλην ἀνάγκην τῆς θαύμας προνοίας, καὶ οὐρανίου συμπαράστασις, Εἴτε λοιπὸν ὁ ὡς ἀκριβὲς «Σώσε με, ὅτι ἔχει ἐξήφανθη καὶ δὲν

αὐτό. Ποῖος δύναται νὰ μᾶς ἐξουσιάσῃ καὶ νὰ κλεισθῇ τὸ στόμα μας. Απαλῶς κανεῖς» (στίχ. 4, 5) Ὁ ἄλλος μεταφραστὴς λέγει «ὅτι καταδυναστεύομεν τοὺς πάντας, ἵσ-κόν μας εἶναι τὸ στόμα, ποῖος δύναται νὰ καταστῇ κυριάρχος μας». Εἶδες ὁμῶς πᾶς ὁ προφήτης ἐνδιαφέρεται καὶ δι' αὐτοὺς καὶ εὐχεται καὶ ὑπὲρ αὐτῶν ἀκόμη τῶν διπροσώπων. Δὲν στρέφεται ἐναντίον αὐτῶν μὲ ὅσα λέγει, ἀλλὰ ὑπὲρ αὐτῶν ὁμιλεῖ. Διότι δὲν ᾔχθη νὰ κατασπαραξοῦν αὐτοὺς, ἀλλὰ νὰ ἀφανισθῇ καὶ νὰ ἐξαλειφθῇ ἡ κακία των. Ἐδὲν εἶπε δηλαδὴ «εἶθε νὰ ἐξολοθρευθῇ ὁ Κύριος αὐτοὺς», ἀλλὰ «νὰ ἐξολοθρευθῇ τὰ χεῖλη τὰ δόλια».

2. Δὲν ζητεῖ ὁ Δαβὶδ, μὲ ὅσα λέγει νὰ κατασπαραξῇ ἡ ὥσα καὶ ἡ ὑποφῶς τοῦ διπροσώπου, ἀλλὰ ἀξιοὶ νὰ ἐξολοθρευθῇ ἡ πονηρὰ χρῆσις τῆς γλώσσης, ἡ ἀνοησία, ἡ δολιότης, νὰ κοπῇ ἡ ὑπερηφάνεια Διακωμωδῶν δὲ τὸν παραλογισμὸν αὐτῶν ὁ Δαβὶδ θέτε εἰς τὸ στόμα των τὰ μεγάλα καὶ λόγια «τὰ χεῖλη μας τὰ ἐξουσιάζομεν. Ποῖος δύναται νὰ καταστῇ κύριος ἡμῶν». Τὰ λόγια αὐτὰ εἶναι λόγια μανικῶν καὶ τρελλῶν. Δὲ τοῦτο ὁ Παῦλος ἀποδοκιμᾷ, αὐτοὺς καὶ λέγει «ὅτε ἀνέχετε εἰς τὸν ἑαυτὸν σας ἔχετε ἀγορασθῇ ἅντι τιμήματος (ἅντι δηλαδὴ τοῦ διὰ τὸν ἀνθρώπου χρυθέντος τιμίου Αἵματος τοῦ Χριστοῦ)» καὶ προτρέπει νὰ μὴ ζῶμεν πλέον διὰ τὸν ἑαυτοῦς μας. Δὲν εἶναι ἰδικά σου τὰ χεῖλη, λέγει, ἀλλὰ τοῦ Δεσπότη. ¹²⁰ Αὐτὸς τὰ ἔδημιούργησεν αὐτὸς τὰ κατασκεύασεν αὐτὸς ἔδωκε ζωὴν εἰς αὐτὰ. Ὁ ἄλλος θὰ μοῦ εἴπῃ ὅτι οὐ τὰ ἔχεις καὶ τὰ χρησιμοποιοῖς. Τὰ ἔχεις δεδωκεν, ἀλλὰ ὅλα ὅσα ἔχουσιν δὲν εἶναι ἰδικά μας. Ἐπειδὴ καὶ χρήματα ἔχομεν ἀλλ' ἄλλο τὰ ἔχουσιν καταθέσει δ' ἡμᾶς. Καὶ γὰρ ἐνοικιάζομεν ἄλλα ἑτεροῦ τὴν ἔχουσιν δώσει εἰς ἡμᾶς. Ἐτσι λοιπὸν καὶ εἰς σὲ ἐμισθώσε τὰ δῶρά του ὁ Θεός, καὶ ἔρριψε τὸν πῦρ τὸν σπέρμα τοῦ μέσου σου, ὅχι διὰ νὰ παραγάγῃς ἀκανθὰς ἀλλὰ τὰ σπέρματα νὰ τὰ μετατρέψῃς εἰς κόπρον τὸ χρήσιμον. Σὲ ἐξώπησε μὲ τὰ ἀγοθὰ του ὅχι διὰ νὰ παρουσάσῃς ἀνοήτως καὶ δολιότητι ἀλλὰ νὰ κόμῃς νὰ φυτρωτῇ δ' αὐτῶν ταπεινοφροσύνη, ἔπαινος καὶ ἀγάπη. Καὶ ὁ ψαλμὸς σου ἔδεικνεν ὅχι διὰ νὰ ἐλείπῃς ἀκαλίστως καὶ αἰσχροῖς. Ὁ ἄλλος διὰ νὰ τοὺς στολίσῃς μὲ σωφροσύνην. Καὶ χεῖρας σου ἐχώρουν ὅχι διὰ νὰ κτεπᾷς, ἀλλὰ διὰ νὰ ἐλεῇς. Πῶς λοιπὸν πολέμεις καὶ λέγει ὅτι «τὰ χεῖλη μας εἶναι εἰς

¹²⁰ 1. Α. Κορ. 6. 19. 20.
8. Ρωμ. 14. 7.

τὴν ἐξουσίαν μας» μὲ τὸ νὰ ὑποβουλώνης αὐτὰ πρὸς διαπραξὴν τῆς ἀμαρτίας, τῆς πορνείας ἢ τῆς ἀκαλασίας. Ἀγέεις «Ποῖος εἶναι ἐξουσιαστὴς μας», Ὁ λόγιος δ' ἀδελφικὸν. Ὁ ἐκφράσας δαιμονιολογίαν ψυχῆς. Βλάπτεις, θυμωπες, ὁ λοκλήρον τὴν φύσιν γύρω σου νὰ διακηρύσσῃ τοῦ Δεσπότη σου τὴν παντοδυναμίαν, τὴν σφαιρὴν τὴν φροντίδα, τὴν πρόνοιαν. Παρατηρεῖς τὰ σώματά σου, τὴν ψυχὴν, τὴν ζωὴν, αὐτὰ τοῦ γίνονται ἅντι ληπτή δ' αὐτῶν αἰσθήσεων, καὶ αὐτὰ, ποὺ εἶναι ἀσάφιστα, ὅλα σχιδόν νὰ λέγουν καὶ νὰ διακηρύττουν τὴν ἄπειρον δυναμίαν τοῦ Δημιουργοῦ καὶ σὺ λέγεις ὅτι «Ποῖος εἶναι ἐξουσιαστὴς καὶ Κύριός μας». Τοῦτο τὸ πρᾶγμα εἶναι δείγμα μανίας, τρελλίας καὶ ἐμφανιμένης ψυχῆς. Ἐξ αἰτίας τῶν παραλογισμῶν αὐτῶν προσέχουσαι μωροὶ καὶ κακοὶ. Ἀλλὰ οὗτοι τοὺς ἄλλους τὸ φρονάζουσιν «Ποῖος εἶναι Κύριός μας», Ὁ ἄλλος, ὁμῶς ἀπολογιστὴν μὲν τὸν Δεσπότην, ἀρνούμεναι ὁμῶς τὸν πρὶν κρίσεως καὶ κολάσεως λόγον ἐξογοράζοντες τὴν κάλυσιν ἅντι μικρᾷς καὶ συντάμῳ εὐχαριστίας. Θέλουν νὰ παραγγοῦν τὸν ἑαυτοῦς μὲ τὴν προστάθειαν νὰ μὴ φέρουσιν εἰς τὰς τοῦ νοῦν καὶ νὰ μὴ ἐνδύμουνται τὴν κατὰ τὴν ἀμαρτωλὴν ἐποψίαν μωροῦ γέννησιν τοῦ πυρὸς τῆς κολάσεως καὶ ξεχνοῦν, ὅτι μὲ τὴν ἀφοσίαν των αὐτὴν ὁ πῦρ τὸν ἑαυτοῦς των εἰς τὸ δάραθρον τῆς ἀπωλείας καὶ τῆς καταστροφῆς. Διὰ τοῦτο σὺς παρακαλῶ καὶ νὰ ἐνθυμηθῇς τὴν γέννησιν τοῦ πυρὸς καὶ νὰ συζητῇς περὶ αὐτῆς. Δ. Τοιοῦτοτρόπως διαπλάττετε ἑαυτοὺς τὴν ψυχὴν σας. Διότι πολλὰ χρήσιμα προέρχονται ἀπὸ τὰς σχετικὰς μὲ τὴν δευτέραν παρουσίαν συζητήσεως σας αὐτὰς.

Διὸ δὲν ἀμέλειν αὐτὴν ὁ Θεὸς ἀπλῶς καὶ μένον χάριν ἀπειλῆς, ἀλλὰ καὶ δ' ἔστιν ἕλκον λόγον διὰ νὰ ἐπιτυχῇ μὲ τὸν φόδον αὐτὸν τὴν θελησίαν μας διὰ τοῦτο καὶ ὁ δαίμονας ἐληγανέμετα καὶ κάνε' τὰ πάντα ἔπειθ' ἔβλε νὰ ἀφαιρῇ τὴν σκεψὶν περὶ αὐτῆς ἀπὸ τὴν μνήμην μας. Μὴ λοιπὸν ἐκβάλλῃς αὐτὴν ἀπὸ τὸν νοῦν σου. Οἶπτε νὰ λέγῃς διαπ' στενωχῶν τὸν ἑαυτὸν μου μὲ παρομοίαν λυπηρὰς σκέψεως πρὶν εἶθῃ ὁ καιρὸς, λυπείσαι παρὰ καὶ ἔκειναι εἶναι ἡ παρὰ καιρὸς λύπη, ὅταν δοκῇ μάστις σὺ τὴν ἐνδοκίμενος ἐντὸς τῆς γέννησιν καὶ τῆς κολάσεως. Τὴν εἶναι καὶ ρὸς λύπης καὶ ὅχι τότε. Ἀκριβῶς τὸ ἀνυφελόν τῆς παρομοίας λύπης δεκνύει ὁ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀσέβου ζῶν πλοῦσιος, ὁ ὁποῖος παρ' ὅταν ἐπ' ἐλπίσῃ ὁπρὸς δολικὰ μεταβάνατον, ὁμῶς οὐδὲν ὠφελήθη. Ε. Ἐάν

8. Α. Κορ. 16. 38.

ήσθάνετο λύπην τὸν κατάλληλον καρὸν, δὲν θά ἐπαθα-
νε, αὐτὰ που ἐπαθεῖν.

Κ' ἔξαιτός τῆς κοκοπαθείας τῶν πτωχῶν καὶ ἔσκα-
τοῦ στεναγμοῦ τῶν πεινῶν, θά σηκωθεί τώρα λέγει, ὁ
ἰκνύρας. Θά θέσω τὸν καταπεσμένον πτωχὸν εἰς τόπον ἀ-
σφαλῆ καὶ σωτήριον καὶ δ' αὐτοῦ θά ἐμφανίσω εἰς τοὺς
ὀφθαλμοὺς ὅλων λαμπρὰν καὶ περὶ τοῦ τῆς δικαιοσύνης
καὶ τῆς δυνάμεως μου» (στich 6) Καὶ ἄλλος λέγει «Θά κά-
μω τὴν σωτηρίαν τοῦ πτωχοῦ πασιγνώστου» Μάθε πόσον
μεγάλῃ εἶναι ἡ ἰσχύς τῆς ταπεινοφροσύνης. Τῶν πεινῶν
ἡ δύναμις ἀπορᾶς ἀπὸ τὴν κατανόησιν τῆς ἀξίας τῆς
κοκοπαθείας (πεινῆτος θεωρῶ ἑκατοντάς, ὁποῖο ἔχουν
συντρεφμένῃ καρδίαν).

Εἰδὼ δ' ὡς ὡλεωδὸς δὲν ρίπτει τὸ βέλος οὐτε εἰς τὸν
πρῶτον διαδουλωσέν οὐτε εἰς τὴν ἀρετήν, ἀλλὰ εἰς τὴν
κακοπάθειαν. Αὐτὴ λοιπὸν ἡ ἀδυσμαρτύρητος κοκοπαθεία
τῶν ἀδικουμένων εἶναι, τοῦ ἔγειρε τὸν Θεόν 12. Α καὶ
προκαλεῖ τὴν θείαν τιμωρίαν τοῦ ἀδίκου καὶ τὴν ὑπερά-
σπισιν τοῦ ἀδικουμένου. Τόσον μεγάλο πρᾶγμα εἶναι ἡ
μετὰ γενναίω φροσύνης κοκοπαθεία καὶ τόσον ἰσχυρὰ εἶναι
ἡ θεοπρόνοια ὑπὲρ τῶν δοκιμαζομένων, ὥστε οὗτοι ἐντὶ
τῆς ἀδίκου κοκοπαθείας καὶ τῆς συμφοράς νὰ ἀπαλάνουν
μεγαλῆς καὶ θεοῦ συντηρίας καὶ συμπαράστασιν. Με-
γάλῃ εἶναι ἡ δύναμις τοῦ στεναγμοῦ ὅς ἐστι προσελκύει τὴν
θεοῦ Δικαιοσύνην. Φοβηθῆτε λοιπὸν θεοὶ ἀδικίτε τοὺς πει-
νῆτος. Ἐκεῖτε θεοὺς σφίς δυνάμιν κοσμικὴν καὶ πλοῦ-
τον, καὶ χρῆματα καὶ ἐπιρροαίτε τοὺς δικαστάς. Ἀλλ' ἔ-
χουν καὶ ἐκεῖνοι πλοῦτον πρὸ ἰσχυρὸν ἀπὸ ὅλα. Εἶνα οἱ ἴδιοι
οἱ στεναγμοὶ καὶ οἱ βοήθιοι τῶν καὶ αὐτῇ ἡ ἴδια ἡ ἀδικία,
τὴν ὅποιον φασίγοντα μοναδικὰ στοχασίαι που προσελκύ-
ουν τὴν οὐράνιον συμμάχον.

Β Αὐτὸ τὸ πλοῦτον οἰκῆματα ὡς γὰρ κρημνίζε, τούτου
κοπεσάψθ' θεμέλια τοῦτα πόλεος ἔστηράν σε τούτου ὀλό-
κληρα θύνη καταστύνην εἰς τὴν θάλασσαν. Τούτο τὸ β-
πλοῦτον, δηλοῖ ἡ οἱ στεναγμοὶ τῶν ἀνθρώπων που ἀδικοῦν-
ται. Στέθετα τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτὸν ὁ Θεός, ὅταν, ἐνῶ
ὑπαφέρουν ἡδὲ πως κανένας κακὸν λόγον δὲν ἐκστομίζου-
ν, ἀλλὰ μόνον σπινδαλοῦν καὶ βοῶντες δακρύς δικὰς τῶν ἀ-
μαρτίας. Τ. σημαίνει τὸ εἶθ' θέσω τὸν καταπεσμένον πτω-
χὸν εἰς τόπον ἀσφαλῆ καὶ σωτήριον καὶ θά δ' ἔξω δ' αὐτοῦ
εἰς ὅλους τὴν δύναμιν μου» (στich 6) Με παρηγορίαν θά
προσπαθῶ αὐτοὺς, λέγει, ἐντυπωσάκα καὶ ὁλοφάνερα
ὥστ' ὅλοι νὰ τὸ ἀντιληφθῶν.

Καὶ πότε δὲν σωζε φανερά ὁ Θεός, ὁ δὲ κάποτε συμ-
θανε καὶ τοῦτο, ὥς ὅχι φανερώς, ἀλλὰ σωτηρώς, ἔπει-
δή δὲν ἔχε ἀνάγκη ἀπὸ τὴν ἀνθρωπίνην δοξάν. Ὁ Τώρα
δικαίως, ἐπειδὴ συνήθειαν οἱ ἀσεβεῖς νὰ ἐπεμβαίνουν, νὰ
θρησκολογοῦν καὶ νὰ ἐμπαιξοῦν τοὺς πεινῆτος, δὲν δὲ
θὲν ἐκεῖνο δὲν ἔχουν Θεὸν συμπαροπατήν καὶ γὰρ νὰ σω-
φρονισθοῦν καὶ αὐτοὶ καὶ ἐκεῖνοι νὰ δολιτωθοῦν περισσό-
τερον λαμβάνοντες προσωπικὴν πείραν τῆς οὐχώρας καὶ
δοστοτικῆς συμμοχῆς λέγει φανερά, θὰ τοὺς σώσω. «Τὰ
λόγια τοῦ Κυρίου. εἶνα λόγια ἀγνά, θάσω πρὸς ἀργυρὸν,
ποῦ ἐπυροκτέθη καὶ ἔχωνεσθ' εἰς κλίθεον τῆς γῆς» (στich
7) Καὶ ποσὸν σχέον ἔχουν τὰ λόγια αὐτὰ μὲ τὸ περ. θάσω,
συμμοχῆς, περ τῶν πεινῶν θεῶν, καὶ μεγάλῃν σχέον ἔ-
χουν καὶ συνεχῶς ἐκεῖνων εἶναι. Μὴ νομισθεῖτε λέγει, ὅτι αὐ-
τὰ ἐμελέθησαν εἰκὴ καὶ ὡς ἔτυχε οὐτε δὲ εἶναι μὴ περ τῇ
ἀπὸ τῆς Τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ εἶναι καθορὰ ἀπηλλογμένη
παντὸς ψευδοῦς. Ὅπως ἀκριδῶς ὁ ἀναχνεωμένος καὶ κα-
θαρισμένος ἀργυρὸς τιτῶν τὰ νόθον καὶ τιτῶν τὸ ξένον
δὲν ἔχει ἔσο καὶ τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ, τὰ ὅποια, ὅς ὅσον
ἐλεχθήσαν, θά ἐκπληρωθοῦν ἐξάπαντος. Β Διὰ τοῦτο λέ-
γει ὅτι τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ εἶναι ὡς ἀργυρὸς που ἐπυρο-
κτέθη καὶ ἔχωνεσθ' εἰς κλίθεον τῆς γῆς. Ἄλλος λέγει
σχετικῶς δὲ τὸ ἐπυρωμένον, χωρὶν τὴν γῆν σημαίνει
δ.τ. καὶ ἡ ἐβραϊκὴ φράσις «βασιλὴ λάκαρε» δηλαδὴ, ἀρ-
γυρὸν χωνευμένον, που ῥεε ἀπὸ τὸν χωνευτικὸν κλίθε-
ον εἰς τὴν γῆν καὶ ἔχει καθαρῶς ὑπερβολικά.

3 Εἶδος, πως ὁ ὡλεωδὸς φανερωμένη τὸ ἀληθές καὶ τὸ
δικαίως μὲ ὀλίγας ἐκόντας, διότι, ὅπως ὁ ἀργυρὸς ποῦ
ἐχωνεσθ' καὶ ἐπυρωθῇ ἐπαίε λημμένως εἶναι ἀπηλλογμένος
ἀπὸ κάθε ξένης οὐσίας καὶ καθαρῶς μετ' ἀκριδείας,
τοιοῦτοτρόπως εἶναι καὶ ἡ ἀπόφασις τοῦ Θεοῦ.

Ε «Σὺ, Κύριε, εἶθε νὰ μᾶς φυλάξης καὶ νὰ μᾶς διατη-
ρήσῃς ἀδελφοί ἀπὸ τὴν πονηρίαν αὐτὴν γενεάν καὶ τώρα
καὶ παντοτεινὰ» (στich 8) Ἄλλος λέγει «εἶθε νὰ φυλάξης
αὐτοὺς, τοὺς δικαίους καὶ ἄλλος νὰ φυλάξης καὶ ἐκτελέ-
σῃς αὐτὰ, τοῦ ὑπεσχεθῆς καὶ νὰ διατηρήσῃς ἡμᾶς ἀπὸ τὴν
πονηρίαν αὐτὴν γενεάν καὶ τώρα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν αἰῶνα».
Ἄλλος ἐξηγεῖται λέγων «νὰ μᾶς διαφυλάξης καὶ νὰ μᾶς
διασωσῇς μαζί, μὲ τὴν γενεάν (τῶν ὁσίων καὶ τῶν ἀγγε-
λῶν) που εἶναι σκηνία πλεονατοῦν τρυφῶν μᾶς οἱ ἀσε-
βεῖς» Ἄλλος λέγει «Θά περιπατήσωμεν» Ἄλλος λέγει
«Θά μᾶς περικυλώσουν λόγον ὅρα οἱ ἀσεβεῖς Σὺ θύκεις δὲν
ἀλιγερῆς καὶ δὲν ἀδ' ἀφορᾶς δὲ τὰ πλάσματά σου ἀλλ'.

δουσαν είναι το ύψος σου, από το όποιον τα παρακαλουθείς, πόσον είναι μεγάλη και ή φροντίς και ή προσοχή σου διά τους υίους των ανθρώπων» (στ.χ. 9) 122 Α "Άλλος λέγει, «όταν υψωθούν οι περικρουημένοι μεταξύ των συνανθρώπων των». "Ετερος λέγει «Κατά το ύψος» ή δε αντίστοιχος εθραϊκή φράσις είναι «χάρη ζολλὼ λειδὴ 'Αβόμ»

«Σὺ Κύριε, εἶθε νὰ μᾶς διαφυλάξης καὶ νὰ μᾶς διοικήσῃς ἀγνους» Παρατήρησε, ὅτι συνεχῶς καὶ ἀρκῶς ἐκ τὸν Θεὸν καταμελεῖς ὁ Δαβὶδ, καὶ ἀπὸ Αὐτοῦ ἀναμένει τὴν συμμοχάν. Τοῦτο κάνει καὶ διότι εἶναι πανίσχυρος ἡ διοίκησις αὐτῆς, χωρὶς νὰ διακόπτεται ἐς καιμὸν ἐποχὴν. Δὲ παρακαλοῦμε λέγει, «κάνειν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους διὰ νὰ μᾶς συμπαρασταθῇ. Διότι, Σὺ, εἶσαι συνεχῆς φύλαξ. Τὶ σημάει τώρα τὸ «κυκλῶ οἱ ἀσεβεῖς περικυκλοῦσιν». Κατὰ μὲν τοὺς Ἑβδαῖοντες Μεταφραστὰς ἔχει τὴν ἔννοιαν, ὅτι, καὶ ἐν ἀκόμῃ μᾶς κυκλῶσιν οἱ ἀσεβεῖς, τίποτε ἀπολύτως δὲν θὰ πάθωμε, ὅτι Σὺ, μᾶς διαφυλάττεις, καὶ μᾶς καθιστᾷς θρασυαυτοὺς καὶ ἐνδοξούς. Β' Κατ' ἄλλον δὲ ἔρμηνευτὴν δεόν νὰ ἐννοήσωμεν τοῦτο θὰ ἐξουδετερωθοῦν οἱ ἀσεβεῖς ὅταν Σὺ, Κύριε, θὰ ὑψώσῃς καὶ δοξάσῃς τοὺς ταπεινωμένους μεταξύ τῶν ἀνθρώπων. Ὅταν θηλασθῇ ἡ μᾶς πού θεωροῦμεθα ἀπὸ τὸν κόσμον περφορημένους καὶ τεταπεινωμένους, μᾶς δοξάσῃς, τότε θὰ ἀπαμακρυνῇς αὐτοὺς καὶ θὰ τοὺς ἀποκραύσῃς.

Τ. σημαίνει τὸ «κατὰ τὸ ὕψος σου» Ἄσκη ἡ φράσις σημαίνει ὅτι, ὁμοίους σου μᾶς ἔκαμες, ὅσον εἶναι δυνατόν εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ εἶναι ὁμοίος σου. «Ἄς δημιουργῇ σωμην» λέγει ἄλλου, «ἀνθρώπων κατ' εἰκόνα ἰδίων μας μετὰ τὸν σκοπὸν νὰ μᾶς ὁμοιάσῃ» 123 Ὅ,τ. εἶναι ὁ Θεὸς εἰς τὸν οὐρανόν, ἐντὸς καὶ ἡμεῖς εἰσθα ἐπὶ τῆς γῆς. Ὅ καὶ 5 πικρὸς οὐδεὶς ἀνωτέρως τοῦ Θεοῦ ὑπάρχει εἰς τὸν οὐρανόν, ἔτσι καὶ εἰς τὴν γῆν οὐδεὶς εἶναι ὁμοίος τοῦ θεοῦ, συγκρίματος τοῦτου κατὰ τὴν ἀρετὴν. «Γινετα», λέγει ὁ Κύριος «ἐμοὶ» μετὰ τὸν Πατέρα σου, ποὺ εὕρισκεται εἰς τοὺς οὐρανούς, καὶ μετὰ τὸν καὶ εἰς ἡμᾶς μέρος τῆς ἐξουσίας του. Καὶ ὁ αὐτοῦ λέγει, ἄλλου «Ἐγὼ ὅταν σὰς δημιουργήσας, σὰς εἶπον εἴσατε Θεοὶ καὶ ὅλο υἱοὶ ἐμοῦ πρὸς Ὑψίστου» 124 Καὶ ἄλλου «Ἐγὼ, Μωυσῆ, σὲ κατέστησα μετὰ τὴν δυναμὶν μου Θεὸν ἐναντὶ τοῦ Φαραὼ» *

10. 12 1, 28
11. Ματθ 5 47
12. Ψαλμ 81 6
13. 125 7 1

Καὶ κατέστησε τὸν ἄνθρωπον ὁ Θεὸς θεοῦ, οὐργάν σωμάτων καὶ ἀσωμάτων πραγμάτων. Καὶ βλέπομεν τώρα μετὰ τὸν Μωυσῆν νὰ μεταβάλλῃ τοὺς νόμους τῆς φύσεως, ἄλλοι. Δὲ ἀλλοὺς νὰ κάνουν ἄλλα ἀξιόθυσματά. Εἰς ἡμᾶς δὲ ὁ Θεὸς ἔδωκε δαταγὴν νὰ μετατρέψωμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας εἰς ζωντανούς ναοὺς τοῦ πρὸς λατρεύσαν τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἐν τῷ που δὲν ἔχῃς τὴν δυναμὶν νὰ δημιουργήσῃς ἐναντὸς οὐρανόν, ἡμπερὲς ὅμως νὰ δημιουργήσῃς ἐναντὸς τῶν Θεῶν μέσῃ σου. Ὅπως ἀρκῶς καὶ ὁ οὐρανὸς διὰ τοῦτου εἶναι ἡμπρός, διότι εἰς αὐτὸν κατοικεῖ ὁ Θεός. Ὅ ἔτσι καὶ ἡμεῖς ἀποκτιμῶμεν Θεούς ἰδότητας διότι ἔχομεν τοὺς Χριστοὺς ἐντὸς ἡμῶν. Ἄμᾳ συνανέστησε μαζί μετὰ τὸν Χριστὸν καὶ μᾶς ἐποπρόβησε εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ θρόνου τοῦ εἰς τὰ ἐποράν σου. καὶ μᾶς ἐπέτρεψε νὰ κάμνωμεν ὁ αὐτὸς ἐν νῆματι. Τὸν θαυμάσια μεγαλύτερα καὶ ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ ἔκαμνεν Αὐτός. Ἄτ' θαυμάσια, λέγει ὁ Χριστὸς τὰ ὅποια ἐγὼ κάμνω καὶ μεγαλύτερα ἀκόμη ἀπὸ αὐτά, θὰ κάνῃ, ὅποιος πιστεύει ἐς ἐμὲ. Καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἄλλος μετέτρεπε τὴν θαλάσσαν εἰς ξηρὰν (ὡς ὁ Μωυσῆς τὴν Ἑρυθρὰν). Ἄλλος ἔκρατε τὸν ἥλιον ὥσάν με καλὸν καὶ διέτρεψε τὴν σελήνην νὰ στοματίσῃ ὡς ἐπ' Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ 14 καὶ ἄλλος καθωδήγούσε τὴν θέρμότητα τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου ὡς σ' ἀνέβη ἐπὶ Ἰησοῦ 15. Οἱ πρεῖς παῖδες ἐπ' αὐτῆς ἐντὸς τῆς καινῆς δ' αὖτ' πείσεως μεταβάλλον τὴν καυστικὴν ἐνέργειαν τῆς φλογὸς εἰς δρόσον καὶ παρ' ὅλον, ποὺ ἡ φλόγα ἐσκαιετο καὶ ἐσούριεν, ὅμως ἦτο διεμένη τρόπον τινὰ καὶ δὲν ἔκαε τοὺς παῖδας 16. Ἐπίσης βλέπε ἀκόμη ὅτι καὶ τὰ θηρία γνωρίζουν νὰ σὲ θωπύσῃ τοὺς φίλους τοῦ Θεοῦ, ἔτσι καὶ παρ' ὅλον ποὺ τὰ ἐθέρειν ἡ πείρα αὐτὰ μετὰ μεγάλης σκεπτικότητος ἀντιμετωπίζον τὸν Δαυιδ 17. Ἄς ἐντραποῦν οἱ γαστρομαργοὶ θρασυκαίονα ἀπὸ τὴν ἐγκράτειαν τῶν θηρίων. Ἀέοντες εἰδὼν τὸν Δαυιδ καὶ ἐσκέφθησαν. ἡμεῖς, ἐνῶ βλέπομεν νὰ ἔρχηται πρὸς ἡμᾶς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, δὲν φιλοσοφοῦμεν καὶ δὲν προβληματίζομεθα. Ἐπ' αὐτὸν ἡμεῖς οἱ ἄεοντες νὰ πεθᾷ

14. Α. Ματθ 6 13
15. Ματθ 23 4
16. 12 14 12
17. 12 14 21
18. 12 14 10 14
19. Δ. Ματθ 20, 1
20. Δαν 3 87
21. Α. Ματθ 6, 22

νουν από την πείναν παρὰ τὰ ἐγγισσον τὸ σῶμα τοῦ ἀγίου. Ἡμεῖς, ἐνῶ βλέπομεν τὸν Χριστὸν νὰ περιπλανῆται γυμνὸς καὶ νὰ λυωνῇ ἀπὸ τὴν πείναν εἰς τὸ πρόσωπον τῶν πτωχῶν, οὔτε τὰ περισσεύοντα οὔτε τὰ ἀχρηστά δὲν τοῦ προσφέρομεν, ἀλλὰ περιτρονέομεν τοὺς ἀγίους προτιμῶντες νὰ ζῶμεν μέσα εἰς τὸν πλοῦτον. Δὲν ἐδασκόμεθα ἀπὸ τὸ παράδειγμα τοῦ Ἰωῶ, ὁ ὁποῖος ἐπειδὴ ἦτο φίλος τοῦ Θεοῦ καὶ εὐσπλαγχνικὸς ἄνθρωπος, ²³ Ἄλλαδε τὰσα εὐδωρα ἐπὶ τὸν Θεόν καὶ μετὰ τὴν γενναιοδωρίαν, ποῦ ποτὲ πρὶν δὲν εἶχε συμβῆ ²⁴ Ἦ ἐκπλήσσεσθαι ἀπὸ αὐτῶν, ὅταν ἀνδραγατοῖ (ὅπως οἱ ἀπάσταλοι;) ἦσαν τόσων θαυμαστοί, ὅπου καὶ τὰ ἐνδύματά των καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ σικὰ των ἦσαν τροφὴ εἰς τοὺς βαρύνοντας καὶ ἀπέρπουσαν καὶ αὐτὸν τὸν θάνατον καὶ τὰς ἀσθενείας. ²⁵ Ἀκόμη καὶ ἄγγελοι ἔδεξαν σεβασμὸν εἰς θεοφοβουμένους ἀνθρώπους καὶ ὑπερβολικῶς ἐτίμησαν (ὅπως τὸν Ἀβραάμ) ²⁶ Πῶς ἦτο θυνετόν νὰ συμβῇ διαφορετικὰ εἰς ἀνθρώπους τοὺς ὅπως οὗτος ὁ Δεσπότης τόσων ἐτιμῶσε, ²⁷ Καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Παλαιᾶς καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Καινῆς Διαθήκης ἀνεβαίνουν παρὰ-μονα ²⁸

Διὰ τοῦτο λέγε «Ζῶ, κατὰ τὸ μέγεθος τοῦ μεγαλείου. Ζῶ διὰ κινεῖς μακροθυμίαν εἰς τοὺς ἀνθρώπους προστά-τεων τοὺς ἀδυνάτους» ²⁹ Ἀφοῦ λοιπὸν κατενόησαμεν τὸ μέγεθος τῆς τιμῆς, ποῦ μᾶς ἔκρινεν ὁ Θεός, ὡς προσ-φέρωμεν τὴν ἀντιτακίαν τῆς τιμῆς αὐτῆς ἀμοιβὴν καὶ τὴν ἐδγνωσμένην, ζῶντες καὶ συμπεριφερόμενοι ἀναλόγως, ἰδιὰ νὰ μὴ μεταστρεφῇ ἡ ὑπερβολικὴ τιμὴ πρὸς ἡμᾶς εἰς τιμωρίαν. Τὴν τιμωρίαν αὐτὴν εἶθε νὰ ἀποφυγῶμεν ὅλοι, κήρυκες καὶ ἀκροαταί, μετὰ τὴν βοήθειαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον ἀφελετα πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκυνήσις εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν

²² 1η 42-43

²³ Πρῶτ. 18, 11-12 καὶ 5-10.

²⁴ Γαλ. 18, 8 καὶ 19, 9.

²⁵ Πρ. 14, 19.

²⁶ Ιουδ. 5. Μάρκ. 16. 7. Πρῶτ. 18, 36 καὶ 10, 9 καὶ 12, 7.

ΟΜΛΑΕΣ ΤΟΝ 118' (12) ΨΑΛΜΟΝ

Ὁ «αλμὸς οὗτος, ὁ 118, φέρει τὸν τίτλον «Εἰς τὸ τὲ λ ο ς», ἢ το ἱκετήριος Ὑμνὸς τοῦ Δαβὶδ. Ὑπάρχει καὶ ὁ τίτλος «Εἰς τὸν ὅς ὡ δ ἡ τ ο ῦ Δ α β ῖ δ» καὶ κμὲ τὴν εὐκαρίαν τῆς ν. κ. η. ρ.

Ὁ «Ὑμνὸς οὗτος, Κύριε, θὰ με ἔχῃς ἐντελῶς ἡχοημι-νοῦν, κατὰ τὸν ἐρμηνεύτην «ὡς με ἡχοημι-νοῦν ὁλοτελῶς», «Ὑμνὸς οὗτος θὰ ἀποστρέψῃς (ἢ θὰ κρῶπτις κατ' ἄλλαν) τὸ πρόσωπόν σου ἀπὸ ἐμὲ. Ὑμνὸς οὗτος θὰ συλλαμβά-νω σκέβαν καὶ ἀποφάσεις εἰς τὴν ψυχὴν μου καὶ θὰ δοκιμάσῃς ἡ καρδίαν μου θλίψεις καὶ ὀδύναις, ἀναζητοῦσα νοσή-ματόν τὸν τρόπον σωτηρίας καὶ μέσον ἀσφαλείας ἀπὸ τοῦς κινδύνους καὶ τὰς περιστάσεις μου,» ἢ κατ' ἄλλον ἐρμη-νεύτην «Καθημερινῇ φροντίζα θὰ ταρασσῇ τὸν κοῦν μου», (στ. χ. 2, 3)

Διὰ τοῦτο λέγε «Ζῶ, κατὰ τὸ μέγεθος τοῦ μεγαλείου. Ζῶ διὰ κινεῖς μακροθυμίαν εἰς τοὺς ἀνθρώπους προστά-τεων τοὺς ἀδυνάτους» ²⁹ Ἀφοῦ λοιπὸν κατενόησαμεν τὸ μέγεθος τῆς τιμῆς, ποῦ μᾶς ἔκρινεν ὁ Θεός, ὡς προσ-φέρωμεν τὴν ἀντιτακίαν τῆς τιμῆς αὐτῆς ἀμοιβὴν καὶ τὴν ἐδγνωσμένην, ζῶντες καὶ συμπεριφερόμενοι ἀναλόγως, ἰδιὰ νὰ μὴ μεταστρεφῇ ἡ ὑπερβολικὴ τιμὴ πρὸς ἡμᾶς εἰς τιμωρίαν. Τὴν τιμωρίαν αὐτὴν εἶθε νὰ ἀποφυγῶμεν ὅλοι, κήρυκες καὶ ἀκροαταί, μετὰ τὴν βοήθειαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον ἀφελετα πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκυνήσις εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν

Εἰ καὶ πῶς ἀντελήφθῃ ὁ ποιητής, ὅτι τὸν ἐλυσόνησεν ὁ Θεός, ἔκ τοῦ γεγονότος, ὅτι ἐγνώριζε καλῶς ποτε τὸν ἐνέβλεπετο ὁ Θεός καὶ ἀντελαμβάνετο ποτε ἐκώπτετο ὁ γλυκὺς οὗτος συνδεσμός τῆς ψυχῆς του μετὰ τὸν Θεόν. Ἐγνώριζε πολὺ καλὰ τί σημαίνει ἡ λησμονία καὶ τί ἡ ἐνθύ-μιαις ἐνός ἀνθρώπου ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ. Διὲν ἔκανε δη-λαδὴ ὁ ψαλμωδὸς, ὅπως, κάνουν οἱ παῖδες τοῦ νομίζου-ντος ὅτι τότε τοὺς ἐνθυμῶται ὁ Θεός, ὅταν ἀπακτοῦν πολλὰ πλοῦτη, ὅταν ἀπωδῆπτε ἐπιτυχίαν εἰς τὰς ἐπιθω-ξίαις των καὶ προκόπτουν εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις των, ὅταν

τους, έρχονται όλα βολικά, όταν υπερισχύουν των αντιπάλων των. Διότι οι άνωτέρω με αυτά του παραδεχονται, έχουν ασφαλισμένη αντίληψη, και συνεπώς ούτε όταν τους λησμονεί ο Θεός το αυτό λαμβάνονται.

¹²⁴ Α. Αυτό δηλαδή που δεν γνωρίζουν το σημειών της μνήμης και ενθυμήσεως εκ μέρους του Θεού, ούτε το σημειών της λησμονιάς έπισης εκ μέρους Αυτού αντιλαμβάνονται. Δ. ότ. αν δεν γνωρίζουν καλώς τας αποδείξεις της αγάπης και της φιλίας, τότε ούτε τα δεινμάτα της έχθρας δεν είναι ικανά να αντί ληφθούν. Πολλούς λοιπόν ανθρώπους που έχουν πλούτον και υλικήν προκοπήν, έχει λησμονήσει ο Θεός. Γ. Γ. πάντων αυτών τούδε έχει εντέλως χάσει. Ένώ άντ θέτως έκείνους που εύρ σκονίζονται εις την άνωθεν κατάσταση, την κατάστασιν της πτωχείας, των θλίψεων, των άποτυχιών, εκείνους κυρίως ενθυμείται ο Θεός. Δ. ότ. τιποτε δεν προκαλεί την μνήμην του Θεού πόσον, πόσον ή πραγματοποίησις μιας αγαθής πράξεως υπό του ανθρώπου ή ψυχική καθαρότης, ή διαρκής προσοχή εις την τήρησιν των εντολών του Θεού, ή φροντίς, δια την άρετήν. Το αυτονόπως και την λήθην, την λησμονιάν, κανένας πράγμα δεν την επιβάλλει εις τον Θεόν όσον ή άμαρτωλή ζωή σι πλεονέξουν και αι άρταιται.

Β. Και εσύ λοιπόν φίλε, όταν διερχεσαι περιοδον συμφορών και θλίψεων μή ληγεις, μή ελπιζομένησιν ο Θεός. Τότε, δε μόνον να παραδέχεσαι, ότ. σε ελπιζομένησιν ο Θεός, όταν εύρ σκεσαι εις την άμαρτίαν και όταν σου έρχονται όλα βολικά. Έάν αυτό το γνωρίζης καλώς πολύ συντάμως θα απομνησθής από τα πονηρά και άμαρτωλά πράγματα.

«Έως τότε θα άποστροφής το πρόσωπόν σου από εμέ.» Ταύτα σημαίνει την παρασπεμένην άδιαφορίαν του Θεού. Δ. ότ. ο Δαβίδ άποδεκναι τας έαγγελίας του Θεού, καθώς και την όργήν του και την κόλασιν, με ανθρώπινα σχήματα. Άποστρέφει λοιπόν και γυρίζει άλλοι το πρόσωπόν του. Ο Θεός από ήμεις, και έπομένως μεις λησμονούμεν όταν πράττωμεν πράγματα αντίθετα από τας έντολάς Του. «Διότι, όταν εύρισκεσθε εις παρανομίαν, λέγει ο Θεός, και έκτείνετε τας χείρας σας προς ήμεις, ζητούντες διά της προσευχής την συμπαράστασιν μου, τότε θα σάς άγνοήσω και θα στρέψω άλλοι τους οφθαλμούς μου.» Η αίτία δε της άδιαφορίας μου προς σάς προέρχεται εκ του γεγονότος C

«ότι τα χέρια σας είναι γεμάτα από αίματα.» Αλλά, εάν έξετάσωμεν δοθύτερον το πράγμα, τότε πάλιν θα διαπιστώσωμεν ότι και ή έγκατάλειψις και ή άποστροφή του προσώπου του Θεού προς άλλην κατευδύνσιν είναι και τούτο δείγμα της υπερβολικής κηδεμονίας του Θεού προς τον άνθρωπον. Διότι το κάνει, ο Θεός με σκοπόν να τον άναστήσωμεν με μεγαλύτερον αφοδρότητα και να μεις προσέλκυση με μεγαλύτερον όρμήν κοντά του. Παρόμοιον πράγμα συμβαίνει εδώ με την περίπτωσιν ενός μανιακού έραστού. Ο έραστής αυτός, παραδίδει κάποτε το αγαπημένον πρόσωπον και το εγκαταλείπει, δι' όλιγον χρόνον, διά να δοκιμασθή την αγάπην του ή δ. έπειρον λόγον, χωρίς όμως να το άποβάλλη εκ της σκέψεως του, αλλά με την έπιθυμίαν να έπιστρέψη γρήγορα πάλιν του και να συναντηθή μαζί του. Έτσι και ο Θεός. «Όταν δε ο Δαβίδ όμωλή περί άποστροφής του προσώπου του Θεού, ύπνοσε και την ληρυσούνην και τα συνεπακόλουθα αυτής. Ποία είναι αυτά, Αυτά, τα όποια άναφέρω. Ο ψαλμός εν συνεχεία, «Έως τότε, Κύριε, λέγε, θα κάνω σχέδια και θα επιβώκω σκοπούς, διαφόρους προς υπερισχύσιν κατά των έχθρών μου και εκ άνοχητάς ματαιώς λόγους των όξενον προβλημάτων μου και απώλησιν από τας ήλψεις μου.» (στίχ. 2) «Οπως άκριβώς ο παλιάρχος, που έξερχεται, της γραμμής πλεύσεως προς τον λιμένα και πλανήται εδώ και εκεί και όπως ο τυφλός, που εξ αίτίας της άπώλειας του φωτός του πηττει, έπάνω και κάτω εις διάφορα άντ κείμενα. Ό έτος άκριβώς συμβαίνει και με τον άνθρωπον, που έπεισε εις την ληρυσούνην του Θεού, που παραδίδεται εις φροντίδας και ποικίλας μαρμίνας και εις συνεχείς όδους και πόνους. Δεν είναι όμως μικρός όφελείας και το γεγονός αυτό, το να προσπαθή δηλαδή ο άνθρωπος να προσελκύση τον Θεόν προς τον έαυτόν του να μετανόη, να φροντίξη να λυγρή ψυχικώς, να πονή και να ζητή τον λόγον της άποστροφής του Θεού. Τούτο και ο Άπόστολος Παύλος προς τους Κορινθίους γράφων περί του έαυτού του λέγει «Και ποίος εί ναι; Ικείνος, που με εύφραυνει και μου προξενεί χαράν, παρά αυτός, που λυπείται, εξ αίτίας των επιπλήξεων μου και των συμβούλων μου.» Δεν είναι συνεπώς μισρόν όφελος του το άσπότης, το να συναισθάνεται τις την άποστροφήν του Θεού να λυπήτα και να πονή δ. αυτό. Διότι τοιούτοτρό-

πως θα ἐπιτύχωμαι γρήγορα τὴν ἀπορῆν του Θεοῦ πρὸς ἡμᾶς. Ἐπειδὴ τότε ὁ ἐχθρὸς μου δὴ υφίσταται ἰσχυρότερος καὶ ἀπειλητικώτερος κατ' ἑμοῦ, Ὡς πατρικὸν καὶ συμπυκνῶς τὸ βλέμμα σου ἐπ' ἐμὲ, καὶ εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου Κύριε, ποῦ εἶσαι; ὁ μόνος Θεὸς μου Φωτίσε τοὺς ὀφθαλμούς μου μὴ τυχόν καὶ καταληφθῶ ἀπὸ τὸν θανατηφόρον ὕπνον τῆς ἀπογνώσεως καὶ τῆς ἀμαρτίας (στ.χ. 3, 4). Ὅπως ἀκριβῶς, ὅταν ὁ Θεὸς μᾶς φοηθῇ καὶ εἶναι μαζί μας, δὴ τὰ λυπηρὰ ἀπομακρύνονται καὶ χάνονται, ἔτσι καὶ ὅταν ὁ Θεὸς ἀποστή ἀπὸ ἡμᾶς καὶ μᾶς λησμονήσῃ, τότε καὶ ἡ ψυχὴ υποφέρει, καὶ ἡ καρδία ἐλθεται καὶ οἱ προσβουόντες εἰς ἡμᾶς λυπῶν ἐπιτεταμένον καὶ παντοῦ γύρω μας κρημνοὶ ἀνοίγονται, καὶ ἀκόπειλο, ἀνυψοῦνται. Ἐπ' τρέπονται, δὲ ὅλα αὐτὰ ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸ συμφέρον μας, ὥστε μὴ τὰ ἀδύνατα θαγκωμάτα τῶν νὰ ἐξυπνοῦν οἱ ὀκνηρότεροι καὶ μὲ μεγαλύτερον διάθεσιν νὰ ἐπανέλθουν, 125 Ἀ ἔκε, ἀπὸ ἔπου ἐξέπασαι.

Λέγει ὁ Θεὸς διὰ τοῦ ἱεροῦ ὅτι «ἡ ἀποστασία σου ἀπὸ ἐμὲ θὰ σὲ τιμωρήσῃ καὶ ὅλη ἡ κακία σου θὰ εἶναι ὁ διαρκὴς ἐλεγχός σου». Ὡστε, καθὼς βλέπομεν, καὶ ἡ ἐγκατάλειψις τοῦ Θεοῦ εἶναι καὶ αὐτὴ ἓνα εἶδος θείας προνοίας. Διότι, ὅταν καταπορευθῇ κατὰ τὸν χρόνον, κατὰ τὸν ὁποῖον Ἄυτος προνοεῖ καὶ φροντίζει φανερώς δι' ἡμᾶς, τότε μᾶς ἀφίγει δι' ὀλγὸν καὶ μᾶς ἐγκαταλείπει, ὥστε νὰ ἀποδυσθῇ ἀπὸ ἐπάνω μας ἡ πνευματικὴ ὀκνηρία, διὰ νὰ γίνωμεν προβυβότεροι καὶ εὐσεβεστεροί, ὅσοι ἀδιαφοροῦν.

«Ρῖφε ἔλα βλέμμα συμπαιδείας πρὸς ἐμὲ λέγει ὁ Προφήτης Κύριε, πῶς ὁ ἐχθρὸς μου στέκεται υπερήφανος, ἐμπρός μου». Ἀκούσέ με καὶ ἔλα, ὅχι τόσον λόγῳ τῆς πολλῆς πωρίας καὶ τῶν θλιψέων μου, ὅσον ἐξ αἰτίας τῆς ἀλαζονείας καὶ τοῦ παραλογισμοῦ τῶν ἐχθρῶν μου.

Καὶ τί ζητῶς λοιπὸν ἀπὸ του Θεοῦ, Νὰ συντηρῇ τὴν ἰσχὺν τῶν ἐχθρῶν σου μόνον. Ὅχι, αὐτὸ ἀκριβῶς, λέγει, Ἄλλὰ νὰ φωτισθῶν οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς καρδίας μου, νὰ ἀποδωχθῇ τὸ σκότος, ποῦ μὲ ἔχει γεμίσει καὶ ἔχει σκοτίσει τὴν διορατικότητά τῆς ψυχῆς μου, καὶ ἔχει θολώσει τοὺς νοερούς ὀφθαλμούς μου. Τοῦ το ζητῶ λοιπὸν καὶ λέγω ὡς ἔπαινον τοὺς ὀφθαλμούς μου, διὰ νὰ μὴ εἶπῃ ἀλαζονεύόμε-

νος καὶ υπερηφανεύόμενος ὁ ἐχθρὸς μου», ὅταν μὲ ἴδῃ νὰ κατακρημνίζομαι εἰς τὸν θάνατον τῆς ἀμαρτίας. Τὸν κατενέκησα καὶ υπερίσχυσα αὐτοῦ (στ.χ. 5). Νὰ μὴν εἶπῃ ἀπεδείχθην ἰσχυρότερός σου καὶ ἱκανοποιηθῇ, διότι συνέβη αὐτὸ τὸ ὁποῖον ἠθέλησεν νὰ ἰδῷ. Τὸ σημαίνει δηλαδὴ τὸ «ἰσχυρὰ πρὸς αὐτόν», Σημειώ, ὅτι ἂν καὶ δὲν ἔχη καμμίαν πραγματικὴν δύναμιν, θὰ ἀποδεχθῇ ἰσχυρότερός μου. Ἡ ἰδική μας καταστροφή προσθετὴ δύναμιν εἰς τὸν ἐχθρὸν μας, τὸν ἀποδεδειγμένον, δυνατὸν, ἰσχυρὸν καὶ ἀκαταμάχητον.

Ε 2 Βλέπετε ὅτι ὅταν ἀμαρτανύμεν, δὲν κατανατρούμε ζῶμεν μόνον τὸν ἑαυτὸν μας, δὲν καταστρεφόμεθα, ἀπλῶς καὶ δὲν ριπαίμεν τὸν ἑαυτὸν μας εἰς θάνατον μόνον, ἀλλὰ ἀναδύσκουμεν συγχρόνως καὶ τοὺς ἐχθρούς μας, ποῦ μᾶς κατενίκησαν, ἰσχυροὺς καὶ δυνατούς. Καὶ ὅχι, μόνον τοῦτο, ἀλλὰ τοὺς κάνομε νὰ αἰσθανθῶν ἀγαλλίσαν καὶ εὐχαρίστησιν. Ἀλλοίμονοι! Πόσον παραλογισμὸς, πόσον ἐνστασιαν διεκιννοῦμεν, ὅταν συμπαχοῦμε μὲ τοὺς ἐχθρούς μας κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ μας, ὅταν κάνομεν ἐκείνους, ποῦ μᾶς προξενοῦν λυπὴν καὶ θλίβουν τὴν ψυχὴν μας, νὰ χαίρωνται, καὶ νὰ ἀγαλλῶνται διὰ τὴν καταστροφήν μας! Ἰδέτε! Πόσο ἀποπαι καὶ παράλογον! Πρέπει νὰ νικά ὁ ἐχθρὸς, αὐτὸς νὰ νικᾷ καὶ ἐμεῖς νὰ ἡττωμεθα. Πρέπει νὰ μὴ ἰσχυρὴ ἡ προφητεία, ὅτι «ἐξησθενήσου ὀλοτελὼς τὰ ὄπλα τοῦ ἐχθροῦ, καὶ ὅτι ἀπωλέσθῃ ὁ ασεβὴς» * Π. Καὶ ὅχι μόνον αὐτό, ἀλλὰ μὲ τὴν καταστροφήν μας νὰ ἀναδύσκωμεν τὸν ἐχθρὸν ἰσχυρὸν καὶ δυνατὸν! Καὶ δὲν σταιματοῦν μέχρι ἀδῶ οἱ συνέπειαι τῆς ἀνοησίας μας καὶ τῆς παρανομίας μας καὶ τὰ βεγγματὰ τῆς φοβερᾶς νόσου δηλαδὴ τῆς ἀμαρτίας, ποῦ κατέκλυσεν τὴν ψυχὴν μας, ἀλλὰ μὲ τὰς παραδόσεις μας παρασκευάζομεν τὴν χαρὰν καὶ τὴν εὐφροσύνην τῶν ἐχθρῶν μας. Πράγματι ἡ ἀμαρτία εἶναι ἡ χειρότερη μέθη καὶ τὸ μεγαλύτερον κοκόν, ὡς χαροῦν οἱ ἐχθροὶ μου, ἐάν κλονθῶν. Τρεῖς λόγους ἀνοφερε, ὁ προφήτης μὲ τοὺς ὁπαίους ἐπιθώκε, νὰ προσελευσθῇ τὴν εὐμένειαν καὶ προστασίαν τοῦ Δεσπότη. Πρῶτον, νὰ ριπῇ ἐνὰ προστατεύον θλίμμα εἰς αὐτόν, νὰ στρέψῃ εὐμένειαν καὶ ἐπιεικέως τὸ προσωτόν του πρὸς αὐτόν καὶ νὰ ἐσκουήσῃ τὴν προσευχὴν του. Δευτερον, προβάλλῃ τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἰσχύν, ποῦ ἀποκτοῦν οἱ ἐχθροὶ μὲ τὴν καταστροφήν του, καθὼς καὶ τὴν ἔπαρσιν καὶ τὴν ἀλαζονείαν του. Ἐ Καὶ τριτον, τὴν χα-

1. * Ὡς ἀκριβῶς, ἐκενέτω καὶ ἡ Ἄνοητος, ὅτι τὴν παύσαν καὶ τὴν ἀποκατέστη εἰς τὸν ὅτι ἐγενετο, καὶ ὡς πατρικῶς, ἐπὶ καλῶς καὶ ἔτσι αἱ ἐλπίδες ἐπροξενήσαν τὴν ἐπιστροφήν σου.

ρέκακοι ευχαριστήσιον καὶ τὴν ἀπάνθρωπον ἱκανοποίησιν, ποὺ αὐτοὶ θὰ δοκιμάσουν μὲ τὸν κλονισμόν του καὶ τὴν τιμωρίαν του. Διὰ τοῦτο λέγει εἰσακουσάν μου, Κύριε, ὅχι μόνον διότι σοὺ ἀπευθύνω δέησιν καὶ ζητῶ νὰ στρέψῃς πρὸς ἐμέ καί, νὰ ἰδῇς τὴν ταλαιπωρίαν μου, ἀπὸ τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ με ἀπαλλάξῃς, ἀλλὰ σὲ παρακαλῶ νὰ ταπεινώσῃς καὶ τὴν ἀλασάνειαν τῶν ἐχθρῶν μου, ποὺ θριαμβολογοῦν εἰς θάρος μου διὰ τὴν δύναμιν των. Διότι χαίρουν διὰ τὰ θάσανά μου καὶ καυχῶμαι εἰρωνικά καθὼς με βλέπουν νὰ εὐρισκώμαι σὺν πτώμασι. «Εἰσακουσάν μου καὶ φώτισον τοὺς ὀφθαλμούς τῆς ψυχῆς μου». Ἀφαιρέσει τὸν θάψιν ψυχικόν ὑπνον, εἰς τὸν ὁποῖόν ἔπεσα ἕνεκα τῶν ἁμαρτιῶν μου, τὸν ὕπνον, ποὺ με ἔφερε πάλισιν τοῦ θανάτου τῆς ψυχῆς μου. 126 Ἀ. Διότι, ἐάν κλονισθῇ τὸ στήριγμά μου εἰς Σέ, Κύριε, αὐτοὶ θὰ χαροῦν, θὰ θρῆναιζοῦν καὶ θὰ νομίσουν, ὅτι ὁ κλονισμός μου καὶ ἡ πτώσις μου προήλθεν ἐξ αἰτίας τῆς ἰσχύος καὶ τῆς δυνάμεως των. Διὰ τοῦτο μεγαλοφρονῶν καὶ ἔχουν καρπαστὴ ἀνυπόφοροι. Ἐάν δὲ φθάσω εἰς τὸ ἔσχατον σημῆος καὶ ἀποθάνω, φαντάζομαι εἰς τί θριαμβευστικὰς ἐκδηλώσεις θὰ προβοῦν! Βλέπεις τὸν προφήτην πόσον μεγάλην ζημίαν θεωρεῖ, ὅχι τὸν τὴν τιμωρίαν καὶ τὴν κόλασιν, ὅσον τὴν ευχαρίστησιν, ποὺ θὰ δοκιμάσουν οἱ καὶ οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ καὶ τοῦ Θεοῦ, τὴν ἐπίδειξιν ἰσχύος των καὶ τὴν ὑπερηφανοσύνην των ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Διότι, ἐάν θέν τὰ βέβαια αὐτὰ ὡς μέγιστα καὶ ἀνιπόφορα κακὰ, θέν θὰ τὰ προσέβαλλε εἰς τὴν παρόκλησιν του πρὸς τὸν Θεόν καὶ θέν θὰ ἐζήτη νὰ προσελκύσῃ τὴν θεῖαν εὐμένειαν καὶ συναντιλήψιν.

Β. Τοιοῦτοτρόπως ὡς κόνωμεν καὶ ἡμεῖς, ἔοι ὡς πολεμώμεθα καὶ ὡς ἀγωνίζώμεθα διὰ νὰ μὴ προκαλέσωμεν τὴν ὑπαρέξιν ἐξ ὑψους τοῦ ἐχθροῦ, εἰς νὰ μὴ τὸν ἀνοδεύωμεν ἰσχυρόν καὶ τὸν εὐφρανόμεν μὲ τὴν ἀμαρτίαν μας. Ἀλλὰ ἀπεικονίζωμεν νὰ τὸν καταστήσωμεν ἄσημον καὶ ἐκμηδενισμένον, καὶ ἀσθενή, καὶ περιλυττόν καὶ στενοχωρημένον. Διότι, ἐάν ὁ Θεὸς θέλῃ νὰ ἰδῇ τὰ πονηρὰ κατὰβῶματα τῶν ἀσεβῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν μείναν τὸν ἁμαρτήσαντος ταπεινῶς, τότε πράγματι ἐπιτυχόνεται ἡ ἐξουδετέρωσις τοῦ ἐχθροῦ. Ἐγὼ ὅμως ἔχω στηρίξει τὴν ἐλπίδα μου εἰς τὸ ἔλεός σου» (στ. 6). Διὰ τὴν ἁπάν, ἀφοῦ ἔχεις πόσας ἐπιτυχίας Προφητῶνας Δαβὶδ, ζητεῖς αὐτὰ, ζητεῖς νὰ ρίψῃ πάλιν τὸ δῶμα Τού πρὸς σέ, νὰ ἀκούσῃ τὴν παρόκλησιν σου καὶ νὰ φωτισθοῦν οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς διαύσεως σου. Ἀπὸ ποίας σκέψεως σου προέρχονται τούτα. C

Ο ἄλλος ἄνθρωπος, λέγει εἰς ἀπάντησιν ὁ Προφήτης, ἐάν ἔχουν κάποια διαφορετικὴν ἀπάντησιν νὰ δώσουν, ὡς τὴν εἰποῦν Ἐγὼ δὲ ἔνα μόνον γνωρίζω καλῶς, μίαν ἀπάντησιν ἔχω. Ἐκεῖ εἰς τὸν Θεόν ἐστῆς ἐξ τὴν ἐλπίδα μου, ἔκτισα θεωρῶ σωτῆρ ὁν' τὸ ἔλεός καὶ τὴν φιλανθρωπίαν σου. Κύριε Ἐγὼ λέγει εἰς τὸ ἔλεός σου ἤλπισα. Εἶδες τὴν πεσοφροσύνην τοῦ Προφήτου, Εἶδες τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ ἀνδρός, Ἄν καὶ εἶχε μύρια κατὰβῶματα, καὶ ἠδύνατο νὰ τὰ προσβάλῃ καὶ δ' αὐτῶν νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἱκανοποίησιν τῶν αἰτημάτων του ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ὅμως κανένα ἀπὸ τὰ κατὰβῶματά του δὲν ἀναφέρει, παρὰ μόνον εἰς τὸ ἔλεός τοῦ Θεοῦ καταφεύγει. Ὡστε εἶνα, φανερόν πλέον, ὅτι καὶ ὅταν ἀναφέρῃ ἐκφράσεις ὅπως «ἐάν ἐπράξα αὐτὸς ἢ ἐάν ἀνταπεδώκα ἐκδίκησιν εἰς τοὺς ἐχθρούς μου» καὶ ἄλλας παρομοίας, τοῦτο τὰ πράττει, διότι ὑπεκρέωθη ἀπὸ μεγάλην ἀνάγκην νὰ τὰ εἰπῇ. Ὡς, ποὺ δὲν ὑπάρχει παρομοία ἀνάγκη, κανένα ἀπὸ τὰ ἐπιτελεσθέντα του δὲν ἀναφέρει, ἀλλὰ πρῶτον καὶ βρονθοκῶν αἴτημα καὶ στηρίγμά του προσβάλλει τὸ ἔλεός καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ.

13 Ἐν συνεχείᾳ καὶ μετὰ τὴν ἀτάλυστον πεποιθήσιν, ὅτι θέν θὰ ἀπενοσθῇ ἡ ἐλπίς του, λέγει. «Ἐγὼ ἀπόλυτον θεοδότην ὅτι ἡ καρδία μου θὰ γεμισθῇ ἀπὸ ἀγαλλίαςιν καὶ ὅτι. Σὺ, Κύριε, θὰ με σώσῃς». Εἶδες πάλιν ποὺ ἐλπίσῃ ἀκραδάντως. Ἐξήγησε καὶ πάλιν ἀκόμη λάβῃ τὸ ζητηθὲν, ὡς θέν νὰ τὸ ἔλαβεν ἤδη εὐχαρίστησιν καὶ ψάλλει πρὸς δόξαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐκφράζει ὅσα προσηγομένως ἐλέγχθησαν.

Ἀπὸ ποῦ ἀντλεῖ τὴν ἰσχυρὰν ἐλπίδα του ταυτην. Ἀπὸ τὴν πολλὴν εὐγνωμοσύνην, ἀπὸ τὴν μεγάλην ἐπιμονὴν του εἰς τὴν αἴτησιν. Διότι γνωρίζε αὐτός, ὅτι ὁ Θεὸς εἰσακούει μόνον ἐκείνους τοὺς κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὸν παρακαλοῦν με καρδίαν ἐνεργὸν καὶ πλήρη θέρμης. Καθὼς λοιπὸν κεῖνοι, ποὺ με ἠθεοτότητα καὶ ἀδωροφίαν παρακαλοῦν ὅτι κατ', καὶ ὅταν τὸ λάβουν, μόλις καὶ μετὰ βίας αἰσθάνονται ὅτι ἔλαβον δωρεάν, οἱ ὅμοιοι μετὰ τὸν προφήτην κάνουν τὸ ἀντίθετον. Αὐτοὶ δηλοῦν ποὺ με μεγάλην προθυμίαν καὶ ἐπιμονὴν ἐζήτησαν διὰ τῆς προσευχῆς των κατ' ἀπὸ τὸν Θεόν, καὶ πρὶν ἀκόμη τὸ λάβουν, λόγω τῆς μεγάλης καὶ ἀγνῆς διαθέσεως των, ἔχον ὅσον νὰ τὸ ἔχουν λάβει, συκοφαντοῦν τὸ μέγεθος τῆς δωρεᾶς, ἰδίως, ἔχει γεμισαί τὴν καρδίαν των ἀπὸ πρὶν ἢ εὐφροσύνη τῆς Θεῆς χάριτος. Καὶ εὐχαριστοῦν διὰ τοῦτο τὸν Θεόν καὶ ἐφθασάν πολὺ πλη-

σίαν του αγαθού που έζητησαν «Θά γεμισή από αγαλλίασιν ή καρδιά μου δ'ά την σωτηρίαν, την ύποτιαν εξαπαντός δ'αυτού προσφέρης, Κυριε». Τουτό είναι, λέγει, που εύφραϊνε, και χαροποιεί την ψυχήν μου, τ'ό να τύχω τής έκ μέρους Σου σωτηρίας. Η ψυχή εύφραίνεται, διότι Σύ είσαι η σωτηρία τής

3. Είδες δυο είδη ψυχικής ικανοποίησης. Ψυχική ικανοποίηση των έχθρών διά την πτώσιν του ευσεβούς. 127 Α και ψυχική ικανοποίησης κα' αγαλλίαςας λόγω τής προσωπικής σωτηρίας. Η πρώτη είναι του πονηρού, ή δεύτερα είναι γνωστούς αὐτῶν, που σωζονται. Έκείνη είναι καταστροφική, αφού είναι χαιρεκκακία και άππατάται αὐτός, που την εκβηλώνει, διότι δι' όλιγων μόνον την έβασκαίσε. Αὐτή είναι σωτήριας και ό ευσεβής που την απολαμβάνει πάλιν συνεχώς αγαλλίζεται και εύφραίνεται. Αὐτήν την εύφρασύνην και χαράν και αγαλλίασιν άς επόικωκωμεν και άς απολαύθωνμεν την χαιρεκακίαν δέ άς αποφευνώμεν και άς άπεχθανώμεθα.

«Ασμάτα εύγνωμασύνης θά φάλω εις τον Κύριον ό όποιος μέ εύηργέτησε και υμνους δοξολογίας θά αναπέμνω εις το όνομα Κυρίου του Υψίστου» (στ'χ' ό). Είς ανάμνησιν, λέγει, τής εύεργεσίας αὐτῆς, που μου έκαμιν ό Θεός, θά είπω ψάλλον εις Αὐτόν, έπειδή εύηργέτησεν έμε, έταπεινωσε τον έχθρόν και τόν κατήσχυεν και τόν έξησθέντισε, είσήκουσε τήν δεήσιν μου, Η και έστρέφεν εύμενές το προσώπόν Του. πάλιν πρὸς έμέ. Τήν δέ σκοταδινήν και ζοφερότητα, που άκόλυπτον τον νοῦν μου και μέ διηργαύσαν πρὸς τόν θάνατον, διέλυσεν.

Ένεκα δέ τής σωτηρίας μου εκράζω την αγαλλίασιν και την χαράν μου, σάν μνημείον θάνατον δ'ά τας πρὸς έμέ εύεργεσίας άφ'εργών την ωδήν αυτήν εις Αὐτόν. Καί δέν φάλλω ταυτην μόνον τωρῶν, που είναι πρόσκαιρος ή αίσθησις τής εύεργεσίας, αλλά και εις όλην την έν συνεχεια ζωήν μου θά ψάλλω και θά ύμνω τὸ όνομα του Κυρίου, και άλληθινότη, θά διατηρώ εις την ψυχήν μου τὸ μέγεθος τής εύεργεσίας.

Η το αὐτή λοπόν ψυχή έχ μόνον απολλάσσεται από τὰ βενά και τὰ κακά, εις τὰ όποια περιεπλάκη, αλλά και θιστάται και παρσώτερον ασφαλής, κα' ουδέποτε πλέον περιπίπτει εις παρόμοια θάνατα. Ε' Δότ., όταν έπιθυμῆται συνεχώς την εύφρασύνην, είναι φανερόν, ότι διατηρεί συνεχώς εις την μνήμην του και τους κινδύνους και τὰ κακά από τὰ όποια απηλλάγη και εσώθη δ'ά τής εύεργεσίας.

Έχων δέ εις τον νοῦν του διαρκώς έκείνω τα βενά, αναλογίζεται μέ φροντίδα, πὸς ταῦτα του συνέδρῃσαι, και άποποιών αὐτῶν έπτες μέσα εις τοσον μέγα κινδύνον.

Έπειδή δέ αναλογίζεται αὐτά περισσοτερον, άπο πανταχού τον έαυτόν του διά να μη ξαναπέσει εις παρομοίους συμφοράς τσιουτοτρόπως λοιπόν ρυθμίζει μέ μεγάλην φροντίδα την ζωήν του και παιδαγωγεί τον έαυτόν του, και πσπευε άπολύτως ότι μεγάλη εύγνωμασύνη άφελεται έκ μέρους του εις τον Θεόν τον Σωτήρα του.

Όπως όμως εύρεν αὐτάς σωτήρα, τσιουτοτρόπως ζητε και παντοτεινόν φύλακα και διά την μέλλουτήν ζωήν του, ώστε να μη πέσει ποτέ πλέον εις τόν περασμόν. D Αὐτήν την τοκτικήν άς επόικωκωμεν και ήμε'ς να έχωμεν εις την ζωήν μας και άν παρσυσθώμεν εις κάποια άμαρτηρία, ταχέως να συνέλθωμε και επανέλθωμεν εις τον δρόμον τής άρετῆς και ή πτώσις μας άς κατοστή πρόσκαιρος μελλοτικής άσφαλείας και άφορμή διά να μην άμαρτήσωμε πλέον. Γνωίς όμως θά τρέπε να μεθοδεύσης τόν άγώνα.

Ες τοῦτο έχεις δ'δασκαλον τον Δαβίδ. Η άμαρτησις, πρόσκει να μη σε κοπάλδῃ ό ύπνος τής άμαρτίας, αλλά να έγρήγῃς άμέσως. Σήκω γρήγορα. Πρέπει να συνείδηται πόσης άμεσεως δι' μέ την πτώσιν σου, ό Θεός έπήρσ από επάνω σου το προστατευτικόν βλέμμα του και έστρέψεν άλλού τὸ πρόσωπόν του σέ άλλους. Έπειτα κλάψε στέναξε, θρῆς κάθε νύκτα τὸ στρώμα σου με τὰ δάκρυα τής μετανοαίς και έξέλθς άμέσως από τὸ σ.ρατάπεδον τῶν εργατῶν τής άνομίας. Εις όλα αὐτα άς σου γινῃ ύπόδειγμα ό Δαβίδ. Έπαύλαθε κα' συ μας, ται και λέγει Ε' ο'Ε'ως τότε, Κυριε, θά μέ έχης ληρομνηος έντελως. Έως πότε θά άποστρέφῃς τὸ πρόσωπόν σου από έμέ,» Τὰ δέ λόγια ταῦτα μη τὰ λέγεις με τὰ χειλῆ μόνον, αλλά κυρίως αὐτά να έξερχωνται από την καρδίαν σου. Άνάφρε και τὰ καπορθώματα του Δαβίδ και βταν τὰ έκθέσεις όλα εις τόν Θεόν, τότε στηρίξε την έλπίδα σου εις τὸ έλεος του Θεού, έλπιζε άκραδάντως χωρίς καμμίαν άμφισβόλιν χωρίς διάκρισιν. Λέγει ό Δαβίδ «διότι έκείνος που άμφισβόλη, άμοιάζει μέ κύμα τής θαλάσσης τὸ όποιον κινῆται από τόν άνερόν και φέρεται έδω και έκε'». Άς νομίζῃ ό άνθρωπος έκείνος ότι θά λάβῃ κάποιον βουραν από τόν Κύριον. Διότι ό άνθρωπος ό βίγνωμος είναι άκατάστατος εις όλῃν την δι

αγαπήν του». ¹⁰ 128 Α Ἐλπίσε λοιπὸν εἰς τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ, χωρὶς νὰ ἀμφισβῆλλῃς, καὶ ὁπωσδήποτε θὰ ἐπιτύχῃς ἱκανοποίησην τῶν αἰτημάτων σου. Ὅταν ὁμῶς λάβῃς τὰς εὐεργεσίας μὴ λησμονεῖς τὸν εὐεργέτην σου, μὴ γίνῃς ἀγνωστὸν καὶ ἀχαρίστος, ἀλλὰ παρουσιάσεις δαίμα ἀνεχεοῦς ἀναμνήσεως τῶν εὐεργεσιῶν. Ἀφιέρωσε ἕνα εὐχαριστήριον ὁμινοῦν εἰς τὸν Δεσπότην. Ἵσως οὐ ὁ ὧς νὰ μὴ γνωρίζῃς νὰ συνθέσῃς ἕνα παρόμοιον ὕμνον. Διὰ τοῦτο κάλεσε τοὺς πτωχοὺς καὶ χρησιμοποίησε τὰς γλωσσὰς αὐτῶν πρὸς τοῦτο, εὐεργετήσῃ τοὺς ὥστε αὐτοὶ νὰ δοξολογοῦν τὸν Θεὸν χάριν σου. Γνωρίζε δὲ καλῶς, ὅτι, ἡ ὥδῃ αὐτῇ διὰ τοῦ στόματος τῶν πτωχῶν θὰ ἀκουσθῇ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ μετὰ μεγαλύντησαν εὐχαρίστησιν, παρὰ ἀπὸ ὅσων θὰ ἤκούστο ἡ ἐπαινολογία διὰ τοῦ ἰδίου σου στόματος τῆς δοξολογίας ὥδῃς. Διότι, ὅπως ἀκροῖς ἡ ἁρμονία, τοῦ προέρχεται ἀπὸ πολλοὺς ὄργανον, εἶναι ὅρα ὅτερα ἀπὸ ἑκείνην, τοῦ ἐξέρχεται ἀπὸ τοῦ ὁμοῦ, ἔτα καὶ ἡ ὥδῃ τοῦ προέρχεται ἀπὸ πολλὰ στόματα πτωχῶν εἶναι εὐχαρίστος καὶ γλυκεία εἰς τὴν ἀκοὴν τοῦ Θεοῦ, τοῦ προθυμῶς ἀκούει τοὺς πτωχοὺς καὶ πενήτας. Β Στήσε λοιπὸν διὰ τὸν ἑαυτὸν σου καὶ διὰ τὸν Θεὸν ἕνα παρόμοιον μνημεῖον, δηλοῦν εὐεργετὲς τοὺς πτωχοὺς.

Τοῦτο ὅν' ἐνὸς μὲν εἰς τὸν Θεὸν θὰ εἶναι δαίμα τῆς εὐγνωμοσύνης σου διὰ τὴν εὐεργεσίαν, ὅν' ἑτέρου δὲ εἰς σὲ ἀπὸδεῖξαι ἐγκάρδιον εὐχαριστίας πρὸς Αὐτόν. Μετὰ τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτήν, σὺν συμβουλῶν, τῆς διαρκεῖς ἀνομιήσεως ἐκ μέρους σου τῶν θείων εὐεργεσιῶν, τοῦ θὰ ἐξέρχεται ἀπὸ τὰς διὰ τῆς καρδίας σου, νὰ κατευθύνῃς τὸν διόν σου εἰς τὸ μέλλον. Μᾶλλον μὲ τὴν ἐγκάρδιον αὐτὴν εὐγνωμοσύνην ὅλοι μὲς νὰ κατευθυνώμεν τὴν ζωὴν μας, διὰ νὰ νίκωμεν ὅ, καὶ τῶν μελλόντων ἀγαθῶν τῆς θάλασσας τοῦ Θεοῦ, μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνέκε ἡ δόξα καὶ ἡ ἰσχὺς εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων Ἀμήν.

ΟΜΛΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΜΑ (41) ΨΑΛΜΟΝ

«Καθὼς ἑλαφὸς δὲ ψασμένην τρέχει, μὲ πολὺν πόθον πρὸς τὰς πηγὰς τῶν ὕδατων, ἔτα, καὶ ἡ ψυχὴ μου, Κύριε, ποθῇ μὲ ἀχόρταστον δὲ ψαν πρὸς ἐπικρασίαν ἡσυχίας σου». Εἰς δὲ ὅσον καὶ ἀπὸ ποιῶν αὐτῶν εἰσῆλθῃ εἰς καθήμεν ἡν χρησὶν ὁ ψαλμὸς αὐτός, τοῦ φάλλεται ἑμμελῶς, καὶ διαπιστωνομεν ἔτι, ὅτι ἀναφέρεται, εἰς τὴν μακροθυμίαν τοῦ Θεοῦ.

Ι Σεῖς ἀγαπῆτοι μου ἀκροαταί, σὲς μὲ ἐθαυμάσατε ὅταν ὁμιλῆσα διὰ μακρῶν παρὰ τοῦ Μελισθεῖ. Ἐγὼ δὲ σὰς ἐθαυμάσα διὰ τὴν προθυμίαν, μὲ τὴν ὁποῖαν μὲ ἤκουετε, καὶ διὰ τὴν προσοχὴν σας, καὶ διὰ τὴν παρηκολούθησάν με ἄλλους, παρὰ ὅσων ὅτι ὁ λόγος ἦτο τόσο μακρὸς. Καὶ δὲν ἦτο μόνον μακρὸς ὁ λόγος ἐκεῖνος, ἀλλὰ καὶ τοῦ δύσκολος, μὲ πολλὰς ἐννοίας καὶ πολλὰ διδάγματα. Ἀλλ' οὔτε τὸ μήκος τῆς ὁμιλίας οὔτε ἡ δυσκολία ἐκαμψὲ τὴν προθυμίαν σας. Ἐλάτε τώρα, λοιπὸν, νὰ ἀπολαύσωμεν τὴν ἀμοιβὴν τοῦ κόπου μας ἐκεῖ, μὲ τὸ νὰ κάνωμε τὴν σημερινὴν ὁμιλίαν περισσώτερον σαφὴ καὶ κατανοητὴν. Διότι, δὲν πρέπει ἐπίσης νὰ κρατῶμεν συνεχῶς τεταμένην τὴν προσοχὴν τῶν ἀκροατῶν, (ἐπειδὴ γρήγορα διασπᾶται αὐτὴ ἀπὸ φυσικὴν ἀδυναμίαν). ¹¹ Δ' οὕτως ὁμῶς νὰ ἴνῃ διασπῶμεν συνεχῶς, οὔτε νὰ τὴν ἀφηνεώμεν εἰς καὶ πᾶσαν ῥαθυμίαν καὶ ἀδρανείαν. Βεβαίως ἀπὸ τὰ εὐκόλῃ καὶ πάλιν θὰ προχωρήσωμεν εἰς δυσκολώτερα νοήματα ἀργότερα. Διὰ τοῦτο χρεάζεται νὰ ποικιλλεῖται ὁ λόγος καὶ

1. Ὁ Μελισθεὶς ἦτο βασιλεὺς καὶ εὐσεβὴς τῆς Σικελίης, ὃν ὅταν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἀφῆκε τὸν ὁποῖον ἐλάττωσε μετὰ τὴν μάχην καὶ αὐτὸν ἠδουλοῦντο καὶ τὸν ἑλάνον Ρ25 εἶπον 14. 17 20) ὁ Μελισθεὶς τοῦ ἦτο ἀπενομοῦντος ἐκείνου, μὲν προέβλεπε, ὅτι ἔκρινε, ἀπὸ καὶ ὁ Χριστὸς ἦτο ἐκεῖ, εἰ, οὐ μόνον κατὰ τὴν αἰνέσιν Μελισθεῖος (Ψαλμὸς 118 6 καὶ 105 5 10).

τὸ εἶδος τῆς διδασκαλίας, καὶ ἄλλοτε μὲν νὰ καθίστανται πανηγυρικώτερον οἱ λόγοι, ἄλλοτε δὲ νὰ καθάπτωνται ἀγωνιστικώτερον φερόμενοι καὶ δυσκολώτερον ἐννοεῖν.

Ὅπως λοιπὸν ἀκριβῶς τότε σὰς ἔλεγον, ὅτι οἱ ποιμένες, μὲ τὴν ἐμφάνειαν τῶν λύκων ἐναντίον τοῦ ποιμνίου τῶν, ἀφαινοῦν τὴν φιλογίαν, καὶ παρνοῦν εἰς χεῖρας τὴν σφενδύβην ὅτι νὰ ἀμυνθῶν κατὰ τῶν λύκων, ἔτσι συμβαίνει, καὶ τώρα μὲ ἡμᾶς.

Ἀφοῦ παρήλθον αἱ εἰσοδοὶ τῶν Ἰουδαίων, οἱ ὅποιοι εἶναι χειρότεροι καὶ ἀπὸ τοὺς λύκους, ἀφῆσαιε τὴν σφενδύβην καὶ τοὺς στηλιτευτοὺς κατ' αὐτῶν λόγους καὶ λαί, θάνομεν πάλιν εἰς χεῖρας μᾶς τὸν αὐτὸν τῶν θεῶν μελωδῶν. Ὡς στομασθήσωμεν προσωρινῶς τοὺς ἀγωνιστικώτερους λόγους ὡς ἐμιλήσωμεν περὶ ἄλλων σφαγεστέρων πραγμάτων χρησάμενοι τὴν ἐξέτασιν αὐτῆν τοῦ διδ. Β' (βηλ. τὸν τεσσαροκοστὸν πρῶτον ψαλμὸν), ἀφοῦ φέρωμεν καὶ πάλιν εἰς τὸ μέσον τὴν ὑπακοὴν σοῦ, τὴν ὁποῖαν προηγουμένως ἐπαγγέσαμεν. Τὸ εἶναι δὲ αὕτη ἡ ὑπακοή.

«Καθὼς ἡ εὐφρασμένη ἑλαφὸς τρέχει με πύθον πολὺν εἰς τὰς πηγὰς τῶν ὁδῶν, κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον καὶ ἡ ψυχὴ μου Σὲ πρὸς. Θέε μου.» Μᾶλλον δὲ εἶναι ἀναγκαῖον νὰ εἰπωμεν πρῶτον, ἕνα καὶ αὐτὸς ὁ ψαλμὸς αὐτὸς ἐτίθη εἰς καθήμερινὴν χρῆσιν εἰς τὴν Ἑκκλησίαν μας, καὶ ἐκείνη δὲν εἶναι ἡ προφητεία αὐτή, ὅχι μόνον διαβάσεται, ἀλλὰ φάλλεται μὲ μέλος. Διὰ τοῦτο λοιπὸν φάλλεται ὁ ψαλμὸς αὐτός. Τοῦτο γίνεται διότι ὁ Θεὸς γνωρίζει, ὅτι πολλοὶ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων εἶναι κωφοὶ καὶ μὴ μεγάλης ἐκκλησίας ἔλκυνται ἀπὸ τὰ πνευματικὰ ζητήματα. Ὁ λοιπὸν λοιπὸν τοὺς ἀκηροῦς πρὸς πνευματικὰς τιτῆς, πρὸς δὲν ἀντέχουν μετ' εὐχαριστήσεως τὸν κόπον τῆς ἀκρόασης, ὡς, ὁ Θεὸς καὶ ἡ Ἑκκλησία θέλει νὰ τοὺς ἐλκύσῃ διὰ τῆς μετὰ τὴν ἐξέτασιν τοῦ κοπιῶντος εὐχαρίστησιν ὅσῳ καὶ διὰ τῆς ἀπομακρυνέσεως τῆς κοπῆς.

Μὲ μελωδίαν ἀνέμεξε τὰ λόγια τῆς προφητείας, ὥστε μὲ τὸν ρυθμὸν τοῦ μέλους νὰ ψυχολογῶνται ὅλοι καὶ νὰ ἀνομιμῶνται μὲ μεγαλὴν πρᾶξιν ἂν τοὺς ἱεροὺς αὐτοὺς ὕμνους εἰς τὸν Θεόν. Διότι τότε, ἀπολύτως τίποτε δὲν ἀνυψῶνται τὸσον τὴν ψυχὴν ὅσον ἡ μελωδικὴ συμφωνία καὶ τὸ ρυθμικὰ κατεσκευασμένον θεῖον ὅσῳ. Τὰ πνευματικά

* Ἡ ἀκρόασις εἶναι ἡ ἀκρόασις τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ λόγου τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ ἀκρόασις εἶναι ἡ ἀκρόασις τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ λόγου τοῦ ἀνθρώπου.

τὰ αὐτὰ μέλη διδοῦν πτερά εἰς τὴν ψυχὴν, ἀπαλλάσσον αὐτὴν ἀπὸ τῆς γῆιν φύσιν τῆς, τὴν ἀπακόπτουν ἀπὸ τὰ οὐρανικά θεσμά της, τὴν ἐλκύουν πρὸς φιλοσοφικὰς πνευματικὰς πρᾶξεις καὶ τὴν κάλουν νὰ περὶ φρονεῖ ὅλα τὰ βωμικά καὶ ἐπιγεῖα.

Ἐποὶ λοιπὸν ἡ φύσις μας εὐχαριστῶς καὶ ὁμολῶς ἔλκεται ἀπὸ τοὺς ὕμνους καὶ τὰ ὅσῳ καὶ ἀναπαύεται εἰς αὐτὰ. Ὡς πρὸς εὐχαρίστησιν καὶ σιγῶν εἰς τοὺς μητρικοὺς μαστούς τὰ βράδια, πάλιν κλαυθμολοῦν καὶ δυσαναπαύετον. Συνήθως αἱ μητέρες καὶ αἱ τροφῶν, ποὺ φροντίζουν τὰ βρέφη τῶν, πρὸς μένου νὰ τὰ καθήσυχασουν. τὰ κρατοῦν εἰς τὰς ἀγκάλας τῶν, τὰ μετακινῶν τότε πρὸς τὸ ἕνα μέρος καὶ τότε πρὸς τὸ ἄλλο, κάποτε μάλιστα τὰ κοινοῦν μετὰ τὰς μελωδίας καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον πρὸς αὐτοὺς τὸν ὕπνον εἰς τὰς ἀγκάλας τῶν καὶ τὰ ἀπακαταίξουν. Διὰ τὸν ἴδιον λόγον πολλὰς φορές καὶ ὁδοιποροῖ, πρὸς ὁδοὺς ὁδοῦν καὶ βοᾷ τὸν ὁδοῦν τὰς μεσομεθρινὰς ὥρας, τραγουδοῦν κατὰ τὴν πορείαν τῶν, καὶ ἔτσι διασκορπίζον καὶ λησμονοῦν τὴν ἐκ τῆς ὁδοιπορίας προερχομένην κόπῳσιν, καὶ περνοῦν εὐχαρίστησιν τὴν ὥραν τῶν. Καὶ ὅχι μόνον οἱ ὁδοιποροῖ, ἀλλὰ καὶ γεωργοί, ποὺ πατοῦν σταφυλὰ καὶ τραγοῦν καὶ καλὰ εργοῦν τὰς ἀμπελοὺς τῶν καὶ κάνουν ὅσα ἀνδράποτε σχετικῶς ἐργασίαν τῶν καὶ αὐτοὶ τραγουδοῦν. Ἐκεῖ καὶ αὐτοὶ ἐπίσης κάνουν τὸ ἴδιον ὅταν κωπηλατοῦν. Ἀκόμη δὲ καὶ γυναῖκες, ποὺ νύθουσι καὶ εἰς τὸν ἀργαλὸν τῶν ὕπνου τὸν ἀπὸ τῶν, ἄλλοτε μόνον τῶν καὶ ἄλλοτε ὅλοι μας, τραγουδοῦν τὰ τραγουδιὰ τοῦ ἀργαλίου. Κάνουν λοιπὸν τοῦτο καὶ γυναῖκες, καὶ ὁδοιποροῖ, καὶ γεωργοί, καὶ ναῦται, καὶ μὲ τὸ ὅσῳ σπένδουσιν νὰ διασκεδάσουν τὸν ἐκ τῆς ἐργασίας τῶν κόπον, διότι ὅλοι αὐτοὶ γνωρίζουν, ὅτι ἡ ψυχὴ δύναται νὰ υποφέρει ἐκκολωτέρων ὅλοι τὰ ὁληρὰ καὶ κοπιώδη, ὅταν ἀκούῃ καὶ ἀπολαύσῃ μελωδίας καὶ τραγουδιὰ. 132 Α' Ἐπεὶ δὲ λοιπὸν ἡ ψυχὴ μας τέρεται, καὶ ἔλκεται φυσιολογικῶς ἀπὸ τὸ εἶδος αὐτὸ τῆς ψυχολογίας, τὸ τραγοῦδι διὰ νὰ μὴ παρεμβάλλουν οἱ ὁδοιποροῖ πορνικὰ ὅσῳ, καὶ ἀνατρέψουν ἔτσι τὰ πάντα, ὁ Θεὸς μᾶς περιτελεῖ μετὰ ψαλμοῦ, ὥστε μὴ μὲ τὴν τέρψιν νὰ ἐπέχεται καὶ ἡ πνευματικὴ ωφέλεια. Διότι ἀπὸ τὰ κοσμικὰ ὅσῳ ἐπέρχεται μεγάλη βλάβη καὶ καταστροφή καὶ πολλὰ δεῖ νὰ δύνανται νὰ ἐσορμήσουν εἰς τὴν ψυχὴν. Διότι ἐπίσης τὰ περισσότερα ἀσελεῖ καὶ τὰ πλέον πρᾶξιν ἀπὸ τὰ ὅσῳ αὐτὰ ὅταν ἐσέλθουν εἰς τὰ δορυτεία μέρη τῆς ψυχῆς, τὴν καθιστοῦν ἀσθενετέραν καὶ

γηταν, κολλούν εκεί μετ' αὐτοῦ τον ἴδον τοι Χριστοῦ. Ὁ ποι δε ὁ Χρ στος εὐρίσκεται, ὁχ μόνον δὲν παλμῶ νὰ εἰσελθῇ θαμνῶν, ἀλλὰ αὐτε κἄν νὰ πλῆσ ἀσπρ ἐκεῖ. Μὲ τὴν παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ, εἰρήνῃ καὶ ἀγάπῃ καὶ πάντα τὰ ἀγαθὰ, ὡσαν ἀπὸ πηγὴν γεμίζουν τὸν οἶκον. Ἐκεῖνοι μὲ τὰ ἀμωρτωλὰ συμπόσια τῶν μεταβάλλου τὴν οἰκίαν τῶν εἰς θεοτρον, οὐ δὲ μὲ τὴν παλμῶν κἄμε τὸ δωμάτιόν σου νοῶν τοῦ Θεοῦ. Διότι, ὅταν ἀκούεται παλμῶν καὶ προσευχὴ καὶ χορὸς, τοῦ ἀπαγγέλλει προφητείας, καὶ θεοσεβῆς ἀντιμέτωπος παλμῶν δούλου τότε δὲν θὰ ἔκανε λάθος καὶ εἰς ἐν ὧν ὡνομαξὲ τὴν συγκέντρωσιν αὐτὴν ἐκκλησίαν. Καὶ ἐὰν ἀκούῃ δὲν ἀντιλαμβάνεται τὴν δύναμιν τῶν παλμικῶν λόγων, ἐξάσκησε κατὰ τὸ δόκρτημα αὐτὸ τὸ σπῶμα σου νὰ ἐπαναλαμβάνῃ τὰ λόγια αὐτά. Ὁ Διότι καὶ ἡ γλῶσσα ἀγιάζεται διὰ τῶν παλμικῶν λόγων, ὅταν μὲ προθυμίαν ἐπαναλαμβάνῃ τὰ λόγια τοῦτα. Ἐὰν συνηθισμὲν τοὺς δαυτοὺς μας εἰς τὴν κατάστασιν αὐτὴν, τότε αὐτε μὲ τὴν θέλησίν μας, αὐτε μὲ τὴν ὁκνηρίαν μας θὰ ἀποθάλωμεν τὴν καλὴν αὐτὴν συνήθειαν, διότι ἡ ἰδία ἡ συνήθεια καὶ χωρὶς τὴν θέλησιν μας θὰ μᾶς ἀναγκάσῃ κάθε ἡμέραν νὰ ἐκτελώμεν τὴν ὥραιαν αὐτὴν λατρεὺν κτὴν πρῶξιν. Μὲ τὴν ἐπίδρασιν τῆς μελωδίας, κανένας κακὸν καὶ καμμίαν παρὰσας δὲν γίνεται, ἔστω καὶ αὐτὸς τοῦ τὴν ψάλλῃ, συμδύνη νὰ εἶναι εἴτε γέρων, εἴτε νέος, εἴτε κακὸφρωνος, εἴτε καὶ ὁπείρος παντὸς ρυθμοῦ καὶ πασης μουσικῆς καταρτισμένος. Ἐκεῖνο, που χρειάζεται ἐδῶ καὶ μὲ τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ εἰσα ἐφωδιασμένος, εἶναι ψυχὴ καθαρά ἀκίψ ὁρθή, καρδία ταπεινὴ, λον σμῶς σταθερὸς, συνειδησις καθαρά. Ἐὰν μὲ τὴν συνειδήσιν αὐτῶν εἰσελθῇ εἰς τὸν ἅγιον χορὸν τοῦ Θεοῦ, θὰ δυνήθῃς νὰ σταθῇς πλῆρην αὐτοῦ τοῦ τοῦ Δαβὶδ. Δ' Ἐδῶ δὲν χρειάζεται νὰ ἔχῃς οὐτε κἄβαν, οὐτε ἄλλα ὄργανα χρηρηθῶμενα οὐτε πλῆκτρα μουσικά, οὐτε τεχνικὴν κατάρτισιν, οὐτε ἄλλα οἰκονομικὰ ὄργανα. Ἀλλὰ, ἐὰν θελήσῃς, οὐ θὰ μεταβάλλῃς τὸν ἐαυτὸν σου εἰς κῆδραν, ἀφοῦ ἐκφράσῃς τὰ σαρκὰ πᾶν καὶ ἀφοῦ ἀνυψώσῃς τὸ σῶμα σου διὰ τῶν ἀρετῶν καὶ τὸ ἀναγκάσῃς νὰ ἐπιθυμῇ τὴν ἰδία μὲ τὴν ψυχὴν ἀγαθὰ.

Διότι, ὅταν ἡ σάρκα δὲν ἐπιθυμῇ πράγματα ἀντίθετα τοῦ πνεύματος, ἀλλὰ υποτάσσεται, εἰς τὰς ἐντολάς τοῦ πνεύματος, ἐὰν μάλιστα φέρῃς εἰς πέρας καὶ ολοκληρώσῃς τὸ ὑπέρσχον καὶ θαυμαστόν αὐτὸ ἔργον, τότε πραγματικῶς ἐκτελεῖς πνευματικὴν μελωδίαν. Δὲν χρειάζεται ἐδῶ τέχνη που ἀποκτῇ εἰς μακροχρόνιον διάστημα, ἀλλὰ

χρειάζεται προπαντός γενναία καὶ ἀγαθὴ προαίρεσις καὶ καλὴ διάθεσις καὶ τότε ὅπωςδήποτε εἰς πολὺ μικρὸν χρονικὸν διάστημα θὰ ἀποκτήσωμεν τὴν θεϊκὴν ἐμπειρίαν. Ἐὰν ὑπάρχει ἀνάγκη τοποῦ, δὲν χρειάζεται ὡρ ἁμένος χρόνος, ἀλλὰ εἰς κάθε καιρὸν καὶ τόπον εἶναι δυνατόν νὰ ψάλλωμεν διὰ τῆς διανοίας μας. Καὶ ὅταν θαυρίζῃς λοιπὸν εἰς τὴν ἀγορὰν, καὶ ὅταν εὐρίσκῃς, εἰς τὸν δρόμον, καὶ ὅταν κάθῃς μὲ τοὺς φίλους σου, εἶναι δυνατόν εἰς σὲ νὰ ἀνυψώσῃς τὴν ψυχὴν σου καὶ ἡμπορεῖς καὶ σωτηρῶς νὰ φωνάζῃς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Ἔστω καὶ ὁ Μωσῆς ἐρωμαξῇ, καὶ ὁ Θεὸς ἤκουσε. Ἀκόμη καὶ ἐὰν εἰσα χειροτέχνης, καὶ ἐὰν κάθῃς καὶ ἐργάζῃσαι μέσα εἰς τὸ ἐργαστήριον, δύνασαι νὰ ψάλλῃς. 34 Α καὶ ἐὰν εἰσα στρατιωτῆς καὶ εὐρ σκεπασα ὡς ἱπποὺς εἰς τὸ δικαστήριον. θὰ δυνήθῃς καὶ πάλιν νὰ πρῶξῃς αὐτό.

3. Εἶναι δυνατόν καὶ ἀνεφωνῆς νὰ ψάλλῃς, ὅταν ἐσωτερικῶς ἤχοῦν τὰ πνευματικὰ δανηματα. Διότι, δὲν ψάλλωμεν εἰς ἀνθρώπους, ἀλλὰ εἰς τὸν Θεόν, ὁ ὁποῖος δύναται νὰ ἀκούῃ καὶ τὴν καρδίαν, καὶ ἡμπορεῖ νὰ εἰσελθῇ καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ἀπόρητα καὶ κρυπτά μέρη τῆς διανοίας. Διὰ νὰ δεῖξῃ τὸ ἀνωτέρω ὁ Παῦλος λέγει «Αὐτὸ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα μεσιτεύει ὑπὲρ ἡμῶν, μὲ ἀναφοράστους στεναγμοὺς ὁ Θεὸς ἔμεις, ὁ ὁποῖος ἐρευνᾷ καὶ τὰ βάθη τῶν καρδιῶν, γνωρίζει τι θέλε νὰ ἐκφράσῃς μὲ τοὺς στεναγμοὺς αὐτοὺς τὸ Πνεῦμα διότι συμφωνοῦ με τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ προσευχεταί καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὑπὲρ τῶν πιστῶν». Β' Τοῦτο ἐλεγεῖν ὁ Παῦλος, δχ, ἐπειδὴ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐστεινάζει, ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ πνευματικοὶ ἄνδρες, οἱ ὁποῖοι εἰχον τὰ χαρίσματα τοῦ Πνεύματος, ὅταν προσηχηνοῦτο ὑπὲρ τῶν πλῆρων τῶν καὶ ἀνεπαιτητοὶν παρακλησιῶν καὶ κλητήριους προσευχάς, ἐπρωτῶν τοῦτο μετὰ κατανυξέως καὶ μὲ ἐκ βάθους στεναγμοὺς. Τοῦτο καὶ ἡμεῖς ὡς καμνωμεν καὶ κάθε ἡμέραν ὡς ἐπικοινωνομεν μὲ τὸν Θεόν διὰ ψαλλῶν καὶ προσευχῶν. Διὰ νὰ μὴ προφέρωμεν δὲ μόνον τὰ λόγια τῶν ψαλλῶν ἀλλὰ διὰ νὰ τὰ κατανοώμεν καὶ νὰ γνωρίζωμεν τὴν δύναμιν τοῦ ἔχον, ὡς φέρωμεν ἐνωπίον μας τὸ προσῆμιον αὐτὸ τοῦ ψαλλῶν. Τί λέγει τὸ προσῆμιον τοῦτο: «Καθὼς ἡ διψασμένη ἐλπίς τρέχει πρὸς τὰς πηγὰς τῶν ὕδατων, ταυτοτρόπως καὶ ἡ ψυχὴ μου ἐπιθυμῇ τὴν παρουσίαν Σου καὶ τὴν χάριν Σου, Θεέ μου». C' Πορο-

Β. *ΡΕ 14, 15
C' Ια, 8, 36, 97

μιας είναι η συνήθεια των υπερβολικῶς ἀγαπιωντῶν, νὰ μὴ κρατοῦν κρυφὸν τὸν ἔρωτά των, ἀλλὰ νὰ τὸν κοινολογοῦν εἰς τοὺς πλησίον των καὶ νὰ ἐκδηλώνουν τὴν ἀγάπην των. Θεμιὸν πράγμα εἶναι ἡ φύσις τῆς ἀγάπης καὶ ἡ ψυχὴ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ τὴν κρατήσῃ (τὴν ἀγάπην) εἰς κατάστασιν σιωπῆς. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος ἠγάπα νὰ λέγῃ πρὸς τοὺς Κορινθίους «Τὸ σῶμα μου ἠνείχθη πρὸς σᾶς, Καρὶνθιοί», δηλαδὴ δὲν θύναμα, νὰ ἀνέχωμαι καὶ νὰ κρατῶ τὴν ἀγάπην σιωπηράν, ἀλλὰ διαρκῶς σᾶς ἐνθυμῶμαι καὶ ποντοῦ, ὅπου πηγαίνω, καὶ διὰ τῆς διακονίας μου καὶ μετὰ τὴν γλώσσαν τοῦ ἐπαράξω. Ἔτσι καὶ ὁ μακάριος αὐτοῦ ἀνὴρ, ὁ Δαβὶδ, μετὰ τὸ νὰ ἀγαπᾷ τὸν Θεόν, καὶ νὰ καίεται, ἀπὸ τὴν ἀγάπην αὐτήν, δὲν ἀνέχετο νὰ σιωπᾷ, Ὡς ἀλλὰ ἄλλατε μὲν λέγε, ὅπως ἀκριβῶς ἡ ἐπιφανὴς ἐλπίς τρέχει εἰς τὰς πηγὰς τῶν ὕδατων, ἔτσι παθεῖ τὴν παρουσίαν Σου ἡ ψυχὴ μου, Θεέ μου. Ἄλλοτε δὲ λέγε, «Θεέ μου, Θεέ μου, εἰς σὲ προστρέχω διὰ τῆς προσευχῆς ἀπὸ πολλῶν πρωτῶν. Ἡ ψυχὴ μου ἐδίηκε τὴν παρουσίαν Σου, Θεέ μου, ὅπως ἡ ξηρὰ καὶ ἀνδροῦς καὶ ἐρημικὴ γῆ ἀναμένει τὴν βροχήν». Ἔτσι κάποιος ἄλλος ἐρμηνευτὴς εἶπεν, Ἐπειδὴ ὁ Δαβὶδ δὲν δύναται μετὰ τὴν ἀγαπήσασθαι τὴν υπερβολικὴν ἀγάπην καὶ τὸν Θεὸν ἔρωτα, ζῆτε νὰ εὕρῃ παρομοιωσῆς, ὥστε ἔστω καὶ μετὰ αὐτὰς νὰ μᾶς διείξῃ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπην καὶ μᾶς καταστήσῃ κοινωνοὺς καὶ μετόχους τῆς ἀγάπης αὐτῆς. Ἄς πειρασθῶμεν λοιπὸν εἰς τὰ διδάγματά του καὶ ἂς μάθωμε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον νὰ ἀγαπᾶμε τὸν Θεόν.

Ἄς μὴ μὲ ἐρωτήσῃ κανεὶς καὶ πῶς δύναμαι νὰ ἀγαπᾶ τὸν Θεόν τὸν ὁποῖον δὲν βλέπω; Καὶ ὅμως πολλοὺς ἀγαπᾶμεν, τοὺς ὁποίους δὲν βλέπομεν, ὅπως ἐκεῖνους, ποὺ εὐρίσκονται εἰς μακρινὰς χώρας, τοὺς φίλους μας, τὰ τέκνα μας, τοὺς γονεῖς μας ἢ τοὺς συγγενεῖς μας καὶ τοὺς οἰκείους μας. Ἐ καὶ ὁ χωρισμὸς μας αὐτὸς ἀπὸ τοὺς ξενιτευμένους μας, ποὺ δὲν τοὺς βλέπομεν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν, ὅμως μόνον δὲν σταματᾷ τὴν ἀγάπην μας πρὸς αὐτοὺς, ἀλλ' ἀπεναντίας, περισσότερον ἀνάγει τὸ φίλτρον καὶ αὐξάνει τὸν πόθον μας πρὸς αὐτοὺς.

Διὰ τοῦτο καὶ περὶ τοῦ Μωυσέως, ὅταν ἀνελθὶ ὁ Παῦλος λέγει, ὅτι, ἀφ' οὗ ἐγκατέλειψε θησαυροὺς καὶ πλοῦτον καὶ βασιλικὴν δόξαν καὶ καθὲς ἄλλην λαμπρότητα εἰς τὴν

Αἰγύπτου ἐποτίμησε νὰ ὑποφέρῃ μετὰ τοὺς συμπατριώτας του Ἰουδαίους. Ἐν συνεχείᾳ ἐπειδὴ ἤθελε νὰ μᾶς διείξῃ τὴν αἰτίαν τῆς προτιμήσεως αὐτῆς τοῦ Μωυσέως, ὁ Ἀποστόλος Παῦλος ἔλεγεν, ὅτι ὅλα αὐτὰ τὰ ἔκοιμεν διὰ τὸν Θεόν καὶ προσέθεσεν «Τοῦτο ἐγένετο διότι ἔθεωρε τὸν ἀσάρατον Θεόν, ὅταν νὰ τὸν βλέπῃ μετὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς του».

Δὲν βλέπετε τὸν Θεόν, ἀλλὰ βλέπετε τὰ δημιουργημάτων του, βλέπετε τὰ ἔργα του τὸν οὐρανόν, τὴν γῆν, τὴν θάλασσαν. Ἡ ἔκείνος, ποὺ ἀγαπᾷ, ἔστω καὶ ἂν ἴδῃ κάποιο ἀντικείμενον τοῦ ἀγαπητοῦ του προσώπου, ἔστω ὑπόδημα, ἔστω ἱμάτιον, ἢ ὁτιδήποτε ἄλλο, αἰσθάνεται μέσα του νὰ αὐξάνῃ ἡ φλόγα τῆς ἀγάπης του πρὸς τὸ ἀγαπώμενον πρόσωπον. Δὲν βλέπετε τοῦ Θεοῦ βλέπετε ὁμῶς τοὺς ὑπηρετὰς του, τοὺς φίλους του, τοὺς ἀνδρὺς ἀνδρας, ἐκεῖνους, ποὺ ἀπέκτησαν παρρησίαν ἐναντίον τοῦ Θεοῦ. Ὑπηρετῆς λοιπὸν καὶ δεῖτε ἀγάπην πρὸς ἐκεῖνους καὶ θὰ ἱκανοποιηθῇ ἀφάνταστα ὁ πόθος σου νὰ ἰδῇς τὸν Θεόν. Διὸ καὶ μετὰ τὸν αὐθιγὸν συμβαίνει καὶ τοῦτο δὲν ἀγαπᾶμεν μόνον τοὺς φίλους μας, ἀλλὰ συνηθίζομεν νὰ ἀγαπᾶμεν καὶ ἐκεῖνους τοὺς ἄλλους, ποὺ καὶ οἱ φίλοι μας, ἀγαποῦν. Καὶ ἂν εἴπῃ κάποιος ἀπὸ τοὺς φίλους μας ὅτι τὸν δεῖνα, ὅπλ. ὠρισμένον ἄλλον, ἀγαπᾷ, καὶ ἂν ἐκεῖνος, ὁ τοιοῦτος, εὐεργετηθῇ ἐξ ἡμῶν, θεωρεῖ ὅτι, αὐτὸς ὁ ἴδιος φίλος μας ἀπολαμβάνει, τὴν εὐεργεσίαν, Β τότε ἡμεῖς κάνομε τὰ πάντα καὶ ἐνεργοῦμε πρὸς ἐξυπηρέτησιν ἐκεῖνου, θεωροῦντες ὅτι ἔτσι ἐξυπηρετοῦμε τὸν ἀγαπητὸν μας κοινὸν φίλον καὶ δεκνόμεν πᾶσαν φροντίδα νὰ ἱκανοποιηθῶμεν ἐκεῖνον. Εἶναι δυνατόν νὰ ἐφαρμοσθῇ τοῦτο καὶ εἰς τὴν περίπτωση τοῦ Χριστοῦ πᾶρα. Εἶπεν ὁ Χριστός, ὅτι ἀγαπᾷ τοὺς πτωχοὺς, καὶ ἐάν αὐτοὶ εὐεργετοῦνται, εἶναι, ὅταν νὰ εὐεργετοῦμαι ἐνὶ, καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος θα ἀποδῶσω τὴν ἀμοιβήν. Ἄς κάνομε τὰ πάντα λοιπὸν προκειμένου νὰ ἐξυπηρετήσωμεν τοὺς πτωχοὺς, μάλλον δὲ ὡς ἀδειάζομεν ὅλα τὰ δοχεῖα τῶν ἀγαθῶν μας διδόντες αὐτὰ εἰς τοὺς πτωχοὺς μετὰ τὴν πεποίθησιν ὅτι δι' αὐτῶν τρέφομεν τὸν ἴδιον τὸν Κύριον. Ὅτι, τρέφεται ὁ ἴδιος ὁ Χριστός, ὅταν τρέφονται οἱ πτωχοί, τὸ διαβεβαιῶναι ὁ ἴδιος. Ἀκούσε τί λέγει σχετικῶς ὁ «Μὲ εἶδατε νὰ πεινᾷ, λέγε καὶ μετὰ εὐεργετῆς μετὰ εἶδατε νὰ διψᾷ, καὶ μετὰ ἐποτίσατε μετὰ εἶδατε γυμνὸν καὶ

με ένδυσαντε» Και πολλές άλλες εύκαιριες δώκεν εἰς ἡ-
μᾶς, ὥστε νά κανοποιώμε τον πόθον μας καὶ τὴν ἀγά-
πην μας πρὸς τὸν Θεόν καὶ Κύριον.

Τὴν ἀνθρωπίνην ἀγάπην τρία πράγματα συνήθως τὴν
προκαλοῦν ἢ ἡ ὠραιότης του σώματος ἑνὸς προσώπου,
ἢ μια μεγάλη του εὐεργεσία πρὸς ἡμᾶς, ἢ ἡ πολλὴ ἀγάπη
ἐκ μέρους του. Κάθε ἓνα ἀπὸ αὐτὰ χωριστὰ ἔχει τὴν δυνα-
μὴν νά προκαλέσῃ μέσα μας ἀγάπην πρὸς τὸ πρόσωπον,
ποῦ τὸ ἔχει. Πολλοὶ καὶ ἂν ἀκόμη δὲν ἔχωμεν εὐεργετη-
θῇ ἀπὸ κάποιου, δταν ἀκουσώμεν ὅμως, ὅτι, μᾶς ἀγαπᾷ,
μᾶς ἔπεινε¹ καὶ μᾶς θαυμάζει, ὁμῶς τὸν ἀγαπῶμεν καὶ
ἡμεῖς καὶ τὸν θεωροῦμεν ὡς εὐεργέτην μας. Με τὴν περι-
ττωσιν δὲ τοῦ Θεοῦ, ὅχι μόνον αὐτὰ συμβαίνουν, ἀλλὰ καὶ
τὰ τρία αὐτὰ εἶναι, δυνατόν νά διαπιστωσώμεν καὶ μάλιστα
πόσον ὑπερβολικῶς, ὥστε δὲν εὐρίσκουμε οὔτε λόγον νά τὸ
παραστήσωμεν. Καὶ πρῶτον Ὁ Δυνάμεθα νά διαπιστωσώ-
μεν τὸ κάλλος καὶ τὴν ὠραιότητα τῆς μακαρίας καὶ ἀθα-
νάτου φύσεως τοῦ Θεοῦ, τὸ ὅποιον εἶναι ἀσύγκριτον καὶ
ἀδύνατον νά παρομοιωθῇ με κάποιον γῆινον πρᾶγμα καὶ εἶ-
ναι ἀκώτερον κάθε ἀνθρώπου, λόγου καὶ ἔξω κάθε λογί-
κης. Κάλλος δὲ θεῖον ὅταν ἀκούσης, μὴ φαντασθῇς κάτι
τὸ σαρκικόν, ἀγαπήγέ μου, ἀλλὰ κάποιον σώματος δό-
ξαν καὶ ἀνεκδιήγητον μεγαλοπρέπειαν.

4. Αὐτὴν τὴν ἐκπλήξιν τοῦ θεοῦ κάλλους ἤθελε νά
δηλώσῃ καὶ ὁ Προφήτης Ησαΐας καὶ ἔλεγεν «Καὶ αἱ ἀγ-
γέλικοι Δυνάμεις τῶν Σεραφεμ ἵστανται πᾶρξ τοῦ θρό-
νου τοῦ Θεοῦ καὶ με τὰς δύο ἀπὸ τὰς ἑξ πτέρυγας των
κατακαλύπτουν τὸ πρόσωπόν των, με τὰς δύο ἐπομένους
καλύπτουν τοὺς πόδας ἀπὸ σεβασμῶν πρὸς Αὐτόν καὶ με
τὰς ἄλλας δύο ἵπτανται καὶ κράζουσιν Ὁ Ἅγιος, ἅγιος, ἅγι-
ος»² Εἰ Ὅλοι τοῦτοι τὰ πράττουν τὰ Σεραφεμ ἐξ αἰτίας
τῆς ἐκπλήξεως καὶ τοῦ θαύματος καὶ τῆς ὑπερόχου σεβασ-
μιότητος τοῦ Θεοῦ, καὶ τῆς ἀνεκφράστου δόξης ἰκαὶ πάλιν
ὁ Δαβὶδ ἔπειδὴ κατενόησε τὸ κάλλος τοῦτο τοῦ Θεοῦ,
καὶ ἐξεπλάγη ἀπὸ τὴν μακαριότητα τοῦ Θεοῦ ἔλεγε ἡνά-
ζωκος γάρω ἀπὸ τὴν δόξαν σου, ὦ Δυνάμι, τὴν ῥομφαίαν
σου, ὥστε νά πύπτη με ὠραιότητι εἰς τὸν μηρόν σου καὶ
νά δείκνῃς τὸ κάλλος σου»³ Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Μωυσῆς πολ-
λὰκις ἔπεθυμε νά ἴδῃ τὸν Θεόν, ἔπειδὴ εἶχε σαγηνευθῇ ἀπὸ

1 Ματθ 26, 10-35
2 15 6, 2-7
3 11 2, 1-3

τὸ φῶτρον πρὸς Αὐτόν καὶ ἔχον ὑπερβολικὰ ἀγαπήσει
τὴν δόξαν ἐκείνην τοῦ Θεοῦ. Διὰ τοῦτο ὁ Φίλιππος ἔλεγε
πρὸς τὸν Χριστόν⁴ Ὁ Δάξέ μας τὸν Πατέρα καὶ αὐτὸ
εἶναι ἄρκετον εἰς ἡμᾶς⁵ Μᾶλλον ὅμως πρέπει νά σταμα-
τήσωμεν, διότι ὅσα καὶ ὅν εἰπώμεν οὔτε μικρὸν, οὔτε ἐλά-
χιστον ἴχνης θείας ὠραιότητος θα διυπθῶμεν νά παρα-
στήσωμεν.

Θέλεις τώρα νά ἀναφέρωμεν τὰς εὐεργεσίας τοῦ Θεοῦ
πρὸς ἡμᾶς, οὔτε καὶ αὐτὰς δυναμέθα νά περιγράψωμεν
δὲ λόγων. Διὰ τοῦτο ὁ Παῦλος ἔλεγεν «Χρεωστοῦμεν εὐ-
γνωμοσύνην εἰς τὸν Κύριον διὰ τὴν ἀνεκδιήγητον αὐτοῦ
δωρεάν»⁶ Καὶ εἰς ἄλλο μέρος εἶπεν «Αὐτὰ, ποῦ ἔχει, ἔτα-
μάσε ὁ Θεὸς ἀπὸ καταβολῆς κόσμου διὰ τοὺς ἀνθρώπων
τοὺς αὐτὸν, εἶναι, τέτοια, ποῦ οὔτε δαδωμένος ἀνθρώπου εἴ-
δεν, οὔτε αὐτὸ ἤκουσεν, οὔτε ἐπὶ καρδίᾳ ἀνθρώπου ἀνε-
θῆκεν ποτέ» Καὶ πάλιν ἄλλοῦ λέγει Εἰς Ὁ θάθος πλού-
του καὶ σφαιρῶν καὶ γνωσεως τοῦ Θεοῦ! Ποσὸν ἀνέξερυν-
νῆτοι εἶναι αἱ κρίσεις Του καὶ πόσον ἀνεξίτηστοι αἱ ἐπι-
φάνσεις Του»⁷ Ἀλλὰ τὴν ὑπερβολικὴν ἀγάπην, τὴν ὅποι-
αν ἐπέδωκεν εἰς ἡμᾶς, ποῖος λόγος δύναται νά παραστή-
σῃ. Τὸ μέγεθος τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ ἔκκεν καὶ τὸν Εὐ-
αγγελιστὴν Ἰωάννην νά ἐκπλήττεται καὶ ἔλεγεν «Τόσον
πολὺ ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε πρὸς χάριν Του
παρέδωκεν εἰς τὸ πάθος τὸν Υἱόν Του τὸν Μονογενῆ»⁸
Ἐὰν θέλῃς νά ἀκούσης καὶ τὰ λόγια τοῦ Ἰδου τοῦ Θεοῦ,
καὶ νά μάθῃς τὴν ἀγάπην Του, ἀκούσε τὸ λέγει δια τοῦ
προφήτου «Μήπως εἶναι δυνατόν ἡ γυναῖκα νά ἐσχάσῃ νά
σολήσῃ τὰ παρὰ τῆς ποῦ ἐξῆλθεν ἀπὸ τὴν ἰδίαν τὴν
κοιλίαν τῆς, Ἀλλὰ καὶ ἂν τοῦτο ἤθελε συμβῇ με κάποιον
γυναῖκα, ἐγὼ ὅμως δὲν πρόκειται νά σὲ ἡπομνήσω»⁹ Καὶ
ὅπως ὁ Δαβὶδ ἔλεγεν «ὡς ὡς ἡ ἐκρηκνύμενη ἐλαφὸς πρέχει,
εἰς τὰς πηγὰς τῶν ὕδατων, ἔτσι καὶ ἡ ψυχὴ μου διαρροῖ
νῇ γιὰ τὴν ἀγάπην σου, τρέχει κοντὰ σου Κύριε, Ὁ ἔτσι
καὶ ὁ Χριστὸς λέγει Ὁ καθὼς ἡ ὄρνις συγκέντρωνε τὰ που-
λάκια τῆς γῆς ἀπὸ τὰς πτέρυγας τῆς, ἔτσι καὶ ἐγὼ ἠρέ-
λησα νά συνάξω τὰ παῖδά σου καὶ δὲν ἠβόλησας»¹⁰ Καὶ

4 15 39 13
5 15 14 9
6 1 Κορ 9 15
7 4 Κορ 3 3
8 15 11 10
9 15 2, 12
10 2 3, 1-2
11 15 23 3

εις άλλων φαλμών αναφέρεται, δι' «καθώς εὐσπλαγχνίζεσθαι καὶ συγχωρεῖ ὁ πατήρ τοὺς υἱοὺς τοῦ, ἔτι καὶ ὁ Κύριος εὐσπλαγχνίζεσθαι ἀνέκαθεν ἐκείνους τοῦ τὸν εὐνοδοῦνται μετὰ ἑαυτὸν».²² Καὶ εἰς τὸν αὐτὸν φαλμὸν λέγει δι' «ὅσον ἀκαταμέτρητος εἰς ὕψος εἶναι ἡ ἀπόστασις τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τῆς γῆς, τόσον μέγα καὶ κρασίον εἶναι τὸ ἔλεος τοῦ Κυρίου εἰς τοὺς φοβούμενους αὐτόν».²³ Καὶ καθὼς ὁ προφήτης ζητεῖ ὑποδείγμα, διὰ νὰ ἀφῃρηθῇ καὶ ἐκδηλωθῇ τὸν πόθον αὐτοῦ, ἔτσι καὶ ὁ Θεὸς χρησιμοποιοῖ διαφόρους ἀνθρωποπαθεῖς ἐκφράσεις διὰ νὰ δηλώσῃ τὴν υπερβολικὴν ἀγάπην, τὴν ὅποιαν ἔχει διὰ τὴν σωτηρίαν μας. D Καὶ ὁ μὲν προφήτης χρησιμοποιοῖ τὴν εἰκόνα τῆς διψασμένης ἐλάφου, καὶ τῆς κτισμένης ἀδελφῆς ἀνθρώπου γῆς, ὁ δὲ Θεὸς δεικνύει τὴν φιλοστοργίαν τῶν ἀνθρώπων πρὸς τοὺς νεοσσούς των καὶ τὴν κηδεμονίαν τῶν πατέρων καὶ τοῦ ὕψος τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τῆς γῆς καὶ τὴν εὐσπλαγχνίαν τῶν μητέρων, δι' ἑπειδὴ ὁ Θεὸς ἀγαπᾷ ἡμᾶς τόσον, ὅσον ἡ μητέρα ἀγαπᾷ τὸ παιδί της διὰ τὴν ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχουν ἄλλοι δρᾶ καὶ ἄλλοι κινῶντες καὶ ἄλλα ὑποδείγματα μεγαλύτερα καὶ κατελλήλότερα πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ἀγάπης. Καὶ δι' ὅτι ὁ Θεὸς μᾶς ἀγαπᾷ, δι' ὅσον τόσον, ὅσον ἡ φιλόστοργος μητέρα ἀγαπᾷ τὰ τέκνα της, ἀλλὰ πολὺ περισσώτερον, οἶκουσε τὸ λέγει ὁ Ἰδιὸς ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Ἰσααίου. «Καὶ ἐν σιμὴν νὰ ὑπάρξῃ μία γυναῖκα, ποὺ νὰ δύναται νὰ ἀπομονώσῃ καὶ νὰ ἀποφορῇ διὰ τὰ τέκνα της, ἐγὼ ὁμῶς οὐδέποτε θὰ σε ἀπομονώσω».

E Τοῦτο δὲ ἔλεγε διὰ νὰ ἀποδείξῃ, δι' ἡ πρὸς ἡμᾶς ἀγάπη τοῦ Θεοῦ εἶναι θερμότερα πάσης φιλοστοργίας. Όλα δὲ αὐτὰ καθὼς θὰ τὰ ἀναλογίζεσθαι καὶ θὰ τὰ ἐρευνᾷς καθ' ἑαυτὸν, θερμότερον θὰ ἀναπτύσσῃς τὴν ἀνάπτην πρὸς τὸν Θεόν, καὶ λαμπρότερον τὴν φλόγα τοῦ κατὰ Θεὸν πόθου θὰ ἀνύψῃς μέσα σου. Ἐπειδὴ λοιπὸν καὶ μετὰ ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων τίποτε δὲν ὑπάρχει τόσον ἰσχυρὸν διὰ νὰ ἀποθάλπῃ τὴν φιλίαν μας τόσον, ὅσον ἡ ἀνάμνησις τῶν εὐεργεσιῶν, ποὺ ἀπελαύσαμεν, τοιοῦτοτρόπως δι' καὶ μνημὲν προσκιμένον καὶ περὶ τοῦ Θεοῦ.

Ας ἀναλογισθῶμεθα πόσα ἔκαθεν ὁ Θεὸς δι' ἡμᾶς, δι' λαβὴ τὸν ἴδιον τὸν οὐρανόν, τὴν γῆν, τὴν θάλασσαν, τὸν αἴρα, τὰ ἐφ' ὅλης τῆς γῆς φυτὰ, τὰ ποικίλα ἀνθὰ, τὰ κτή-

νη καὶ τὰ ἐρπετὰ, ποὺ εὐοικονοῦνται εἰς τὴν θάλασσαν καὶ εἰς τὸν αἴρα, τὰ ἀστρα, ποὺ εὐοικονοῦνται εἰς τὸν οὐρανόν, τὸν ἥλιον, τὴν σελήνην, γενικῶς διὰ ὅλα φαίνονται, τὰς ἀστράπας, τὴν τάξιν καὶ σφόν τῶν ἀρῶν καὶ τῶν ἐποχῶν, τὴν διαδοχὴν τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νύκτας καὶ τὰς ἐπιρροὰς μετεωρολόγας.²⁴ Α Μετέδωκε διὰ τῆς πνοῆς τὴν ψυχὴν, ἔχασε τὸ λογικόν, καὶ μᾶς ἐπέμψεν μετὰ μεγαλειότητα τῆς δυνάμεως ἐξουσίαν. Ἀπέσταλε ἀγγέλους, ἐπέμψεν προφήτας καὶ ὕστερον τὸν ἴδιον τὸν Υἱὸν τοῦ μονογενοῦ. Καὶ μετὰ ἀπὸ τὰ γεγονότα αὐτὰ καὶ πάλιν ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς προνοεῖ καὶ διὰ τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ παρακαλεῖ, διὰ νὰ σωθῇς σὺ. Καὶ δὲν παύει ὁ Παῦλος νὰ πρεσβεύῃ δι' ἡμᾶς καὶ νὰ λέγῃ «Ὁ Θεὸς διὰ μέσου ἡμῶν παρακαλεῖ. Παρακαλοῦμεν, λοιπὸν, καὶ ἡμεῖς ἐξ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ συμφιλωθῆτε μετὰ τὸν Θεόν».²⁵ Καὶ δὲν ἐπαμύνηται ἐδῶ ὁ Θεὸς τὰς πρὸς σὲ εὐεργεσίας, ἀλλὰ καὶ ἀφ' οὗ ἐλάβε τὴν ἀνθρωπίνην σου φύσιν. B Ἐκείθεν ὕψηλα περὶ καὶ ἀπὸ τοῦ ἀγγέλου καὶ ἀπὸ κατὰ Ἀρχὴν καὶ Ἐξουσίαν καὶ Δύναμιν καὶ ἀπὸ κάθε ἄλλο δυνάμει ποὺ ὑπάρχει καὶ δυναμίζεται δι' ὁμολογίαν εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν μέλλουσαν».²⁶ Ἀληθῶς εἶναι κατελλήλως ἡ εὐκωρία τῶν νὰ ἀναστανῶμεν «Ποῖος δύναται νὰ διηγηθῇ τὰ θαυμαστά ἔργα τῆς δυνάμεως τοῦ Κυρίου καὶ νὰ ἐξηγήσῃ ἐπαξίως τὰ ἔργα παντός ἔπαινου καὶ ἔκστασις ἔργα τοῦ», ἢ νὰ εἰπῶμεν πάλιν τὸ «Τί νὰ ἀνταποδώσω εἰς τὸν Κύριον, ὅταντ' ὀλέων ἐκείνων, μετὰ τὰ ὅποια μετὰ εὐχαρίστησιν».²⁷ Τί μπορεῖ νὰ ἐξηγηθῇ καὶ συγκριθῇ μετὰ τὴν τιμὴν αὐτὴν, τὴν ὅποιαν μᾶς ἔκαμεν ὁ Θεὸς μετὰ ὅλα τὰ ἀνωτέρω, βίαν μετὰ τὴν ἀπαρχὴν τοῦ γένους μας (δηλαδή οἱ πρωτόπλαστοι), ἢ ὅποια εἰς τόσον μεγάλην παραδόξω ἐπέσει, τόσον πολὺ εἶχεν ἀτιμωθῇ, καὶ τώρα εἰς τόσον ὕψος κἀβήτα καὶ τοσαύτης τιμῆς ἀπολαμβάνει.

C Μὴν ἀναλογίζεσθαι δὲ μόνον τὰς κοινὰς εὐεργεσίας, ἀλλὰ νὰ σκέπτεσθαι καὶ τὰς εἰδικὰς πρὸς σὲ τὸν ἴδιον προσγενομένας, ὅπως ἐπὶ παραδειγματὶ τὴν συγχωρήσιν καὶ τὴν ἀπαλλαγὴν, ποὺ ἐλάβεσ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν συκοφαντίαν εἰς τὴν ὅποιαν τέχον ἐπέσεσ, ἢ διότι δ' ἐμπυγες ἀπὸ ἐπιθυμίας καὶ κινδύνους ληστῶν εἰς χεῖρας τῶν ὁποίων συ-

22. Π' 109. 18
23. Π' 109. 11
24. Π' 49. 15

25. Β. Κορ. 1. 30
26. Ἑβρ. 1. 31
27. Φ' 1. 3
28. Φ' 11. 12

νέβη να πέσει εις ὄραν μεσοκυκλίου ἢ ἑλλην δυσκόλουν σπινθήν ἢ διότι κάποτε ἀπέφυγες καὶ ἐγλυτωσες ἀπὸ ἐπι κινδυνῶς ἐρχομένην ἐπάνω σου ζημιαν ἢ διότι ἐθεραπεύθης ἀπὸ φοβερῶν ἀσθενειῶν, εἰς τὴν ὅπου περ ἐπίσεις κάποτε.

5 "Ὅλα νὰ τὰ ἀναλογίζεσαι ὅσα εὐεργετήματα σοῦ ἔ- καμεν ὁ Θεὸς καθ' ὅλων τὸ διάστημα τῆς ζωῆς σου. Καὶ ἐλ- τιζω ὅτι θὰ συναντήσης πολλὰς εὐεργεσίας τοῦ ἐγέναντι οἱ εἰς σὲ παρὰ τοῦ Θεοῦ, ὅχι μόνον καθ' ὅλων τὸ διάστημα τῆς ζωῆς σου, ἀλλὰ καὶ εἰς ὁσάκις καὶ μόνον ἡμέρας.

Καὶ ἐὰν ἠθέλην ὁ Θεὸς νὰ θέσῃ ὑπ' ὄψιν μας ἄλλας τὰς εὐεργεσίας, **Δ** μὲ τὰς ὁποίας μᾶς εὐεργετῇ καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ τὰς ὁποίας ἀγνοοῦμεν καὶ δὲν γνωρίζομεν, δὲν θὰ ἦτο δυνατόν εἰς ἡμᾶς αὐτὴν καὶ νὰ τὰς ἀριθμώμεν.

Σκέψου ποσοὶ δαίμονες περιφέροντα γυρῶν μᾶς καθ' ἑκάστην, πόσαι ἐχθρὰ καὶ θυνάμεις, Ἐὰν ἐπέτρεπον εἰς αὐ- τὰς ὁ Θεὸς νὰ ἐμφανισθοῦν καὶ μόνον ἐνωπίον μᾶς μετὰ τὴν φοβερὰν ἐκέντην καὶ ἀνηλιαστικὴν ὄψιν των, δὲν θὰ εἴχομεν πρελλασθῇ δὲν θὰ εἴχομεν χαρὰ δὲν θὰ εἴχομεν κατα- στραφῇ.

Αὐτὰ λοιπὸν δὶσαι νὰ ἀναλογισθῶμεθα, καθὼς καὶ τὰ ἀ- μαρτήματά μας, ὅσα μετὰ τὴν θέλησίν μας ἐπαράξαμεν ἢ εἰς τὰ ὅποια λόγῳ ἀγνοίας πῆπταμε (διότι καὶ τοῦτο δὲν εἶ- νομιζομεν ἐνεργῶς πρὸς ἡμᾶς, τοῦ δὲν ζητεῖ λόγον ὁ Θεὸς διὰ τὰς ἀμαρτίας μας καθ' ἑκάστην ἀμέλειαν μετὰ τὴν διά- πραξιν) Ἐ καὶ τότε σιγαλῶς θὰ αὐξήσωμεν τὴν ἀγάπην μας πρὸς τὸν Θεόν. Διότι ὅταν αὐτὴ ληφθῇ πόσας ἀμαρ- τίας διαπραΐται καθ' ἡμέραν, πόσας εὐεργεσίας ἀπολαύει ἐπίσης καθ' ἡμέραν πόσῃ μακαροθυμίᾳ καὶ πόσῃ συγ- χωρησίᾳ σοῦ παρέχει, τότε, εἰς περίπτωσιν, τοῦ ὁ Θεὸς καθ' ἑκάστην θὰ σὲ ἐδικάζε δ' αὐτὰ οὐδὲ μίαν σπινθὴν χρόνου θὰ ἦσαν ἀξίως νὰ γένηται.

Τοῦτο ἀκριβῶς λέγει καὶ ὁ Προφήτης «Ἐὰν δὲν παρο- δλέψης τὰς ἀνομίας μᾶς, ἀλλ' ἐξίτασής τας καὶ προση- λώσῃς τὸ θέλημα σου εἰς αὐτάς, ὦ Κύριε, Κύριε, ποῖος θὰ ἡμπορέσῃ νὰ σταθῇ ἐνώπιόν σου καὶ νὰ διατάσῃ τὸ θέ- ρος τῆς δικαιοκρατίας σου.»¹⁰⁰ Εἰς αὐτὸν λοιπὸν νὰ χρω- στῇς χάριτας καὶ καθόλου νὰ μὴ δυσανασχετῇς δι' ὅτ' σοῦ συμβαίνει κακόν.

¹⁰⁰ Α' Ἀλλὰ σκέψου, ὅτ' καὶ ἂν μορῆς ταλαπικρίας ὁ- ποστής, οὐδὲ κοτ' ἐλάχιστον ἱκανοποιήσῃς τὴν θεῖαν Δ' καιροῦν καὶ τοῦτοτρόπως, εἰς ἀναρχίᾳ, πολλὴν ἀγάπην πρὸς τὸν Θεόν θὰ αἰσθανθῇς μέσα σου καὶ θὰ λέγῃς κα-

τὰ τὸν Προφήτην «ὡς ἀκριβῶς ἡ διαφασμένη ἑλαφρὸς τρέχει πρὸς τὰς πηγὰς τῶν ὕδατων, το αὐτοτρόπως ἐπιθυ- μεῖ καὶ ἡ ψυχὴ μου, Θεέ μου, νὰ ἐπικοινωνήσῃ μαζί σου».

Ἀξίον ἐξετάσεως εἶναι τὰ γεγονότα, διότι ὁ φαλακρὸς ἐχρησιμοποίησε τοῦτο τὸ ζῶον, ὡς παρόδειγμα. Διότι, ἡ ἑλαφρὸς εἰς τὸ ζῶον καὶ πρὸς περισσότερο δ' ὕδατος καὶ διὰ τοῦτο συνεχῶς τρέχει εἰς τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων. Ἀσθά- νητα περισσότερο τὴν δίψαν καὶ ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς φυ- σεως καὶ διὰ τὴν τρεχ. διαφορά φαιδία καὶ μετὰ τὰ σωματὰ αὐ- τῶν τρέφετο ἡ καὶ αὐτοὶ λοιπὸν κάμει τοῦτο ἀκριβῶς. Τὸν νοπ- τὸν ὄψιν, τὸν αὐτοῦν κατὰ φαντασίαν. Καταβάλλει τὴν ἀμαρτίαν καὶ τότε θὰ αἰσθανθῇς τὴν ἱερὰν δίψαν, τοῦ ποθοῦν τοῦ Θεοῦ.

Β Ἐπεὶ δὲ ἡ ποιητὴ συνέθεσεν μᾶς κῆρυ. ἀκα- θάρτους καὶ μᾶς ὁδηγεῖ εἰς ἀπὸ γέννησιν, δ' αὐτὸ θὰ ἀ- πορριψώμεν τὰς ἀμαρτίας μᾶς καὶ καθαρῶμεν τὴν ψυ- χὴν μας ἀπὸ τῆς πονηρίας θὰ δυναθώμεν νὰ αἰσθανθῶμεν τὸν πνευματικὸν τοβὸν μέσα μας καὶ νὰ ἐπικαλούμεθα μετὰ πολλὴν προθυμίαν τὸν Θεόν καὶ τὸ φιλεῖν σφοδρῶτερον νὰ ἀνάπτωμεν πρὸς Αὐτόν, ὅχι μόνον δ' αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ δ' αὐτῶν τῶν ἔργων μᾶς νὰ ψάλλωμεν τὴν πρὸς τὸν Θεόν ἀγάπην καὶ ὑπακοήν.

Διὰ τοῦτο ἐξ ἄλλου ἔκαμε τοὺς ψαλμοὺς ὁ μακάριος, ἁγίος ἀνθρώπος, ὁ Δαβὶδ, μᾶλλον δὲ ἡ Χάρις τοῦ Πνευ- ματος, ὅχι μόνον διὰ τὰ προφωρῶμεν τὰ λόγια μετὰ τὰ χει- λῶν μας, ἀλλὰ καὶ νὰ μελετῶμεν αὐτοὺς, καθὼς τοὺς ψάλ- λωμεν καὶ τοὺς ἀρραβάζωμεν. Μὴ λατῶν νομισθῇ, ὅτ' διὰ τοῦτο εὐχάρις ἐδῶ δ' αὐτὴ ἀπαγγελίᾳ τὰ λόγια μόνον ἀλλὰ ὅταν ὑποψάλλῃς, νὰ σκεφθῇς ὅτι ὑπογράφεας συνθή- κην μετὰ τὸν Θεόν διὰ τὴν τοῦ δεξιῆς τὴν ὑπακοήν εἰς τὰ διὰ τοῦ ψαλμοῦ ἐκφραζόμενα λόγια τοῦ. **Γ** Διότι, ὅταν εἴπῃς ἢ ὅταν τρέπων ἐπιποθεῖ ἡ ἑλαφρὸς ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων, οὕτως ἐπιποθεῖ ἡ ψυχὴ μου πρὸς σὲ ὁ Θεός, ἔκαμες συνθή- κην μετὰ τὸν Θεόν συμφωνητικὸν ἔγραψες ἄνευ χάρτου καὶ μέλανος, διὰ τῆς φωνῆς ἡμολογήσας, ὅτ' περισσότερο ἀπὸ τὸ κάθε τι Αὐτὸν ἀγαπᾷς, ὅτ' τίποτε δὲν θεωρεῖς ὑπέρτα- του Αὐτοῦ καὶ διὰ τὴν φλέγναι ἡ ψυχὴ σου ἀπὸ τὴν πρὸς Αὐ- τὸν ἀγάπην.

Ἄν λοιπὸν, ὅταν ἐξέλθῃς ἀπὸ ἐδῶ, ἴδῃς κάποιον ἐ- μορφη καὶ ἀκόλαστον γυναῖκα, τοῦ σὲ διελέξε, καὶ μετὰ δια- φέρους τρόπους σὲ καλεῖ νὰ τὴν ἐρωτευθῇς, τότε εἰπὲ εἰς αὐτήν Δὲν ἡμπορῶ νὰ σὲ ἀκολούθησω. δ' ὅτ' ἔκαμα συμ- φωνίαν μετὰ τὸν Θεόν, ἐνεπικον ὅλων τῶν ἀδελφῶν μου, τῶν ἱερῶν καὶ τῶν ἰδοσκῶν καὶ ἡμολογήσας καὶ ὑπεσχεθῇς

νά υπακούω εἰς αὐτόν καὶ νά τόν ἀγαπῶ. Διότι πῶς ἡ διψασμένη ἑλαφρός ἀγαπᾷ καὶ ἐπιθυμεῖ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων. Φοβούμεαι νά παραδῶ τὰς συμφωνίας, διὰ τοῦτο τὸν ἔρωτα πρὸς τὸν Θεόν μελετῶ καὶ αὐτὸν διακατέχομαι. Ἐν ἰδίᾳ ἀργύριον νά ὑπάρχῃ εἰς τὴν ἀγοράν. Ἡ ὕψις ἐκδύματα χρυσοῦ, ὅλους νά συκοφαντοῦν καὶ νά κροτοῦν ὑπὲρ ῥέτας καὶ ἄλλα με χρυσὰ χαλινάρια, καὶ ὁδὸν μὴ παραχθῆς ἀπὸ τὰ φαντασιώδη αὐτὰ πράγματα, ἀλλὰ ψάλε καὶ ὑμῶν καὶ λέγε εἰς τὴν ψυχὴν σου: πρὸ ὅλου ἐψάλαμεν ὅλοι εἰς τὸν ναὸν καθὼς ἡ διψασμένη ἑλαφρός, ἐπιθυμεῖ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων, ἔτσι καὶ ἡ ψυχὴ μου οὐ ἐπιθυμεῖ Θεοῦ μου. Ταυτοτρόπως ἐξοικειώθημεν μετὰ τὰ λόγια τοῦ ψαλμοῦ καὶ τὰ ἐκάνομε κτήμια μας. β. Τίποτε λοιπὸν ἀπὸ τὰ διωκτικὰ πράγματα τοῦ κόσμου τούτου ἄς μὴν ἀγαπᾶμεν ὑπερβολικὰ, διὰ νὰ μείνῃ ἐντὸς μας ἀνυπόθετος ὁ θεὸς ἔρως καὶ διὰ νὰ μὴ κατατηθῇ καὶ γινῇ ἐσθενέστερος. Αὐτὸς ὁ πλοῦτος τοῦ θεοῦ ἔρως θὰ συντηρῇ νὰ μᾶς χαρῇ ὅλον τὸν πλοῦτον τοῦ κόσμου, ὅλους τοὺς ἡσασταίους, ὅλην τὴν εὐτυχίαν, ὅλην τὴν δόξαν καὶ ὅλην τὴν ἐξωτερικὴν καὶ ἐσωτερικὴν λαμπρότητα. Αὐτὸν ἄς κατέχωμεν, καὶ κανενὸς ἄλλου δὲν θὰ ἔχωμεν τὴν ἀνάγκην. Παρατηρήσατε ἐκεῖνους, ποὺ ἀγαποῦν τὸν αἰσχρὸν ἔρωτα· ὅταν φλογισθοῦν ἀπὸ τὸν αἰσχρὸν ἔρωτα κάποιας ὁμορφῆς κόρης, πράγμα ποὺ συμβαίνει πολὺ συχνά, τότε οὔτε αἱ πατρικαὶ ἀπειλαὶ, οὔτε αἱ εἰρωνείαι τῶν φίλων, 139 α. οὔτε καὶ αἱ συκοφαντίαι καὶ διαβολαὶ παλῶν ἐπιτυχάνουν νὰ τοὺς ἀλλάξουν γνώμην. Εἶναι ὁλοφύχως ἐστραμμένοι πρὸς τὴν ἐρωμένην τῶν καὶ περιφρονοῦν χάριν αὐτῆς καὶ οἰκίας καὶ πατρικὰς κληρονομίας, καὶ ὑπολήψιν κοινωνικὴν, καὶ πρόσθεν ἐπογγεληματικὴν, καὶ προτροπὰς φίλων καὶ καμίζουν, ὅτι εὐρίσκουν παρηγορίαν καὶ ὅτι ἀναπληρῶνουν ὅλα τὰ ἀνωτέρω, ὅταν πηγαινοῦν κατὰ αἱ σχέσεις τῶν μετὰ τὴν μουσικὴν δι' αὐτοὺς ἐρωμένην, ἔστω καὶ ἂν αὐτὴ εἴναι ἀσημὸς καὶ ἀνήθικος καὶ διττήποτε χειρότερον.

β. Ἄν λοιπὸν αὐτοὶ αἱ ἄνθρωποι ἀφοσιώνωνται τόσοι εἰς μίαν εὐτελεῖ καὶ ἀσημὸν γυναῖκα, καὶ θυσιάζουν ὅλα τὰ ἀγαθὰ τοὺς δι' αὐτήν, τότε πόση πρέπει νὰ εἴναι ἡ ἀγάπη μας πρὸς τὸν Θεόν, ὁ ὁποῖος μάλιστα δὲν μόνον δὲν παίρνει τίποτε ἀπὸ ἡμᾶς, ἀλλὰ ἀποναντίας τὰς ἀγαθὰ μᾶς δίδει. Ἐκεῖνοι τῶρα ποῦ ἀγαποῦν τὸν Θεόν, ὅπως πρέπει, τότε θὰ λάβουν πείραν τῶν εὐτυχῶν ἢ λυπηρῶν ἀνθρωπίνων περιστατικῶν.

Οἱ ἀγαπῶντες τὸν Θεόν, καθὼς εἶπα ὁλοφύχως ἐστραμ-

μένοι πρὸς τὸν Θεόν τοῦτον ἔρωτά των, οὔτε βλέπουν καὶ ὁδὸν τὰς φαντασίας αὐτὰς καὶ τὰς ακρίας τοῦ παρόντος βίου, ἀλλὰ καθεπείγειον εὐμερίαν τὴν θεωροῦν ἐξιστάσαστον, καθεπείγειον καὶ ἁλίσιν τὴν παραδιδέσαστον. Οὗτοι, οἱ ἔραστοι τοῦ Θεοῦ, ἐπειδὴ εἶναι δεμένοι εἰς τὸν πόθον τοῦτου, τίποτε ἄλλο δὲν βλέπουν, παρὰ μόνον Αὐτόν, καὶ πανταχοῦ αὐτὸν δραματίζονται, καὶ θεωροῦν τοὺς ἑαυτοὺς των εὐτυχέστερους καὶ μακαριώτερους πάντων τῶν ἀνθρώπων. Καὶ ἂν ὑπὸ τὴν μάστιγι τῆς πτωχείας εὐρισκῶνται, ἢ εἰς ἀτιμώσεις, ἢ εἰς θεασμὰ, ἢ εἰς θλίψεις, ἢ εἰς τὰ χειρότερα τῶν κακῶν, θὰ θεωροῦν, ὅτι εὐρίσκονται εἰς κατὰστασιν καλλυτέραν καὶ αὐτῶν τῶν βασίλειων, καὶ δι' ὅλα θὰ πάσχουν, ἔχουν κάποιου ἀξιοβούμιστον παρηγορίαν μετὰ τὴν ἰδέαν, ὅτι πάσχουν διὰ τὸν Ποθητόν, τὸν Κύριον.

γ. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος ἐδρασκόμενος εἰς καθήμερτους θανάτους, εἰς φυλακὰς, εἰς ναυάγια, εἰς ἐρημίας, εἰς μάστιγας, εἰς μύρια ἄλλα βάσανα, ἔχαρε καὶ ἠγαλλιάσθη, καὶ δοκίμα καὶ ἔκαστα.³⁰ Καὶ ἄλλοτε μὲν, ἔλεγεν, ὅτι «οὐ μόνον διὰ τὴν δοξαίαν ἑλπίδα, ὅτι θὰ ἀπολαύσωμεν τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰς θλίψεις μας κοινωμέθα».³¹ Ἄλλοτε δὲ πάλιν ὅτι «χαίρω διὰ τὰ παθήματα, καὶ ἀναπληρῶν ὅσα δὲν ἐπρόφθασεν νὰ πάθῃ ὁ Χριστὸς εἰς τὸ σῶμά μου».³² Ὅχι μόνον πάσχει ὁ Παῦλος ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰ παθήματά του αὐτὰ ὑπεργεοῖον ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ παραδεχόμενος καὶ λέγων ὅτι «Εἰς ἡμᾶς ἔχει δοθῇ ὡς χάρισμα καὶ δῶρον ἀπὸ τὸν Θεόν οὐ μόνον νὰ πιστεύωμεν εἰς τὸν Χριστὸν ἀλλὰ καὶ νὰ πάσχωμεν διὰ τὸ ὄνομα τοῦ».³³ Ὡς προσπαθώμεν καὶ ἡμεῖς νὰ πολιτευώμεθα καὶ νὰ ζῶμεν ὅπως ὁ Παῦλος καὶ με εὐχολογήσῃ νὰ ὑπερέχωμεν ὅλα τὰ λυπηρά, ποῦ τυχόν θὰ μᾶς ἔωρουν. Θὰ θνητίζωμεν δὲ νὰ ὑποφέρωμεν τὰ λυπηρά, ὅταν ἔχωμεν μεγίστην ἀγάπην πρὸς τὸν Θεόν, ὅπως ἀκριβῶς εἶχε καὶ ὁ Πραφήτης. Τὴν δὲ ἀγάπην τοῦ Πραφήτου πρὸς τὸν Θεόν τὴν διαπιστοῦμεν διὰ μόνον ἀπὸ τῶν πρώτων στίχων τοῦ ψαλμοῦ, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰ ἐπόμενα· διότι ἀφοῦ εἶπεν ὅτι ἡ ψυχὴ του ποθεῖ ὑπερβολικὰ τὸν Θεόν, ὅπως ἡ διψασμένη ἑλαφρός τὸ νερό, προσέθετε: «Μὲ διψῶν καὶ ἐπιθυμῶν ἰσχυρὸν ἐποθήσεν ἡ ψυχὴ μου τὸν Θεόν, ὅστις εἶναι ἰσχυρὸς καὶ ζωντανός. Ε. Πότε θὰ φθάσω καὶ θὰ ἔξω-

30. Π' Κορινθ. 11, 25-27.

31. Ρωμ. 8, 2 καὶ 3.

32. Κολοσ. 1, 24.

33. Φίλιπ. 1, 29.

ὅτι νὰ παρουσιασθῶ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ;» (στίχ. 3). Δὲν εἶπεν, ὅτι ἠγάπησεν ἡ ψυχὴ μου τὸν πραγματικὸν Θεόν, ὥστε ὅτι ἔδειξεν ἀγάπην ὑπερβολικὴν πρὸς αὐτόν, ἀλλ'ὃ παρωμοίωσεν ὁ Προφήτης τὸ φίλτρον μὲ δῖφρον, καὶ παρέστησεν εἰς ἡμᾶς καὶ τὰ ἴδια, τὴν ὑπερβολικὴν ἀγάπην τοῦ καὶ τὴν αἰωνιότητα τοῦ Θεοῦ ἔρωτος.

Καθὼς οἱ ἄνθρωποι δοκιμάζουσιν τὸ αἴσθημα τῆς δῖφης ὅχι μόνον ἐπὶ μίαν ἢ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας, ἀλλὰ καθ' ὅσον τὸ διάστημα τῆς ζωῆς των, ἐπειδὴ ἡ δῖφα εἶναι ἐντός τῆς φύσεως, τοιαυτοτρόπως ἀκριβῶς καὶ ὁ μακάριος ἄκείνος, καὶ πάντες οἱ ἅγιοι δὲν διατέλουν μόνον ἐπὶ μίαν ἡμέραν ἐν κατανύξει, πράγμα πού συμβαίνει μὲ πολλοὺς ἀπὸ τοὺς ἄνθρώπους, οὔτε ἐπὶ δύο καὶ τρεῖς ἡμέρας (διότι τοῦτο θεὸς εἶναι ἀξιοπεριέργον), ¹⁴⁰ ἀλλὰ καὶ συνεχῶς καὶ καθημερινῶς διήρχοντο τὴν ζωὴν των μετ' εὐλασθῶς ἀφροσύνης καὶ αὐξανομένης ἀγάπης. Αὐτὰ καὶ οὗτος ἠσθάνετο καὶ ἔλεγεν· «ἐβίψην ἡ ψυχὴ μου τὸν Θεόν τὸν ζῶντα καὶ ἰσχυρόν», ἐπειδὴ ἤθελε νὰ εἴπῃ καὶ περὶ τῆς αἰτίας τῆς τοιαύτης δῖφης του, καὶ συγχρόνως νὰ δείξῃ καὶ εἰς αὐτὴν πῶς εἶναι δυνατόν ὁ καθένας νὰ φθάσῃ εἰς τοιαύτην ἀγάπην πρὸς τὸν Θεόν. Διὰ τῶν ἐξῆς λέξεων ἐδήλωσε τοῦτο καὶ εἶπε· «ἐβίψην ἡ ψυχὴ μου διὰ τὸν Θεόν», καὶ συνέχισε· «τὸν ζῶντα», διὰ νὰ πρὸς τὴν καὶ φωνάξῃ πρὸς ὅλους ἄκείνους, πού ἔχουν ἐστραμμένον τὸν νοῦν των εἰς τὰ θωτικά πράγματα· Διὰ τὴν σὰς καταλαμβάνει μανία περὶ ὑπερβολικῆς φροντίδος διὰ τὰ σώματά σας; Διότι ἐπιθυμεῖτε τόσον τὴν ἐπίγειον δόξαν; Διὰ τὴν ἐπιθυμεῖτε τὰς διασκεδάσεις; Κοιτῶν ἀπὸ αὐτὰ δὲν μένει καὶ δὲν ζῇ αἰώνως, **Β** ἀλλ' ὅλα φεύγουν καὶ περνοῦν, καὶ οὐκ αὐτελθέστερα εἶναι, καὶ διέφθουν ἀπατηλότερα καὶ περισσώτερον φθαρτά καὶ ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἐαρινὰ ἄνθη καὶ ἄλλα μὲν ταύτων ἐγκαταλείπουν τὸν ἄνθρωπον μασὶ μετὰ τὴν πορύσαν ζωὴν, ἀλλὰ δὲ φθείρονται καὶ σθύνουν καὶ πρὶν ἀπὸ τὸν θάνατον. Ἡ ἀπάκτησις των εἶναι ἀνφιδολος, ἡ ἀπόλαυσις των ἀθεδαία καὶ ἡ μεταβολὴ των δεδαπομένη. Μετὰ τὸν Θεόν ὅμως τίποτε ἀπὸ αὐτὰ δὲν συμβαίνει. Αὐτὸς ζῇ καὶ μένει διαρκῶς ὁ ἴδιος, χωρὶς νὰ δέχεται οὔτε ἀλλοίωσιν, οὔτε ἀλλήν μετατροπὴν. Ἀφοῦ ὁ φηράμεν λοιπὸν τὰ πρόσκαιρα καὶ τὰ ἐφήμερα, ὅς ἀγαπῶμεν τὸν αἰώνιον καὶ τὸν παντοτρεχόν. Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐντραπῇ ποτὲ αὐτός, πού ἀγαπᾷ ἑαῖνον, οὔτε νὰ ἐκπέσῃ. Δὲν εἶναι δυνατόν ποτὲ νὰ ἐγκαταλείψῃ ἔρημον τὸν ἀγαπῶντα αὐτόν. Ἐάν μὲν ὁ ἄνθρωπος ἀγαπᾷ καὶ μαζεύῃ χρήματα, **Γ** μετὰ τὴν ἐπέλευσιν τοῦ θανάτου ἡ καὶ πρὶν ἀπὸ αὐ-

τόν, ἀπογυμνάζεται ἀπὸ τὸν θησαυρόν τοῦ αὐτόν. Καὶ ἑκεῖνος, πού ἠγάπησεν τὴν ἐπίγειον δόξαν, τὸ ἴδιον παθαίνει. Πολλὰκις δὲ καὶ ἡ σωματικὴ ἔμπορία σθύνει πολὺ γρηγορώτερα ἀπὸ τὰ χρήματα καὶ τὴν δόξαν, καὶ ὅλα γενικῶς τὰ θωτικά εἶναι πρόσκαιρα καὶ ἐφήμερα, καὶ πρὶν καλὰ - καλὰ δημιοργηθῶν καὶ ἐμφανισθῶν, ἀμέσως φεύγουν μακρὰν ἀπὸ ἡμᾶς καὶ χάνονται. Ταῦναντίον δὲ ὁ ἔρος τῶν πνευματικῶν εἶναι τὸ πᾶν αὐτὸς ἀκρόατος διαρκῶς καὶ ἀνέστις καὶ δὲν γνωρίζει γήραος, οὔτε παλαιώκει καὶ οὐτε ὑπάρχει φόβος νὰ μεταβληθῇ καὶ μετατραπῇ εἰς τὸ μέλλον ἢ νὰ ἐπιφυλάσῃ κατὰ τὸ δυνάστον καὶ ἀνέλπιστον. **Δ** Ἀλλὰ καὶ ἐδῶ ἄκείνους πού κατέχουν τὸν Θεόν τοῦτου ἔρωτα τοὺς ὠφελεῖ, καὶ τοὺς καλύπτει ἀπὸ παντοῦ, καὶ ὅταν ἀπέλθουν τοῦ κόσμου τούτου δὲν τοὺς ἐγκαταλείπει, ἀλλὰ συντηρεῖται καὶ ἵσταται συμπαροσάτης ταύτων, καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως καθιστᾷ αὐτοὺς λαμπροτέρους τῶν φωστῆρων τοῦ οὐρανοῦ. Αὐτὰ ὅλα, ἐπειδὴ ἐγνωρίζε καλῶς καὶ ὁ μακάριος Δαβὶδ, ἔμενε πιστὸς φίλος τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ αὐτοῦ δὲν ἠνείχετο νὰ τὴν κρατῇ ἐντός του, ἀλλὰ μετὰ τὸν τρόπον ἐσπεύει νὰ ἐπιδείξῃ τοῦτο τὸ πᾶν τῆς θείας ἀγάπης, τὸ ὅποιον κατέχευε τὴν ψυχὴν του, εἰς τοὺς ἀκροατάς του. Διότι φησὶ εἶπεν ὅτι «ἐβίψην ἡ ψυχὴ μου πρὸς τὸν Θεόν τὸν ἰσχυρόν, τὸν ζῶντα», καὶ συνέχισε· **Ε** «Πότε θὰ φθάσω καὶ ἐὰν ἴδω τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ;». Κύτταξε τὸν ἄνθρωπον, πῶς καίγεται καὶ φλογίζεται. Ἐπειδὴ γυμνάζεται, ὅτι ἔπαι ἀπὸ τῆς ἀπ' ἑδῶ, ἐὰν ἴδῃ τὸν Θεόν, διὰ τοῦτο δεκνύει ἀνυπομονηρίαν, δὲν ἠμπορεῖ νὰ περιμένῃ, ἀλλὰ μᾶς δεκνύει ἐδῶ πραγματικὸν ἀποστολικὸν φρόνημα. ¹⁴¹ **Α** Διότι καὶ ὁ Δαβὶδ ἐστῆναζε καὶ ὑπέφερε μετὰ τὴν καθυστέρησιν τῆς ἀποδημίας του ἐκ τοῦ κόσμου ταύτου καὶ αὐτὸς ὁ Παῦλος, τὸ αὐτὸ ἐπασχεν καὶ ἔλεγεν· «Πότε θὰ φθάσω διὰ νὰ ἴδω τὸ πρόσωπον τοῦ Κυρίου;». Καὶ ἐάν μὲν ὁ Δαβὶδ ἦτο κάποιος ἀπλούς ἄνθρωπος τοῦ λαοῦ καὶ ἀσημάντος καὶ ταπεινός, πού ἐξῆρθε μέσα εἰς τὴν πτωχείαν, καὶ πάλιν θὰ ἦτο σπουδαῖον πρᾶγμα νὰ καταφρονήσῃ τὴν παρούσαν ζωὴν. Τώρα ὅμως, πού ὁ Δαβὶδ ἦτο βασιλεὺς καὶ ἀπελαμμένος ὅλα τὰ ἀγαθὰ τῆς βασιλείας, καὶ ἦτο μέτοχος τόσον μεγάλης δόξης, καὶ νικητὴς πολλῶν πολέμων καὶ λαμπρὸς καὶ δοξαζόμενος παντοῦ, τώρα τίποτε ἀπὸ αὐτὰ δὲν θεωρεῖ σπουδαῖον, ὅλα τὰ περφρονεῖ καὶ τὸν πλοῦτον καὶ τὴν δόξαν καὶ ὅλας τὰς

ἀπολαύσεις, καὶ πρὸς τὴν μέλλουσαν ζωὴν ἔχει στρέφει δὴν του τὴν προσοχὴν. Β' Αὐτὸ εἶναι δείγμα μεγαλοψυχίας τινὸς διανοίας καὶ φιλοσόφου ψυχῆς, ἡ ὅποια φτερουγίζει πρὸς τὸν οὐρανὸν ἔρωτα.

7. Αὐτὸν καὶ ἡμεῖς ὡς μιμηθῶμεν καὶ ὡς μὴν ἐλκυώμεθα ἀπὸ τὰ παρόντα, ἀλλὰ νὰ θαυμάζωμεν τὰ μέλλοντα· μάλλον δὲ ὡς θαυμάσωμεν τὰ μέλλοντα, διὰ νὰ μὴ θαυμάσωμεν τὰ παρόντα. Διότι, ἐὰν διαρκῶς μὲ τὴν σκέψιν αὐτῶν τῶν αἰώνων καὶ μέλλοντων διασχίζομεθα τὴν ζωὴν μας, καὶ ἀναλογιζώμεθα τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, τὴν ἀθανασίαν, τὴν αἰώνιον ζωὴν, τὴν μετὰ τῶν ἀγγέλων σινασιστροφίην, τὴν μετὰ τοῦ Χριστοῦ διαδίκαιον, τὴν αἰδύνατον ἐκείνῃ δόξαν, τὴν ζωὴν τὴν ἀπληραγμένην πάσης ἀδύνης, τότε καὶ αὐτὰ φέρομεν διαρκῶς εἰς τὸν νοῦν μας καὶ τὰ παρατηροῦμε μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς πίστεως. Ὁ τότε καὶ δάκρυα, καὶ ἀνείδισμοι καὶ ὕδρες, καὶ θάνατος, καὶ λύπη, καὶ πόνος, καὶ γῆρας, καὶ νόσος, καὶ ἀρρώστια, καὶ πτωχεύει, καὶ σωματικὰ καὶ χηρεύει, καὶ ἁμαρτία, καὶ καταδίκη, καὶ κόλασις καὶ τιμωρία καὶ δικαιοσύνη ἕτερον εἶναι λυπηρὸν καὶ ἀπεχθές κατὰ τὸν παρόντα θίον, ὅλα αὐτὰ ἀποδιώκονται. Ἀντικαθίστανται δὲ εἰς τὴν ψυχὴν μας διὰ τῆς εὐχμῆς, τῆς πραότητος, τῆς ἐπιεικείας, τῆς ἀγάπης, τῆς χαρᾶς, τῆς δόξης, τῆς τιμῆς, τῆς λαμπρότητος καὶ ὅλων ἐκείνων, ὅσα οὐτε μὲ λόγια δὲν δύναται κανεὶς νὰ τὰ παραστήσῃ. Τότε κινεῖται ἀπὸ τὰ παρόντα τοῦ κόσμου πράγματα δὲν δύναται νὰ ἐλπίσῃ τὸ ἐνδιαφέρον μας, ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς μετὰ τοῦ Προφήτου θὰ δυνάμεθα νὰ λέγωμεν· **Δ** «Πότε θὰ φθάσω νὰ ἴδω τὴν δόξαν τοῦ Κυρίου;». Καὶ ἐὰν ἔτσι σκεπτόμεθα, τότε οὐτε παραλογισμὸς ἀπὸ τὰ λαμπρὰ καὶ ἐνδοξα τοῦ κόσμου θὰ μᾶς καταυμάνῃ, οὐτε εἰς ἀπογοήτευσιν ἐξ αἰτίας τῶν λυπηρῶν θὰ πίπτωμεν, οὐτε φθόνος, οὐτε κενοδοξία, οὐτε ἄλλο παρόμοιον πρὸς αὐτὰ θὰ κυριεύσῃ τὴν ψυχὴν μας ποτέ. Ὡς μὴν εἶναι ἡ εἰσόδός σας ἐδῶ μία ἀπλὴ ἐπισκεψίς, οὐτε μία ἀφωσιωμένη ἀκρόασις εἰς ὅσα λέγονται καὶ ψάλλονται, ἀλλὰ ἀντὶ δοκίμιας καὶ σπριγματος, ἀφοῦ λάβομεν τὰ λόγια ταῦτα, νὰ φύγωμεν. Εἶναι ἀρκετὸς δὲ, ἔστω καὶ ἓνας μόνον στίχος τοῦ ψαλμοῦ, πολλὴν γνώσιν καὶ ἀγάπην πρὸς τὴν σοφίαν νὰ δώλῃ μέσα μας, καὶ τὰ περὶ τὴν πίστιν δόγματα νὰ διορθώσῃ, καὶ εἰς τὴν καθημερινὴν ζωὴν νὰ μᾶς ὠφελήσῃ τὰ μέγιστα. Ἐἰ καὶ ἂν ἐρευνήσωμεν μετὰ μεγάλης ἀκριθείας καὶ λεπτολογίας κάθε ρητὸν, μεγάλα ἀγαθὰ θὰ ἀποκομίσωμεν. Διότι ἐδῶ δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ προβάλλωμεν ὡς δικαιολογίαν,

οὔτε τὴν πτωχείαν, οὔτε ἀσχολίαν, οὔτε τὴν ἀκηρίαν. Διότι καὶ ἐὰν εἴσαι πτωχὸς καὶ λόγῳ τῆς πτωχείας σου στερεῖσαι διδάλων ἢ καὶ ἐὰν ἔχῃς διδάλει, στερεῖσαι διμῶς καπορτισμοῦ καὶ ἱκανότητος πρὸς μελέτην, τὰς υποκόσας³⁵ καὶ τοὺς στίχους ψόνον, τοὺ ἀκούεις ἐδῶ, καὶ υποβάλλεις, νὰ διατηρήσῃς μέσα σου καὶ νὰ ἐπιαναλαμβάνῃς δύο καὶ τρεῖς καὶ πολλὰς φορές, ὅταν ἐξέλθῃς, καὶ μεγάλην παρηγορίαν καὶ ὠφέλειαν θὰ ἔχῃς. Παρατήρησε, λοιπόν, πόσον μεγάλον πνευματικὸν θησαυρὸν ἤνοιξε ἐνώπιόν μας ὁ στίχος αὐτός τοῦ ψαλμοῦ, ὁ ὁποῖος υποβάλλεται, ὡς ὑποκοὴ ἀπὸ θύου. Ὡς μὴ λέγῃ δὲ κανεὶς, ὅτι πρὸ τῆς ὁμιλίας καὶ τῆς ἐρμηνείας τοῦ στίχου δὲν ἐγνώριζε τὰ ὑποκρυπτόμενα νοήματα. ¹⁴² Α' Διότι καὶ πρὸ τῆς ὁμιλίας ὁ στίχος αὐτός τοῦ ψαλμοῦ ἦτο τόσο σαφὴς καὶ τόσο περιεκτικὸς καὶ ὁποῖος ἤθελε ἡδύνατο νὰ τὸν μελετήσῃ. Διότι ἔστω καὶ μόνον ἐὰν ἀπέκτησας τὴν συνήθειαν νὰ ἐπιαναλαμβάνῃς τὸν στίχον καὶ παθεῖ ἡ ψυχὴ μου, Θεέ μου, καὶ τρέχει κοντά σου, ὅπως ἀκριδὸς ἢ βίψομαλῃ ἑλαφὸς τρέχει πρὸς τὰς πηγὰς τῶν ὕδατων. Ἐβίψησεν ἡ ψυχὴ μου τὸν Θεὸν τὸν παντοδύναμον, τὸν ζῶντα καὶ διδοντα ζωὴν. Πότε θὰ φθάσω καὶ θὰ ἴδω τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ;», ἔστω καὶ ἂν δὲν ἤκουσας τὴν ἐρμηνείαν του, καὶ μὲ μόνον τὸν στίχον αὐτὸν δύνασαι νὰ δάλῃς μέσα σου πολλὴν τὴν γνώσιν καὶ πολλὴν τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν σοφίαν. Ὅχι μόνον ὁ στίχος αὐτός, ἀλλὰ καὶ καθὲ στίχος, τοῦ λέγεται ὑποκοὴ καὶ υποβάλλεται ἀπὸ ὅλων τὸ ἐκκλησίασμα, τὸν αὐτὸν διησασμὸν καὶ πλοῦτον δύναται νὰ μᾶς προσφέρῃ. Ἐὰν ἐπὶ παραδείγματι ψάλλῃς τὸν στίχον εὐτυχὴς εἶναι ὁ ἄνθρωπος, ποῦ φοβεῖται καὶ σέβεται τὸν Κύριον³⁶ καὶ ἀκροῖται τὸ νόημά του, τότε θὰ ἀντιληφθῇ, ὅτι δὲν μακροῖζει ὁ Προφήτης ἐκείνον ποῦ κυνηγᾷ τὸν πλοῦτον, οὔτε δεικνύει, ποῦ κυδερᾷ. Ἡ οὐτὲ τὸν σεματικῶς ὠραίου, οὔτε τὸν ρωμαλέον, ἢ αἰκίνον, ποῦ ἔχει οἰκίαν λαμπράν, ἢ τὸν κατέχοντα κυδαρητικῶς θέσεις, ἢ ἐκεῖνον, ποῦ καλοῦν τιμητικῶς νὰ διηγήσῃ εἰς τὰ συνέτακτα, ἢ ὁποιοῦδήποτε ἄλλον, ἀλλὰ μακροῖζει τὸν εὐλοθῇ, τὸν ἀγαπῶντα τὴν πραγματικὴν σοφίαν καὶ γνώσιν, τὸν κατεχόμενον ὑπὸ θείου φόβου καὶ αὐτὸν θὰ ζηλευσῇς ὅχι μόνον, διὰ τὴν μέλλουσαν ἀμοιβὴν του, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν παρούσαν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εὐλογίαν.

³⁵. Ὑποκοὴ εἶναι στίχος ψαλμοῦ τινος, καὶ ἀναγγέλλεται ὑπὸ τοῦ ἐκκλησιαστοῦ καὶ παραβάλλεται ἐν συνεχείᾳ ὑπὸ ὅλου τοῦ ἐκκλησιασματος.

³⁶. Ψαλμ. ΙΙΙ, 1.

Διότι πρόγινετο και εἶδω ὁ εὐσεβὴς εἶναι δυνατώτερος ἀπὸ τὸν ἀσεβή.

Ἐάν, ἐπὶ παραδείγματι, ἐπιπέση μία νόσος, τότε καμμίαν περιγγορίαν διὰ τὴν ἀρρώστειαν τοῦ δὲν εὐρίσκει ὁ φορῶν πολυτίμον θαλασσὴν ἀπολήν, ἀπὸ τὴν παλυπληθῆ ἀκολουθεῖαν τῶν ὑπηρετῶν καὶ ὁκολουθῶν, οὔτε ἀπὸ τὴν φαντασιώδη λαμπρότητα καὶ τὴν φήμην· ἀλλὰ παρ' ὅλων οἱ παρίστανται πάντες καὶ συγγενεῖς, καὶ γονεῖς καὶ γυναικαὶ καὶ ἄν και εἶναι σκεπταμένοις εἰς τὴν κλίνην τοῦ με χρυσᾷ σεντόνια, ὧς αὐτὸς καίεται, ὡς εἰς κάμνον, φλεγόμενος ἀπὸ τὸν πυρετὸν.

Εἰς τὴν ἰδίαν περίπτωσιν ὁ εὐλαβὴς καὶ θεοφοβούμενος δὲν ἔχει ἀνάγκην ἀπὸ τὴν συμπαράστασιν γυνέων, ἢ ὑπηρετῶν, ἢ ἄλλου κανενός, ἀλλὰ ἀφ' οὗ διὰ τῆς προσευχῆς ἀπευθυμένη μίαν ἢ δύο φορές εἰς τὸν Θεὸν χωρὶς ἀγχοῦ, καὶ ζήτησιν τὴν θέσαν ἀρρωγῆν, καταπαύει τὴν κάμινον τῆς ἀσθενείας. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς ἕλλας περιστάσεις καὶ εἰς ἄλλα ἀπρόοπτα συμβάντα τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὰ ὅποια θύναται νὰ ἴσῃ κανεῖς τοὺς πλυσίους καὶ ἐνδόξους κατὰ κόσμον νὰ βορβοῦνται καὶ νὰ παρὰσσώνται, τοὺς δὲ εὐλαβεῖς καὶ κατὰ Θεὸν σκεπταμένους νὰ ὑπομένουν τὰ πάντα με ἡρεμίαν.

Ἀλλὰ καὶ εἴταν ἐκδήμη δὲν συμβῇ κανένα ἐκδοκτον καὶ τρομακτικὸν περιστατικόν, καὶ ἂν δὲν παρουσιασθῇ κανένα δεινὸν εἰς τὸν θῖον, καὶ τότε εἶναι καθαρώτερος ἡ συνειδήσις καὶ πλήρης ἀγαλλιᾶσως ἡ ψυχὴ τοῦ θεοσεβοῦς, ἐνῶ τὸ ἀντίθετον συμβαίνει εἰς τὴν ψυχὴν καὶ τὴν συνείδησιν ἀέκμου. Διὰ τοῦ στήριζεται μόνον εἰς τὸν πλοῦτον τοῦ. Διότι ὁ πλοῦσιος, ἔστω καὶ ἂν δοκιμῶσιν τροφὰς καὶ ἐξωτερικὰς ἀπολαύσεις, εὐρίσκειτο εἰς πολὺ χειρότερον κατὰστασιν ἀπὸ ὅλους ἀειψούς, ποὺ πεινῶν καὶ σπεροῦνται ἄρτου, διότι ἔρχονται εἰς τὸν ναὸν καὶ τὴν μνήμην τοῦ αἰ ποιοῦνται πράξεις τοῦ καὶ τύπεται δεινῶς ὑπὸ τῆς συνειδήσεώς του.

Ἐνῶ ὁ φοβούμενος τὸν Θεόν, ἔστω καὶ ἂν στερῇται τῆς ἀναγκαίας τροφῆς, αἰσθάνεται εὐτυχέστερος ἀπὸ ὅλους τοὺς μαλθακῶς καὶ πλουσίως ζῶντας, διότι τρέφεται με χρηστάς καὶ γλυκεῖας ἐλπίδας καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀναμένει ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἀμοιβὰς διὰ τὰ πνευματικὰ κατορθώματά του. Ἐ διὰ νὰ μὴ κουράσω τοὺς φιλοτίμους ἀκροατάς μου με τὴν μακρηγορίαν μου καὶ τοὺς ἐνδοκλήσω με τὰ πάλαι λόγια, ἀφίνω εἰς περισσώτερον ἐργατικὸν καὶ μελετηρὸν νὰ ἐκλέγουν τὴν καταλλήλοτον εἰς αὐτοὺς ὑπακοὴν καὶ νὰ διερευνήσουν τὴν κρυμμένην εἰς ἐκδοκτον

ψαλμικὸν στίχον δύναμιν. Ἐδὼ τελειώσω τὸν λόγον μου καὶ συμβουλεύω τὴν ἀγάπην σας, νὰ μὴ εἰσέρχεσθε ἐδὼ εἰς τὸν ναὸν ἀσκόπως, ἀλλὰ λαμβάνοντες ἀπ' ἐδὼ, σὺν μαργαρίτας, τὰς ὑπακοὰς, νὰ τὰς διατηρῆτε καὶ νὰ τὰς μελετᾶτε διαρκῶς εἰς τὸ σπῆτι σας, καὶ ὅλα, ὅσα ἐκ τῆς μελέτης ὑπακομίζετε, νὰ τὰ λέγετε καὶ πρὸς τοὺς φίλους σας καὶ πρὸς τὰς συζύγους σας. Καὶ ἂν σὺς ἐντολῇ κάποιο πάθος καὶ ἂν γεννᾶται μέσα σας κάποια ἐπιθυμία, ἢ θυμὸς ἢ ὁποιοδήποτε ἄλλα διαφορετικὸν καὶ παράλογον πάθος, νὰ ὑποψάλλετε συνεχῶς ὑπακοὰς καὶ ψαλμικοὺς στίχους.

143 Α Τοιαυτοτρόπως καὶ εἰς τὸν παρόντα βίου πολλὴν γαλήνην θὰ ἀπολαμβάνωμεν καὶ θὰ ἐπιτύχωμεν τὰ αἰώνια ἀγαθὰ τῆς μελλούσης ζωῆς με τὴν χάριν καὶ φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, διὰ τοῦ ὁποίου καὶ μετὰ τοῦ ὁποίου εἰς τὸν Πατέρα καὶ συγχρόνως εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἀνῆκει ἡ δόξα καὶ ἡ δόξα καὶ ἡ τιμὴ τῶρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.